

CODUL COMERCIAL

Cu modificările pînă la 3 mai 1900*)

EMITENT • **PARLAMENTUL**

Data intrării în vigoare 01-09-1887

Formă consolidată valabilă la data 03-05-1900

Prezenta formă consolidată este valabilă începând cu data de 03-05-1900 pînă la data de 14-06-1906

*)Codul Comercial a fost promulgat prin decret la 10 mai 1887 și a intrat în vigoare la 1 septembrie 1887.

Cartea I **Despre Comerț în general**

Titlul I **Dispoziții generale**

Articolul 1

În comerț se aplică legea de față. Unde ea nu dispune se aplică codicele civil.

Articolul 2

Bursele, balciurile (iarmarocurile), târgurile, docurile și intreprisitele, precum și celelalte instituții care servesc comerțului se regulează prin legile și regulamentele lor speciale.

Titlul II **Despre faptele de comerț**

Articolul 3

Legea considera ca fapte de comerț:

- 1) Cumpărăturile de produse sau de mărfuri spre a se revinde, fie în natura, fie după ce se vor fi lucrat sau pus în lucru, ori numai spre a se închiria; asemenea și cumpărarea, spre a se revinde, de obligațiuni ale Statului sau de alte titluri de credit circulând în comerț;
- 2) Vânzările de produse, vânzările și închirierile de mărfuri, în natura sau lucrate, și vânzările de obligațiuni ale Statului sau de alte titluri de credit circulând în comerț, cînd vor fi fost cumpărate cu scop de revinzare sau închiriere;
- 3) Contractele de report asupra obligațiunilor de Stat sau a altor titluri de credit circulând în comerț;
- 4) Cumpărările și vânzările de părți sau de acțiuni ale societăților comerciale;
- 5) Orice întreprinderi de furnituri;
- 6) Întreprinderile de spectacole publice;
- 7) Întreprinderile de comisioane, agenții și oficiuri de afaceri;
- 8) Întreprinderile de construcțiuni;
- 9) Întreprinderile de fabrici, de manufactura și imprimerie;
- 10) Întreprinderile de editura, librărie și obiecte de arta cînd altul decît autorul sau artistul vinde;
- 11) Operațiunile de banca și schimb;
- 12) Operațiunile de mijlocire (samsarie) în afaceri comerciale;
- 13) Întreprinderile de transporturi de persoane sau de lucruri pe apa sau pe uscat;
- 14) Cambiele și ordinele în produse sau mărfuri;
- 15) Construcțiunea, cumpărarea-vînzarea și revinderea de tot felul de vase pentru navigațiunea interioară și exterioară și tot ce privește la echiparea, armarea și aprovizionarea unui vas;
- 16) Expedițiunile maritime, închirierile de vase, împrumuturile maritime și toate contractele privitoare la comerțul de mare și la navigațiune;
- 17) asigurările terestre, chiar mutuale, în contra daunelor și asupra vieții;
- 18) Asigurările, chiar mutuale, contra riscurilor navigațiunii;
- 19) Depozitele pentru cauza de comerț;
- 20) Depozitele în docuri și intreprisite precum și toate operațiunile asupra receptiselor de deposit (varante) și asupra scrisurilor de gaj, liberate de ele.

Articolul 4

Se socotesc, afară de acestea, ca fapte de comerț celelalte contracte și obligațiuni ale unui comerciant, dacă nu sînt de natura civilă sau dacă contractul nu rezultă din însuși actul.

Articolul 5

Nu se poate considera ca fapt de comerț cumpărarea de produse sau de mărfuri ce s-ar face pentru uzul sau consumațiunea cumpărătorului, ori a familiei sale; de asemenea revânzarea acestor lucruri și nici vânzarea produselor pe care proprietarul sau cultivatorul le are după pământul sau, sau cel cultivat de dânsul.

Articolul 6

Asigurările de lucruri sau stabilimente care nu sînt obiectul comerțului și asigurările asupra vieții sînt fapte de comerț numai în ce privește pe asigurator.

Contul curent și cekul nu sînt considerate ca fapte de comerț în ce privește pe necomercianți, afară numai dacă ele n-au o cauza comercială.

Titlul III Despre comercianți

Articolul 7

Sînt comercianți aceia care fac fapte de comerț, avînd comerțul ca o profesiune obișnuită, și societățile comerciale.

Articolul 8

Statul, județul și comuna nu pot avea calitatea de comercianți.

Articolul 9

Orice persoană care într-un chip accidental, face o operațiune de comerț, nu poate fi considerată ca comerciant; ea este însă supusă legilor și jurisdicțiunii comerciale pentru toate contestațiunile ce se pot ridica din aceasta operațiune.

Articolul 10

Minorul de orice sex, pentru a putea face comerț și prin urmare a fi considerat ca major, întrucît privește obligațiunile contractate de dânsul ca comerciant, va trebui să aibă etatea de 18 ani împliniți, să fie emancipat, să aibă autorizațiunea înscrisă a tatălui sau, sau în caz de moarte, interdicțiune ori absenta a tatălui, aceea a mamei sale; iar în lipsa de tata și muma, autorizația tutorelui cu avizul consiliului de familie omologat de tribunalul civil.

Actele de emancipare și de autorizare vor fi prezentate la tribunalul în jurisdicția căruia minorul voiește a-și stabili domiciliul sau comercial, spre a fi transcrise în registrul destinat pentru aceasta și afișate în sala tribunalului, în sala comunei, a localurilor bursei cele mai apropiate, dacă vor fi, și publicate în foaia anunțurilor judiciare a locului; toate acestea prin îngrijirea grefei.

Grefierul tribunalului va păstra la dosar proba ca afișările și publicațiunea s-a făcut.

Înainte de transcriere, afișare și publicațiune, minorul nu va putea începe comerțul sau.

Articolul 11

Dispozițiunea articolului precedent este aplicabilă minorului emancipat, chiar necomerciant, pentru actele pe care legea le considera ca fapte de comerț.

Articolul 12

Minorul comerciant în condițiunile art. 10, pentru tot ce privește comerțul sau, poate ipoteca și instraina imobilele sale, fără a avea necesitate de vreo noua autorizațiune.

Articolul 13

Tatăl sau muma care exercită puterea părintească sau, în lipsa-le, tutorul nu pot continua comerțul în interesul unui minor dacă nu vor fi autorizați, cel dintâi de tribunalul civil și cel de-al doilea prin încheierea consiliului de familie omologata de tribunal.

Actul de autorizare va fi afișat și publicat conform art. 10.

Articolul 14

Interzisul și cel pus sub un consiliu judiciar nu pot fi comerciant și nici a continua un comerț.

Articolul 15

Femeia maritata nu poate face comerț fără consimțămîntul expres sau tacit al bărbatului sau. Consimțămîntul bărbatului se prezuma cînd exercițiul comerțului femeii este public și notoriu, afară numai dacă bărbatul a prohibit aceasta în mod expres prin declarațiune publicată în forma art. 10 paragraful 2.

Cînd femeia nu face decât vinde în detaliu mărfurile traficului bărbatului, ea nu poate numai prin aceasta să fie considerată ca comercianta.

Dacă bărbatul este minor, el nu va putea autoriza pe femeia sa a face comerț decât numai dacă va fi fost și dânsul autorizat a da acest consimțămînt după regulile și în formele prevăzute de art. 10.

Dacă bărbatul este interzis sau absent, autorizațiunea va fi data de tribunalul civil.

Femeia, deși comercianta, nu poate însă intra într-o societate comercială, în care și-ar lua o răspundere nemărginită, fără autorizația specială a soțului, sau în caz de interdicție ori absența a acestuia, fără aceea a tribunalului civil.

În caz cînd soțul autorizează pe femeie în scris, autorizațiunea va fi transcrisă, afișată și publicată conform art. 10.

Articolul 16

Femeia comercianta poate, fără autorizațiunea soțului sau, a sta în judecată și a se obliga pentru tot ce privește comerțul sau.

Ea poate, pentru acest sfîrșit, a ipoteca și instraina toată averea fără consimțămîntul soțului.

Cu toate acestea, bunurile dotale nu vor putea fi ipotecate sau înstrăinate decît în cazurile și după formele prevăzute de codicele civil.

Articolul 17

Cînd prin contractul de căsătorie bărbatul va avea vreun drept asupra bunurilor cîștigate de femeie, aceste bunuri și veniturile lor rămîn exclusiv afectate la plata datoriilor comerciale.

Articolul 18

Autorizațiunea de a face comerț, data minorului de către părintele sau sau de către tutor în condițiunile prevăzute mai sus, precum și aceea data de către bărbat femeii, pot fi revocate în orice timp. Actul de revocate însă trebuie să fie făcut cu observarea formelor prevăzute la art. 10.

Cu toate acestea, dacă minorul sau femeia începuse a exercita comerțul, revocarea nu va putea produce nici un efect de nu va fi aprobată și de tribunalul civil după ce acesta, în camera de consiliu, va fi ascultat pe minor sau pe femeie și pe aceia care le-au retras autorizațiunea.

În nici un caz revocarea nu poate vătămă drepturile celor de al treilea, nici chiar pentru afacerile în curs de executare.

Articolul 19

Contractul de căsătorie între persoane dintre care una este comercianta, va trebui să fie trimis în copie certificată, în termen de o luna de la data lui, de către ofițerul stării civile care a celebrat căsătoria, la tribunalul în jurisdicțiunea căruia se găsește stabilimentul comerciantului, pentru a fi publicat conform art. 10.

Ofițerul stării civile care va omite a îndeplini îndatorirea impusa prin acest articol, va fi supus la o amenda de 25 pînă la 100 lei; iar dacă omisiunea a fost facută cu rea credință, la destituire: în amîndouă cazurile fără prejudiciul drepturilor părților interesate.

Articolul 20

Dacă soțul devine comerciant în urma căsătoriei sale, dînsul este dator să depună copie după contractul sau de căsătorie, în termen de o luna socotit din ziua cînd și-a început comerțul, sub pedeapsa, în caz de faliment, de a fi considerat ca un bancrutar simplu.

Articolul 21

Cererea de separatiune de patrimonii între soți dintre care unul este comerciant, trebuie să fie publicată în modul prevăzut la art. 10.

Hotărîrea asupra cererii de separatiune nu va putea fi pronunțată decît după o luna de zile de la sus zisa publicațiune.

Dacă se admite separatiunea, hotărîrea definitivă va trebui să fie publicată tot în același mod, în termen de o luna de la data ei.

În lipsa acestei publicațiuni, creditorii comerțului soțului pot opune, oricînd interesul lor o cere, nulitatea separațiunii pronunțate și sa atace restituirea drepturilor dotale ale femeii, dacă a avut loc.

Deosebit de aceasta ei pot sa exercite acțiunea ce le acorda art. 975 din codicele civil, cînd separatiunea ar fi fost facută în fraudă drepturilor lor.

Titlul IV

Despre registrele comercianților

Articolul 22

Registrele obligatorii pentru comercianți sînt: registrul jurnal, registrul inventar și registrul copiar.

Articolul 23

Orice comerciant este dator ca în registrul jurnal sa înscrie pe fiecare zi ce are sa ia și ce are sa dea, operațiunile comerțului sau, convențiunile, acceptatiunile sau girurile efectelor comerciale, și în general tot ce primește și plătește sub orice titlu, trecînd la fiecare finit de luna și sumele întrebunțate pentru cheltuielile casei sale. Acest registru jurnal este deosebit de alte registre ce se obisnuiesc în compatibilitatea comercială, dar care nu sînt obligatorii.

Articolul 24

Comerciantul este dator a forma la începutul comerțului sau și în fiecare an, sub a sa semnatura, un inventariu de averea sa mobila și imobilă și de datoriile sale active și pasive, încheind bilanțul cuvenit. Acest inventar și bilanț le va copia în registrul special pentru aceasta și le va semna.

Toate efectele și datoriile active trebuiesc evaluate în inventariu și bilanț după prețul curent la epoca facerii inventariului.

Datoriile active greu de încasat sau indoioase se vor prețui după probabilitate; creanțele ce nu se pot incasa se vor înscrie numai pentru memorie.

Dacă sînt mai mult tovarasi solidari, trebuie să subsemneze fiecare.

Articolul 25

El este ținut a copia în registrul special și după ordinea zilei toate scrisorile ce trimite.

Articolul 26

Registrele obligatorii vor fi numerotate pe fiecare pagina și, afară de registrul copiar, parafate de un judecător al tribunalului locului de reședința al comerciantului, sau de către judecătorul ocolului respectiv în localitățile unde nu exista tribunal.

Pe ultima pagina a acestor registre judecătorul va constata numărul filelor ce compun fiecare registru și va semna aceasta certificare punând sigiliul tribunalului sau al judecătoriei.

Articolul 27

Registrele pe care comerciantul este obligat a le avea, afară de copiar, vor fi prezentate tribunalului sau judecătorului de ocol la finele fiecărui an comercial spre încheiere și viza.

Tribunalul sau judecătorul de ocol va pune imediat, sub ultima operațiune înscrisă, următoarea viza:

"Astăzi la anul s-a prezetat registrul" (jurnalul, inventar) al comerciantului și "s-a vizat cu a noastră semnatura", punându-se și sigiliul tribunalului sau judecătoriei.

Nici un fel de taxa, timbre sau altele nu se vor percepe pentru îndeplinirea formalităților prevăzute în aceste doua articole.

Articolul 28

La fiecare tribunal comercial și în localitățile unde acestea nu exista, la fiecare tribnunal de județ, se va tine un registru în care se va înscrie numele comercianților care și-au prezentat registrele lor, ce anume registre, precum și numărul filelor fiecăruia. Tot astfel se va urma și cu registrele pe care comerciantul le prezintă anual pentru încheiere și viza.

Dacă numerotarea sau viza unui registru a fost facuta de judecătorul de ocol, atunci acesta la finele fiecărui an, este dator sa trimită un tablou tribunalului județului sau tribunalului comercial respectiv.

Articolul 29

Registrele comercianților vor fi ținute în limba română sau în vreuna din limbile moderne euronene, după ordinea datei fiecărei operațiuni, fără a se lasă vreun loc în alb, fără ștergere sau adaogire; se pot face îndreptări și ștersături dacă aceasta este necesar; se vor face însă numai astfel ca cuvintele îndreptate sau șterse să fie citibile.

Articolul 30

Comercianții sînt datori a păstra, în timp de 10 ani de la cea din urma viza, registrele pe care legea le impune a tine, precum și scrisorile și telegramele primite.

Asemenea sînt datori a păstra, cel puțin pînă la doi ani, facturile mărfurilor cumpărate și introduse în stabilimentele lor.

Articolul 31

Comunicatiunea registrelor nu poate fi ordonată de judecată după cererea unei părți decât în afaceri de succesiuni, comunități de bunuri, societăți și în caz de faliment.

Articolul 32

În cursul unei contestatiuni și oricare ar fi natura ei, judecata, după cererea unei părți sau chiar din oficiu, va putea ordonă înfățișarea registrelor spre a se extrage dintransele numai ceea ce este privitor la litigiu.

Articolul 33

Cînd registrele oferite, cerute sau ordonate a se infatisa, se afla în circumscripția unui alt tribunal, judecătoria va adresa o comisiune rogatorie tribunalului sau judecătorului de ocol respectiv pentru a lua cunoștința de conținutul acelor registre, a-l consemna într-un proces-verbal și a-l trimite tribunalului unde cauza este pendinte.

Articolul 34

Dispozițiunile cuprinse în prezentul titlu nu se aplică colportorilor, comercianților care fac micul trafic ambulant, cărăușilor sau acelor al căror comerț nu iese din cercul unei profesii manuale.

Titlul V

Despre obligațiile comerciale în general

Articolul 35

Contractul sinalgamatic între persoane depărtate nu este perfect dacă acceptarea n-a ajuns la cunoștința propuitorului în termenul hotărât de dânsul sau în termenul necesar schimbului propunerii și acceptării, după natura contractului.

Propuitorul însă poate primi ca buna și o acceptare ajunsă peste termenul hotărât de dânsul, cu condițiunea ca sa încunoștințeze îndată pe acceptant despre aceasta.

Articolul 36

Cînd propuitorul cere executarea imediată a contractului, și un răspuns prealabil de acceptare nu este cerut și nici chiar necesar, după natura contractului, atunci contractul este perfect îndată ce partea cealaltă a întreprins executarea lui.

Articolul 37

Pînă ce contractul nu este perfect, propunerea și acceptarea sînt revocabile. Cu toate acestea, deși revocarea împiedica ca contractul sa devie perfect, dacă ea însă ajunge la cunoștința celeilalte părți după ce acesta întreprinsese executarea lui, atunci cel ce revoca contractul răspunde de daune interese.

Articolul 38

În contractele unilaterale propunerea este obligatorie îndată ce ajunge la cunoștința părții căreia este făcută.

Articolul 39

Acceptarea condiționată sau limitată se considera ca un refuz al primei propuneri și formează o nouă propunere.

Articolul 40

Cînd urmează a se hotărî adevăratul preț sau prețul curent al produselor, mărfurilor, transporturilor, navlului, al primelor de asigurare, cursul schimbului, al efectelor publice și al titlurilor industriale, el se ia după listele bursei sau după mercurialele locului unde contractul a fost încheiat, sau, în lipsa, după acelea ale locului celui mai apropiat, sau după orice altfel de proba.

Articolul 41

Cînd moneda arătată într-un contract nu are curs legal sau comercial în țara și cînd cursul ei n-a fost determinat de inesi părțile, plata va putea fi făcută în moneda țării după cursul ce va avea schimbul la vedere în ziua scadentei și la locul plății; iar cînd în acea localitate n-ar fi un curs de schimb, după cursul pieței celei mai apropiate, afară numai dacă contractul poartă clauza "efectiv" sau o alta asemenea.

Articolul 42

În obligațiunile comerciale codebitorii sînt ținuți solidariceste, afară de stipulațiune contrarie.

Aceeași prezumțiune exista și contra fidejursorului, chiar necomerciant, care garantează o obligațiune comercială. Ea nu se aplică și la comercianți pentru operațiuni care, încît îi privește, nu sînt fapte de comerț.

Articolul 43

Datoriile comerciale lichide și plătibile în bani produc dobînda de drept din ziua cînd devin exigibile.

Articolul 44

În obligațiunile comerciale judecătorul nu poate acorda termenul de grație permis de art. 1021 din codicele civil.

Articolul 45

Retractul litigios prevăzut de art. 1402, 1403 și 1404 din codicele civil nu poate avea loc în caz de cesiune a unui drept derivând într-un fapt comercial.

Articolul 46

Obligațiunile comerciale și liberatiunile se probează:

Cu acte autentice;

Cu acte sub semnatura privată;

Cu facturi acceptate;

Prin corespondența;

Prin telegrame;

Cu registrele părților;

Cu martori, de câte ori autoritatea judecătorească ar crede ca trebuie să admită proba testimonială și acesta chiar în cazurile prevăzute de art. 1191 codicele civil;

În fine, prin orice alte mijloace de proba admise de legea civilă.

Articolul 47

Telegrama face proba, ca act sub-semnatura privată, cînd originalul este subscris de însăși persoana arătată intransa ca trimitatorul ei. Ea face aceeași proba, chiar dacă aceasta persoana este subscrisă, de o alta mana, cînd ar fi probat ca originalul a fost predat oficiului telegrafic sau trimis spre a i se preda, de însăși acea persoana. Dacă subscrierea originalului este autenticată de autoritatea competentă, atunci se aplică principiile generale. În caz cînd identitatea persoanei care a subscris sau predat originalul telegramei s-a stabilit prin alte moduri prevăzute de regulamentele telegrafo-poștale, proba contrarie este admisă. Data telegramelor stabilește, pînă la proba contrarie ziua și ora în care ele au fost în adevăr expediate de oficiurile telegrafice.

Articolul 48

În caz de eroare, schimbare sau întîrziere în transmiterea unei telegramme se aplică principiile generale ale culpei. Cu toate acestea, trimitatorul unei telegramme se presuma afară de orice culpa dacă a îngrijit a o colationă sau recomanda conform dispozițiunilor regulamentelor telegrafo-poștale.

Articolul 49

În comerț, mandatul și orice declarațiune de consimțămînt chiar judiciar, transmise prin telegraf cu subscrierea declarata autentică de autoritatea competentă, sînt valabile și fac proba în justiție.

Articolul 50

Registrele comercianților, ținute în regula, pot face porba în justiție între comercianți, pentru fapte și cesiuni de comerț.

Înscrierea în registre, facuta de prepusul care tine scriptele sau este însărcinat cu compatibilitatea, are același efect ca și cînd ar fi facuta de însuși stapanul.

Articolul 51

Registrele pe care comercianții sînt obligați a le avea și care nu vor fi ținute în regula și nici investite cu formele prevăzute de lege, nu sînt permise a face proba în justiție, spre folosul celui ce le-a ținut.

Neîndeplinirea prescripțiunilor legii în aceasta privinta, poate atrage încă după sine aplicațiunea pedepselor prevăzute în caz de faliment.

Articolul 52

Registrele comercianților chiar netinute în regula fac proba contra lor. Partea însă care voiește a se referi la dănsese nu poate scinda conținutul lor.

Articolul 53

Dacă partea, la registrele căreia cealaltă parte oferă sa dea crezământ, refuza a le prezenta, judecata poate deferi acestei din urma jurămîntul asupra obiectului contestatiunii.

Articolul 54

Judecata este în drept a aprecia dacă se poate atribui conținutului registrelor unui comerciant, un caracter de validitate mai mult sau mai puțin mare, dacă trebuie a se renunța la această probă în caz cînd registrele comerciale ale părților nu concorda, sau a atribui o credința mai mare registrelor uneia dintre părți.

Articolul 55

Cînd codicele comercial cere proba prin scris, proba testimoniala nu poate fi admisă decât în cazurile în care ea este permisă și de codicele civil.

Articolul 56

Dacă un act este comercial numai pentru una din părți, toți contractanții sînt supuși, în cat privește acest act, legii comerciale, afară de dispozițiile privitoare la persoana chiar a comercianților și de cazurile în care legea ar dispune altfel.

Articolul 57

Data actelor și a contractelor comerciale trebuie să arate locul, ziua, luna și anul.

Ea poate fi stabilită, față de cel de al treilea, prin toate mijloacele de proba arătate în art. 46.

Data arătată în cambia și în orice alte titluri la ordin precum și în girurile lor se considera drept adevata pînă la proba contrarie.

Articolul 58

Posesorul unui titlu la purtător, uzat, stricat sau distrus, are dreptul ca contradictoriu cu emitentul sa ceara un duplicat al acestui titlu sau un titlu echivalent.

Cheltuielile privesc pe reclamant.

În privinta titlurilor datoriei publice, a biletelor de banca și altor titluri de asemenea natura, se observa legile speciale.

Revendicarea titlurilor la purtător pierdute sau furate nu se admite decât contra aceluia care le-a găsit sau furat și contra acelora care le-au primit cu orice titlu, cunoscînd vitiul cauzei posesiunii.

Articolul 59

Orice obligațiune comercială trebuie să fie executată în locul arătat prin contract sau în locul care ar rezulta din natura operațiunii, ori din intențiunea părților contractante.

În lipsa de o clauza expresă contractul trebuie să fie executat în locul unde cel ce s-a obligat își avea stabilimentul sau comercial sau cel puțin domiciliul ori reședința, la formarea contractului.

Dacă însă urmează a se preda un lucru determinant, care după cunoștința părților se găsea într-altă parte, în momentul formării contractului, atunci predarea se va face în acel loc.

Titlul VI Despre vânzare

Articolul 60

Vânzarea facută pe un preț nedeterminat în contract este valabilă dacă părțile au convenit asupra unui mod de a-l determina în urma.

Articolul 61

Vânzarea facută pe adevăratul preț sau pe prețul curent este asemenea valabilă. În acest caz prețul se determina conform dispozițiilor art. 40.

Determinarea prețului poate fi încredințată arbitrilor unei a treia persoane desemnate în contract sau rămase a se alege în urma.

Cînd persoana desemnată sau aleasă nu voiește sau nu poate primi, părțile trebuie să procedeze la o noua numire.

Dacă părțile nu se învoiesc, numirea se face de justiție.

Articolul 62

Cînd mărfurile vîndute sînt arătate în contract numai prin catatime, fel și calitate, fără nici o alta indicațiune de natura a desemna un corp cert și determinat, vânzătorul este obligat a preda, la locul și în timpul stipulat, catatimea, felul și calitatea convenite chiar dacă mărfurile care ar fi fost la dispozițiunea sa în momentul formării contractului, sau pe care el și le-ar fi procurat în urma în executarea lui, ar fi pierit, sau dacă sosirea acelor mărfuri ar fi fost împiedicată de vreo cauza oarecare.

Articolul 63

Vânzarea marafurilor care se afla în călătorie cu arătarea vasului care le transporta sau care urmează a le transporta, este supusă condițiunii sosirii în buna stare a acelui vas.

Dacă vânzătorul își rezerva drepturile ca, în timpul fixat prin convențiune, sa arate vasul care transporta sau urmează a transporta mărfurile vîndute și dacă acest termen a trecut, cumpărătorul are dreptul sa ceara sau executarea contractului sau daune interese.

Pentru aprecierea pagubei cauzată, judecata va ține seama de timpul fixat pentru predarea mărfurilor vîndute sau de acela determinat pentru desemnarea vasului.

Dacă prin convențiune nu se fixează vreun termen pentru arătarea vasului, cumpărătorul e în drept a cere ca termenul să fie fixat de justiție.

Articolul 64

Dacă prin contract, sau mai în urma, s-a fixat un termen pentru sosirea vasului în care se afla mărfurile ce călătoresc și termenul expira fără ca vasul să fie sosit, cumpărătorul are dreptul a renunța la contract sau a-l prelungi termenul o dată sau de mai multe ori.

Cînd însă nu s-a fixat nici un termen pentru sosirea vasului, se înțelege ca părțile au luat drept termen timpul necesar pentru împlinirea călătoriei.

În caz de întîrziere, justiția, ținînd seama de împrejurări, poate fixa un termen, și dacă și acest termen expira fără ca vasul sa sosească, contractul se considera ca reziliat.

În nici un caz justiția nu poate fixa un termen mai lung decît de un an, socotit din ziua ziua plecării vasului de la locul unde mărfurile vîndute au fost încărcate.

Articolul 65

Dacă în cursul călătoriei, din cauza de forta majoră sau caz fortuit, marfa vîndute este transportată din vasul desemnat pe un alt vas, contractul nu se desființează, și vasul pe care s-a făcut transportul se considera, pentru toate efectele contractului, ca substituit primului vas.

Articolul 66

Avariile intamplate în timpul călătoriei, reziliază contractul, dacă mărfurile saun pînă intratat de deteriorate încît nu mai pot servi la întrebuițarea pentru care fusese destinate.

În orice alt caz, cumpărătorul este dator sa primească mărfurile în starea în care se vor afla la sosire, însă cu o potrivita scădere de preț.

Articolul 67

Cînd, mai înainte de expirarea termenului fixat pentru executarea convențiunii, una din părți a oferit celeilalte predarea lucrului vîndut sau plata prețului, și aceasta nu-și îndeplinește la termenul fixat obligațiunea sa, atunci condițiunea rezolutorie se împlinește de drept în favoarea părții care își executase obligațiunea sa.

În lipsa de asemenea oferte sau de stipulațiuni exprese, rezilierea contractului se regulează după dispozițiunile codicelui civil la condițiunea rezolutorie tacită.

În amîndouă cazurile cel în culpa răspunde de daunele interese cauzate.

Articolul 68

Cînd cumpărătorul unui lucru mișcător nu își îndeplinește obligațiunea sa, vânzătorul are facultatea sau a depune lucrul vîndut la o casa acreditata de comerț pe socoteala și cheltuiala cumpărătorului, sau de a-l vinde.

Vînzarea se va face prin licitațiune publică, sau chiar pe prețul curent dacă lucrul are un preț la bursa sau în târg, de către un ofițer public însărcinat cu asemenea acte și cu dreptul pentru vînzător la plata diferenței dintre prețul obținut și acela convenit la prima vînzare, precum și la daune interese.

Dacă neexecutarea contractului provine din partea vânzătorului, cumpărătorul are dreptul de a face să se cumpere lucrul de către un ofițer public însărcinat cu asemenea acte.

Cumpărătorul are dreptul a pretinde diferența în mai mult dintre prețul plătit a doua oară și acela convenit cu primul vînzător, precum și a cere daune interese dacă ele se cuvin.

Partea care va uza de dreptul ce i se acordă prin acest articol este datoare sa încunoștiințeze prealabil despre acesta pe cealaltă parte contractantă.

Articolul 69

Dacă termenul stipulat într-un contract de vînzarea unui lucru mobil este esențial naturii operațiunii, partea care voiește executarea convențiunei fără sa țină seama de expirarea termenului stipulat în favoarea sa, trebuie să încunoștiințeze pe cealaltă parte, în termen de 24 de ore de la expirarea termenului.

Chiar în acest caz vînzarea lucrului nu se poate face decît a doua zi după încunoștiințare.

Articolul 70

Cumpărătorul unor mărfuri sau produse provenind din o alta piața, este dator sa denunțe vânzătorului vitiile aparente în timp de doua zile de la primire, ori de câte ori un timp mai lung n-ar fi necesar din cauza condițiunilor excepționale în care se afla lucrul vîndut sau persoana cumpărătorului.

El este dator sa denunțe vitiile ascunse ale lucrului în cele dintîi doua zile de la descoperirea lor.

Odată acest termen expirat, cumpărătorul nu mai poate fi primit a reclama ceva pentru vitiile lucrului vîndut.

Articolul 71

Președintele tribunalului, și acolo unde nu exista tribunal, judecătorul de ocol, poate ordonă, după cererea cumpărătorului sau a vânzătorului, ca atît calitatea cat și starea în care se afla lucrul vîndut să fie constatate de unul sau mai mult experți, pe care îl va numi din oficiu. Prin aceeași ordonanță de numire a experților, sau prin o alta, președintele tribunalului sau judecătorul de ocol poate ordonă sau sechestrarea lucrului vîndut, sau depunerea lui într-un depozit public sau într-alt loc pe care-l va desemna; și dacă păstrarea lucrului poate aduce mari pagube sau ocaziona cheltuieli însemnate, chiar vînzarea acelu lucr, pe socoteala celui ce se cuvine și în condițiunile ce se vor determina prin însăși ordonanța.

Articolul 72

Ordonanța prezidentului tribunalului sau judecătorului de ocol va trebui să fie comunicată, înainte de punerea ei în lucrare, celeilalte părți sau reprezentantului sau, dacă vreunul din ei se afla în localitate.

În caz contrariu, ordonanța va fi comunicată în termenul prevăzut de art. 137 din procedura civilă, de la executarea ei.

Cumpărătorul care nu va voi a beneficia de dispozițiunile cuprinse în articolul precedent, va trebui, în caz de contestatiune, sa probeze atît identitatea cat și vitiile mărfii cumpărate de dînsul.

Articolul 73

Dispozițiunile cuprinse în articolele 67, 68 și 69 se aplică și la contractele de bursa încheiate după formele prevăzute de legea ei specială.

Titlul VII Despre report

Articolul 74

Contractul de report consta în cumpărarea pe bani gata a unor titluri de credit circulând în comerț, și în revînzarea simultană cu termen și pe un preț determinat către aceeași persoana a unor titluri de aceeași specie.

Pentru validitatea contractului este necesară predarea reală a titlurilor date în report.

Proprietatea lor se transfera la cumpărător.

Părțile pot stipula ca primele, rambursările și dobânzile ce se vor cuveni titlurilor în termenul reportului, să rămână în profitul vaznatorului.

Articolul 75

Revinzarea titlurilor date în report poate fi prelungită prin voința părților, pentru unul sau mai multe termene succesive.

Articolul 76

Dacă la expirarea termenului reportului, părțile lichidează diferențele spre a face separat plățile lor și reînnoiesc reportul asupra unor titluri ce diferă prin cantitatea sau specia lor, sau pe un alt preț, atunci se considera ca părțile au încheiat un nou contract de report.

Titlul VIII

Despre societăți și despre asociațiuni comerciale

Capitolul 1

Despre societăți

Secțiunea I

Dispozițiuni generale

Articolul 77

Societățile comerciale au drept obiect unul sau mai multe fapte de comerț și se deosebesc în următoarele feluri:

- 1) Societatea în nume colectiv (coprinzător) ale carei obligații sociale sînt garantate prin responsabilitatea nemărginită și solidară a tuturor asociaților;
- 2) Societatea în comandită ale carei obligațiuni sociale sînt garantate prin responsabilitatea nemărginită și solidară a unui sau mai multor asociați comanditari, și prin responsabilitatea unui sau mai multor asociați comanditari marginita la o sumă determinată, care poate fi reprezentată și prin acțiuni;
- 3) Societatea anonimă în care obligațiunile sociale sînt mărginit garantate numai pînă la concurența unui capital determinat de care fiecare asociat nu răspunde, decât numai cu sumele ce s-a obligat a pune în societate sau cu valoarea acțiunilor sale.

Articolul 78

Societatea în nume colectiv, societatea în comandită simplă și societatea în comandită prin acțiuni există sub o firmă socială.

Societatea anonimă nu are firmă socială și nu poate fi determinată prin numele nici unuia din asociați; ea este însă calificată printr-o denumire particulară sau prin arătarea obiectului întreprinderii sale. Această denumire sau arătare trebuie să se deosebească lămurit de aceea a oricărei alte societăți.

Societățile sus arătate constă în raport cu cel de al treilea, o persoană juridică distinctă de aceea a asociaților.

Articolul 79

Noul asociat al unei societăți constituită răspunde, ca ceilalți, de toate obligațiunile contractate de societate înaintea admiterii lui, chiar dacă s-ar fi schimbat firma socială.

Orice convențiune contrară n-are efect față de cel de al treilea.

Articolul 80

Cesionarul și asociatul asociatului n-au nici un raport juridic cu societatea; el participă numai la beneficiile și pierderile cuvenite asociatului, în proporțiune cu partea de interes ce li s-a atribuit.

Articolul 81

Asociatul care a vărsat în societate una sau mai multe creanțe nu este liberat, decât după ce societatea a obținut plata sumei drept care s-a făcut vărsămîntul.

Dacă plata nu s-a putut obține prin urmărirea debitorului, asociatul răspunde de suma datorită cu dobînda legală din ziua scadentei creanțelor vărsate, deosebit de daunele interese ce s-ar cuveni.

Articolul 82

Cînd valoarea lucrurilor vărsate de un asociat nu s-a fixat de către contractanți, se presupune ca convenită valoarea curentă din ziua fixată pentru vărsare, după cota bursei sau mercurialele locului unde își are sediul societatea, și în lipsa după o estimățiune făcută de experți.

Articolul 83

În lipsa de stipulațiune contrarie, lucrurile vărsate devin proprietatea societății.

Articolul 84

Asociatul care întârzie să verse partea sa este răspunzător de daunele interese cauzate, și dacă miza s-a stipulat în numerar, este ținut de drept și fără nici o cerere, la plata cu dobînda legală a acestei sume, din ziua în care trebuia să facă vîrsămîntul, fără a fi scutit de daune interese, dacă ele s-ar cuveni, și deosebit de dispozițiunile articolelor 170 și 188.

Articolul 85

Asociatul nu poate opune societății, în compensatiunea daunelor ce i-a cauzat prin dol, abuz de putere sau greseala, foloasele ce i-ar fi adus în orice chip ar fi.

Articolul 86

Creditorii particulari ai asociatului nu pot, în timpul duratei societății, să-și exercite drepturile lor decât numai asupra părții din beneficiile cuvenite asociatului după bilanțul social; iar dacă societatea este dizolvată, asupra părții ce i-ar veni din lichidațiune.

Cu toate acestea, ei pot sechestra orice parte, și, în societățile în comandită prin acțiuni și anonime, pot sechestra și chiar vinde părțile sau acțiunile debitorului lor.

Articolul 87

Participarea la beneficii concedată impiegatilor sau altor agenți ai societății, ca plata totală sau parțială a muncii lor, nu le atribuie numai dintr-aceasta calitatea de asociați.

Secțiunea II

Despre forma contractului de societate

Articolul 88

Contractul de societate trebuie făcut prin act scris.

Societățile în comandită prin acțiuni și societățile anonime trebuiesc constituite prin act autentic.

Articolul 89

Actul constitutiv al societăților în nume colectiv și al societăților în comandită simplă, afară de data, trebuie să cuprindă:

- 1) Numele, prenumele sau firma comercială și domiciliul asociaților;
- 2) Firma socială și sediul societății;
- 3) Asociații care au semnatura socială;
- 4) Obiectul societății, partea pusă în societate de fiecare asociat dacă este în numerar, în creanțe sau în alte bunuri, valoarea ce li s-a dat și modul evaluării;
- 5) Partea fiecărui asociat în beneficii și pierderi;
- 6) Epoca cînd trebuie să înceapă societatea și aceea cînd ea trebuie să înceteze.

Articolul 90

Actul constitutiv sau statutele societăților anonime și acelea ale societăților în comandită prin acțiuni, trebuie să arate:

- 1) Denumirea și sediul societății, ale stabilimentelor și reprezentantelor sale;
- 2) Felul și natura afacerilor care constituiesc obiectul societății;
- 3) Suma capitalului subscris și a celui vîrsat;
- 4) Persoanele asociaților și domiciliul lor sau numărul și valoarea nominală a acțiunilor, cu arătare dacă sînt nominative sau la purtător, dacă acțiunile nominative pot fi convertite în acțiuni la purtător și vice-versa; scadenta și sumele vîrsămintelor ce au să facă asociații sau actionarii;
- 5) Valoarea creanțelor sau a altor bunuri puse în societate;
- 6) În ce mod trebuiesc făcute bilanțurile, calculate și împărțite beneficiile;
- 7) Avantajele sau deosebitele drepturi concedate fundatorilor;
- 8) Numărul administratorilor, drepturile și datoriile lor, cu arătare care dintr-ansii au semnatura socială; iar în societățile în comandită prin acțiuni, numele, prenumele și domiciliul comanditatilor;
- 9) Numărul cenzorilor;
- 10) Puterile adunării generale, condițiunile pentru validitatea deliberatiunilor sale și pentru exercițiul dreptului de vot, dacă s-a înțeles a se deroga, în aceasta privinta, la dispozițiunile art. 158, 159 și 160;
- 11) Epoca cînd începe și cînd încetează activitatea.

Pe lîngă acestea, în actul constitutiv al societății sînt și documentele conținînd subscripțiunile asociaților și probele depunerii primului varsamant în mod prescrist de art. 134.

Articolul 91

În termen de 15 zile de la data actului constitutiv al societății în nume colectiv și al societății în comandită simplă, un duplicat al actului constitutiv dacă este sub semnatura privată, sau o copie certificată conformă cu originalul dacă este autentic, se va depune la grefa Tribunalului de comerț în jurisdicțiunea căruia societatea și-a stabilit sediul sau, pentru a fi transcris în registrul pentru societăți. În același timp se va depune și extracte

după actul constitutiv, conținând indicațiunile cerute de art. 89, pentru a fi afișate în sala tribunalului, în sala primăriei și în localurile bursei celei mai apropiate.

Transcriptiunea și afișările se vor face în urma unei ordonanțe prezidentiale.

Articolul 92

Actul constitutiv și statutele societăților în comandită prin acțiuni și ale societăților anonime se vor depune, prin îngrijirea și sub răspunderea administratorilor, în cele 15 zile după ce va ramanea definitiv încheierea judecătorească care autorizat înființarea societății, la grefa tribunalului comercial în circumscripțiunea căruia este stabilit sediul societății. Transcriptiunea și afișarea actului constitutiv și a statutelor în formele prescrise de articolul precedent, se vor face în urma unei ordonanțe a tribunalului, data în camera de consiliu, față cu procurorul tribunalului.

Articolul 93

Dacă societatea în momentul constituirii sale sau în urma, instituie una sau mai multe reprezentante afară de circumscripțiunea tribunalului în care se afla sediul sau, sau al celorlalte stabilimente sociale, mandatul dat reprezentantului trebuie să fie depus, transcris și afișat în forma și în termenul stabilite prin art. 91 la tribunalul comercial în circumscripțiunea căruia este instituită reprezentanta.

Societățile în comandită prin acțiuni și anonime trebuiesc, prin staruinta și sub răspunderea administratorilor, să depună și să facă a transcrie și afișa procesul-verbal al deliberatiunii relativ la înființarea a noilor stabilimente sau a noi reprezentante în România sau în străinătate, mai înainte de executarea lui, la grefa tribunalului comercial în circumscripțiunea căruia este stabilit sediul societății și la a celor tribunale în circumscripțiunea cărora își au sediul noile stabilimente sau noile reprezentante.

Administratorii sînt datori să ceară și să stăruie ca acest proces-verbal să se treacă în registrul pentru societăți, pe marginea actului constitutiv al societății.

Articolul 94

Un extract după actul constitutiv al societăților în nume colectiv și în comandită simplă, identic cu cel prevăzut de art. 91, va trebui să fie publicat, în termen de o luna de la depunerea actului constitutiv la tribunal, prin staruinta administratorilor, în Monitorul Oficial și în foaia anunțurilor judiciare a locului unde societatea își are sediul, stabilimentele sau reprezentantele sale.

Articolul 95

Actul constitutiv și statutele societăților în comandită prin acțiuni și anonime se vor publică, prin îngrijirea administratorilor, în întregul lor și împreună cu toate documentele relativă la constituirea societății, în Monitorul Oficial și în foaia anunțurilor judiciare a locului unde societatea își are sediul, în termen de o luna de la data ordonanței tribunalului, prevăzut de art. 92.

Articolul 96

Schimbarea, retragerea sau excluderea asociaților; schimbările firmei sociale, ale sediului sau ale obiectului societății, sau ale asociaților care au semnatul socială; reducerea, sporirea sau reconstituirea capitalului; dizolvarea înainte de termenul stabilit în contract; fuziunea cu alte societăți și prelungirea peste termenul sus zis, trebuie să rezulte, pentru societățile în nume colectiv și în comandită simplă, dintr-o declarațiune sau deliberatiune expresă a asociaților; iar actele relative trebuie să fie depuse, transcrise, afișate și publicate conform dispozițiilor din articolele precedente.

Actele sus zise și în general toate schimbările introduse în dispozițiunile actului constitutiv sau statutelor societăților în comandită prin acțiuni și anonime, trebuie să rezulte dintr-o deciziune luată în conformitate cu prescripțiunile legii și actului constitutiv sau statutelor. Aceasta deciziune se va depune la grefa tribunalului de comerț. Tribunalul va verifica dacă condițiunile stabilite de lege au fost îndeplinite și va ordona transcriptiunea ei în registrul pentru societăți. Transcriptiunea, afișarea și publicarea zisei deciziuni se va face conform prescripțiunilor art. 92 și 95.

Articolul 97

Oricare asociat are dreptul de a îndeplini cu cheltuiala societății formalitățile prescrise pentru depunerea și publicațiunea actului constitutiv și a statutelor societății, precum și a actelor prevăzute în art. 96, sau de a cere ca administratorii societății să fie condamnați la îndeplinirea lor.

Articolul 98

Societatea nu este legal constituită, mai înainte de îndeplinirea formalităților prescrise de art. 88, 91, 91, 94 și 95.

Asociații, fondatorii, administratorii și toți acei care mai înainte de constituirea societății lucrează în numele ei, își iau o responsabilitate nemărginită și solidară pentru toate obligațiunile ce contractează.

Articolul 99

În lipsa de act scris și a publicațiilor ordonate de articolele precedente pentru societățile în nume colectiv și în comandită simplă, fiecare din societari are dreptul să ceară dizolvarea societății.

Efectele dizolvării încep curge din ziua cererii.

Lipsa formalităților sus zise nu va putea să fie opusă de către asociații celor de al treilea.

În societățile în comandită prin acțiuni și anonime, subscripții acțiunilor pot cere să fie liberați de obligațiunea ce decurge din subscripțiile lor, dacă vor fi trecut trei luni de la expirarea termenului prevăzut de art. 92 pentru depunerea actului constitutiv și aceasta depunere nu s-a efectuat.

Articolul 100

Schimbările actului constitutiv sau ale statutelor, oricare ar fi felul societății, nu au putere pînă ce mai întâi nu vor fi transcrise și publicate în conformitate cu dispozițiunile art. 96.

Articolul 101

Capitalul social nu se va putea reduce decât după trecere de trei luni din ziua în care va fi apărut în Monitorul Oficial și în foaia anunțurilor judiciare publicațiunea declarațiunii sau deliberațiunii societății în aceasta privinta, cu înștiințare expresă ca acei care ar avea vreun interes pot face opozițiune în același termen.

Opozițiunea suspenda executarea deciziunii luată pentru reducățiunea capitalului pînă la retragerea sau respingerea ei prin hotărîre definitivă.

Articolul 102

Creditorii particulari ai asociatului în nume colectiv, sau ai asociatului responsabil fără limita în societatea în comandită, ale căror drepturi sînt lichidate prin sentința definitivă, pot face opozițiune la deliberațiunea asociațiilor privitoare la prelungirea societății peste termenul stabilit pentru durata sa.

Opozițiunea făcută în cele 10 zile de la publicațiunea deliberațiunii suspenda, în privinta oponentilor, efectul prelungirii societății.

Articolul 103

Dizolvarea societății înainte de expirarea termenului hotărât pentru durata sa n-are efect, față cu cel de-al treilea, decât numai după trecerea de o luna de la publicarea actului de dizolvare.

Articolul 104

În orice contract scris, stipulat în interesul societății, și în orice act, scrisoare, publicațiune sau anunț, emanând de la o societate, va trebui să se arate lămurit felul și sediul societății.

Capitalul societății în comandită prin acțiuni și anonime va fi arătat în aceste acte, după suma efectiv vărsată rezultând din ultimul bilanț aprobat.

Secțiunea III

Despre deosebitele feluri de societăți

Paragraful 1

Despre societatea în nume colectiv

Articolul 105

În societatea în nume colectiv numai numele asociațiilor sau firmele lor de comerț pot face parte din firma socială.

Asociatul care are semnatura socială nu o poate transmite sau ceda, dacă aceasta facultate nu i s-a dat prin contract. În caz contrariu obligațiunea contractată de cel substituit rămîne în riscul acestuia și al mandatului sau, iar societatea nu este obligată către substituit decât numai pînă la concurența sumei beneficiilor ce se va fi realizat din operațiune.

Articolul 106

Asociații în nume colectiv sînt obligați solidar pentru operațiile făcute în numele și pentru contul societății sub semnatura adoptată de dînsa de către persoanele autorizate a administra.

Cu toate acestea, creditorii societății nu pot pretinde să fie plătiți de asociați cu din averea lor mai înainte de a fi exercitat acțiunea în contra societății.

Articolul 107

Celelalte puteri ale asociațiilor administratori se regulează după dispozițiunile art. 1514 pînă la 1517 din codicele civil.

Majoritatea determinată prin părțile de interes decide asupra opozițiunii unui sau mai multor asociați prevăzută în paragraful I al art. 1517.

Articolul 108

Majoritatea asociațiilor, afară de stipulațiune contrarie, nu are dreptul de a schimba sau modifica felul societății și convențiunile sociale, și nici nu poate face alte operațiuni decât cele determinate prin contract.

Articolul 109

Fiecare asociat are acțiune contra societății, nu numai pentru sumele cheltuite peste capitalul promis în folosul societății și pentru procentul legal al acestei sume, dar încă și pentru obligațiunile contractate de buna credință pe seama societății.

Dacă asociatul prin actele făcute în aceasta calitate încearcă pierdere sau daune, el trebuie să fie despăgubit de tot ce a pierdut și de daunele suferite.

Articolul 110

Asociatul care, fără consimțământul scris al celorlalți asociați, întrebuințează capitalurile sau lucrurile societății în folosul sau specula sa proprie sau în aceea a unei alte persoane, este obligat să restituie societății beneficiile ce au rezultat și daunele interese cuvenite, fără prejudiciul acțiunii penale de va fi caz.

Articolul 111

Nici un asociat nu poate lua din fondul comun mai mult decât i s-a fixat pentru cheltuielile sale particulare. Asociatul care contravine acestei dispozițiuni este responsabil de sumele luate ca și cum n-ar fi vărsat miza sa întreaga, fiind obligat și la plata daunelor interese.

Articolul 112

Asociații în nume colectiv nu pot să se intereseze ca asociați cu responsabilitate nemărginită în alte societăți avînd același obiect, nici să facă operațiuni pe contul lor sau pe contul altor persoane în același fel de comerț, fără consimțământul celorlalți asociați.

Consimțământul se presupune ca dat, dacă interesul sau operațiunile fiind anterioare contractului de societate și cunoscute de către ceilalți asociați, aceștia n-au stipulat ca ele să înceteze.

Articolul 113

În caz de contravențiune la dispozițiunile articolului precedent, societatea, deosebit de dreptul ce îi este recunoscut prin art. 188, poate sau să decidă ca asociatul a lucrat pentru contul ei, sau să ceară daune interese. Acest drept se stinge după trecere de trei luni din ziua cînd societatea va fi avut cunoștința de aceste fapte, fără să fi luat vreo hotărîre.

Paragraful 2

Despre societatea în comandită

Articolul 114

Societatea în comandită se administrează de către asociații cu responsabilitate nemărginită.

În societățile în comandită prin acțiuni, unicul administrator sau cel puțin jumătate plus unul din numărul administratorilor vor fi români.

Numai numele asociaților cu responsabilitate nemărginită și firma lor comercială pot face parte din firma socială.

Dacă, în contra acestei dispozițiuni, firma cuprinde și numele asociatului comanditar, acesta devine responsabil solidar și fără limita de toate obligațiunile societății.

Articolul 115

Cînd sînt mai mult asociați obligați solidar sub o firma socială, și în același timp asociați comanditari, fie ca asociații obligați solidar administrează toți împreună, fie ca administrațiunea generală s-a confiat unuia sau mai multora dintr-ansii, societatea este în același timp societate în nume colectiv față cu asociații obligați solidar, și societate în comandită față cu comanditarii.

Articolul 116

Dispozițiunile art. 106, 112 și 113 sînt aplicabile asociatului sau asociaților obligați solidar.

Articolul 117

Asociatul comanditar răspunde pînă la concurența mizei sale de pierderile și datoriile sociale.

El nu poate fi constrîns să restituie părțile de interes și dividendele sociale ce a perceput de buna credință și conform bilanșurilor regulat făcute din care rezultau acele beneficii.

În caz de imputinare a capitalului social, nu se va mai proceda la plata de dividende pînă ce din beneficii nu se va împlini treptat capitalul social.

Articolul 118

Comanditarul nu poate face nici un act de administrațiune din care să nasca drepturi sau obligațiuni pentru societate, nici chiar în virtutea unei procuratiuni generale sau speciale pentru o serie sau natura de afaceri. Orice fapt contrariu acestei prohibițiuni îl face responsabil fără limita și solidar către cel de al treilea pentru toate obligațiile societății.

Dacă procuratiunea este specială pentru o anumită afacere, comanditarul răspunde personal și solidar cu societatea de obligațiunile rezultînd din acea afacere.

Avizul și consiliile, actele de control și supraveghere, numirea și revocarea administratorilor în cazurile prevăzute de lege și autorizațiunile date administratorilor în limitele contractului social pentru acte care trec peste puterile lor, nu leagă pe asociatul comanditar.

Articolul 119

În societățile în comandită prin acțiuni, administratorul poate fi revocat de către adunarea generală a acționarilor printr-o decizie luată cu majoritatea cerută de art. 160, cu rezerva pentru asociații oponenți de a uza de facultatea ce le este acordată prin penultimul alineat de sub acel articol.

Administratorul revocat rămâne responsabil către cel de al treilea pentru obligațiunile ce a contractat în timpul administrațiunii sale, cu dreptul de recurs în contra societății.

Dacă revocarea s-a făcut fără cauza binecuvantată, administratorul revocat are dreptul la daune interese.

Articolul 120

Adunarea generală, cu majoritate și sub rezervele arătate în articolul precedent, poate subroga o altă persoană administratorului revocat, mort, falit, interzis sau legalmente incapabil; dacă însă sînt mai mulți administratori, numirea va trebui să fie aprobată și de către aceștia.

Administratorul subrogat devine asociat comanditar cu responsabilitate nemărginită.

Paragraful 3

Despre societatea anonimă

Articolul 121

Societatea anonimă trebuie să aibă un număr de cel puțin 7 asociați.

Articolul 122

Societatea anonimă se administrează de către unul sau mai mulți manditari temporali, revocabili, asociați sau nu.

Unicul administrator sau cel puțin jumătate plus unul din numărul administratorilor vor fi români.

Articolul 123

Administratorii, prin faptul administrațiunii lor, nu se obliga personal pentru afacerile sociale.

Cu toate acestea, ei răspund de executarea mandatului lor și de ceea ce decurge din obligațiunile pe care legea le impune.

Dânșii nu pot să facă alte operațiuni decât acele care sînt expres menționate în actul constitutiv; în caz de abatere sînt răspunzători atît către cei de al treilea, cat și către societate.

Articolul 124

Fiecare administrator trebuie să dea pentru gestiunea sa o garanție care să reprezinte a suta parte din capitalul social, fără ca totuși aceasta garanție să poată fi mai mica de 8.000 lei.

Cu toate acestea, prin actul constitutiv se poate stipula ca garanția sa nu treacă peste 15.000 lei cînd capitalul societății este de 5.000.000 cel mult, nici peste 30.000 lei cînd capitalul este mai mare de 5.000.000.

Garanția va putea fi depusă în numerar sau în efecte publice sau acțiuni ale societății pe valoare nominală.

Garanția se va efectua prin depunerea acțiunilor în casa societății, dacă prin actul constitutiv sau de către adunarea generală nu s-a desemnat un alt loc.

Dacă acțiunile depuse sînt la purtător, ele se vor converti în acțiuni nominative, și în orice caz se va face mențiune în registrul acțiunilor ca dănele serv ca garanție.

Dacă capitalul nu este împărțit pe acțiuni și dacă modul cum are să se dea garanția nu este hotărât prin actul constitutiv, tribunalul comercial determina garanția.

Articolul 125

Numirea administratorilor se face de către adunarea generală; cu toate acestea primii administratori pot fi numiți prin actul constitutiv, însă termenul mandatului lor nu poate trece peste 4 ani.

Dacă durata mandatului nu este fixată, se presupune ca el a fost dat pentru doi ani.

Dacă administratorii numiți în același timp sînt mai mulți decât unul, jumătate dintr-ansii se retrag din administrațiune la împlinirea jumătății termenului mandatului, și trebuie să fie înlocuiți.

Dacă administratorii sînt în număr neegal, atunci se retrag jumătate dintr-ansii mai puțin unul, afară numai dacă nu s-a stipulat într-altfel.

Sortul decide care sînt administratorii ce trebuie să se retragă.

Administratorii sînt întotdeauna reeligibili, cînd actul constitutiv sau statutele societății nu dispun într-altfel.

Articolul 126

În caz de vacanța a unui loc de administrator, ceilalți administratori intruniți cu cenzorii și deliberând, în prezenta a două treimi și cu majoritate absolută, procedează, dacă actul constitutiv sau statutele nu dispun într-altfel, la înlocuire printr-un alt administrator pînă la convocarea adunării generale.

Cînd este un singur administrator și acesta se retrage, adunarea generală va trebui să fie convocată.

În caz de moarte sau de împiedicare fizică, numirea provizorie se va face de către cenzori; însă adunarea generală va fi convocată de urgență pentru numirea definitivă a administratorului.

Secțiunea IV

Dispozițiuni comune societăților în comandită prin acțiuni și societăților anonime

Paragraful 1

Despre constituirea societății

Articolul 127

Fondatorii sînt responsabili solidar și fără limită de obligațiunile ce contractează pentru constituirea societății, cu drept de recurs în contra acesteia, de va fi caz.

Ei iau asupra-le consecințele actelor și cheltuielile necesare constituirii societății, și dacă acesta, din orice cauza ar fi, nu se poate constitui, fondatorii nu pot recurge contra subsciptorilor acțiunilor.

Articolul 128

Constituind societatea, fondatorii nu-și pot rezerva în profitul lor nici o primă, nici un agiu, sau beneficia particular, reprezentate sub o formă oarecare de preluări de acțiuni, sau de obligațiuni de favoare; nici sa acorde comisioane în favoarea aceluia care va fi garantat sau întreprins desfacerea acțiunilor.

Orice convențiune contrarie este nulă.

Fondatorii vor putea, cu toate acestea, să-și rezerve un profit exclusiv, care nu va putea să fie mai mare de o zecime din beneficiile neto ale societății asupra unuia sau mai multor exercitii; însă niciodată pentru mai mult de 5 ani de exercițiu; și cu condițiunea ca acești ani sa nu treacă peste treimea duratei societății. În nici un caz nu vor putea sa stipuleze ca plata să aibă loc înaintea aprobării bilanțului.

Articolul 129

Societatea se poate constitui printr-unul sau mai multe acte autentice, subscrise de toți asociații ce vor figura în persoana sau prin procuratori cu procuri speciale și autentice; acest act va arata dacă condițiunile prescise de lege s-au îndeplinit și va conține numirea administratorilor și a persoanelor însărcinate sa îndeplinească funcțiunile de cenzori, pînă la întrunirea celei dintâi adunări generale.

Articolul 130

Societatea se poate constitui și prin mijlocul unei subscriptiuni publice. În acest caz fondatorii vor face un prospect care va arata scopul, capitalul acestei societăți, clauzele principale ale actului constitutiv sau ale statutelor, și foloasele exclusive ce dășii își rezerva asupra beneficiilor societății sau care sînt cuprinse în proiectul statutelor. Prospectul va trebui să fie subscris de fondatori și va putea sa fixeze un alt termen decât cel stabilit prin art. 99 pentru stingerea obligațiunei subsciptorilor. Prospectul va trebui neapărat sa arate persoana care va prezida adunarea prevăzută de art. 135.

Prospectul cu semnăturile autentice ale fondatorilor va trebui, înainte de publicațiune, să fie depuse la grefa tribunalului de comerț în jurisdicțiunea căruia are a se stabili sediul viitoarei societăți.

Articolul 131

Subscriptiunile acțiunilor se vor face pe unul sau mai multe exemplare, în josul prospectului fondatorilor sau în josul proiectului statutelor societății. Fiecare subscriptiune va arata numele și prenumele sau firma comercială și domiciliul aceluia care subscie, numărul acțiunilor subscrise exprimat în litere, data subscriptiunei, și va conține declarațiunea expresă ca subsciptorul cunoaște și accepta prospectul sau proiectul de statute.

Subscriptiunile pot asemenea să rezulte din scrisori adresate fondatorilor de către subsciptori, cuprinzînd declarațiunile sus zise, și în special declarațiunea expresă ca subsciptorul cunoaște și accepta prospectul sau actul constitutiv, ori statutele societății pentru ale carei acțiuni a subscris.

Subscriptiunile trebuie să fie autentificate, oricare ar fi modul cum au fost adunate.

Rezerva beneficiilor exclusive în profitul fondatorilor, conform art. 128, de și primite de subsciptori, nu va avea efect dacă nu este aprobată de adunarea prevăzută de art. 135.

Articolul 132

Pentru a se putea proceda la constituirea societății, este necesar ca întregul capital social să fie subscris și ca fiecare acționar sa fi varesat în numerar cel puțin trei zecimi din valoarea acțiunilor sau din sumele subscrise de dănsul.

Nu se va putea emite noi acțiuni decât după plata integrală a celor dintâi.

În nici un caz acțiunile nu vor putea să fie emise pentru o sumă mai mica decât valoarea lor nominală.

Articolul 133

După ce subscriptiunile s-au adunat, fondatorii trebuiesc ca printr-o încunoștințare inserată în Monitorul Oficial și în foaia anunțurilor judiciare a locului unde societatea își va avea sediul sau, sa fixeze un termen, pentru facerea vărsămîntului prescrist în articolul precedent, acelor din subsciptori care nu îl vor fi efectuat odată cu subscriptiunea.

Dacă după trecerea acestui termen sînt subscripitori care încă n-au făcut vîrsămîntul, fondatorii au dreptul sau a-l elibera de obligațiunea ce au contractat, sau de a-l constrînge la varsamant.

În caz cînd subscripitorii sînt liberați de obligațiunea lor, nu se va putea proceda la constituirea societății mai înainte de a se subscrie din nou și plăti acțiunile neplătite de dînșii.

Articolul 134

Vîrsămîntul precis în art. 132 se va face la casa de depuneri, consemnațiuni și economie, la casieriile generale din județe pe contul zisei case, la banca națională și la sucursalele ei.

Sumele depuse nu vor putea fi restituite decât administratorilor numiți, care vor prezenta certificatul prezidentului tribunalului constatînd ca toate formalitățile prevăzute de lege pentru constituirea societății s-au îndeplinit, sau subscripitorilor dacă societatea nu s-a înființat. Fondatorii nu vor putea sa retragă nici o parte.

Articolul 135

Subscripțiunile fiind adunate și vîrsămîntul arătat în art. 132 fiind făcut, fondatorii vor convoca adunarea generală în cele cinci-spre zece zile de la expirarea termenului fixat conform prescripțiunilor art. 133, afară numai dacă prospectul sau statutele nu dispun într-altfel.

Adunarea:

- 1) Verifica și aproba vîrsămîntul părților sociale și valoarea lucrurilor mobiliare și imobiliare puse în societate, dacă a fost determinată; în caz contrariu ea numește unul sau mai mulți experți pentru evaluarea adevăratului lor preț;
- 2) Discuta și aproba statutele societății, dacă n-au fost acceptate în momentul subscripțiunilor;
- 3) Deliberează asupra părților de profit pe care fondatorii și le-au rezervat din beneficiile neto ale societății;
- 4) Numesc administratorii în societățile anonime, dacă ei n-au fost desemnați prin actul pe care sau făcut subscripțiunile;
- 5) Numesc cenzorii.

Articolul 136

Fiecare acționar care va declara în aceasta adunare că nu este destul de luminat, poate cere ca adunarea să fie amînată pentru trei zile. Dacă aceasta propunere este susținută de un număr de asociați care să reprezinte o pătrime din capitalul reprezentat în adunare, amănarea are loc de drept.

Dacă se cere un termen mai lung, dar numai mare de o luna, majoritatea va decide. Orice termen mai mare de o luna trebuie să fie primit de trei pătrimi din numărul asociaților prezenți.

Articolul 137

După ce adunarea generală îndeplinește tot ce este prescris în articolele precedente, va proceda în aceea ședința la facerea actului constitutiv al societății cu concursul membrilor prezenți, care reprezintă, în acest scop și pe asociații absenți.

Dacă nu este posibil ca actul constitutiv să se termine în aceeași zi, ședința se va putea continua în zilele următoare fără intrerupțiune.

Articolul 138

Societatea nu se poate înființa decât cu autorizațiunea tribunalului comercial respectiv, care va fi data după o cerere ce se va face de către fondatori:

- 1) Actul de constituire și statutele societății;
- 2) Actele doveditoare ca capitalul a fost întreg subscris și ca s-a vîrsat de fiecare acționar în numerar trei zecimi cel puțin din valoarea sumelor sau acțiunilor subscrise de dînsul;
- 3) Procesele-verbale și celelalte acte care constata deliberațiunile și deciziunile luate de prima adunarea generală;
- 4) Titlurile de proprietate, cînd se pun imobile în societate și certificatul tribunalului situațiunii imobilelor constatat de sarcinile la care sînt supuse;
- 5) Un inventar complet, în dublu exemplar, descriptiv de starea mobilelor sau imobilelor care se pun în societate și evaluarea lor.

Tribunalul, după ce va obține avizul camerei de comerț în privinta utilității întreprinderii, moralității fondatorilor și administratorilor, exactității inventarului și estimatiunii bunurilor mobiliare și imobiliare ce se pun în societate, su după ce va verifica dacă s-a îndeplinit condițiunile stabilite de lege pentru constituirea legală a societății, în ședința publică, ascultînd pe ministerul public și pe reprezentanții societății, admite sau nu cererea de autorizațiune, ori arata modificările ce trebuiesc făcute în statute.

Încheierea tribunalului în aceasta privinta este supusă apelului în termen de 15 zile de la pronunțarea ei.

Dreptul de apel aparține și ministerului public.

Curtea de apel se va pronunța fără recurs în casatiune, cel mult în termen de o luna din ziua facerii apelului, ascultînd pe reprezentanții societății și pe ministerul public în concluziunile sale.

Articolul 139

Orice vânzare sau cesiune de acțiuni făcută de subscripționari înaintea constituirii legale a societății este nulă și de nul efect, și acela care înstrăinează poate fi constrâns să restituie sumele ce în acest scop îi vor fi fost plătite.

Nulitatea are loc cu toate că vânzarea a fost făcută cu clauza "actualmente pentru când societatea va fi constituită" sau alta echivalentă.

Articolul 140

Orice operațiune făcută de fondatori în afară de actele necesare pentru constituirea societății este nulă, în ce privește pe societate, dacă ea n-a fost aprobată de către adunarea generală.

Paragraful 2

Despre administratori

Articolul 141

Administratorii sînt obligați să ceară și fondatorii sînt datori să le înmâneze toate documentele și corespondența privitoare la constituirea societății. Dășii sînt datori să notifice numirea lor la tribunalul de comerț, în circumscripțiunea căruia este stabilit sediul societății, în cele trei zile de când a avut cunoștința de această numire și notificarea să o facă printr-un act semnat de dășii în prezenta președintelui tribunalului sau printr-un act în formă autentică.

Articolul 142

Afară de registrele prescrise pentru orice comerciant, administratorii societăților sînt datori să țină:

1) Registrul asociaților care să arate numele și prenumele sau firma comercială și domiciliul asociaților vărsămintele făcute în contul sumelor subscrise sau acțiunilor, atît pentru capitalul primitiv cît și pentru orice sporire ulterioară.

Acest registru trebuie să conțină declarațiunile de cesiune ale părților sau acțiunilor nominative, conform dispozițiunilor art. 171.

2) Registrul în care să se treacă procesele-verbale privitoare la întrunirile și deliberațiunile adunărilor generale;

3) Registrul întrunirilor și deliberațiunilor administratorilor, dacă societatea are mai mulți administratori.

Dispozițiunile art. 26, 27 și 29 se aplică și în privința acestor registre.

Articolul 143

Cînd sînt mai mulți administratori, prezenta a jumătate cel puțin dintr-ansii, dacă actul constitutiv nu cere un număr mai mare, este indispensabilă pentru validitatea deliberațiunilor lor.

Articolul 144

Administratorii sînt datori să permită asociaților inspecțiunea registrelor arătate în paragrafele 1 și 2 ale art. 142.

Sînt asemenea datori, dacă li se cere, să libereze asociaților și cu cheltuielile acestora, certificate constatînd conținutul registrelor acțiunilor și vărsămintelor.

Pînă la plata integrală a sumelor scrise și a acțiunilor, administratorii sînt datori să permită oricui să aibă interes, inspecțiunea registrului asociaților.

Articolul 145

Numirea tuturor impiegarilor asociației se face de către administratori, afară dacă prin actul constitutiv sau statute acest drept nu a fost rezervat adunării generale.

Articolul 146

Administratorii nu pot să cumpere pentru contul societății propriile ei acțiuni, nici să facă împrumuturi sau avansuri de fonduri pe aceleași acțiuni.

Articolul 147

Societățile de asigurare asupra vieții și societățile care administrează tontinele sînt dator să ca, din sumele plătite pentru asigurări și din procentele acestor titluri, să întrebuițeze în titluri de ale datoriei publice, depunînd la casa de depuneri, consemnațiuni și economie o pătrime, dacă societățile sînt naționale, și jumătate dacă ele sînt străine.

Modul și termenul acestei depuneri (întrebuintari) și a degajamentelor (liberarilor) treptate se vor stabili prin regulamente de administrațiune publică.

Societățile străine de asigurare asupra vieții vor face în polițele de asigurare alegere de domiciliu în România. În caz contrariu, tribunalul domiciliului asigurării va fi competent pentru toate litigiile cu societate.

Articolul 148

Cînd administratorii vor constata că capitalul social s-a imputinat cu o treime, sînt datori să convoace pe asociați pentru a-i întreba dacă voiesc să reconstituie capitalul, să-l limiteze la suma care a rămas sau să se dizolve societatea.

Dacă rămîne numai o treime din capital, societatea se dizolva de drept, afară numai dacă asociații, convocați în adunare generală, nu decid reconstituirea capitalului, sau limitarea lui la suma rămasă.

Cînd societatea s-ar afla în stare de faliment, administratorii sînt datori să ceară la tribunal declarațiunea ei în faliment, conform dispozițiilor cărții a III-a.

Articolul 149

Administratorii sînt solidar responsabili către asociați și către cel de-al treilea:

- 1) De realitatea vărsămintelor efectuate de către asociați;
- 2) De existența reală a dividendelor plătite;
- 3) De existența registrelor cerute de lege și de regulată lor ținare;
- 4) De execuțiunea întocmai a deciziunilor adunărilor generale;
- 5) Și în general, de stricta observare a datoriilor ce legea, actul constitutiv și statutele le impune și care nu au caracterul unei însărcinări speciale și personale.

Articolul 150

Dacă prin actul social, sau prin deciziunea adunării generale, executarea operațiunilor sociale este încredințată unui director străin consiliului de administrațiune, acest director va fi responsabil către asociați și către cel de al treilea întocmai ca și administratorii, pentru îndeplinirea îndatoririlor sale după prescripțiunile articolului precedent, chiar de ar exista o convențiune contrarie și chiar dacă acest director ar fi pus sub autoritatea și supravegherea administratorilor.

Articolul 151

În societățile care au mai mult administratori, responsabilitatea pentru actele făcute sau pentru omisiuni nu se întinde și la acei administratori care, nefiind în culpă, au făcut să se constate imediat în registrul deliberatiunilor împotrivirea lor, încunoștințînd prin scris despre aceasta și pe cenzori.

În caz de a nu fi participat la acele acte, obligațiunea de a protesta contra lor nu există decât dacă în urma administratorul a luat cunoștința de dănsule.

Articolul 152

Administratorul care într-o operațiune determinată are, fie în numele sau propriu, fie ca reprezentant al altuia, interese contrarii intereselor societății, va trebui să încunoștințeze despre aceasta pe ceilalți administratori și pe cenzori și să se abțină de la orice deliberare privitoare la aceasta operațiune. În caz cînd deliberările n-ar fi fost aprobate de cenzori, administratorii care au luat parte la deliberări sînt responsabili de pierderile ce ar rezultă pentru societate.

Articolul 153

Orice administrator, cenzor sau reprezentant al societății, pierde de drept calitatea sa și trebuie să fie înlocuit dacă este declarat în stare de faliment, interzis ori legalmente incapabil sau condamnat la o pedeapsă corecțională pentru delictele de mituire, fals, furt, escrocherie și abuz de încredere.

Articolul 154

Acțiunea contra administratorilor, pentru fapte care privesc responsabilitatea lor, aparține adunării generale care o exercitează prin cenzori.

Orice asociat are, cu toate acestea, dreptul de a denunța cenzorilor faptele ce crede că trebuie cenzurate și ei sînt datori să verifice, și dacă le găsesc întemeiate să dea seama adunării despre dănsule în raportul oor. Dacă denunțarea este făcută de asociați reprezentînd cel puțin o zecime a capitalului social, cenzorii sînt datori de a prezenta asupra faptelor denunțate observațiunile și propunerile lor.

Zecimea capitalului se justifică prin depunerea titlurilor de acțiuni în mâinile cenzorilor sau la una din instituțiile prevăzute în art. 134

Titlurile vor rămânea depuse pînă după întrunirea și închiderea celei mai apropiate adunări generale, servind asemenea ca să legitimeze participarea deponentilor la aceasta adunare.

Dacă cenzorii cred de fondată și urgentă reclamațiunea asociaților prezentînd zecimea capitalului social, sînt datori să convoace imediat o adunare generală, în caz contrariu, chestiunea se va supune adunării generale celei mai apropiate. Adunarea va trebui întotdeauna să delibereze asupra reclamațiunii.

Articolul 155

Cînd sînt bănuiele fondate ca grave neregularități se urmează în îndeplinirea datoriilor administratorilor și cenzorilor, asociații reprezentînd o optime din capitalul social pot denunța faptele tribunalului de comerț, justificînd proprietatea acestei optime în modul prescris de articolul precedent.

Tribunalul, ascultînd în camera de consiliu pe administratori și cenzori, dacă recunosc urgentă de a lua măsuri înainte de întrunirea adunării generale, poate dispune printr-o încheiere, a se inspecta registrele societății, numind în acest scop, unul sau mai mulți comisari ale căror remunerații vor fi în sarcina reclamanților, fixînd cauțiunea pentru cheltuieli.

Verificarea registrelor nu va avea loc decât după ce reclamanții vor garanta, cu o sumă ce se va determina de tribunal, plata cheltuielilor la care va da loc verificarea.

Comisarii sînt datori să depună raportul lor la grefa în termenul fixat de tribunal.

Tribunalul va examina raportul în camera de consiliu și se va pronunța printr-o hotărîre.

Dacă banuiala nu pare fondată, tribunalul poate să ordone ca raportul să fie publicat în Monitorul Oficial sau în foaia anunțurilor judiciare, în întreg sau numai în concluziunile lui.

În caz contrariu, tribunalul va ordona măsurile provizorii urgente ce va crede necesare și convocarea imediată a adunării generale.

Hotărîrea va fi executorie provizoriu, chiar dacă se va fi făcut opozițiune sau apel.

Paragraful 3

Despre adunările generale

Articolul 156

Adunările generale sînt ordinare și extraordinare.

Adunarea ordinară se întrunește cel puțin o dată pe an, în cele șase luni de la închiderea exercițiului social; ea trebuie ca, afară de dezbaterea celorlalte cesiuni puse la ordinea zilei:

- 1) Sa discute, sa aprobe sau sa modifice bilanțul, după ce va fi ascultat raportul cenzorilor;
- 2) Sa înlocuiască administratorii care ies din funcțiunile lor;
- 3) Sa numească cenzorii;
- 4) Sa fixeze retribuțiunea administratorilor și cenzorilor, dacă ea nu a fost fixată prin actul constitutiv.

Adunările extraordinare sînt convocate de câte ori va fi trebuinta.

Articolul 157

Convocarea adunărilor generale se face printr-o încunoștințare ce se va publică, cu cincisprezece zile cel puțin înainte de data fixată pentru întrunire, în Monitorul Oficial și prin celelalte mijloace de publicitate prevăzute în actul constitutiv, sau în statutele societății.

Depunerea acțiunilor care dau dreptul a lua parte la adunare, trebuie efectuată cu cel puțin 10 zile înainte de ziua întrunirii.

Dacă convocarea s-a făcut pentru un termen de 15 zile, depunerea acțiunilor se va efectua cu 5 zile cel puțin înainte de ziua întrunirii.

Încunoștințarea trebuie să conțină ordinea de zi a chestiunilor care urmează a fi supuse deliberatiunilor adunării.

Este nulă orice rezoluțiune luată asupra unei chestiuni necuprinsă în ordinea de zi.

Articolul 158

Convocarea adunărilor care preced constituirea societății se va face de către fondatori, sau de către persoana desemnată prin prospectul prevăzut la art. 130 ca sa prezideze adunarea.

În aceasta prima adunare fiecare subscriitor are dreptul la un vot, oricare ar fi numărul acțiunilor ce a scris; și pentru ca o deciziune să poată fi luată, se cere prezenta a jumătate din subscriptori și primirea ei de către majoritatea absolută a celor prezenți.

Articolul 159

Pentru adunările generale, care urmează după constituirea legală a societății, convocarea se face de către administratori, și este necesară prezenta a unui număr de asociați care să reprezinte cel puțin jumătatea capitalului social. Fiecare asociat are un vot, și fiecare acționar care posedă pînă la cinci acțiuni are un vot. Acționarul care posedă mai mult de cinci, pînă la o sută, are un vot pentru fiecare cinci acțiuni, și pentru cel ce posedă peste numărul de o sută, are un vot pentru fiecare douăzeci și cinci de acțiuni. Deciziunile se iau cu majoritate absolută. Se poate deroga la aceste dispozițiuni prin actul constitutiv sau prin statute.

Dacă o adunare este în neputință de a lucra din cauza numărului insuficient, adunarea ce se va întruni după o a doua convocare poate să delibereze asupra chestiunilor puse la ordinea zilei cele dintîi adunări, oricare ar fi partea de capital reprezentată de asociații prezenți.

Dacă ziua pentru întrunirea adunării ce s-ar convoca a doua ora nu este arătată în încunoștințarea publicată pentru dea dintîi adunare, termenul prevăzut în art. 157 va putea fi redus la opt zile.

Articolul 160

Cînd actul constitutiv sau statutele nu dispun într-un altfel, este totdeauna necesară prezenta unui număr de asociați care să reprezinte trei pătrimi din capitalul social, și votul afirmativ al unui număr de asociați care să reprezinte cel puțin jumătatea aceluiași capital pentru a lua o hotărîre asupra:

- 1) Dizolvării anticipata a societății;
- 2) Prelungirii duratei sale;
- 3) Fuziunea cu o alta societate;
- 4) Reducerii capitalului social;

- 5) Reconstituirea sau sporirea acestui capital;
- 6) Schimbarea obiectului societății;
- 7) Oricărei alte modificări a actului constitutiv.

Aceasta majoritate este cerută și în toate celelalte cazuri anume prevăzute de lege.

Asociații care nu primesc deciziunile ce s-ar lua asupra uneia din chestiunile prevăzute în numerele 3, 5 și 6 și asupra prelungirii duratei societății, când ea nu a fost prevăzută prin actul constitutiv, au dreptul de a se retrage din societate și de a obține plata părților sau acțiunilor lor în proporțiune cu activul social ce ar rezultă după ultimul bilanț aprobat.

Dacă acești asociați sînt prezenți la adunare, declarațiunea de retragere va fi facută în cele douăzeci și patru de ore de la închiderea adunării. Pentru asociații care nu au luat parte la adunare, declarațiunea trebuie facută în termen de o luna din ziua publicării rezoluțiunii în Monitorul Oficial, sub pedeapsa, în ambele cazuri, de pierderea drepturilor lor.

Articolul 161

Administratorii sînt datori sa convoace extraordinar adunarea în termen de o luna, când cererea a fost facută de un număr de asociați, și dacă ea cuprinde chestiuni de natura a fi tratate de adunare.

Articolul 162

Asociații nu vor putea fi reprezentați în adunările generale decât prin mandatarii asociați ei înșiși, afară de incapabilii și persoanele juridice care pot fi reprezentate prin mandatarii neasociați. Exercițiul acestui drept poate fi limitat prin actul constitutiv sau prin statute.

Administratorii nu pot fi mandatarii.

Articolul 163

Administratorii nu pot sa ia parte la votul:

- 1) Pentru aprobarea bilanțurilor;
- 2) Pentru rezoluțiunile ce privesc responsabilitatea lor.

Articolul 164

Cînd o treime din numărul membrilor prezenți în adunarea generală, sau un număr de acționari prezenți care să întrunească jumătatea capitalului reprezentat în adunare, nu se cred destul deluminați asupra chestiunilor puse în deliberatiune, vor putea cere ca ședința să fie amînată peste trei zile. Ceilalți membri nu se pot opune la aceasta.

Acest drept nu va putea fi exercitat decât o singură dată pentru aceeași chestiune.

Prezenta dispozițiune nu se aplică în cazul prevăzut de art. 135.

Articolul 165

Deciziunile luate de adunarea generală în limitele actului constitutiv, statutelor sau lege, sînt obligatorii pentru toți asociații, chiar pentru cei care nu au luat parte sau care se opun, cu respectarea dreptului prevăzut de art. 160.

Oricare asociat se poate opune la deciziunile care într-un chip invederat sînt contrarii actul tribunalului de comerț, după ce va asculta pe administratorii și pe cenzorii, poate să suspende executarea printr-o ordonanță provizorie care se va incunostiinta administratorilor.

Paragraful 4

Despre acțiuni

Articolul 166

Acțiunile trebuiesc să fie de o valoare egala.

Ele conferă posesorilor lor drepturi egale, dacă nu s-a stipulat altfel în actul constitutiv, respectându-se în tot cazul pentru orice acționar dreptul de vot în adunările generale.

Acțiunile pot fi nominative sau la purtător.

Cînd capitalul social nu trece peste un milion lei, acțiunile nu pot fi mai mici de una sute lei fiecare.

De la un milion pînă la cinci milioane, acțiunile nu pot fi mai mici de doua sute lei fiecare.

De la cinci milioane capital în sus, acțiunile nu vor putea fi mai mici de cinci sute lei fiecare.

Articolul 167

Titlurile acțiunilor nominative sau la purtător trebuie să cuprindă:

- 1) Denumirea societății;
- 2) Data actului constitutiv și aceea a publicațiunii sale, cu artarea locului unde ea a fost facută;
- 3) Cifra capitalului social, numărul și suma totală a acțiunilor;
- 4) Durata societății.

Aceste titluri vor fi tăiate dintr-un registru cu matca și vor purta semnatura a doi administratorii, sau a administratorului unic.

Articolul 168

Acțiunile neplătite în întreg sînt întotdeauna nominative.

Subscriptorii și diferiții cesionari sînt responsabili de plată totală a acțiunilor lor, chiar de le vor fi înstrăinat.

Articolul 169

Situațiunea acțiunilor va fi publicată împreună cu bilanțul exercițiului social. Ea trebuie să arate vărsămintele făcute, numărul acțiunilor ajunse la scadenta și nerepuse în circulațiune și suma vărsată în contul lor.

Articolul 170

Cînd acționarul nu va fi efectuat plata vărsămintelor ce dătoresc, societatea, osebit de acțiunea ei contra subscriptorilor și contra cesionarilor pentru plata, poate vinde acțiunile după cincisprezece zile de la publicarea unei somațiuni în Monitorul Oficial și în foaia anunțurilor judiciare a locului unde societatea și-a stabilit sediul.

Cînd vînzarea nu se va putea face din lipsa de cumpărători, societatea va putea sa declare acțiunea ajunsă la scadenta și sa retina vărsămintele făcute în contul ei sau sa exercite contra subscriptorului și cesionarilor drepturile ce deriva din obligațiunile ce și-a luat.

Articolul 171

Proprietatea acțiunilor nominative se stabilesc prin înscrierea lor în registrul arătat în alin. I al articolului 142.

Cesiunea acestor acțiuni se face printr-o declarațiune pe același registru, scrisă de cedant și de cesionar, sau de mandatarii lor.

În caz de moarte a acționarului și dacă nu exista vreo opozițiune, declarațiunea de transmisiune a proprietății pe registrul asociațiunilor și a titlurilor acțiunilor nu va putea fi obținută, decât după ce partea în drept va prezenta titlurile, actul de deces și încheierea tribunalului locului deschiderii succesiunii, care să constate calitatea sa de succesor.

Proprietatea acțiunilor la purtător se transfera prin simpla tradițiune a titlului.

Acțiunile la purtător pot fi transformate în acțiuni nominative și acestea în acțiuni la purtător, afară de cazul cînd acțiunile n-au fost integral plătite.

Articolul 172

Cînd o acțiune nominativă devine proprietatea mai multor persoane, societatea nu este ținută sa înscrie și sa recunoască transmisiunea, dacă acele persoane nu vor desemna un titular unic.

Paragraful 5

Despre obligațiuni

Articolul 173

Societățile nu pot sa emita titluri de obligațiuni la purtător sau nominative, pentru o sumă care ar trece peste capitalul vărsat și existent după constatarea celui din urma bilanț aprobat.

Vor putea cu toate acestea sa emita obligațiuni chiar pentru o sumă mai mare, cînd excedentul va fi garantat prin titluri nominative emise de Stat, de județe sau comune, a căror scadenta sa corespundă cu aceea a obligațiunilor și care să fie depuse la casa de depuneri, consemnațiuni și economie pentru a sta acolo pînă la stingerea obligațiunilor emise. Emisiunea biletelor de banca sau altor titluri echivalente se regulează prin legi speciale.

Dispozițiunile primei părți a acestui articol nu se aplică cambiilor, livretelor de depunere, bonurilor nominative sau altor titluri de creanta decurgînd din afaceri particulare.

Articolul 174

Emisiunea obligațiilor, chiar de va fi prevăzută în actul constitutiv sau în statute, nu se va putea face decât în urma unei deciziuni a adunării generale, luată cu majoritatea prevăzută în prima parte a art. 160.

Dacă emisiunea se face prin subscripțiune publică, deciziunea împreună cu proiectul de manifest prevăzut în articolul următor, se va depune la tribunalul de comerț, pentru a se îndeplini prescripțiunile art. 92.

În cazul prevăzut de primul aliniat al art. 173, odată cu deciziunea și proiectul de manifest, se va depune și recipisa constatatoare de consemnarea titlurilor.

Deciziunea adunării nu are tărie dacă nu se va transcrie în registrul pentru societăți.

Articolul 175

Administratorii, pentru a proceda la emisiunea obligațiunilor prin subscripțiune publică, sînt datori sa publice un manifest, care să arate:

- 1) Numele, obiectul și sediul societății;
- 2) Capitalul social;
- 3) Data actului constitutiv și a acelor care au adus schimbări la acest act sau la statute și datele publicațiunii lor;
- 4) Situațiunea societății după ultimul bilanț aprobat;

5) Valoarea totală a obligațiunilor ce sînt a se emite și a celor emise; modul plății obligațiunilor și valoarea nominală a fiecăreia, cu arătarea dobânzii ce produc și dacă sînt nominative sau la purtător;

6) Data publicării deciziei adunării generale, care a aprobat emisiunea.

În cazul prevăzut de primul aliniat al art. 173, se va adauga informațiunile necesare pentru a se putea aprecia garanția oferită prin acele titluri.

Articolul 176

Subscriptionile obligațiunilor se vor face în josul unui sau mai multor exemplare ale manifestului de emisiune.

Articolul 177

Titlurile obligațiunilor vor conține enunțările cuprinse în manifest și tabloul plăților capitalului și procentelor.

Paragraful 6

Despre bilanț

Articolul 178

Administratorii sînt datori să prezinte cenzorilor, cel puțin cu o luna înainte de ziua fixată pentru întrunirea adunării generale care are sa-l discute, bilanțul exercițiului precedent, împreună cu actele justificative, arătându-se lămurit în bilanț:

1) Capitalul social care exista în realitate;

2) Suma vărsămintelor făcute și a celor în întârziere;

3) Beneficiile în adevăr realizate și pierderile încercate.

Bilanțul societăților naționale sau străine de asigurare asupra vieții și de administrațiune a tontienelor trebuie să continue, afară de acestea, proba ca dispozițiunile art. 147 au fost îndeplinite.

Cu opt zile înainte de adunarea generală se va publică bilanțul societății.

Articolul 179

Societățile care au drept principal obiect exploatarea creditului sînt obligate să depună la tribunalul de comerț, în cele dintâi opt zile ale fiecărei luni, o situațiune sumară pe luna precedentă după un formulat ce se va stabili printr-un regulament de administrație publică, certificându-se conform adevărului printr-o declarațiune semnată cel puțin de un administrator și un cenzor.

Societățile de asigurare vor trebui să se conformeze în ceea ce privește bilanțul lor cu modelul care se va stabili printr-un regulament de administrațiune publică.

Articolul 180

Cenzorii sînt datori ca, în raportul care conține rezultatul examinării bilanțului și al administrațiunii urmate, să prezinte observațiunile lor, propunerile privitoare la aprobarea bilanțului și alte măsuri necesare.

Articolul 181

Bilanțul va sta depus în copie, împreună cu raportul cenzorilor, în birourile societății în cele 15 zile care preced întrunirea adunării generale și pînă ce va fi aprobat. Amîndouă aceste acte vor putea fi examinate de către orice persoană, care va proba calitatea sa de asociat.

Articolul 182

Administratorii sînt datori ca, în cele 10 zile de la aprobarea bilanțului, să depună o copie la grefa tribunalului de comerț, alăturînd raportul cenzorilor și procesul-verbal al adunării generale, pentru a se face mențiune despre aceasta în registrul pentru societăți și pentru a se lua măsuri de publicarea bilanțului conform dispozițiunilor art. 95.

Articolul 183

Dividendele nu se vor putea plati asociaților decât din beneficiile reale constatate prin bilanțul aprobat.

Societățile nu pot să prevadă prin actele lor constitutive, în statute sau alte documente, procente în favoarea acțiunilor.

Cu toate acestea, se poate prevedea, printr-o stipulare expresă, procente în favoarea acțiunilor prin o preluare de capital, în acele societăți industriale în care este necesitate de un spațiu de timp pentru constituirea obiectului social, dar nu pentru mai mult de trei ani, și care să nu treacă peste cinci la suta. În acest caz cifra procentelor ce trebuiesc plătite va fi calculată în cheltuielile de prima instalațiune și trecută, împreună cu acestea, în sarcina bilanțurilor care vor avea dividende reale.

Asociații nu sînt obligați să restituie dividendele ce li s-a plătit.

Articolul 184

Asupra beneficiilor nete ale societății se va prelua în fiecare an cel puțin o a douăzecea parte, pentru a se forma un fond de rezerva, pînă ce acesta va atinge cel puțin a cincea parte a capitalului social; dacă fondul de rezerva după completare se va fi imputinat dintr-o cauza oarecare, el se va restabili în același fel.

Paragraful 7

Despre comerț

Articolul 185

În fiecare adunare ordinară și în cea prevăzută în art. 135 se va numi trei sau cinci cenzori și tot atâți supleanți, pentru supravegherea operațiunilor sociale și pentru revizuirea bilanțului.

Jumătate plus unul din numărul cenzorilor și din acela al supleanților vor fi români.

Cenzorii vor fi asociați; ei pot fi realeși.

Rudele și afinii administratorilor, pînă la al patrulea grad inclusiv, nu sînt eligibili, sau pierd calitatea de cenzori.

În caz de moarte, de renunțare, faliment sau de pierderea drepturilor unuia din cenzori, supleantul cel mai în vîrstă îl înlocuiește. Dacă cu acest chip numărul cenzorilor nu se poate completa, cenzorii care rămîn numesc alte persoane care să înlocuiască pe cei absenți pînă la întrunirea celei mai apropiate adunări generale.

Articolul 186

Cenzorii sînt datori:

- 1) Să stabilească, de comun acord cu administratorii societății, forma bilanțurilor și situațiunilor acțiunilor.
- 2) Să examineze, cel puțin la fiecare trei luni, registrele societății pentru ca să ia cunoștința de operațiunile sociale și să certifice ca scriptele sînt bine ținute;
- 3) Să facă adresa și pe neașteptate inspecțiuni casei, și niciodată mai depărtate de un trimestru una de alta;
- 4) Să constate, cel puțin odată pe luna, prin mijlocul registrelor sociale, existența titlurilor sau valorilor de tot felul depuse în gagi, cauțiune, sau în păstrarea societății;
- 5) Să verifice îndeplinirea dispozițiunilor actului constitutiv și a statutelor, privitoare la condițiunile cerute pentru prezenta asociațiilor în adunare;
- 6) Să revada bilanțul și să facă raportul în termenul fixat de art. 156 și 181;
- 7) Să supravegheze operațiunile lichidării;
- 8) Să convoace, după regulile stabilite la art. 157, adunarea extraordinară și chiar adunarea ordinară în caz de omisiune din partea administratorilor;
- 9) Să ia parte la toate adunările generale;
- 10) Și, în fine, să vegheze ca dispozițiunile legii, acelea ale actului constitutiv sau ale statutelor, să fie observate de către administratori.

Cenzorii pot să asiste la întrunirile administratorilor și să facă să se insereze în ordinele de zi ale acestor întruniri, și în acelea ale adunărilor generale ordinare și extraordinare, propunerile ce se vor crede de cuviință.

Cenzorii vor depune jumătate din cauțiunea membrului consiliului de administrație.

Articolul 187

Responsabilitatea cenzorilor se determină după regulile mandatului.

Dispozițiunea art. 152 se aplică și la cenzori.

Secțiunea V

Despre excluderea asociaților, despre disoluțiunea și fuziunea societăților

Paragraful 1

Despre excluderea asociaților

Articolul 188

Se va putea exclude din societatea în nume colectiv și din societatea în comandită simplă:

- 1) Asociatul care, pus în întârziere, nu plătește ceea ce s-a obligat să pună în societate;
- 2) Asociatul administrator care se va fi servit de semnatura și de capitalurile sociale în afacerile sale proprii, care comite fraude în administrațiune sau în compatibilitate, și care absentându-se, ducă invitațiunea ce i s-a făcut în formele legale, nu se reîntoarce și nu justifică motivele absentei sale;
- 3) Asociatul cu responsabilitate nemărginită:

- a) Care se amesteca în administrațiune, cînd administratorul este desemnat în actul de societate;
- b) Care este declarat în faliment, interzis, sau legalmente incapabil;

- 4) Asociatul comanditar care se amesteca în administrațiune contrariu prohibiției cuprinsă în art. 118.

Asociatul comanditar va putea fi asemenea exclus cînd lucrul ce s-a obligat să pună în societate a pierit înainte de a-l preda, sau chiar de va fi pierit în urma, dacă și-a rezervat proprietatea.

Asociatul exclus nu este liberat de obligațiunile existente în momentul excluderii și de despăgubirea ce ar datora.

Articolul 189

Excluderea asociatului nu atrage, prin ea singură, dizolvarea societății.

Asociatul exclus răspunde de pierderi și are drept la beneficii pînă în ziua excluderii sale; el însă nu va putea cere lichidarea lor pînă ce și unele și altele, nu se vor repartiza, conform regulilor contractului de societate. Dacă în momentul excluderii sînt operațiuni în curs de a se efectua, asociatul este obligat să suporte consecințele, și nu își va putea retrage miza decât după terminarea acelor operațiuni.

Asociatul exclus n-are drept la o parte proporțională din avutul social, ci numai la o sumă de bani care să-i reprezinte valoarea.

Articolul 190

Asociatul exclus rămîne obligat către cel de al treilea pentru toate operațiunile făcute de către societate, pînă în ziua în care excluderea sa a fost publicată.

Paragraful 2

Despre disoluțiunea societăților

Articolul 191

Societățile comerciale încetează:

- 1) Prin trecerea timpului pentru care au fost contractate;
- 2) Prin lipsa sau desființarea obiectului societății sau prin imposibilitatea de a-l realiza;
- 3) Prin terminarea întreprinderii;
- 4) Prin falimentul societății, atunci chiar cînd va fi urmat de un concordat;
- 5) Prin pierderea întregului capital sau prin pierderea lui parțială prevăzută de art. 148, cînd asociații nu mai voiesc a-l reconstitui sau a-l limita la suma rămasă;
- 6) Prin deciziunea asociaților;
- 7) Prin fuziunea cu alte societăți.

Articolul 192

La expirarea termenului fixat pentru durata sa sau după terminarea obiectului întreprinderii sale, societatea încetează de drept și nu va putea fi prelungită în mod tacit.

Articolul 193

Societatea în nume colectiv încetează prin moartea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul unuia din asociați, afară numai dacă nu exista convențiune contrarie.

Societatea în comandită, afară de convențiune contrarie, încetează prin moartea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul comandatului sau a unuia din comanditai.

Societatea în comandită prin acțiuni nu se desființează prin moartea, falimentul interdicțiunea sau declarațiunea legală de incapacitate a administratorului, dacă în cazurile prevăzute de art. 120 se numește un altul în locul sau.

Articolul 194

După încetarea sau dizolvarea societății, administratorii nu pot întreprinde noi operațiuni; în caz contrariu ei sînt personal sau solidar responsabili pentru afacerilor ce vor fi întreprins.

Prohibițiunea începe din ziua cînd expira termenul fixat pentru durata societății, sau în ziua cînd s-a terminat obiectul întreprinderii sale sau a supravenit moartea unuia din asociați care ar face imposibila existența societății; sau de cînd s-a declarat de către asociați ori de către tribunal ca societatea este în stare de lichidare.

Paragraful 3

Despre fuziunea societăților

Articolul 195

Fuziunea mai multor societăți trebuie să fie hotărâtă de fiecare societate în parte.

Articolul 196

Publicațiunea prescrisă de art. 96 va fi făcută de către fiecare din societățile care au hotărât fuziunea, și va trebui să cuprindă încunoștiințarea prevăzută de art. 101

Dacă printre dănsese se găsește vreo societate în comandită prin acțiuni sau anonima, se va observa dispozițiunile art. 92 și 95.

Fiecare societate va trebui, afară de aceasta, să publice cu aceleași forme bilanțul sau; și acele care în urma fuziunii încetează de a exista, vor trebui să mai publice și o declarațiune cuprinzînd modul cum au hotărât să ajungă la stingerea pasivului lor.

Dacă societatea care a rezultat din fuziune își stabilește sediul sau într-un alt loc decât acela unde își avea sediul societățile care au fuzionat, noua societate va trebui să se conforme dispozițiunilor art. 91 și următorii.

Articolul 197

Fuziunea nu va putea avea efect decât după trecerea de trei luni din ziua publicațiunii prescrisă de prima parte a articolului precedent, afară numai dacă nu se va justifica plata tuturor datoriilor sociale, sau depunerea sumei corespondenta, la casa de depuneri și consemnațiuni, sau consimțămîntul tuturor creditorilor.

Certificatul constatator ca s-a efectuat depunerea va trebui să fie publicat în conformitate cu dispozițiunile articolului precedent.

În cursul termenului de mai sus, orice creditor al societăților care fuzionează va putea să facă opozițiune. Opozițiunea suspenda executarea fuziunii pînă la pronunțarea judecății definitive.

Articolul 198

Dacă termenul arătat în articolul precedent expira fără să se fi făcut opozițiune, fuziunea va putea să fie executată, și societatea care rămîne în fiinta sau care rezultă din fuziune, va avea drepturile și va lua asupra sa obligațiunile societăților stinse.

Secțiunea VI **Despre lichidarea societăților**

Paragraful 1

Despre lichidare în general

Articolul 199

Cînd actul constitutiv sau statutele societății n-au determinat modul cum are să se facă lichidarea și diviziunea activului social, se vor observa regulile următoare:

Dacă asociații nu se învoiesc pentru numirea lichidatorilor, ea se va face de judecată, după cererea administratorilor sau a celor interesați, rămînînd în vigoare dispozițiunile art. 212.

Pînă la numirea și acceptarea lichidatorilor, administratorii sînt depozitarii bunurilor sociali și obligați să dea curs afacerilor urgente.

Oricare ar fi cuprinsul actului constitutiv sau statutelor societății, actul de numire sau sentința care o prevede și orice act posterior care ar aduce vreo schimbare în persoana lichidatorilor, va trebui, prin îngrijirea acestora, să fie depus și publicat în conformitate cu dispozițiunile secțiunii a II-a a acestui capitol.

Dacă lichidarea se face pentru ca timpul hotărât pentru durata societății a expirat, sau din cauza ca obiectul societății s-a îndeplinit, va trebui să se publice o declarațiune de lichidarea facută de către administratori sau de către lichidatori.

Articolul 200

În urma publicării actului legal de lichidare, nici o acțiune pentru societate sau contra ei nu se va putea exercita decât în numele lichidatorilor, sau în contra lor.

Toate actele emenate de la o societate în desfacere trebuiesc să arate că dînsa este "în lichidare".

Toate regulile stabilite pentru societățile existente, fie prin legi, fie prin actele constitutive, prin statute, sînt aplicabile și societăților în lichidare, întrucît aceste reguli nu sînt incompatibile cu lichidarea și întrucît nu exista dispozițiuni contrarii.

Lichidatorii sînt supuși la aceleași însărcinări și au aceeași responsabilitate ca și administratorii.

Articolul 201

În caz de lipsa a unuia sau mai multor lichidatori, provenită prin moarte, faliment, interdicțiune, incapacitate legală, renunțare sau revocare, înlocuirea se va face în același mod ca și numirea.

Articolul 202

Lichidatorii, îndată după intrarea lor în funcțiune, sînt datori ca, în unire cu administratorii societății, să încheie un inventar și un bilanț semnat și de unii și de alții, care să constate exactă situațiune a activului și pasivului societății.

Ei sînt datori să primească și să păstreze registrele ce li s-a încredințat de către administratori, patrimoniul și hîrțile societății, și să țină un registru exact, în forma registrului jurnal, de toate operațiunile relative la lichidare, după ordinea datei lor.

Asemenea sînt obligați să facă cunoscută asociaților dacă ei o cer, starea și modul de executare al lichidării.

Articolul 203

Lichidatorii nu pot întreprinde nici o operațiune nouă de comerț. În caz contrariu ei sînt personal și solidar responsabili pentru acele operațiuni.

Nu pot să plătească asociaților nici o sumă asupra părții ce li s-ar cuveni din lichidare, pînă ce mai întîi nu se vor plăti creditorii societății; cu toate acestea, asociații vor putea să ceară ca sumele reținute să fie depuse în conformitate cu dispozițiunile art. 134 și să se facă repartitiuni chiar în timpul lichidării, dacă afară de ceea ce va fi necesar pentru îndeplinirea tuturor obligațiunilor sociale ajnse sau care au să ajungă la scadenta, mai este disponibil cel puțin zece la suta din acțiuni sau din părțile sociale.

Articolul 204

Cînd fondurile disponibile ale societății nu sînt suficiente, lichidatorii pot cere de la asociați sumele necesare dacă aceștia după natura societății sînt ținuți să le procure, sau dacă sînt încă debitori ai societății din valorile acțiunilor subscrise de dînșii sau din părțile ce s-au obligat să pună în societate.

Articolul 205

Afară de puterile mai întinse sau mai restrânse ce lichidatorii au de la asociați, ei vor putea:

Sa stea în judecata și să fie acționați în interesul lichidării înaintea tuturor instanțelor civile și penale;
Sa execute și sa termine operațiunile de comerț care tind la lichidarea societății;
Sa vândă prin licitațiune publică imobilele și orice avere mobilă a societății;
Sa facă tranzacțiuni și sa încheie compromise;
Sa lichideze și sa încaseze chiar în caz de faliment al debitorului, creanțele societății, dând chitanțe;
Sa contracteze obligațiuni cambiale și să facă împrumuturi neipotecari, și în general toate actele necesare pentru lichidarea afacerilor sociale.
Ei nu pot însă, în lipsa de dispozițiuni speciale în actul social sau în actul lor de numire, sa constituie ipotecă asupra bunurilor societății, dacă nu vor fi autorizați prin ordonanța prezidentului tribunalului de comerț data după ce se va lua și avizul cenzorilor. În orice caz, lichidatorii nu pot vinde bunurile sociale prin buna învoială, ci numai prin licitațiune publică și nu în bloc.

Articolul 206

Lichidatorii care cu proprii lor bani au achitat datoriile societății, nu vor putea sa exercite în contra asociaților drepturi mai mari decât acelea care s-ar cuveni creditorilor plătiți.

Articolul 208

Creditorii societății au dreptul sa exercite contra lichidatorilor acțiunile care decurg din creanțele lor ajunse la termen, pînă la concurența bunurilor sociale indivize care exista încă, sau o acțiune personală contra asociaților pentru plata sumelor datorate din valoarea acțiunilor subscrise ori din aceea ce s-au obligat a pune în societate, sau contra asociaților care, după felul asociației, și-au luat o răspundere solidară și nemărginită.

Articolul 209

Lichidarea nu liberează pe asociați și nu împiedica declarațiunea în stare de faliment.

Paragraful 2

Reguli speciale pentru lichidarea societăților în nume colectiv și în comandită simplă

Articolul 210

După terminarea lichidării, lichidatorii sînt datori sa formeze bilanțul lichidațiunii și sa propună repartitiția între asociați.

Dacă lichidarea și repartitiunea sînt aprobate, dreptul de recurs nu mai exista între asociați și nici contra lichidatorilor.

În caz de contestatiune, asociatul oponent va fi dator să-și exprime motivele sale și sa intenteze acțiune, în cele treizeci de zile de la notificarea legală a bilanțului și a proiectului de repartitiune.

După expirarea acestui termen, bilanțul și repartitiunea se considera ca aprobate și lichidatorii sînt liberați.

Intentandu-se acțiune, chestiunile relative la lichidare vor fi de drept separate de acelea ale repartitiunii, pentru care lichidatorii pot sa rămîna străini.

Articolul 211

Odată ce bilanțul va fi aprobat și repartitiunea patrimoniului social terminată, registrele și documentele care nu vor fi necesare vreunui din copartasi se vor depune la asociatul desemnat de majoritatea voturilor, care este dator să le conserve în timp de cinci ani.

Paragraful 3

Regulile speciale pentru lichidarea societăților în comandită prin acțiuni și anonime

Articolul 212

Numirea lichidatorilor în societățile în comandită prin acțiuni și anonime se va face de către adunarea generală, care ordonă lichidarea, dacă actul constitutiv sau statutele nu dispun într-altfel.

Pentru numirea lichidatorilor sau înlocuirea lor în caz de moarte, faliment, interdicțiune, incapacitate legală, renunțare sau revocare, se cere prezenta unui număr de asociați care să reprezinte trei părți din capitalul social și votul afirmativ al unui număr din ei care să reprezinte jumătatea aceluiași capital. În caz contrariu, numirea sau înlocuirea se va face de către judecata după cererea celor interesați.

Articolul 213

Prin numirea lichidatorilor încetează mandatul administratorilor care sînt datori sa remită celor dintâi administrațiunea socială.

Administratorii sînt obligați, cu toate acestea sa dea concursul lor la lichidare, dacă li se cere.

Articolul 214

Conturile administratorilor, pentru timpul trecut de la cel din urma bilanț aprobat de asociați și pînă la începerea lichidării, vor fi date lichidatorilor, care au dreptul să le aprobe sau sa ridice și sa susțină contestațiunile la care ar putea da loc.

Articolul 215

Cînd unul sau mai mulți dintre administratorii societății sînt numiți lichidatori, conturile menționate în articolul precedent se vor depune și publică, deodată cu bilanțul final de lichidare, cu dreptul pentru asociați de a-l contesta după aceleași reguli și formalități. Dacă însă lichidarea trece peste durata unui exercițiu social, conturile se vor alătura la primul bilanț anual pe care lichidatorii sînt obligați să-l prezinte adunării.

Articolul 216

Dacă lichidarea durează mai mult decît un an, lichidatorii sînt ținuți să încheie bilanțul anual, conformându-se dispozițiilor legii și ale actului constitutiv.

Articolul 217

Lichidarea fiind terminată, lichidatorii fac bilanțul final arătînd porțiunea cuvenită fiecărei părți sau acțiuni în repartitiunea activului social.

În nici un caz societarul sau acționarul pentru porțiunea ce i s-ar cuveni, nu va putea lua în proprietate o parte sau totalitatea imobilului ce ar aparține societății, ci împărțirea imobilelor se va face prin licitațiune publică.

Bilanțul încheiat de către lichidatori, însoțit de raportul cenzorilor, se va depune la tribunalul de comerț și se va publică după formele prevăzute de art. 95.

Orice asociat poate, în termeni de treizeci de zile de la aceasta publicațiune, să facă contestațiune printr-o cerere adresată tribunalului de comerț.

Toate contestațiunile ce se vor face în acest timp vor fi întrunite și se vor judeca cel mult în termen de 15 zile prin una și aceeași hotărîre.

Orice asociat are dreptul să intervină în această instanță; iar sentința dată va fi opozabilă și asociaților care n-au intervenit.

Articolul 218

Dacă termenul sus arătat a expirat fără a se face vreo contestațiune, bilanțul se considera ca aprobat de către toți posesorii de acțiuni; și lichidatorii, sub rezerva de a plăti repartitiunile, vor fi liberați.

Deosebit de expirarea termenului, chitanța de primirea celei din urma repartitii presupune aprobarea contului și a împărțirii făcute.

Articolul 219

Sumele cuvenite asociaților care nu se vor fi prezentat să le ceară în cele două luni de la publicarea menționată în art. 217, se vor depune la casa de depuneri, cu arătarea numelui proprietarului sau numerelor acțiunilor, dacă ele sînt la purtător.

Casa de depuneri va plăti persoanei arătate, sau posesorului, reținînd titlul.

Articolul 220

Efectuându-se lichidarea și repartitiunea sau depozitul arătat mai sus, registrele societății dizolvate se vor depune și se vor conserva în timp de cinci ani la tribunalul de comerț. Orice parte interesată va putea să ia cunoștința de dănsese.

Secțiunea VII

Dispozițiuni relative la societățile cooperative

Articolul 221

În statutele oricărei societăți se poate stipula ca capitalul social va fi susceptibil de creștere prin vărsăminte treptate făcute de către asociați, și de diminuare prin luarea înapoi, totală sau parțială, a mizelor vărsate.

Societățile ale căror statute vor conține stipulațiunea de mai sus, se numesc cooperative și sînt supuse, afară de regulile generale care le sînt proprii, după forma lor specială și dispozițiunile articolelor următoare.

Articolul 222

Societățile cooperative se constituiesc prin act autentic.

Actul constitutiv, afară de cele arătate în art. 89 și 90, după natura diferită a societății, va determina sub pedeapsa de nulitate:

- 1) Condițiunile de admiterea noilor asociați, modul și timpul cînd dînșii vor fi datori să facă vărsămîntul părților lor sociale;
- 2) Condițiunile retragerii și excluderii asociaților;
- 3) Formalitățile convocării adunărilor generale și ziarele desemnate pentru publicațiunea actelor societății.

Articolul 223

Societățile cooperative sînt totdeauna supuse dispozițiunilor privitoare la societățile anonime, în ceea ce privește autorizarea judecătorească pentru a se putea înființa, publicațiunea actelor lor constitutive și a modificărilor posterioare, îndatoririle și responsabilitatea administratorilor.

Administratorii se vor alege dintre asociați; ei vor putea fi scutiți prin actul constitutiv de obligațiunea de a da cauțiune.

Sînt asemenea aplicabile societățile cooperative dispozițiunile care se raporta la adunările generale, bilanț, cenzori și la lichidarea societăților prin acțiuni, întrucît nu vor fi contrare prescripțiunilor articolelor următoare sau actului constitutiv.

Calitatea de cooperativa trebuie să fie anume arătată, deosebit de felul societății, în toate actele enumerate la art. 104.

Articolul 224

Capitalul social nu se va putea fixa, prin actul constitutiv sau prin statutele societății, la mai mult de 200.000 lei. El va putea fi însă mărit prin deciziunile adunării generale, luate din an în an; fiecare sporire nu va putea fi mai mare decît 200.000 lei.

Articolul 225

Nimenea nu poate să aibă într-o societate cooperativa o parte socială mai mare de 5.000 lei, sau un număr de acțiuni a căror valoare nominală sa intrea ca această sumă.

Articolul 226

Acțiunile vor fi întotdeauna nominative.

Valoarea nominală a acțiunilor nu va putea fi mai mare decît 100 lei, nici mai mica de 25 lei.

Ele nu vor putea fi negociabile, dacă nu vor fi integral liberate; cesiunea se va face după formele de transmiterea acțiunilor nominative, și statutele pot sa atribuie consiliului de administrațiune sau adunării generale dreptul de a se opune la transmitere.

Articolul 227

Statutele vor determina o sumă, sub care nu va putea scădea capitalul social prin retragerea de mize, autorizata de art. 221.

Aceasta suma nu va putea fi mai mica decît a 10-a parte a capitalului social.

Societatea nu se va putea constitui decît dacă s-a făcut, de către fiecare asociat, vîrsămîntul unei zecimi din capital, sau din valoarea nominală a acțiunilor subscrise.

Articolul 228

Dispozițiunile primei părți și ale primului aliniat ale art. 132 și 148 nu se aplică la societățile cooperative.

Actul constitutiv al acestor societăți va putea deroga la dispozițiunile art. 146 și la acelea ale numărului 3 de sub art. 167.

Articolul 229

Administratorii societăților cooperative sînt datori sa țină registrul asociațiilor în conformitate cu dispozițiunile art. 142, și pe lîngă aceasta sa mai arate într-ansele:

- 1) Data admiterii, retragerii sau excluderii fiecărui asociat;
- 2) Contul sumelor vîrsate și retrase de către fiecare dintr-ansii.

Vor fi datori să depună la finele fiecărui trimestru, la tribunalul comercial în circumscripțiunea căruia societatea își are sediul, o lista de asociații cu responsabilitate nemărginită, intratti, iesiti și rămași în societate, cu arătare de numele, pronumele și domiciliul lor.

Lista va fi semnată de către administratori și conservată la grefa, cu dreptul pentru oricine de a lua cunoștința de dînsa.

Articolul 230

Asociații nu vor putea să fie reprezentați la adunarea generală, decît numai în cazul unei împiedicari legitime, prevăzută în actul constitutiv sau în statute.

Fiecare asociat nu are decît un singur vot, oricare ar fi numărul acțiunilor ce posedă.

Nici un mandatar nu poate să reprezinte în aceeași adunare generală, decît numai pe un singur asociat, afară de dreptul sau personal dacă și dînsul este asociat.

Articolul 231

Admiterea noilor asociați, care să nu fie administratori.

Semnatura va fi certificată de doi asociați, care să nu fie administratori.

Dacă actul constitutiv sau statutele nu se opun, fiecare asociat are dreptul să se retragă din societate oricînd va voi.

Declarațiunea de retragere se va înscrie, de către asociatul care se retrage, în registrul asociațiilor, sau se va noitifica societății prin portărel. Ea nu-și produce efectul decît la finele anului social curgator, dacă a fost făcut înainte de începutul ultimului trimestru al aceluiași an. Dacă însă ea s-a făcut mai târziu, asociatul ramne răspunzător și pentru anul viitor.

Excluderea asociațiilor nu poate avea loc decît pentru motive determinate prin lege și prin actul constitutiv. Hotărîrea în aceasta privinta va fi luată de către adunarea generală sau de către consiliul de administrațiune conform cu dispozițiunile sus citatului articol.

Articolul 232

Asociatul care încetează de a mai face parte din societate, fie prin retragere de bunăvoie, fie în urma excluderii sale de către adunarea generală, rămîne răspunzător, în timp de doi ani, către asociați și către cel de al treilea, de toate obligațiunile sociale existente în momentul retragerii sau excluderii sale, în limitele responsabilității stabilite prin actul constitutiv.

Articolul 233

Oricare ar fi forma societății cooperative, ea va fi valabil reprezentată în justiție prin administratorii săi.

Articolul 234

Societatea nu încetează prin moartea, retragerea, interdicțiunea, incapacitatea legală sau falimentul unuia dintre asociați; ea continuă de drept între ceilalți asociați.

Articolul 235

Actele constitutive ale societăților cooperative precum și actele de retragere și de admitere, vor fi scutite de taxa de înregistrare și de timbru.

Secțiunea VIII

Dispozițiuni relative la societățile civile și la societățile constituite în țări străine

Articolul 236

Societățile civile vor putea să imprumute formele societății prin acțiuni; în acest caz ele sînt supuse dispozițiunilor prezentului codice, exceptându-se cele privitoare la faliment și competența.

Articolul 237

Societățile prin acțiuni și celelalte societăți și asociațiuni comerciale, industriale sau financiare, constituite și avînd sediul în țara străină, vor putea să-și stabilească un sediu secundar sau o reprezentanță în România:

- a) Dacă vor dovedi, printr-o declarațiune a guvernului lor, ca în țara unde sînt înființate se observa deplina reciprocitate pentru societățile române de același fel;
- b) Dacă vor îndeplini prescripțiunile din prezenta secțiune, fiecare fel de societate în ceea ce o privește.

Articolul 238

Societățile legal constituite în țara străină care își stabilesc în România un sediu secundar sau o reprezentanță, sînt supuse la dispozițiunile prezentului codice în ce privește depunerea și transcriptiunea, afișarea și publicațiunea actului constitutiv, a statutelor, a actelor care aduc schimbări la unul sau la altul din zisele acte, și a bilanțurilor; ele sînt datoare încă să publice, în formele prevăzute de această lege, numele persoanelor care dirig sau administrează aceste sedii, sau care reprezintă în orice mod societatea în țara. Aceste persoane sînt răspunzătoare față de cel de al treilea ca administratorii societăților naționale.

Dacă societățile sînt altfel decât cele prevăzute în art. 77, ele vor fi supuse la îndeplinirea formalităților prescrise pentru depunerea și publicarea actului constitutiv și a statutelor societăților prin acțiuni, și le sînt aplicabile toate dispozițiunile prezentei secțiuni relative la aceleași societăți.

Articolul 239

Societățile care, deși constituite în țara străină au însă în România sediul și obiectul principal al întreprinderii lor, vor fi supuse chiar pentru forma și validitatea actului lor constitutiv, deși încheiat în străinătate, la toate dispozițiunile prezentului codice, rămînînd supuse și la îndeplinirea prescripțiunilor secțiunii de față pentru a putea funcționa în țara.

Articolul 240

Nici o societate străină nu va putea face în România operațiuni la care nu este îndreptățită în țara unde își are sediul principal.

Articolul 241

Guvernul va putea, ori de câte ori va fi cu cale, a revizui operațiunile societăților străine.

Articolul 242

Societățile străine sînt supuse aceluiași impozite la care sînt supuse societățile române de aceeași natură.

Articolul 243

Toate actele pe care societățile străine vor avea să le prezinte guvernului sau oricărei alte autorități române și care vor emana de la administrațiunea lor centrală vor trebui să poarte, afară de formele autenticității lor, și legalizarea autorității consulare române din acea localitate.

Articolul 244

Societățile prin acțiuni, legal constituite în țara străină, nu vor putea să-și înființeze un sediu secundar sau o reprezentanță în România, fără a avea și prealabilă autorizațiune a guvernului român.

Aceasta autorizațiune nu se va putea da decât după ce se va lua avizul camerei de comerț din București; și, dacă societatea își stabilește sediul într-un alt loc, și pe acel al camerei de comerț din acea localitate, sau al celei mai apropiate, când n-ar fi camera de comerț în acel loc.

Articolul 245

Cererea de autorizațiune va fi însoțită de următoarele acte:

1) Statutele societății autentificate în regula precum și orice alte acte dovedind existența legală a societății în țara unde s-a înființat, și o declarațiune formală ca societatea se supune legilor române.

Statutele nu vor putea să deroge principiilor stabilite în acest codice;

2) Recipisa casei de depuneri constatând depunerea cauțiunii fixată de guvern pentru a asigura îndeplinirea obligațiunilor ce societatea va contracta în țara. Aceasta cauțiune nu va putea, în nici un caz, să fie mai mică de 300.000 lei, și guvernul va putea cere chiar sporirea ei pînă la o pătrime din capitalul de acțiuni al societății. Societățile de asigurare vor da o cauțiune de cel puțin 250.000 lei, pentru fiecare ramură în parte.

Aceste cauțiuni vor servi pentru desdaunarea cu preferință a acționarilor și creditorilor din țara.

Cauțiunea va consista exclusiv în efecte publice ale Statului român după cursul zilei cînd se face consemnarea, și va fi depusă pe numele societății, care singură va fi recunoscută de proprietară;

3) O declarațiune a societății, omologată de autoritatea competentă a țării respective, ca cauțiunea va servi spre a garanta numai afacerile făcute de societate în România.

Articolul 246

Deosebit de condițiunile stabilite prin articolele precedente și de acelea pe care guvernul le va fixa după împrejurări, societățile prin acțiuni, străine, vor avea să observe și dispozițiunile speciale următoare:

1) Societățile prin acțiuni străine își vor alege unul din orașele țării ca domiciliu, unde vor avea un reprezentant general pentru toate operațiunile lor în țara.

Acest reprezentant va trebui să fie confirmat de guvern, și odată cu cererea de confirmare va depune o copie autentică după procura sa generală. Aceasta procura nu va putea conține alte limite decât cele puse prin însăși statutele societății direcțiunii ei centrale;

2) După importanța obiectului societății, guvernul va putea cere, oricînd va găsi cu cale, a se înființa pe lîngă reprezentantul ei și un comitet de administrațiune compus din cel puțin doi membri, avînd domiciliul lor în țara, și care comitet va lucra ca delegațiune a administrațiunii centrale a societății, și va fi răspunzător conform statutelor societății și conform legii de față;

3) Societățile prin acțiuni străine vor publică la epoce fixe care nu vor putea fi mai depărtate de trei luni una de alta, un bilanț asupra operațiunilor lor din țara, conform prescripțiunilor legii.

Asemenea ele vor înainta guvernului, imediat după publicarea lor, dările de seama și bilanțurile ce vor publică la sediul lor principal;

4) Guvernul va putea retrage însă autorizațiunea acordată, observînd formalitățile prevăzute pentru autorizațiune:

a) Cînd capitalul de acțiuni al societății autorizate se va fi redus, prin orice împrejurare, la jumătatea sumei arătate cînd s-a făcut cererea de autorizațiune;

b) Cînd prin orice împrejurare s-ar diminua cauțiunea depusă conform art. 245, fără ca societatea, în termen de 30 de zile, să o fi completat;

c) Cînd se va constata ca societatea face operațiuni străine celor prevăzute în actul de constituire;

5) Cauțiunea depusă se va restitui numai atunci cînd se va dovedi că nu mai există în țara nici o obligațiune a societății autorizate, sau cînd o societate română, recunoscută ca bună de guvern, va garanta necondițional pentru societatea străină care va cere liberarea cauțiunii;

6) Acțiunile societăților străine funcționînd în țara nu vor putea fi admise la cota bursei române, decât după ce societățile vor fi funcționat cel puțin un an în România, avînd publicat bilanțul lor pentru exercițiul respectiv.

Articolul 247

Îndeplinirea formalităților și condițiunilor prescrise prin articolele precedente supune pe societățile străine la consecințele legale stabilite pentru societățile naționale, fără ca aceste societăți străine să poată dobîndi în România alte drepturi decât cele recunoscute străinilor prin legi și regulamente, și fac pe societate răspunzătoare de toate obligațiunile contractate de administratorii sau reprezentanții săi, chiar cînd aceștia prin contractarea lor ar fi depășit puterile ce li se conferise.

Articolul 248

Societățile străine încetează de a mai funcționa în țara:

a) Cînd societatea sau reprezentantul ei nu va observa principiile esențiale ale legii care regulează societățile pămîntene și dispozițiunile prezentei secțiuni;

b) Cînd ar înceta reciprocitatea prevăzută la al. I de sub art. 237.

Articolul 249

Societăților străine de felul celor prevăzute de art. 239 care funcționează, precum și celor care vor avea un sediu secundar sau reprezentante la punerea în aplicare a prezentei legi, li se acordă un termen de trei luni spre a-și regla pozițiunea în conformitate cu dispozițiunile legii de față.

Articolul 250

Persoanele care vor face orice fel de operațiuni sub orice titlu, în favoarea și pe seama societăților străine care nu vor îndeplini condițiunile și formele prescrise din prezenta secțiune, și vor păgubi print-aceasta și pe Stat de taxele la care are drept, vor fi răspunzătoare de daunele cauzate Statului român prin operațiunile lor și supuse la pedepsele prevăzute de art. 323 din codul penal.

Capitolul 2

Despre asociațiuni

Secțiunea I

Despre asociatiunea în participațiune

Articolul 251

Asociatiunea în participațiune are loc atunci când un comerciant sau o societate comercială acorda uneia sau mai multor persoane ori societăți, o participațiune în beneficiile și pierderile uneia sau mai multor operațiuni sau chiar asupra întregului lor comerț.

Articolul 252

Asociatiunea în participațiune poate să aibă loc asemenea și pentru operațiunile comerciale făcute de către necomercianți.

Articolul 253

Asociatiunea în participațiune nu constituie, în privinta celor de al treilea, o ființă juridică distinctă de persoana interesatilor. Cei de al treilea nu au nici un drept și nu se obliga decât către acela cu care a contractat.

Articolul 254

Participanții nu au nici un drept de proprietate asupra lucrurilor puse în asociațiune, chiar dacă au fost procurate de dâșii.

Cu toate acestea, întrucât privește raporturile lor între dâșii, asociații pot să stipuleze ca lucrurile ce au adus să li se restituie în natura, avînd dreptul, în caz când restituțiunea nu s-ar putea face, la reparațiunea daunelor suferite. Afară de aceste cazuri, drepturile asociaților se marginesc în a li se da cont de lucrurile ce au pus în asociațiune și de beneficii și pierderi.

Articolul 155

Afară de dispozițiunile articolelor precedente, convențiunile părților determina forma, întinderea și condițiunile asociațiunii.

Articolul 256

Asociațiunile în participațiune sînt scutite de formalitățile stabilite pentru societăți, dar ele trebuie să fie probate prin act scris.

Secțiunea II

Despre asociatiunea de asigurare mutuala

Articolul 157

Asociatiunea de asigurare mutuala are de scop de a împărți între asociați daunele cauzate prin riscurile care sînt obiectul asociațiunii.

Ea constituie, față cu cel de al treilea, o persoană juridică distinctă de persoana asociaților.

Articolul 258

Asociatiunea de asigurare mutuala trebuie să fie probată prin act scris.

Ea se regulează prin convențiunile părților.

Articolul 259

Asociatiunea se administrează prin asociați, care sînt mandatarii săi temporali și revocabili.

Articolul 260

Regulile privitoare la responsabilitatea administratorilor, la publicațiunea actului constitutiv, al statutelor, a actelor care aduc schimbări unuia sau altuia dintr-ansele, a bilanțurilor societăților anonime și la penalitățile relative la aceste societăți, sînt aplicabile și asociațiunilor de asigurare mutuala.

Din bilanțurile acestor asociațiuni va trebui să rezulte îndeplinirea dispozițiunilor art. 147.

Articolul 261

Asociații nu sînt obligați să contribuie decât cu partea determinată prin contract; și în nici un caz nu sînt ținute către cel de al treilea, decât fiecare în proporțiune cu valoarea lucrului pentru care a fost admis în asociațiune.

Articolul 262

Acela care a pierdut lucrul pentru care s-a asociat încetează de a face parte din asociațiune ramanadu-i însă dreptul la indemnitatea ce i se cuvine.

Articolul 263

Asociațiunea nu se dizolva prin interdicțiunea sau moartea unuia din asociați.
Falimentul unui asociat poate da loc la excluderea sa.

Capitolul 3

Dispozițiuni penale și tranzitorii

Articolul 264

Se vor pedepsi cu pedepsele stabilite de codicele penal pentru escrocherie, acei care simuland sau afirmând fals existența subscripțiunilor sau vîrsămintelor într-o societate prin acțiuni, sau anunțand publicului, cu rea credință, ca interesate în societate persoane care nu sînt, sau care prin alte simulațiuni au obținut sau au încercat să obțină subscripțiuni sau vîrsăminte.

Articolul 265

Se vor pedepsi cu o amendă pînă la cinci mii lei, afară de pedepsele mai grele, prescrise de codicele penal:

- 1) Fondatorii, administratorii, directorii, cenzorii și lichidatorii societăților, care în relațiunile sau comunicările de tot felul făcute către adunarea generală, în bilanțuri sau în situațiunea acțiunilor, au enunțat cu rea credință, sau care cu știința au ținut ascunse, în totul sau în parte, fapte relative la aceleași condițiuni;
- 2) Administratorii și directorii care, cu știința, în lipsa de bilanțuri sau contrariu cu ceea ce rezultă dintr-ansete, sau prin mijlocire de bilanțuri fraudulos stabilite, au distribuit asociaților, acționarilor sau comanditarilor, interese sau dividende neluate din beneficiile reale;
- 3) Administratorii și directorii care au emis acțiuni mai jos decât valoarea lor nominală, au cumpărat acțiuni ale societății contrariu dispozițiunilor art. 146, sau au înaintat bani pe acțiuni ale societății, sau emis obligațiuni prin încălcarea dispozițiunilor primei părți ale art. 174;
- 4) Administratorii și directorii care au efectuat reducțiunea capitalului sau fuziunea societății, contravenind dispozițiunilor art. 101 și 197;
- 5) Administratorii și directorii societăților de asigurare asupra vieții și al societăților administrative de tontine, care vor fi contravenit dispozițiunilor art. 147;
- 6) Lichidatorii care au repartit activul social între asociați, contravenind dispozițiunilor art. 203.

Aceeași pedeapsă se aplică și cenzorilor care, în cazurile arătate în numerele 2, 3, 4, 5 și 6 de sub acest articol, nu au îndeplinit îndatoririle lor.

Articolul 266

Dacă depunerea actului constitutiv și a statutelor societăților în comandită prin acțiuni sau anonime, a actelor care aduc schimbări ziselor acte, a situațiunilor lunare și a bilanțurilor, la tribunalul civil sau la tribunalul de comerț, după împrejurări, nu s-a făcut în termenele fixate, sau s-a făcut în mod incomplet, fiecare din persoanele care sînt datoare a o face sau de a ordonă să se facă, se va pedepsi cu o amendă, care va putea să se ridice pînă la cincizeci lei pentru fiecare zi de întîrziere.

Articolul 267

Administratorii societăților cooperative, avînd asociați cu responsabilitate nemărginită, care nu depun la tribunalul de comerț, la finele fiecărui trimestru, lista prescrisă la art. 229, și grefierul care nu va denunța aceasta omisiune procurorului tribunalului în cele zece zile următoare, vor fi pedepsiți cu o amendă pînă la trei sute lei.

Articolul 268

Orice abatere de la dispozițiunile art. 104, 157, 167 și 200 și de la cele dintîi doua alineate ale art. 174, se va pedepsi cu o amendă care nu va trece peste una sută lei.

Articolul 269

Societățile constituie înainte de punerea în lucrare a prezentului codice, vor fi supuse dispozițiunilor art. 104, 169, 180, 181 și 182 precum și dispozițiunilor care carmuiesc lichidarea și fuziunea societăților sau reducerea capitalului lor.

Societățile existente, care ar voi să-și modifice statutele lor, sau care ar voi să prelungească termenul pentru care fuseseră constituite, vor fi datoare să-și pună statutele în conformitate cu prezentul codice.

Titlul IX

Despre cambia și despre cec

Capitolul 1 Despre cambie

Secțiunea I Condițiunile esențiale ale cambiei

Articolul 270

Cambia cuprinde sau obligațiunea de a plăti sau obligațiunea de a face să se plătească, la scadenă, o sumă hotărâtă infatisatorului, după formele stabilite în capitolul de față.

Cambia cuprinzând obligațiunea de a plăti se mai numește și bilet de ordin.

Cambia cuprinzând obligațiunea de a face să se plătească, se mai numește și polița sau trata.

Condițiunile esențiale ale cambiei sînt:

- 1) Data;
- 2) Numirea de cambie sau polița rostită în textul înscrisului;
- 3) Numele persoanei sau firma primitorului;
- 4) Clauza la ordin;
- 5) Arătarea sumei de plătit;
- 6) A scadentei;
- 7) A locului plății;
- 8) Semnatura tragatorului sau a emitentului, cu numele sau cu firma sa, ori a mandatarului sau special.

Cambia care cuprinde obligațiunea de a face să se plătească (polița) trebuie să mai arate:

- 9) Persoana trasului adică numele sau firma persoanei care are să facă plata.

Nu se cere să se arate în cambie valoarea sau cauza, nici tragerea dintr-un loc într-altul.

Articolul 271

Scadenta nu poate să fie decât una și aceeași pentru toată suma arătată în cambie, și poate să fie:

- 1) la o zi fixă;
- 2) la vedere (înfățișare);
- 3) La un timp anume hotărât după vedere: la una sau mai multe zile, la una sau mai multe luni după vedere;
- 4) La un timp anume hotărât după ziua emiterii (după data);
- 5) La un anume bălci;

Dacă cambia nu arată epoca plății, ea e platibilă la vedere (înfățișare).

Articolul 272

Dacă în polița locul de plată nu se arată anume, polița se va plăti la locul arătat lîngă numele sau firma trasului. În biletul la ordin, locul emisiunii se socotește ca loc de plată și în același timp ca domiciliu al emitentului, dacă un alt loc de plată nu s-a arătat.

Articolul 273

Lipsa vreuneia din condițiunile esențiale arătate în articolele de mai sus, exclude calitatea și efectele speciale ale cambiei, cu rezerva efectelor ordinare ale obligațiunii, după natura sa comercială sau civilă.

Promisiunea de dobânzi cuprinsă în cambie sau renunțarea la prescripțiune se socotește ca nescrisă.

Articolul 274

Cambia poate să fie trasa asupra unei persoane și platibilă la alta.

Ea poate să fie trasa în folosul tragatorului. Tragatorul se poate desemna el însuși ca primitor.

Ea poate să fie trasa după ordinul și în socoteala unui al treilea.

Articolul 275

Cînd cambia e sub semnatura privată și scrisă de un altul decât debitorul, acesta, dacă nu e comerciant, industrial, plugar, vier, sluga sau lucrator cu mana, e dator să adauge la semnatura sa cuvintele "bun și aprobat", arătînd în litere suma pentru care se obligă.

Articolul 276

Cambia se poate emite și în forma autentică. Cambia semnată prin punere de deget, cu pecete sau cu alte semne, nu are tărie dacă nu este făcută în forma prevăzută de legea pentru autentificarea actelor.

Secțiunea II Despre gir

Articolul 277

Proprietatea cambiei, cu toate garanțiile și drepturile ce decurg dintr-ansa, se transmite prin gir.

Girantii sînt solidar răspunzători de acceptarea și de plată cambiei la scadenă.

Articolul 278

Dacă tragatorul, purtatorul sau girantul a interzis transferarea cambiei prin gir, inserand într-ansa clauza "nu la ordin" sau o alta clauza echivalenta, girurile făcute contra acestei interziceri produc numai în privinta celui care a inserat clauza efectele unei cesiuni.

Articolul 279

Girul trebuie să fie scris pe cambie, datat și semnat de girant.

Girul este valabil și când girantul scrie numai numele sau firma sa în dosul cambiei, fără sa arate numele aceluia în ordinul căruia el e făcut (gir în alb).

Infatisatorul e în drept sa umple girul în alb.

Articolul 280

Girul în care s-a adăugat clauza "pentru încasare", "prin procurațiune", "pentru mandat", "valoarea în garanție", sau altele de asemenea, nu transmite proprietatea cambiei, ci împuternicește pe infatisator a cere plata cambiei, a o protesta și a notifica lipsa de plată autorului sau, a cere în justiție plata, a incasa suma depusa și a o gira prin procurațiune.

Dacă se adauga în gir clauza "fără garanție", "fără oblig", sau o alta de asemenea, girantul e scutit de obligațiunea cambiala ce ar putea sa decurgă din girul sau.

Articolul 281

Girul cambiei ajunsă la scadenta produce numai efectul unei cesiuni.

Secțiunea III Despre acceptatiune

Paragraful 1

Dispozițiuni generale

Articolul 282

Cambia trasa la o epoca fixa după vedere, trebuie să fie înfățișată pentru acceptare înăuntrul anului de la data sa, sub pedeapsa pentru posesor de a pierde acțiunea sa de recurs în contra girantilor și în contra tragatorului. Tragatorul și fiecare din giranti vor putea sa fixeze un termen mai scurt decât un an. În acest caz acela care a stabilit acest termen și obligații care vin după dânsul vor fi descărcați de acțiunea de recurs, dacă cambia nu s-a înfățișat prin acceptare în termenul fixat de dâșii.

Cînd cambia e trasa dintr-un loc al tarii și platibila într-o țara străină cu care comerțul se face pe apa, în total sau în parte, termenul indicat în prima parte a acestui articol va fi indoit în timp de resbel maritim.

Articolul 283

Acceptatiunea trebuie să fie scrisă pe cambie și semnată de acceptant.

Acceptarea se exprima prin cuvântul "accept" sau prin alte cuvinte de asemenea; cu toate acestea, pentru ca o acceptare să fie valabilă, este destul ca acceptantul să semneze numele sau firma sa pe fața anterioară a cambiei.

Articolul 284

Acceptarea unei cambii trasa la o epoca fixa de la înfățișare trebuie să fie datată. Dacă trasul refuza datarea acceptului sau, sau, în lipsa de accept, a pune pe cambie o viza datată, în acest caz posesorul va trebui să facă să se stabilească înfățișarea la timp a cambiei prin un protest de lipsa de datare făcut înăuntrul termenului de înfățișare.

Ziua protestului va ține loc, în acest caz, de data sau de zi de înfățișare.

Dacă nu s-a făcut protest, atunci scadenta în contra acceptantului care a omis datarea, se socotește de la cea de pe urma zi a termenului de înfățișare.

Articolul 285

Acceptarea trebuie să fie cerută la domiciliul trasului, chiar cînd cambia ar arata un alt loc de plată.

Articolul 286

Acceptarea cambiei platibila într-un alt loc decât acela al reședinței acceptantului, trebuie să arate persoana prin mijlocirea căreia urmează să se facă plata. În lipsa unei asemenea indicatiuni, este presupus ca acceptantul voiește sa plătească el însuși la locul fixat pentru plata.

Articolul 287

Acceptarea trebuie să fie data la înfățișarea cambiei, sau cel mai târziu în cele 24 de ore de la înfățișare. Ea nu poate fi revocată după ce cambia a fost înapoiată.

Articolul 288

Acceptarea poate să fie restrânsă la o sumă mai mica decât cea însemnată în cambie.

Dacă se adaugă alte restricții în accept, atunci cambia astfel acceptată se privește ca o cambie a carei acceptare s-a refuzat, și posesorul poate să exercite recursul în garanție în contra giranților și în contra tragătorului; cu toate acestea acceptantul rămâne îndatorat conform regulilor relative la cambii, în limitele acceptului său.

Articolul 289

Acceptarea defectuoasă sau refuzul total ori în parte al acceptării se constată în chipul arătat în secțiunea VIII a capitolului de față.

Articolul 290

Acceptantul contractează direct obligațiunea de a plăti cambia.

Acceptatorul este obligat prin acceptarea făcută, deși tragătorul ar fi căzut în faliment înaintea acceptării fără ca acceptantul să o fi știut.

Acceptantul e de asemenea îndatorat conform regulilor relative la cambii către tragător; el însă nu are în contra tragătorului acțiunea cambială.

Paragraful 2

Despre acceptațiunea prin intervențiune sau pentru onoare

Articolul 291

Cambia pe care trasul nu a acceptat-o poate fi acceptată de persoanele arătate într-ansa pentru a o accepta sau a o plăti la nevoie.

Articolul 292

Cambia care nu e acceptată de tras, nici de persoanele arătate pentru a o accepta sau plăti la nevoie, poate fi acceptată de către un al treilea.

Posesorul cambiei are facultatea de a primi sau nu acceptarea prin intervențiune ce o oferă cel de al treilea; cu toate acestea acceptarea celui de al treilea nu lipsește pe posesor de acțiunea de recurs pentru a dobândi cauțiune, afară numai dacă din actul de protest nu reiese că posesorul a consimțit la acea acceptare.

Pot încă interveni ca persoana de al treilea, trasul sau persoanele arătate pentru a accepta cambia sau a o plăti la nevoie, cu toate că în aceasta calitate ele ar fi refuzat acceptarea.

Articolul 293

Acceptantul prin intervențiune se obligă conform regulilor relative la cambii către toți giranții care succed persoanei în onoarea căreia el a acceptat.

Această obligațiune se stinge când cambia nu se înfățișează acceptantului pentru onoare în termenul hotărât pentru facerea protestului.

Persoana onorată și giranții anteriori păstrează acțiunea de recurs pentru lipsa de acceptare în contra autorilor lor, deși cambia a fost acceptată prin intervențiune.

Articolul 294

Dacă acceptantul pentru onoare a omis să însemneze în acceptul său, în onoarea carei persoane anume se face acceptarea, aceasta se socotește dată în onoarea tragătorului.

Între mai multe acceptațiuni pentru onoare, precaderea se cuvine celui care liberează mai mulți obligați, sub pedeapsa pentru posesor de a pierde acțiunea de recurs în contra acelor care ar fi fost eliberați.

Articolul 295

Acceptantul prin intervențiune trebuie să facă a i se înmăna prin posesor protestul pentru neacceptare, și să-l remită fără întârziere persoanei onorate.

Secțiunea IV Despre aval

Articolul 296

Plata cambiei poate fi garantată prin aval.

Avalul e scris pe cambie și semnat de către acela care-l dă.

El se exprimă prin cuvintele "pentru aval" sau altele de asemenea.

Articolul 297

Datatorul avalului ia asupra-și îndatoririle persoanei pentru care se face garant și se obligă conform regulilor relative la cambii, cu toate că obligațiunea persoanei pentru care s-a dat avalul nu ar fi valabilă.

Dacă nu se arată persoana pentru care se dă avalul, el e socotit dat la polițe, pentru acceptant; iar dacă polița nu e încă acceptată, pentru tragător. La biletele la ordin sau valori cambiali, el e socotit dat pentru emitent.

Posesorul cambiei trebuie să îndeplinească în contra datatorului avalului toate actele care sînt trebuincioase pentru a păstra acțiunea cambială în contra persoanei pentru care s-a dat avalul.

Articolul 298

Datatorul avalului care plătesc cambia sosita la scadenta, e subrogat în drepturile ce are posesorul în contra persoanei pentru care s-a dat avalul și în contra obligatiilor anteriori.

Secțiunea V

Despre duplicate și copii

Paragraful 1
Despre duplicate

Articolul 299

Tragatorul sau emitentul cambiei e ținut a da primitorului, după cererea sa, unul sau mai multe duplicate.

Orice alt posesor al cambiei poate de asemenea sa ceara duplicate. El trebuie să se adreseze pentru aceasta la girantul sau nemijlocit, care la rândul sau se adresează la girantul sau nemijlocit, pînă cînd cererea ajunge în cele din urma la tragator.

Articolul 300

Orice duplicat trebuie să aibă aceeași cuprindere ca și cambia și să fie însemnat ca prima secunda, etc.

Articolul 301

Dacă s-a plătit cambia după înfățișarea unuia din mai multe exemplare emise, celelalte pierd puterea lor. Răspunderea de celelalte exemplare are însă loc în cazurile următoare:

- 1) Girantul care a girat mai multe exemplare ale aceleiași cambii la diferite persoane, și toți girantii posteiori ale căror semnături se găsesc pe exemplarele neînapoiate în momentul plății, răspund de girurile lor;
- 2) Acceptantul care a acceptat mai multe exemplare ale aceleiași cambii, răspunde de acceptările aflate pe exemplarele neînapoiate în momentul plății;
- 3) Dacă mai multe exemplare sînt girate către persoane diferite și toate acceptate, girantul și acceptantul sînt ținuți solidar pentru fiecare gir și pentru toate acceptele.

Articolul 302

Acel care a trimis un exemplar al cambiei pentru acceptare, trebuie să însemneze pe celelalte persoana la care s-a expediat acest exemplar pentru acceptare: omisiunea acestei însemnări nu exclude efectele cambiei. Depozitarul exemplarului expediat pentru acceptare e dator sa-l inmaneze posesorului duplicatului la a sa cerere.

Posesorul unui duplicat pe care este însemnat la cine se găsește exemplarul expediat pentru acceptare, nu poate să exercite recursul în garanție pentru lipsa de acceptare: omisiunea acestei însemnări nu exclude efectele cambiei.

Depozitarul exemplarului expediat pentru acceptare e dator sa-l inmaneze posesorului duplicatului la a sa cerere.

Posesorul unui duplicat pe care este însemnat la cine se găsește exemplarul expediat pentru acceptare, nu poate să exercite recursul în garanție pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată, dacă nu dovedește în formele stabilite în secțiunea VIII a capitolului de față:

- 1) Ca exemplarul expediat pentru pentru acceptare nu i s-a înmănat de către depozitar;
- 2) Ca acceptarea sau plata nu sa putut dobândi în temeiul duplicatului.

Paragraful 2
Despre copii

Articolul 303

Orice posesor al unei cambii poate să scoată copii pentru trebuințele sale.

Copiile scoase trebuie să fie conforme cu originalul și sa cuprindă toate girurile și însemnările ce se găsesc în el, cu adaugirea "aceasta e o copie" sau o alta de asemenea.

Articolul 304

Acceptarea și girurile originale scrise pe copie indatoreaza pe acceptant și pe giranti ca și cînd ar fi scrise pe cambia originala.

Secțiunea VI

Despre scadenta

Articolul 305

O cambie la vedere are scadenta la înfățișarea ei.

Articolul 306

Scadenta unei cambii platibila la o epoca fixa după vedere, e hotărâte prin data acceptării sau aceea a înfățișării constatată în modul prevăzut de art. 284.

Articolul 307

Dacă termenul e fixat pe zile, scadenta are loc la ultima zi a termenului; în calculul termenului nu intra nici ziua cînd s-a emis cambia platibila după data, sau cînd s-a înfățișat pentru acceptare cambia platibila după vedere, nici ziua scadentei. Cambia platibila la o luna sau mai multe luni, sau la sapotamana sau mai multe săptămâni după data sau după vedere, e platibila la data lunii sau a săptămânii scadentei corespunzătoare cu data emiterii sau a înfățișării.

Dacă această dată corespunzătoare nu exista, cambia e platibila în ziua cea de pe urma a lunii scadentei.

Dacă scadenta este fixată la jumtatea unei luni, ea se împlinește la 15 a acelei luni. Scadenta la începutul sau la sfîrșitul lunii este la prima sa ultima zi a lunii.

Articolul 308

Termenul unei cambii platibila în timpul unui bîlci se împlinesc în ajunul spargerii balciului, sau în ziua de bîlci dacă balciul nu tine mai mult de o zi.

Secțiunea VII Despre plata

Paragraful 1

Dispoziții generale

Articolul 309

Posesorul unei cambii girata dovedește ca e proprietarul ei prin seria neînteruptă de giruri care au ajuns pînă la dînsul.

Girurile șterse sînt socotite nescrise.

Acela care plătește nu e indatorat sa examineze autenticitatea girurilor.

Articolul 310

Cambia trebuie să fie înfățișată pentru plata; plătită la locul arătat într-ansa și la ziua scadentei. Dacă ziua scadentei e o sărbătoare legală, ziua plății e cea dinti zi de lucru următoare.

Articolul 311

Cambia emisă la vedere, sau la o epoca fixa după vedere, trebuie să fie înfățișată pentru plata în termenul și în modul prevăzut la art. 282.

Articolul 312

Termene de grație, de favoare, pentru plata cambiei nu pot avea loc.

Articolul 313

Cînd suma de plătit e scrisă în acelati timp în litere și în cifre, dacă este deosebire, suma cea mai mica va trebui să fie plătită.

Articolul 314

Posesorul cambiei nu poate să refuze o plata în parte, deși cambia ar fi fost acceptată pentru suma întreaga; dar ca să-și păstreze recursul în garanție pentru suma neplatita, el va trebui sa dovedească, printr-un protest, lipsa în parte de plată.

Articolul 315

Cambia trebuie să fie plătită în moneda arătată într-ansa, cu distincțiunile prevăzute de art. 41.

Articolul 316

Posesorul cambiei nu poate să fie silit a primi plata înainte de scadenta.

Acela care plătește o cambie înainte de scadenta este răspunzător de validitatea plății.

Articolul 317

Plata unei cambii facuta în mâinile posesorului la scadenta și fără opozițiune din partea cuiva, liberează pe creditor.

Articolul 318

Posesorul cambiei, ca sa dobîndească plata, trebuie să dea adeverinta pe însăși cambie și sa inmaneze debitorului cambia achitata.

Dacă debitorul a făcut numai o plata în parte, creditorul trebuie să facă mențiune despre plata în parte pe cambie sau să-i inmaneze o adeverinta deosebită.

Articolul 319

Lipsa totală sau parțială de plată se dovedește în modul stabilit la secțiunea VIII a capitolului de față.

Protestul pentru neplata trebuie să fie făcut în ziua ce urmează după aceea a scadentei; dacă acea zi este o Duminica sau sărbătoare legală, protestul se va face în cea dintâi zi de lucru ce urmează.

Articolul 320

Dacă plata cambiei nu e cerută la scadenta, acceptantul sau emitentul, după expirarea termenului protestului pentru neplata, are dreptul a consemna suma arătată în cambie la casa de depuneri, și a depune recipisa la tribunalul locului unde trebuia să se facă plata, fără nici o alta încunoaștințare, pe riscul și cu cheltuiala posesorului.

Articolul 321

Debitorul cambiei nu poate fi oprit de la plata ei decât în caz de pierderea cambiei și de faliment al posesorului. Paragraful 2

Despre plata prin intervențiune sau pentru onoare

Articolul 322

Dacă cambia nu e plătită de către tras, de către acceptant, de către emitent, sau de către persoanele indicate ca sa o plătească la nevoie, ea poate fi plătită de către un al treilea.

Plata prin intervențiune trebuie să fie declarata în actul de protest.

Articolul 323

Acela care plătește o cambie prin intervențiune e subrogat în toate drepturile posesorului, în limitele arătate în art. următor.

Articolul 324

Dacă plata prin intervențiune e facuta pentru onoarea tragatorului sau a emitentului, toți girantii sînt liberați.

Dacă ea e facuta pentru onoarea unui girant, toți girantii posteriori sînt liberați.

Între mai mulți care ofer plata prin intervențiune, are precădere acela care operează mai multe liberațiuni. Un intervenient care plătește, cu toate ca se invedereaza din cambia sau din protest ca un altul care ar fi operat mai multe liberațiuni a oferit sa plătească cambia, nu are recursul în garanție în contra acelor giranti care ar fi fost liberați prin plata oferită de celălalt.

Articolul 325

Dacă trasul care n-a acceptat, se prezintă în aceasta calitate ca sa plătească o cambie protestata, el trebuie să aibă precădere înaintea altora. Cînd însă trasul se prezintă ca sa plătească prin intervențiune, atunci se aplică dispozițiunile art. precedent.

Secțiunea VIII Despre protest

Articolul 326

Protestul trebuie să fie făcut de portărel după cererea posesorului cambiei.

Asistența de martori nu este necesară.

În orașele neresedinte de tribunal protestul se va face de judecătorul de ocol.

Articolul 327

Protestul trebuie să se facă prin un singur act:

- 1) La locul însemnat în cambie pentru acceptare sau pentru plata, și în lipsa de asemenea indicatiuni, la reședința sau la domiciliul trasului sau al acceptantului, sau al emitentului, ori la ultimul sau domiciliu cunoscut;
- 2) La reședința sau domiciliul persoanelor înseminate în cambie, fie de către tragatgor, fie de către girant, pentru a o accepta sau plati la nevoie;
- 3) La reședința sau domiciliul celui de al treilea care a acceptat cambia prin intervențiune.

Articolul 328

Protestul trebuie să cuprindă:

- 1) Transcrierea exactă a cambiei, a acceptării, a girurilor și a tuturor aratarilor și insemnarilor cuprinse într-ansa;
- 2) Numele persoanei pentru care și în contra căreia se face protestul;
- 3) Somatiunea adresată persoanei în contra căreia se face protestul, obiectul somatiunii, locul și data unde și cînd s-a făcut somatiunea;
- 4) Răspunsul obținut sau arătarea ca persoana în contra căreia e făcut protestul n-a dat nici un răspuns.

Protestul trebuie să fie semnat de portărel.

Dacă cambia s-a pierdut și nu exista un duplicat sau o copie, protestul, în locul transcrierii, va trebui sa cuprindă o descriere pe cat se poate de precisa a cambiei.

Articolul 329

Portărelul nu va putea să facă acte de protest, în care el singur, rudele sau afinii lui, în linie directa de toate gradele, și în linie colaterală pînă la gradul al treilea inclusiv, ar fi părți interesate.

Portărelul va arta în actul de protest mijloacele prin care s-a încredințat de identitatea persoanelor contra cărora s-a făcut protestul.

Ștersăturile, răsăturile și orice scriptura între randuri sau cu semn de trimitere, trebuie să fie aprobate și semnate de portărel.

Articolul 330

Originalul protestului se va aduce la tribunal și, adeverindu-se de președinte sau de către acela care-i tine locul, se va da infatisatorului. Portărelul este ținut, sub pedeapsa de cheltuieli și daune interese către părți, să treacă toate protestele în întreg, zi cu zi și după ordinea datei, într-un registru special numerotat și parafat de președinte, cuprinzând data, natura, specia actului și numele părților. În caz de pierdere dovedită a originalului, el se poate înlocui prin un extract legalizat din registru.

Articolul 331

Nici un act din partea posesorului cambiei nu poate să înlocuiască protestul spre a dovedi îndeplinirea actelor necesare pentru a conserva acțiunea cambială.

Cu toate acestea, protestul pentru lipsa de acceptare sau pentru lipsa de plată poate fi înlocuit, dacă posesorul consimte la aceasta, printr-o declarație dată și semnată de persoana care refuză de a accepta sau de a plăti. Această declarație trebuie să fie investită cu data certă în termenul prescris pentru facerea protestului, sau cel mai târziu în cele douăzeci și patru ore care vor urma după expirarea acestui termen.

Această declarație poate fi făcută sau pe cambie sau prin act separat. Declarația prin act separat trebuie să cuprindă transcrierea exactă, cerută de aliniatul întâi al art. 328.

Formalitățile prescrise în acest articol se vor observa sub pedeapsa de nulitate.

Articolul 332

Moartea sau falimentul trasului, sau protestul pentru lipsa de acceptare, nu apara pe posesorul cambiei de îndatorirea de a constata lipsa de plată în chipul arătat în articolele de mai sus.

Articolul 333

Clausa "fără protest" sau "fără cheltuieli" apara de protest, dar nu dispensa de înfățișarea cambiei pentru acceptare sau plată.

Articolul 334

Pierderea drepturilor prin nefacerea protestului în termenul prescris de lege, nu are loc când o forta majoră a împiedicat sau întârziat protestul. Forta majoră rămâne însă în sarcina posesorului, dacă el omite să facă protestul îndată ce împrejurările nu se mai împotrivesc.

Secțiunea IX

Despre contra-cambie

Articolul 335

Posesorul cambiei neplatita poate să încaseze suma arătată într-ansa cheltuielile și desdaunarea pentru prețul schimbului plătit de dânsul, prin o contra-cambia trasa la vedere asupra tragatorului sau asupra unuia din giranți.

Acela care a plătit contra-cambia poate să se despăgubească și el în același mod contra obligatiilor anteriori.

Articolul 336

Contra-cambia va fi însoțită de cambia protestată, de protest, sau de declarația dată conform art. 331 și de o socoteala de întoarcere.

Socoteala de întoarcere trebuie să arate:

- 1) Suma în capital a cambiei protestate cu dobânda de la ziua scadentei;
- 2) Cheltuielile protestului și alte cheltuieli legiuite, precum: comisioane de banca, plata mijlocitorilor de schimb, timbru și porto pentru scrisori;
- 3) Numele persoanei asupra căreia s-a tras contra-cambia;
- 4) Prețul schimbului cu care s-a negociat contra-cambia.

Articolul 337

Prețul schimbului datorit posesorului se regulează după cursul schimbului locului unde cambia era platibilă asupra reședinței persoanei asupra căreia s-a tras contra-cambia.

Prețul schimbului datorit girantului care a plătit cambia se regulează după cursul locului de unde sa tras contra-cambia.

Prețul schimbului nu este datorit dacă cursul schimbului se regulează nu s-a afirmat conform prescripțiunilor art. 40.

Articolul 338

Orice girant care a plătit cambia poate să steraga propriul sau gir și toate girurile posterioare.

Secțiunea X

Despre acțiunea cambială

Articolul 339

Dacă lipsa de acceptare e dovedită în formele prescrise în secțiunea VIII, tragatorul și girantii sînt solidari și unul către altul obligați a da o cauțiune pentru plata cambiei la scadenta, și pentru plata cheltuielilor.

Articolul 340

Posesorul unei polițe acceptată va avea dreptul a cere o cauțiune de la giranti și de la tragator dacă acceptantul este în faliment, sau dacă el a suspendat plățile ori dacă o execuțiune în contra-i a rămas fără efect, dovedind, în formele stabilite în secțiunea VII, ca cauțiunea n-a fost data de acceptant și ca o noua acceptare nu se poate dobîndi de la persoanele indicate la nevoie.

Orice girant poate cere cauțiune în contra obligatiilor anteriori, infatisand probele arătate mai sus.

Posesorul și giratarii vor avea același drept și în cazul cînd emitentul unui bilet la ordin a căzut în faliment sau a suspendat plățile, ori a fost urmărit fără rezultat.

Articolul 341

Dacă cambia e platibila într-un alt loc decât reședința acceptantului sau a emitentului și la o altă persoană, lipsa de plată va trebui să fie constatată după regulile stabilite în secțiunea VIII, chiar pentru a se conserva acțiunea în contra acceptantului și în contra emitentului.

Articolul 342

Posesorul cambiei protestata pentru neplata trebuie să înștiințeze pe girantul sau despre aceasta în cele doua zile de la data protestului sau a declarării de care se vorbește în art. 331.

Orice girant înștiințat trebuie să facă aceeași înștiințare autorului sau nemijlocit în cele doua zile după primirea înștiințării, și asa mai departe pînă la tragator sau pînă la primul girant.

Înștiințarea e socotită data prin predarea la posta, în intrul termenului de mai sus, a unei scrisori recomandată.

Dacă un girant n-a arătat în gir locul domiciliului sau, înștiințarea despre lipsa de plată trebuie să fie data autorului sau neijlocit.

Acela care omite înștiințarea sau nu o da autorului sau nemijlocit, e ținut către toți girantii anteriori la repararea daunei cauzate prin aceasta omisiune, pierzand încă și dreptul la dobânzi și cheltuieli în contra acestor persoane, de la care nu va putea cere decât suma arătată în cambie.

Articolul 343

Posesorul cambiei neplatita la scadenta poate să exercite acțiunea cambiala în contra unora din obligați sau în contra unui singur dintre ei, fără sa piardă dreptul sau în contra celorlalți.

El nu e ținut sa observe ordinea girurilor.

Articolul 344

Acțiunea posesorului cambiei neplatita la scadenta se margineste la plata sumei indicate în cambie, a dobânzilor și a cheltuielilor justificate porin socoteala de întoarcere după dispozițiunile art. 336 și 337.

Girantul care a plătit cambia are dreptul sa ceara de la un girant anterior sau de la emitent plata sumei indicată în socoteala de întoarcere cu dobînda de la ziua plății și plata cheltuielilor și a prețului schimbului.

Articolul 345

Dacă posesorul cambiei exercita acțiunea sa de regres individual contra unuia din obligați anteriori, el trebuie s-o intenteze în cele 15 zile de la data protestului, sau a declarării de care se vorbește în art. 133.

Dacă locul de reședința al debitorului este într-o depărtare mai mare de trei miriametre de la locul unde cambia era platibila, termenul va fi sporit cu câte o zi pentru fiecare trei miriametre. Frațiunile mai mici de doua miriametre nu se vor numara; frațiunile de doua miriametre și mai mult vor spori termenul cu o zi.

Articolul 346

Dacă cambia este trasa sau emisă în România și plătibilă în țara străină, acțiunea de regres în contra obligatiilor reșezînd în Regat trebuie să fie exercitată în termen:

De sasezeci de zile dacă cambia e platibila în Europa, exceptându-se Islanda și Insulele Feroe, asupra unei piețe maritime a Asiei sau a Africei pe Mediterana, pe Marea Neagra, pe canalul de Suez sau pe Marea Roșie, sau asupra unei piețe interioare legate cu una din piețele maritime sus zise cu o cale ferată.

De unasuta douăzeci zile dacă cambia e platibila asupra unei piețe maritime sau legată cu dînsa cu cale ferată a Oceaniei sau asupra unei piețe a Americii dincoace de Capul Horn.

De doua sute patru zile în celelalte cazuri.

Termenele de mai sus vor fi indoite în timp de război maritim, dacă cambia e platibila asupra unei piețe cu care traficul se face în tot sau în parte pe calea marii.

Articolul 347

Citatiunea trebuie să fie înmănată obligatiilor acționați, în intrul termenelor prevăzute în precedentele doua articole.

Articolul 348

Dacă posesorul exercita acțiunea cambială colectiv în contra giranților și în contra tragatorului, el se bucură în privința fiecăruia din ei de termenul fixat în articolele de mai sus.

Girantii au dreptul să exercite aceeași acțiune, sau individual sau colectiv, în aceleași termene.

În privința lor termenul curge de la data plății sau de la data primirii citației în judecată pentru plată.

Articolul 349

Debitorul unei cambii nu va putea opune decât excepțiunile privitoare la forma titlului sau lipsa condițiilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale acelui care a exercitat această acțiune.

Aceste excepțiuni personale însă nu vor putea întârzia condamnarea la plată, decât dacă ele sînt lichide și de o grabnică soluțiune, și, în toate cazurile întemeiate pe o probă scrisă.

Articolul 350

Posesorul cambiei pierde acțiunea în recurs în contra tragatorului și în contra giranților după expirarea termenelor de mai sus:

- 1) Pentru înfățișarea cambiei platibilă la vedere sau la o epocă fixă după vedere;
- 2) Pentru protestul de neplată;
- 3) Pentru exercițiul acțiunii de recurs.

Girantii pierd de asemenea acțiunea lor de recurs în contra obligatilor anteriori, după expirarea termenelor de mai sus, fiecare în ceea ce-l privește.

Cererea în judecată, deși intentată dinaintea unor judecători incompetenți, împiedică pierderea acțiunii de recurs.

Articolul 351

Cu toată pierderea acțiunii de recurs, tragatorul rămîne obligat către posesorul cambiei pentru suma de la care tragatorul ar avea, în alt chip, un folos nedatorat în paguba posesorului.

În cazul prevăzut de art. 341, această dispozițiune va fi de asemenea aplicabilă acceptantului unei polițe și emitentului unui bilet de ordin.

Secțiunea XI

Despre cambie purtînd semnatura unor persoane incapabile sau o semnatura falsă ori falsificată

Articolul 352

Cambia semnată de persoane incapabile e valabilă în privința persoanelor capabile care au semnat-o.

Cambia purtînd o semnatura falsă sau falsificată are tărie față cu toți girantii și cu emitentul ale căror semnături nu sînt false sau falsificate.

Articolul 353

Acei care au girat, avalizat sau acceptat o cambie falsă, sînt obligați față cu posesorul ca și cînd ar fi girat, avalizat sau acceptat o cambie adevărată.

Secțiunea XII

Despre cambia pierdută sau sustrasă

Articolul 354

O cambie pierdută sau sustrasă se poate declara fără tărie față cu orice posesor care nu va exercita drepturile sale în termenul prin dispozițiunile următoare.

Articolul 355

Proprietarul unei cambii pierdută sau sustrasă poate cere anularea ei la tribunalul comercial al locului plății. Dacă presidentul tribunalului va găsi că reclamantul a justificat proprietatea și pierderea sau sustragerea cambiei, el va ordona, prin încheiere, publicarea unei ordonanțe cuprinzînd transcrierea exactă sau o descriere precisă a cambiei pierdută sau sustrasă, și invitarea către oricine o posedă de a o infatîșa la grefa tribunalului, instiintînd că în lipsa de înfățișare ea se va decalara fără tărie față cu posesorul.

Termenul pentru prezentarea cambiei va fi de 40 zile pentru cambiiile trase sau emise în țară; iar pentru cele afară din țară se vor aplica termenele prevăzute în art. 346.

Ordonanța va trebui să fie afișată în sala tribunalului, în localurile bursei celei mai apropiate și în sala comunei locului plății. Ea va trebui să fie publicată de asemenea în faoaia anunțurilor judiciare ale aceluiași loc și în alte ziare pe care, după împrejurări, presidentul le va însemna în încheierea sa.

Termenul va curge de la data scadentei cambiei dacă ea n-a ajuns încă la scadență, și în caz contrariu de la publicarea ordonanței.

Articolul 356

În cursul termenului stabilit în articolul precedent, proprietarul cambiei va putea exercita toate actele care tind la păstrarea drepturilor sale, și după scadenta ei va putea cere plata dând cauțiune, sau în lipsa de cauțiune, consemnarea sumei.

După trecerea acestui termen și constatându-se ca cambia pierdută sau sustrasă nu s-a prezentat, ea se va declara fără tărie față de posesorul, prin o hotărâre a tribunalului data contradictoriu cu cei obligați.

Aceasta hotărâre va descărca cautiunile date.

Articolul 357

Posesorul care se va justifica prin o serie neîntreruptă de giruri nu poate fi obligat a înapoia cambia, exceptându-se cazul de rea credință sau de greșeala mare săvârșită în dobândirea ei.

Secțiunea XIII

Despre ordinul în produse sau mărfuri

Articolul 358

Ordinul în produse sau mărfuri e o poliță și se regulează după dispozițiunile capitolului de față, cu rezerva modificărilor cuprinse în articolele următoare.

Articolul 359

Ordinul în produse sau mărfuri trebuie să cuprindă numirea de poliță sau de ordin în produse sau mărfuri, rostită în textul înscrisului, și să arate natura produselor sau mărfurilor de predat, calitatea și cantitatea lor.

Articolul 360

În ordinul în produse sau mărfuri se va hotărî epoca când va trebui să se facă predarea.

Articolul 361

După trecerea termenului fixat în ordin, posesorul va avea facultatea a-l executa sau prin încărcarea mărfii pe apa sau pe uscat, sau prin strămutarea acestei mărfii în alte locuri de depozit, sau în alte magazine.

Articolul 362

În lipsa de convențiuni speciale, cheltuielile predării sau, după cazuri, acelea ale măsurării sau ale contării, vor fi în sarcina aceluia care trebuie să predea.

Cheltuielile primirii vor fi în sarcina creditorului căruia va trebui să se facă predarea.

Articolul 363

Prețul mărfii nepredată se va regula, întrucât privește plata despăgubirilor, după cursul pieței la locul și în timpul hotărât pentru predare.

Cursul se va regula după dispozițiunile cuprinse în art. 40.

Capitolul 2

Despre cec

Articolul 364

Oricine are sume de bani disponibile la o bancă sau la orice persoană va putea dispune de aceste sume, în tot sau în parte, în folosul sau personal sau în folosul unui al treilea prin un cec.

Articolul 365

Cekul trebuie să arate suma de plătit, să arate suma de plătit, să fie datat și semnat de emitent. El va putea fi emis la înfățișare sau în folosul unei persoane numite. Va putea fi plătit la vedere sau într-un termen care nu va fi mai mare de zece zile de la înfățișare.

El va putea să fie subscris în ordin și transmis chiar prin gir în alb.

Articolul 366

Sînt aplicabile cekului toate dispozițiunile privitoare la gir, la aval, la semnatura persoanelor incapabile, la semnăturile false sau falsificate, la scadenta și plata cambiilor, la protest, la acțiunea în contra emitentului și în contra giranților, la biletele pierdute sau sustrate.

Articolul 367

Posesorul cekului trebuie să-l înfățișeze trasului pentru plata, în cele opt zile de la data dacă el este emis în locul plății, și în cele cincisprezece zile dacă el e plătit într-un loc oșebit de acela unde el este emis. Ziua datei nu este cuprinsă în acest termen.

Articolul 368

Posesorul cekului care nu-l înfățișează în termenele de mai sus pierde acțiunea sa în contra giranților; el pierde chiar acțiunea sa în contra emitentului, dacă suma nu este disponibilă prin faptul trasului, la scadenta termenelor de mai sus.

Articolul 369

Acela care emite un cec fără data, sau cu o dată falsă, sau fără să existe în minile depozitarului suma disponibilă, va fi pedepsit cu o amendă egală cu zece la suta a sumei arătată în cec, afară de pedepsele prevăzute în legea penală, dacă va fi caz.

Titlul X

Despre contul curent

Articolul 370

Contractul de cont curent produce:

- 1) Strămutarea proprietății valorilor înscrise în contul curent asupra primitorului lor prin aceea că el le trece în debitul său, și novatiunea obligațiunei de mai înainte între acela care a trimis valorile și primitorul lor. Înscierea însă în contul curent a unui efect de comerț sau a unui alt titlu de credit e presupusă făcută sub "rezerva încasării";
 - 2) Compensatiunea reciprocă între părți, pînă în concurența debitului și a creditului respectiv la încheierea socotelii, cu rezerva plății diferenței;
 - 3) Curgerea la dobânzi pentru sumele trecute în contul curent în debitul primitorului, de la data înscrierii.
- Dobânzile sînt cele comerciale și se socotesc pe zi, dacă părțile nu s-au învoit altfel.

Articolul 371

Existența contului curent nu exclude drepturile de comision și plata cheltuielilor pentru afacerile însemnate în contul curent.

Articolul 372

Încheierea contului curent și lichidarea diferenței vor avea loc la scadenta termenelor stabilite prin convențiuni, și în lipsa la 31 decembrie a fiecărui an.

Dobînda diferenței curge de la data lichidării.

Numai diferența (saldo) lichidată la încheierea contului curent poate fi supusă executiunii sau opririi în mana unui al treilea sau asigurată prin ipoteca. Dacă s-a consimțit o ipoteca pentru credit deschis, posesorii efectelor create sau negociate în termenul acestei deschideri de credit nu se vor putea folosi de dînsul decât pînă la concurența saldului final al contului.

Articolul 373

Contractul de cont curent e de drept desființat:

- 1) Prin scadenta termenului convenit;
- 2) În lipsa de convențiune, prin retragerea uneia din părți;
- 3) Prin falimentul uneia din părți.

Desființarea contractului de cont curent se poate cere în caz de moarte, de interdicțiune sau incapacitate legală a uneia din părți.

Titlul XI

Despre mandatul comercial și despre comision

Capitolul 1

Despre mandatul comercial

Secțiunea I

Despre mandatul comercial în general

Articolul 374

Mandatul comercial are de obiect tratarea de afaceri comerciale pe seama și socoteala mandantului.

Mandatul comercial nu se presupune a fi gratuit.

Articolul 375

Deși conceput în termeni generali, mandatul comercial nu se întinde și la afacerile care nu sînt comerciale, afară numai dacă aceasta se declară cu precizie prin mandat.

Dacă mandatarul nu are instrucțiuni decât asupra unor părți ale afacerii, mandatul se socotește liber pentru celelalte.

Mandatul pentru o anumită afacere cuprinde împuternicire și pentru toate actele necesare executării lui, chiar cînd nu ar fi anume arătate.

Articolul 376

Comerciantul care nu vrea să primească o insaracinare este dator, în cel mai scurt termen posibil, să facă cunoscut mandantului neprimirea, în acest caz este încă dator să facă să se păstreze în loc sigur lucrurile ce i s-au expediat și să îngrijească de dînsese în socoteala mandatului, pînă ce acesta va putea lua măsurile necesare.

În caz de întârziere, el va putea încă cere sechestrul judiciar și chiar vânzarea lucrurilor după formele prevăzute de art. 71.

Articolul 377

Dacă lucrurile primite în socoteala mandantului prezintă semne de stricăciuni suferite în timpul transportului, mandatarul va trebui să ia toate măsurile necesare pentru păstrarea drepturilor mandantului față de cel care a făcut transportul; altfel este responsabil de lucrurile primite după descrierile cuprinse în scrisorile de carat sau în polițele de încărcare. Dacă stricăciunea reclame îngrijiri urgente, mandatarul poate cere vânzarea lucrurilor după formele prevăzute de art. 71.

Articolul 378

Mandatarul este îndatorat să facă cunoscut mandantului toate faptele care ar putea să-l hotărască să revocă sau modifice mandatul.

Articolul 379

Mandatarul este răspunzător de stricăciunile lucrurilor care-i sînt încredințate spre păstrare, afară de cele provenite din caz fortuit, forța majoră, din viciul sau chiar natura lor.

Articolul 380

Mandatarul este ținut să plătească dobînda la sumele de bani cuvenite mandantului din ziua în care era dator să le trimită sau să le consemne.

Articolul 381

Mandatarul care nu se conformă instrucțiunilor primite de la mandant, răspunde de daune interese.

Articolul 382

Mandatarul este dator să încunostiintească fără întârziere pe mandant despre executarea mandatului.

Dacă în urma primirii acestei încunostiințări, mandantul întârzie răspunsul un timp mai lung decît cel ceurt de natura afacerii, el este considerat că a acceptat executarea mandatului, chiar dacă mandatarul a trecut peste limitele mandatului.

Articolul 383

Mandatarul care schimbă destinațiunea sumelor primite în socoteala mandatului, este dator dobînda la aceste sume din ziua în care le-a primit, deosebit de daune interese provenind din neîndeplinirea mandatului și de orice altă acțiune, chiar penală în caz de dol sau fraudă.

Articolul 384

Mandatarul este dator să-și arate mandatul persoanelor cu care tratează, cînd i se cere.

El nu poate opune celor de al treilea instrucțiunile deosebite care i s-ar fi dat de către mandant, afară numai dacă nu probează că aceștia aveau cunoștința de ele în momentul cînd obligațiunea a fost contractată.

Articolul 385

Mandantul este ținut să procure mandatarului mijloacele necesare pentru îndeplinirea mandatului, afară numai dacă nu există convențiune contrarie.

Articolul 386

Suma care se datorește mandatarului pentru executarea mandatului se determină, în lipsa de convențiune, de către judecata, după împrejurări.

Articolul 387

Mandatarul, pentru tot ce i se datorește din executarea mandatului sau și chiar pentru retribuțiunea sa, are un privilegiu special. Acest privilegiu se exercită asupra lucrurilor mandantului pe care mandatarul le deține pentru executarea mandatului, sau care se găsesc la dispozițiunea sa, în magazinele sale sau în depozite publice, sau pe care el le poate proba prin posesiunea legitimă a poliței de încărcare, sau a scrisorii de carat, care i s-au expediat.

Creanțele sus zise au precădere asupra oricăror alte creanțe contra mandantului și chiar contra vânzătorului care revendică, cu toate plățile și cheltuielile vor fi fost făcute înainte sau după ce lucrurile au intrat în posesiunea mandatarului.

În caz de faliment al mandantului, privilegiul mandatarului asupra lucrurilor cumpărate în socoteala lui, se exercitează conform dispozițiilor de la cap. III, titlul IV, cartea III din acest codice.

Dacă lucrurile mandantului au fost vândute de către mandatar, privilegiul subzistă asupra prețului.

Articolul 388

Pentru a exercita dreptul arătat în articolul precedent, mandatarul trebuie să notifice formal mandantului sumele care-i sînt datorite, cu invitațiune de a i se face plata în termen de cinci zile și cu prevestirea că, în caz de neplata, se va proceda la vânzarea lucrurilor supuse privilegiului.

Mandantul va putea face opozițiune, citând pe mandatar înaintea judecății. Opozițiunea va trebui zile de la primirea notificării de către mandant.

Dacă mandantul nu are reședința sau domiciliul ales în locul de reședință al mandatarului, termenul pentru opozițiune va fi de 10 zile dacă mandantul domiciliază în circumscripțiunea unui tribunal limitrof; de 20 zile dacă domiciliază în orice altă parte a țării; de două luni dacă domiciliază afară din România.

Dacă termenul a trecut sau opozițiunea s-a respins, mandatarul poate, fără alta formalitate, să facă a se vinde lucrurile sus zise, conform dispozițiilor art. 68.

Articolul 389

Dacă mai mulți mandatari sînt numiți prin același act fără a se arata ca ei trebuie să lucreze împreună, fiecare din ei poate lucra în lipsa celuilalt.

Dacă prin act se declara ca mandatarii trebuiesc să lucreze împreună și mandatul nu este primit de toți, acei ce accepta se socotesc autorizați a-l îndeplini cînd ar forma majoritatea celor numiți.

Comanditarii sînt responsabili solidar.

Articolul 390

Afară de cazurile prevăzute de codicele civil, mandatul încetează:

1) Prin căsătoria femeii comercianta ce a dat sau primit mandatul, dacă nu este autorizată a continua comerțul conform dispozițiilor art. 15;

2) Prin revocarea autorizației de a exercita comerțul, ce fusese acordată femeii maritate sau minorului care au dat sau primit mandatul.

Articolul 391

Mandantul sau mandatarul care, fără cauza justă, prin revocarea sau renunțarea sa întrerupe executarea mandatului, răspunde de daune interese.

Dacă executarea mandatului este întreruptă prin moartea mandantului sau a mandatarului, retribuirea acestui din urmă se va determina după ceea ce s-a executat în proporțiune cu ceea ce s-ar fi datorit pentru completa executare a mandatului.

Secțiunea II

Despre prepuși și reprezentanți

Articolul 392

Prepus este acela care este însărcinat cu comerțul patronului sau, fie în locul unde acestal exercita, fie în alt loc.

Articolul 393

Patronul răspunde de faptele prepusului și de obligațiunile contractate de el în limitele însărcinării ce i-a dat.

Dacă sînt mai mulți patroni, fiecare din ei este solidar responsabil.

Dacă patronul este o societate comercială, responsabilitatea societăților se regulează după natura societății.

Articolul 394

Mandatul dat prepusului poate fi expres sau tacit.

Mandatul expres trebuie să fie depus la tribunalul în a cărui jurisdicțiune prepusul are a îndeplini însărcinarea, spre a fi transcris în registrul destinat pentru aceasta și a fi conform dispozițiilor art. 10.

Un extract al mandatului va fi publicat, prin îngrijirea grefierului, în foaia anunțurilor judiciare a localității. Pînă la îndeplinirea formalităților de sus se aplică dispozițiunile articolului următor.

Articolul 395

Fața cu cel de al treilea, mandatul tacit al prepusului se scotocește general, și cuprinde toate actele necesare exercițiului comerțului pentru care este dat.

Patronul nu poate opune celor de al treilea vreo restricțiune a mandatului tacit, dacă nu probează ca e o cunoștea în momentul contractării obligațiunii.

Articolul 396

Prepusul este totdeauna dator să trateze în numele patronului și să arate în sub-semnatura sa, pe lîngă numele și prenumele sau propriu, numele și pronumele sau firma patronului cu mențiunea "prin procura", sau alta asemenea.

În lipsa unei asemenea declarațiuni, prepusul se obligă personal; cei de al treilea însă pot exercita și contra patronului acțiunile ce deriva din actele prepusului privitoare la exercițiul comerțului cu care acesta a fost însărcinat.

Articolul 397

Prepusul nu poate, fără învoirea expresă a patronului, să face operațiuni, nici să lua parte, în socoteala sa proprie sau a altuia, la alte negoțuri de natura aceluia cu care este însărcinat.

În caz contrariu, prepusul este responsabil de daune interese, și patronul are încă dreptul de a reține pentru sine foloasele ce ar rezulta din aceste operațiuni.

Articolul 398

Prepusul e responsabil solidar cu patronul de observarea dispozițiilor cuprinse în titlul III și IV al acestei cărți, în ce privește comerțul cu care este însărcinat.

Articolul 399

Revocarea mandatului expres trebuie să fie făcută în aceleași forme cu care el a fost dat.

Articolul 400

Prepusul poate intenta orice acțiune și a fi chemat în judecată în locul patronului pentru obligațiunile contractate de dânsul în exercițiul comerțului cu care a fost însărcinat.

Articolul 401

Dispozițiunile acestei secțiuni se aplică reprezentanților caselor comerciale sau ai societăților străine care de obicei tratează sau încheie în țară, în numele și pe socoteala acestora, afacerile comerciale cu care au fost însărcinați.

Secțiunea III

Despre comisii călători pentru comerț

Articolul 402

Oricine trimite în alta localitate o persoană din serviciul său, autorizând-o cu scrisori, avizuri, circulari sau alte asemenea documente, ca să trateze sau să facă operațiuni de ale comerțului său, rămâne obligat prin faptele contractate de aceasta persoană în marginile însărcinării ce i-a dat.

Articolul 403

Dispozițiunile art. 396 se aplică comisiilor călători; aceștia însă nu pot subscrie "prin procura", ci trebuie numai să arate numele patronului lor.

Secțiunea IV

Despre comisii pentru negot

Articolul 404

Comisii pentru negot sînt prepuși pentru vînzarea în detaliu a mărfurilor; ei au dreptul ca în locul unde exercitează comerțul și în momentul predării să ceară și să încaseze prețul mărfurilor vîndute, putînd da pentru aceasta valabilă chitanță în numele patronului lor.

Afară din magazin, ei nu pot cere plata creanțelor patronului fără autorizație specială.

Capitolul 2

Despre comision

Articolul 405

Comisionul are de obiect tratarea de afaceri comerciale de către comisionar în socoteala comitentului.

Între comitent și comisionar există aceleași drepturi și obligațiuni ca între mandant și mandatar, cu deosebirile stabilite prin articolele următoare.

Articolul 406

Comisionarul este direct obligat către persoana cu care a contractat ca și cum afacerea ar fi fost a sa proprie.

Comitentul nu are acțiune în contra persoanelor cu care a contractat comisionarul, și nici acestea nu au vreo acțiune în contra comitentului.

Articolul 407

Comisionarul trebuie să țină, deosebite între dănsule și chiar de ale sale proprii, lucrările diferiților comitenți, și să aibă în registrele sale partida deosebită pentru fiecare operațiune.

Dacă comisionarul are în contra aceleiași persoane creanțe provenind din diferite operațiuni făcute în contul comitentilor săi, sau din o operațiune a sa proprie și a altuia, el este dator să ceară de la acel debitor un înscris deosebit pentru fiecare afacere, și în caz de plată să arate în registrele sale persoana pentru care plata s-a făcut.

În lipsa de asemenea arătare, plata se va împărți proporțional între fiecare creanță.

Articolul 408

Operațiunile făcute de comisionar cu violarea mandatului sau peste limitele sale rămîn în sarcina sa, și prin urmare:

- 1) Dacă a vândut cu preț mai mic decât cel hotărât sau în lipsa mai mic decât cel curent, el este dator să plătească comitentului diferența, afară numai dacă nu ar proba că vanuarea cu prețul hotărât nu se putea face, și că vânzând astfel comitentul a fost scutit de pagubă;
- 2) Dacă a cumpărat cu un preț mai mare decât cel hotărât, comitentul poate refuza operațiunea și a o considera ca făcută în socoteala comisionarului, dacă acesta nu ar oferi să plătească diferența prețului;
- 3) Dacă lucrul cumpărat nu corespunde cu calitatea convenită, comitentul îl poate refuza.

Articolul 409

Comisionarul care, fără autorizațiunea comitentului, face înaintări de bani, vânzări sau alte operațiuni pe credit, își ia asupra-și orice răspundere, și comitentul îi poate cere plata neîntârziată a creditelor făcute cedîndu-i interesele și foloasele ce ar rezulta din aceasta.

Articolul 410

Comisionarul care vinde pe datorie este dator să arate comitentului, în scrisoarea de aviz, persoana cumpărătorului și termenul acordat; altminteri operațiunea se presupune că s-a făcut pe bani gata, proba contrarie nu este admisă.

Articolul 411

Cînd comisionarul este însărcinat să vîndă sau să cumpere cambii, obligațiuni sau efecte ale Statului ori alte titluri de credit circulînd în comerț sau mărfuri avînd preț la bursa ori în piață, dacă comitentul nu a dispus într-altfel, el însuși poate să-i procure pe prețul cerut, ca vînzător, lucrurile ce trebuia să cumpere, sau să retina pentru sine după prețul curent, ca cumpărător, lucrurile ce trebuie să vîndă în socoteala comitentului, deosebit de dreptul sau la proviziune.

Dacă în cazurile mai sus arătate, comisionarul, după îndeplinirea însărcinării sale, nu face cunoscut comitentului persoana cu care a contractat, comitentul are dreptul să considere că cumpărarea sau vînzarea s-a făcut pe contul său și să ceară de la comisionar executarea contractului.

Articolul 412

Comisionarul nu este răspunzător pentru îndeplinirea obligațiunilor luate de către persoanele cu care a contractat, afară de convențiune contrarie.

Cînd comisionarul ia o asemenea răspundere, el este obligat personal, față cu comitentul, pentru îndeplinirea obligațiunilor rezultînd din contract.

În acest caz, el are dreptul la proviziunea specială numită "pentru garanția", "pentru credit". Aceasta proviziune se stabilește de părți prin convențiunea lor, iar în lipsa este lăsată la aprecierea judecății.

Titlul XII

Despre contractul de transport

Articolul 413

Contractul de transport are loc între expeditor sau acela care da însărcinarea pentru transportul unui lucru și întreprinzătorul care se obliga a-l face în numele sau propriu și în socoteala altuia, ori între unul dintre aceștia și căraușul ce se însărcinează a-l face.

Se numesc "cărauș" persoana care își ia însărcinarea ca într-un mod oarecare.

Obligațiunile între expeditor și întreprinzătorul de transporturi pe apă, și căpitan sau patron, sînt regulate prin dispozițiunile prevăzute în cartea II a acestui codice.

Articolul 414

Expeditorul trebuie să dea căraușului care i-ar face cere o scrisoare de carat.

Scrisoarea de carat poate să fie la ordin sau la purtător.

Forma și efectele girului scrisorii de carat sînt regulate prin dispozițiunile titlului IX din aceasta carte.

Articolul 415

Scrisoarea de carat trebuie să fie datată, subscrisă de expeditor și să cuprindă;

- 1) Natura, greutatea, măsura sau numărul lucrurilor de transportat, și dacă lucrurile sînt în lăzi sau pachete și calitatea acestora, numărul și sigiliile sau mărcile puse pe dănele;
- 2) Numele expeditorului și locuința;
- 3) Numele și locuința căraușului;
- 4) Locul de destinațiune și persoana destinatarului cu arătare dacă scrisoarea de carat este la ordin sau la purtător.
- 5) Portul sau prețul transportului și sumele datorite căraușului pentru expedițiune, adăugându-se cheltuielile anticipate sau de provizion;
- 6) Timpul în care trebuie să fie făcut transportul sau, cînd transportul are loc pe calea ferată, dacă trebuie făcut cu mare sau mica iuteală;

7) Celelalte stipulațiuni asupra cărora părțile s-au înțeles.
Expeditorul se poate desemna el însuși ca destinatar.

Articolul 416

Expeditorul este dator să încredințeze căraușului actele de vamă sau altele ce ar fi de trebuință; el este răspunzător de cuprinsul și regularitatea lor.

Articolul 417

Căraușul va da expeditorului, când acesta i-ar cere, un exemplar al scrisorii de carat subscris de dânsul.

Dacă scrisoarea de carat e la ordin sau la purtător, girul sau remiterea exemplarului semnat de cărauș, transferă posesiunea lucrurilor transportate.

Convențiunile necuprinse în scrisoarea de carat nu au nici o tărie, față de destinatarul sau posesorul exemplarului scrisorii de carat la ordin sau la purtător, ce a fost subscris de cărauș.

Articolul 418

Dacă căraușul primește lucrurile de transportat fără nici o rezervă, se presupune ca ele nu prezintă vicii aparente de imbalotare.

Articolul 419

Căraușul este dator să facă expedițiunea lucrurilor de transportat după ordinea în care le-a primit, afară dacă prin natura lor, din cauza destinațiunii ce acele lucruri au sau pentru alte cuvinte, nu ar trebui să se urmeze într-altfel, sau dacă nu ar fi împiedicat de vreun caz fortuit sau de forța majoră.

Articolul 420

Dacă din caz fortuit sau forța majoră, transportul este împiedicat sau peste măsura întârziat, căraușul trebuie să încunoștiințeze îndată pe expeditor, care are facultate de a rezilia contractul plătind numai cheltuielile făcute de cărauș, și dacă împiedicarea are loc în timpul efectuării transportului, căraușul are încă dreptul la plata portului în proporțiune cu drumul făcut. În amândouă cazurile se va înapoia căraușului exemplarul scrisorii de carat la ordin sau la purtător, pe care l-a subscris.

Articolul 421

Expeditorul are dreptul de a suspenda transportul și de a cere restituirea lucrurilor transportate, sau predarea lor unei alte persoane decât aceea arătată în scrisoarea de carat, ori de a dispune cum va crede de cuviință; dar este dator să plătească căraușului cheltuielile făcute și pagubele directe și imediate rezultând din executarea acestui contra-ordin.

Obligațiunea căraușului de a executa ordinul expeditorului încetează din momentul în care lucrurile, fiind ajunse la locul de destinațiune, persoana căreia îi sînt destinate și care posedă actele necesare a făcut cererea de predare căraușului, sau din momentul în care acesta i-a remis scrisoarea de carat. În aceste cazuri numai destinatarul lucrurilor transportate are facultatea de a dispune de dînsle.

Dacă scrisoarea de carat este la ordin sau la purtător, dreptul arătat în prima parte a acestui articol este al celui ce posedă exemplarul scrisorii de carat subscris de cărauș. Căraușul primind contra-ordin are dreptul să ceară restituirea exemplarului sus zis sau, dacă destinațiunea lucrurilor de transportat s-a schimbat, el poate pretinde o nouă scrisoare de carat.

Articolul 422

Termenul predării lucrurilor transportate se hotărăște prin învoirea părților. În lipsa, el este lăsat la aprecierea judecății.

Articolul 423

Căraușul este răspunzător de faptele subordinaților săi, de ale tuturor căraușilor succesivi și de ale oricărei alte persoane căreia dânsul i-a încredințat facerea transportului.

Articolul 424

Diferiții cărauși au dreptul de a face să se declare, pe scrisoarea de carat sau într-altfel, starea în care se afla lucrurile ce se transporta în momentul când ele le sînt încredințate.

În lipsa unei asemenea declarațiuni, se presupune ca ei au primit lucrurile în buna stare și conform cu arătările cuprinse în scrisoarea de carat.

Articolul 425

Căraușul este răspunzător de pierderea sau stricăciunea lucrurilor ce i-au fost încredințate spre transport, în momentul în care le primesc pînă la acela al predării lor destinatarului, afară dacă nu probează că pierderea sau stricăciunea au provenit din caz fortuit sau din forța majoră, din chiar vitiul propriu al lucrurilor sau din natura lor, din faptul expeditorului sau din acela al destinatarului.

Articolul 426

Dacă sînt de transportat lucruri fragile sau care se strica ușor, animale sau lucruri pentru care transportul urmează să fie făcut în anume condițiuni, administrațiunile căilor ferate pot stipula ca pierderea sau stricăciunea să se presupună ca provenită din vitiul lucrurilor transportate, din cauza naturei lor, sau din faptul expeditorului ori al destinatarului, afară numai dacă ele sînt în culpa vădită.

Articolul 427

Stricăciunile se vor proba conform dispozițiilor art. 71, și expeditorul, posesorul scrisorii de carat sau destinatarul, după distincțiunile prevăzute în art. 421, poate fi autorizat de către justiție să ceară predarea lucrurilor transportate, cu sau fără cauțiune.

Articolul 428

În caz de întârziere în efectuarea transportului peste termenul stabilit prin art. 422, căraușul pierde o parte din prețul transportului în proporțiune cu durata întârzierii, și pierde întreg prețul transportului dacă întârzierea a durat îndoit de timpul hotărât pentru facerea transportului, afară de pagubele mai mari de care este răspunzător dacă s-ar proba ca ele au provenit din aceasta cauza.

Căraușul nu este responsabil de întârziere, dacă probează ca ea a provenit din caz fortuit sau forta majoră, sau din faptul expeditorului ori al destinatarului.

Lipsa mijloacelor îndestulătoare de transport nu ajunge pentru a justifica întârzierea.

Articolul 429

Căraușul își poate margini răspunderea pînă la concurența unei sume de afît la suta pentru lucrurile care, prin natura lor, sînt supuse în timpul transportului la o micșorare în greutate sau în măsura. Aceasta suma trebuie să fie hotărâtă mai dinainte și specificată pentru fiecare lada sau colet, dacă lucrurile sînt împărțite în lăzi sau colete. Căraușul nu poate beneficia de convențiunea prin care dînsul și-a mărginit răspunderea, dacă expeditorul sau destinatarul probează ca micșorarea nu a provenit din natura lucrurilor, sau dacă probează ca, după împrejurările ce au avut loc, micșorarea nu putea ajunge la aceea hotărâtă de părți.

Articolul 430

Paguba provenită prin pierdere sau stricăciune se calculează după prețul curent al lucrurilor transportate la locul și în timpul predării. Prețul curent se stabilește după dispozițiunile art. 40, scăzându-se cheltuielile ce întotdeauna se fac în caz de pierdere sau stricăciune.

Dacă paguba este cauzată prin dol sau neglijența vădită, cuantumul despăgubnirii se determina după dispozițiunile art. 1084 și 1086 din codicele civil.

În caz de pierdere a obiectelor unui călător predate carausului fără arătarea conținutului, cuantumul despăgubirii se determina după împrejurările particulare ale faptului.

Articolul 431

Căraușul nu răspunde de lucrurile prețioase, bani și titluri ce nu i-au fost declarate, și în caz de pierdere sau stricăciune nu este răspunzător decât de valoarea arătată.

Articolul 432

După ajungerea lucrurilor transportate sau după trecerea zilei în care ele trebuiau să ajungă la locul de destinațiune, destinatarul poate exercita toate drepturile derivând din contractul de transport, precum și acțiunile de despăgubire; din acel moment el poate pretinde predarea chiar a lucrurilor și a scrisorii de carat.

Articolul 433

Căraușul nu este obligat să predea lucrurile transportate pînă cînd persoana ce se prezintă a le primi nu își îndeplinește obligațiunile.

În caz de neînțelegere, dacă destinatarul plătește suma ce crede că datorește, și depune în același timp și diferența pînă la suma pretinsă de cărauș, acesta este dator a-i preda lucrurile transportate.

Dacă scrisoarea de carat e la ordin sau la purtător, căraușul se poate opune ca să facă predarea pînă la restituirea exemplarului subscris de dînsul.

Articolul 434

Destinatarul are dreptul să verifice cu cheltuiala sa, în momentul predării, starea în care se afla lucrurile transportate, deși ele n-ar prezenta încă semne exterioare de stricăciune.

Destinatarul care primește lucrurile e obligat să plătească ceea ce se datorește pentru transport după scrisoarea de carat, precum și toate celelalte cheltuieli.

Articolul 435

Dacă căraușul preda lucrurile transportate, fără a arăta sumele ce i se datoresc lui, căraușilor anteriori sau expeditorului, sau fără a pretinde depunerea sumei asupra căreia exista neînțelegere, pierde dreptul de regres și rămîne răspunzător către expeditor și căraușii anteriori pentru sumele ce li se cuvenea; are însă acțiune contra destinatarului.

Articolul 436

Orice cerere de despăgubire trebuie îndreptată contra primului sau ultimului cărauş. Se poate îndrepta şi contra cărauşului intermediar, cînd s-ar proba ca paguba s-a cauzat în timpul cînd acesta a făcut transportul.

Orice cărauş chemat a răspunde de fapte care nu sînt ale sale, are facultatea de a chema în garanţie sau pe cărauşul care l-a precedat, sau pe cărauşul intermediar răspunzător de paguba, după dispoziţiunile stabilite mai sus.

Articolul 437

Pentru toate creanţele rezultînd din contractul de transport, cărauşul are privilegiu asupra lucrurilor transportate pînă la predarea lor destinatarului.

Dacă sînt mai mulţi cărauşi, cel din urma dintre ei exercita drepturile celor anteriori.

Articolul 438

Dacă nu se găseşte destinatarul, sau se iveşte neînţelegere în privinta primirii lucrurilor transportate, preşedintele tribunalului respectiv sau judecătorul de ocol poate ordonă depunerea sau sechestrul acelor lucruri. Poate asemenea face a se verifica starea în care se afla lucrurile, şi sa ordone vînzarea lor pînă la concurenţa sumelor datorite cărauşului, observîndu-se formele prevăzute de art. 71.

Dacă nu e nici o contestaţiune, cărauşul, pentru a obţine plata ce i se datoreşte, se va conformă dispoziţiunilor art. 388.

Articolul 439

Dacă în contractul de transport a fost prevăzută vreo clauza penală pentru neîndeplinire sau întîrziere a predării, se poate cere şi executarea transportului şi clauza penală.

Pentru plata clauzei penale nu se cere ca paguba să se probeze.

Cînd s-ar dovedi ca paguba suferită este mai mare decît clauza penală, se poate cere diferenţa.

Clauza penală nu poate să aibă loc cînd, în cazurile prevăzute de art. 425 şi 428, cărauşul nu este supus la răspundere.

Articolul 440

Plata portului şi primirea farea rezerva a lucrurilor transportate, chiar cînd plata portului ar fi fost facută înainte, sting orice acţiune contra cărauşului.

Cu toate acestea acţiunea contra cărauşului pentru pierderea parţială sau stricăciunea ce nu se putea cunoaşte în momentul predării, subzistă şi după plata portului şi primirea lucrurilor transportate, dacă se dovedeşte ca pierderea sau stricăciunea a avut loc între darea lucrului în primirea cărauşului şi predarea facută de acesta, cu condiţiunea însă ca cererea pentru verificare să fie facută îndată după ce se va fi descoperit paguba, şi nu mai tîrziu decît cinci zile după primirea lucrurilor de către destinatar.

Articolul 441

Orice stipulaţiuni care ar exclude sau ar margini în transporturile pe calea ferată, obligaţiunile şi răspunderile stabilite prin art. 417, 418, 419, 425, 427, 428, 429, 430, 433, 436, şi 440 sînt nule şi de nul efect, chiar dacă ar fi fost permise prin regulamente generale sau particulare, afară numai de cazul cînd prin tarife speciale s-ar stabili ca preţul transportului să fie mai mic decît acela cuprins în tarifele ordinare.

Titlul XIII

Despre contractul de asigurare

Capitolul 1

Dispoziţiuni generale

Articolul 442

Asigurarea este un contract prin care asiguratorul se obliga ca, drept o primă, sa despăgubească pe asigurat de pierderile sau daunele ce acesta ar incerca din oricare întîmplări fortuite ori de forta majoră, sau a plati o sumă de bani după durata sau oarecare întîmplări ce ar avea loc în viaţa uneia sau mai multor persoane.

Articolul 443

Asigurările maritime sînt în special regulate prin dispoziţiunile prevăzute în cartea II a acestui codice.

Articolul 444

Societăţile de asigurare mutuala regulate prin dispoziţiunile titlului VIII sînt supuse şi regulilor cuprinse în titlul prezent, întrucît acestea nu sînt incompatibile cu natura lor specială.

Articolul 445

Contractul de asigurare se va face prin act scris.

Poliţa de asigurare va fi datată şi va arata:

- 1) Persoana asiguratului şi reşedinţa sau domiciliul sau;
- 2) Persoana asiguratorului şi reşedinţa sau domiciliul sau;

- 3) Obiectul asigurării;
- 4) Suma asigurată;
- 5) Prima de asigurare;
- 6) Riscurile ce asiguratorul ia asupra-și și timpul de cînd aceste riscuri încep și cînd se sfîrșesc.

Articolul 446

Dacă prin polița nu se declara pentru cine anume s-a contractat asigurarea, ea se socotește contractată pe seama celui ce o face.

Articolul 447

Asiguratorul poate, la rîndul sau, să facă să se asigure de către un altul lucrurile ce și el a asigurat.

Asiguratul poate să asigure prima de asigurare.

Cesiunea drepturilor asiguratului, față cu asiguratorul, se face transferand polița printr-o declarațiune subscrisă de cedant și de cesionar; față cu cel de al treilea, ea nu are tărie dacă nu s-a notificat asiguratorului sau acceptat de acesta prin act scris.

Capitolul 2

Despre asigurarea în contra daunelor

Secțiunea I

Dispozițiuni generale

Articolul 448

Asigurarea se poate face nu numai de proprietar, dar și de creditorul care are vreun privilegiu sau o ipoteca asupra lucrului, și în general de oricine are un interes invederat și legitim sau vreo răspundere pentru conservarea lucrului.

Articolul 449

Asigurarea contra daunelor poate fi făcută pentru întreaga valoare a lucrului, pentru o parte a valorii sau pentru o sumă determinată.

Asigurarea se poate face asemenea asupra unei oarecare părți a lucrului, asupra mai multor lucruri deodată sau deosebite, sau asupra unei universalități de lucruri.

Pot fi asigurate casitugirile ce se spera și fructele neculese în cazurile prevăzute de lege.

Articolul 450

Dacă asigurarea contra daunelor nu acoperă decât o parte din valoarea lucrului asigurat, asiguratul suferă o parte proporțională din daunele și pierderile încercate.

Articolul 451

Lucrurile asigurate pentru întreaga lor valoare nu pot fi din nou asigurate pentru același timp și pentru aceleași riscuri.

Cu toate acestea, a doua asigurare este valabilă:

- 1) Dacă este subordonată nulității primei asigurări sau insolvenței totale sau parțiale a primului asigurator;
- 2) Dacă drepturile rezultând din prima asigurare s-au cedat celui de al doilea asigurator, sau dacă sa renunțat la primul asigurator.

Articolul 452

Dacă prin cel dintîi contract nu s-a acoperit întreaga valoare a lucrurilor asigurate, asiguratorii posteriori răspund de restul valorii după ordinea datei contractelor.

Toate asigurările contractate în aceeași zi se considera ca făcute în același timp și sînt valabile, pînă la concurența valorii întregi, în proporțiune cu suma asigurată de fiecare din ele.

Articolul 453

Asigurarea pentru o sumă mai mare decât valoarea lucrurilor asigurate, nu folosește asiguratului dacă a fost dol sau fraudă din partea sa; iar asiguratorul de buna credință are dreptul la prima.

Dacă nu a fost dol nici fraudă din partea asiguratului, asigurarea este valabilă pînă la concurența valorii lucrurilor asigurate; asiguratul nu este ținut a plăti prima pentru că a declarat mai mult, însă este dator o indemnitate egală cu jumătatea primei și nu mai mare decât jumătate la sută din suma asigurată.

Articolul 454

Orice declarațiune falsă sau gresită, orice ascundere de împrejurări sau fapte cunoscute asiguratului, dau loc la nulitatea asigurării cînd declarațiunea sau ascunderea ar fi fost de așa natură ca asiguratorul, dacă ar fi cunoscut adevărata stare a lucrurilor, nu ar fi încheiat contractul sau nu l-ar fi făcut în celeași condițiuni.

Asigurarea este nulă chiar cînd declarațiunea sau ascunderea sînt relative la împrejurări care în realitate nu au avut influența asupra daunei sau pierderii lucrurilor asigurate.

Dacă asiguratul a fost de rea credință, asiguratorul are dreptul la prima.

Articolul 455

Asigurarea este nulă dacă asiguratorul și asiguratul sau persoana ce a asigura cunoșteau ca n-au fost riscuri, sau ca ele încetase, ori ca paguba se și întâmplase.

Dacă numai asiguratorul cunoștea lipsa sau încetarea riscurilor, asiguratul nu este dator a plăti prima; dacă cel ce a făcut asigurarea stia ca dăuna avusese lor, asiguratorul nu este ținut la executarea contractului, dar are dreptul la prima.

Articolul 456

Asigurarea se socotește ca și cum nu ar fi existat dacă lucrul asigura nu a fost supus riscurilor; asiguratorul însă are dreptul la o indemnitate care se va determina conform dispozițiilor art. 455 al. 1.

Articolul 457

Asiguratorul nu mai este responsabil când asiguratul prin faptul sau a transformat riscurile sau le-a mărit prin schimbarea unei circumstanțe esențiale astfel încât, dacă această nouă stare de lucruri ar fi existat în momentul încheierii contractului, asiguratorul nu și-ar fi dat consimțământul, sau nu ar fi consimțit la asigurarea în aceleași condițiuni.

Această dispozițiune nu se aplică când asiguratorul a continuat executarea contractului după ce a avut cunoștința de cea schimbare.

Articolul 458

Dacă asiguratul cade în faliment în timpul când riscurile sînt încă posibile și asiguratorului nu i s-a plătit prima, acesta poate cere cauziune sau rezilierea contractului.

Asiguratul are aceleași drepturi dacă asiguratorul cade în faliment sau este în stare de lichidațiune.

Articolul 459

Sînt în sarcina asiguratorului pierderile și stricăciunile ce se întâmplă lucrurilor asigurate din cazuri fortuite sau de forță majoră, pentru care și-a luat răspunderea.

Asiguratorul nu răspunde de pierderile și pagubele provenite din însuși vitiul lucrurilor asigurate și nedeunat, nici de acelea cauzate prin faptul sau culpa asiguratului, a agenților, comisionarilor sau comitentilor săi.

El nu răspunde de riscurile războiului sau de daunele rezultând din miscări populare, afară de convențiune contrarie.

Articolul 460

Despăgubirea datorită de către asigurator pentru daunele întâmplate se determina după valoarea ce aveau lucrurile asigurate în timpul sinistrului.

Dacă valoarea asigurată a fost precedată de o prețuire făcută prin experți aleși de ambele părți, acesta nu o poate ataca decât pentru fraudă, simulațiune sau falsificare, fără prejudiciul oricărei alte acțiuni, chiar penale.

Dacă nu s-a făcut prețuire, valoarea lucrurilor asigurate poate fi stabilită prin toate mijloacele de probă admise. Afară de dispozițiunile relative la asigurările contra riscurilor navigațiunii, asiguratul nu are dreptul să abandoneze asiguratorului lucrurile rămase sau scapate din sinistru. Valoarea lucrurilor rămase sau scapate se scade din suma datorită de asigurator.

Articolul 461

În termen de trei zile după sinistru sau de când a avut cunoștința de dănsul, asiguratul este dator să-l facă cunoscut asiguratorului; e dator încă a face tot ceea ce-i va sta prin putința spre a evita sau micșora daunele.

Cheltuielile făcute în acest scop de către asigurat sînt în sarcina asiguratorului, deși suma lor adăugată la cea a daunelor ar trece peste suma asigurată, numai să nu se dovedească că, în totul sau în parte, aceste cheltuieli au fost făcute fără chibzuință.

Articolul 462

Asiguratorul care a plătit despăgubirea pentru stricăciunea sau pierderea lucrurilor asigurate, este subrogat, față cu cel de al treilea, în drepturile ce din cauza daunei nasc pentru asigurat. Asiguratul este responsabil de orice act care a vătăma asemenea drepturi.

Dacă despăgubirea s-a plătit numai în parte, asiguratul și asiguratorul au dreptul să recurgă contra celui de al treilea în proporțiune cu cât li se datorește la fiecare.

Articolul 463

În caz de înstrăinare a lucrurilor asigurate, drepturile și îndatoririle vechiului proprietar nu trec la noul proprietar, dacă nu este convențiune contrarie.

Secțiunea II

Despre asigurarea contra daunelor

Articolul 464

Dacă creditorul a asigura solvabilitatea debitorului sau, asiguratorul, înainte de a plăti suma asigurată, are dreptul să invoce beneficiul de discuțiune conform art. 1662 și următorii din codicele civil.

Asiguratorul care plătește suma asigurată este subrogat în dreptului asiguratului, față de debitorul, cu rezerva arată în art. 462 în caz de despăgubire parțială.

Articolul 465

Asigurarea contra pagubelor provenite din foc cuprinde toate daunele cauzate de incendiu ori din ce cauză ar proveni, afară de culpa gravă imputabilă personal asiguratului și de cazurile prevăzute în ultimul alineat al art. 459.

Asigurarea cuprinde încă și daunelor derivând din vitiul propriu al clădirii asigurate deși el n-a fost arătat, afară dacă nu se probează că asiguratul avea cunoștința de acel vitiu în momentul încheierii contractului.

Articolul 466

Sînt asimilate daunelor provenind din incendiu, dacă nu este convențiune contrarie;

1) Stricăciunile cauzate lucrurilor asigurate de incendiul întîmplat la o construcțiune învecinată, sau provenind din mijloacele întrebunțate pentru a se opri sau a se stinge incendiul;

2) Pierderile și stricăciunile intamplate prin orice cauză, în timpul transportului, lucrurilor asigurate, dacă acesta s-a făcut în scopul de a le apăra de incendiu;

3) Stricăciunile cauzate prin daramarea construcțiunii asigurate, dacă s-a făcut în scopul de a se opri sau de a se împiedica incendiul;

4) Pagubele provenind din stricăciunile produse prin trasnet, prin exploziuni sau alte asemenea accidente, chiar dacă nu s-ar fi dat naștere la incendiu.

Articolul 467

Riscul asiguratorului contra daunelor provenind din incendiu începe de la jumătatea zilei ce urmează datei poliței de asigurare dacă nu este convențiune contrarie.

Articolul 468

Daunele produse de incendiul unei clădiri se determina prin comparațiunea valorii ce avea clădirea înainte de sinistru cu aceea ce o are după incendiu.

Articolul 469

Asiguratorul contra riscurilor locative, sau contra riscului recursului vecinilor, răspunde numai de daunele materiale care sînt consecința imediată și directă a sinistrului.

Articolul 470

În caz de asigurarea recoltelor sau a fructelor pămîntului, despăgubirea datorită de către asigurator se determina după valoarea ce aceste produse ar fi avut în timpul maturității lor, sau în timpul în care obișnuit se culeg dacă sinistru nu ar fi avut loc.

Articolul 471

Asigurarea lucrurilor ce se transporta poate avea drept obiect valoarea lor cu cheltuielile trebuincioase pînă la locul de destinațiune și profitul sperat pentru cel mai mare preț ce ar avea în acel loc.

Dacă profitul sperat nu este anume prețuit în polița, el nu este cuprins în asigurare.

Articolul 472

Riscul asiguratorului de transporturi începe din momentul în care lucrurile au fost depuse pentru transport și continua pînă în momentul în care sînt ajunse la locul de destinațiune, dacă nu este convențiune contrarie.

Intrerupțiunea temporală a transportului și schimbarea drumului hotărât sau a modurilor de expedițiune nu liberează pe asigurator de riscuri, dacă aceasta intrerupțiune și schimbare ar fi fost necesară pentru facerea transportului.

Capitolul 3

Despre asigurările asupra vieții

Articolul 473

Oricine poate ca, drept o primă, să asigure plata unei sume de bani după durata sau intamplarile ce ar avea loc în însuși viața sa sau a unei alte persoane.

Asigurarea asupra vieții unei alte persoane e nulă dacă contractantul nu are nici un interes la existența ei.

Articolul 474

Asiguratorul nu datorește plata sumei asigurată dacă moartea persoanei ce și-a asigurat viața a provenit din sinucid, duel, sau e consecința unui delict ori a unei crime comisă de asigurat.

În aceste cazuri asiguratorul câștiga prima, dacă nu este convențiune contrarie.

Articolul 475

Schimbarea locuinței, ocupațiilor stării și felului vieții asiguratului, nu fac să înceteze efectele asigurării dacă nu au caracterul arătate la art. 457 și dacă asiguratorul, după ce le-a cunoscut, nu a cerut rezilierea contractului.

În caz de reziliere, asiguratorul este dator să restituie asiguratului a treia parte din primă.

Articolul 476

Dispozițiunile articolelor 454 și 455 se aplică și la asigurările asupra vieții.

Articolul 477

În caz de moarte sau faliment al celui care a asigurat asupra vieții sale proprii, sau asupra vieții unei alte persoane, o sumă ce are să se plătească, deși aceasta i-ar putea fi mostenitoare, foloasele asigurării rămân în beneficiul exclusiv al persoanei desemnate prin contract, afară întrucât privește vărsămintele făcute, de dispozițiunile codicelui civil relative la raporturi și reduțiuni în succesiuni și la revocarea actelor făcute în fraudă a creditorilor.

Titlul XIV Despre gaj

Articolul 478

Gajul constituit de către un comerciant sau de un necomerciant pentru fapte de comerț, se constată, între părțile contractante, prin toate probele admise de legea comercială și prevăzute în art. 46 din acest codice, fără a se distinge dacă părțile au sau nu același domiciliu.

Fața din ea cu cel de al treilea, gajul nu poate fi dovedit decât prin înscris, dacă suma pentru care s-a constituit gajul trece peste 500 lei.

Articolul 479

Gajul cambiilor și titlurilor la ordin poate fi constituit prin gir cu clauza "valoarea în garanție" sau o alta de asemenea, din care să rezulte voința părților ca aceste titluri au fost date în gaj, iar nu ca s-a transmis proprietatea lor.

Gajul asupra acțiunilor, părților de interes și obligațiunilor nominative ale societăților financiare, industriale, comerciale sau civile, poate fi constituit prin un transfer înscris în registrele societății, cu arătarea "pentru cauza de garanție".

Dacă s-a dat în gaj o creanță mobilă, creditorul gajist, pentru a-și avea privilegiul sau fața cu cel de al treilea, urmează să notifice debitorului creanței data în gaj, constituirea gajului.

Articolul 480

Creditorul are dreptul de a fi plătit cu privilegiu asupra lucrului ce i s-a constituit în gaj.

Acest privilegiu nu există decât dacă lucrul s-a pus și se află în posesiunea creditorului sau a unei alte persoane aleasă de părți.

Creditorul este presupus că are în posesiunea sa lucrurile date în gaj când ele se află în magazinele sale sau ale comisionarului sau, în vasele sale, la vama sau într-un depozit public, sau dacă înainte de sosirea lor e în posesiunea poliției de încărcare, sau a scrisorii de carat girată cu clauza "valoarea în garanție" sau o alta asemenea.

Articolul 481

Creditorul e dator să facă actele necesare pentru conservarea lucrului primit în gaj. Dacă efectele date în gaj au sosit la scadență, creditorul gajist este dator să urmărească și încaseze valoarea lor.

Cheltuielile făcute îi sînt înapoiate și, după ce își va încasa creanța cu toate accesoriile ei, va da socoteala de ceea ce rămîne.

Articolul 482

În caz de neplata la termen a întregii datorii pentru care s-a constituit gajul, creditorul poate proceda la vânzarea obiectelor date în gaj.

Pentru acest sfîrșit el se va adresa la președintele tribunalului cu cerere de a fi autorizat să vîndă gajul. Președintele va ordona să se comunice îndată prin portarea aceasta cerere atît debitorului, cît și celui care a procurat obiectele date în gaj, dacă acesta este altul decât debitorul cu invitație ca să-i supună în termen de trei zile observațiunile sau intîmpinările lor contra acestei cereri, dacă au vreunele de făcut.

După expirarea celor trei zile libere de la această notificare, președintele va statua asupra cererii de vânzare a gajului și, prin ordonanță ce va da, va încuviința vânzarea fie în mod convenit de părți dacă ele au stipulat în ce mod să se vîndă gajul, fie în mod public și prin organul unui agent judecătoresc desemnat de președinte dacă părțile n-au prevăzut alt mod de vânzare.

Articolul 483

Ordonanța aceasta nu va deveni executorie decât după ce va fi fost notificată debitorului și aceuia care a procurat gajul, cu indicarea zilei, locului și orei la care se va proceda la vânzare și, după ce vor fi expirat cele trei zile ale opozițiunii, ordonanța va ramana definitivă și în ultim resort, dacă în trei zile de la primirea ei debitorul sau tertiul care a procurat gajul nu vor fi făcut opozițiune și nu vor fi chemat pe creditor înaintea tribunalului. În caz de opozițiune, citarea părților și judecarea opozițiunii se vor face de urgență și cel mult în termen de opt zile de la primirea opozițiunii.

Articolul 484

Termenul pentru a face apel contra hotărârii intervenite asupra acestei opozițiuni va fi de opt zile de la comunicarea hotărârii tribunalului.

Articolul 485

Termenele mai sus fixate nu sînt susceptibile de a fi mărite în raport cu distanța.

Dacă debitorul sau tertiul care a procurat gajul nu sînt domiciliați în cuprinsul acestui tribunal și n-au făcut electiune de domiciliu în acel cuprins, notificările menționate la articolele precedente vor fi valabil făcute prin afișarea lor în sala de audiență a tribunalului și prin publicarea în Monitor sau în foile anunțurilor judecătorești din acea localitate. Notificarea primei ordonanțe a președintelui se va face, chiar în aceasta ultima ipoteză, conform art. 74 din procedura civilă.

Articolul 486

Ordonanța care autoriza vînzarea, dacă nu s-a făcut opoziție în termenul prescris, și hotărîrea data de tribunal asupra opoziției, în caz cînd s-a făcut asemenea opoziție, sînt executorii de drept și fără cauțiune chiar cînd s-ar fi făcut apel contra acelor acte și înainte de expirarea termenului de apel.

Articolul 487

Drepturile acordate creditorului gajist prin articolele precedente nu sînt suspendate prin falimentul sau moartea debitorului ori a celui care a procurat lucrul dat în gaj.

Articolul 488

Este nulă orice clauza care ar autoriza pe creditor a-și apropria gajul, ori a dispune de dînsul fără îndeplinirea formelor de mai sus.

Articolul 489

Dispozițiunile precedente nu modifica legile speciale și regulamentele ce privesc băncile și alte institute autorizate a face împrumuturi de depozite și lucruri date în gaj.

Gajul asupra mărfurilor depuse în magazinele generale e regulat prin dispozițiunile legii speciale din 28 iunie 1881, și gajul asupra vaselor de comerț prin dispozițiunile cărții a II-a a acestui codice.

Cartea II

DESPRE COMERȚUL MARITIM ȘI DESPRE NAVIGAȚIUNE

Titlul I

Despre vase și proprietarii lor

Articolul 490

Vasele sînt bunuri mobile.

Fac parte din vas: imbarcatiunile, uneltele, instrumentele, armele, munițiunile, proviziunile și în general toate lucrurile destinate uzului sau permanent, chiar cînd ar fi oarecare timp separate de vas.

Articolul 491

Contractele pentru construcțiunea vaselor, modificările și rezilierile lor, precum și declarațiunile și cesiunile de participare la proprietatea unui vas în construcțiune, făcute de către comitent sau de către constructorul care a luat asupra sa construcțiunea, trebuiesc a fi caute în scris, și nu se pot opune celor de al treilea dacă nu sînt transcrise în registrele căpităniei portului sau a autorității maritime unde e întreprinsă construcțiunea.

Articolul 492

Pe lîngă drepturile decurgînd din dispozițiunile codicelui civil relative la locațiune, comitentul mai poate cere rezilierea contractului pentru incapacitatea manifesta sau pentru fraudă constructorului.

Constructorul poate desființa contractul pentru caz de forja majoră.

În caz de moarte a constructorului, contractul se desființează după dispozițiunile art. 1485 din codicele civil.

Articolul 493

Orice înstrăinare sau cesiune totală sau parțială a proprietății sau folosinței unui vas trebuie facută prin act scris, afară de dispozițiunile cuprinse în titlul IV din aceasta carte.

Dacă înstrăinarea sau cesiunea are loc în țara, ea poate fi făcută prin act public sau prin act privat, dar nu se poate opune celor de al treilea dacă nu e transcrisă în registrele căpitaniei portului unde vasul se găsește înscris. Afară din țara, înstrăinarea trebuie făcută prin act încheiat dinaintea consulului și nu are tărie față de cei de al treilea dacă nu este transcrisă în registrele consulatului. Consiliul este dator să trimită copie legalizate după actul de înstrăinare la căpitania portului unde se afla vasul înscris.

În toate cazurile, înstrăinarea trebuie să fie notată și pe actul de naționalitate cu arătare dacă vânzătorul rămâne creditor al prețului total sau în parte.

Capitanii de porturi și autoritățile consulare nu pot primi și transcrie actul de înstrăinare, dacă nu li se prezintă actul de naționalitate al vasului, afară de cazul prevăzut la art. 499 din acest codice.

Cînd se va fi înstrăinat vasul la mai multe persoane, data adnotării pe actul de naționalitate determină preferința.

Articolul 494

Autoritățile consulare în țara străină nu pot primi actele de înstrăinare ale vaselor, dacă nu se va fi asigurat plata sau garanția datoriilor privilegiate notate pe actul de naționalitate.

Articolul 495

Contractul de gaj asupra vasului sau asupra unei porțiuni din el, trebuie făcută prin înscris.

Înscrisul făcut în țara prin care se constituie gajul, nu are putere față de cel de al treilea, dacă nu este transcris în registrele căpitaniei portului unde vasul este înscris, sau în acelea ale autorității consulare ale locului unde se găsește vasul cînd înscrisul de gaj este făcut în țara străină. Consulul este obligat să trimită îndată o copie legalizată după contractul de gaj la oficiul maritim unde vasul se afla înscris.

În amândouă cazurile, gajul trebuie să fie notat pe actul de naționalitate al vasului.

Capitanii de porturi și autoritățile consulare în țara străină nu pot transcrie actul de gaj dacă nu li se prezintă actul de naționalitate, afară de cazurile prevăzute în art. 496 și 499.

În actul de transcripție se va face mențiune despre adnotarea gajului pe actul de naționalitate.

Articolul 496

Înscrisul constitutiv al gajului asupra unui vas în construcție nu are putere față de cel de al treilea dacă nu e transcris în registrele oficiului maritim în a cărei circumscripție se face construcția.

Cînd după terminarea construcției se da vasului actul de naționalitate, se va adnota în acest act înscrisurile constitutive de gaj ce au fost transcrise în registrele căpitaniei portului.

Articolul 497

Nu este necesitate de numirea vreunui custode pentru ca gajul asupra unui vas să-și aibă tărie.

Articolul 498

Dacă înscrisul care constituie gajul e la ordin, girul transmite creanța și orice alt drept accesoriu.

Articolul 499

Dacă înstrăinarea, cesiunea sau constituirea în gaj a unui vas se face în țara, pe cînd vasul se afla în călătorie către o țară străină, părțile pot conveni ca adnotarea pe actul de naționalitate să se facă în cancelaria consulatului locului unde se afla vasul sau unde se duce, cu condițiune ca acest loc să fie declarat în scris deodată cu cererea de transcripție a titlului. În acest caz capitanul portului va trimite îndată o copie legalizată după acel titlu oficiului consular sus zis cu spezele reclamantului.

Contractul nu are tărie față de cel de al treilea decât de la data adnotării pe actul de naționalitate.

Articolul 500

Contractele de construcție, de înstrăinare sau de gaj ale vaselor mici care nu sînt destinate a ieși din porturi, din râuri, din canale sau lacuri și a altora ce n-au acte de naționalitate, nu au putere față de cel de al treilea, dacă nu sînt transcrise într-un registru ce se va ține de autoritățile sale în formele ce se vor determina printr-un regulament de administrație publică.

Articolul 501

Proprietarul unui vas este răspunzător de faptele căpitanului și ale celorlalte persoane ale echipajului și ținut de obligațiunile contractate de căpitan, pentru tot ce privește vasul și expedițiunea. Cu toate acestea, proprietarul și coproprietarul care nu s-a obligat personal poate, în toate cazurile, prin abandonul vasului sau a navlului ce i se datorează sau este a i se datori, să se libereze de răspundere sau de obligațiunile sus zise, exceptându-se însă acelea relative la salariile și emolumentele persoanelor echipajului.

Cînd capitanul este proprietar sau coproprietar al vasului, el nu are dreptul de abandon; iar dacă el nu este decât coproprietar, în lipsa de speciale convențiuni, nu este răspunzător personal pentru îndeplinirea obligațiilor ce a contractat relativ la vas și expedițiune, decât în proporțiune cu interesul ce are.

Articolul 502

Abandonul vasului se poate face către toți creditorii sau numai către unii dintr-ansii.

Declarațiunea de abandon va fi transcrisă în registrele oficiului maritim unde vasul este înscris și după ce transcripțiunea s-a făcut; ea va fi notificată creditorilor a căror titluri sînt transcrise în același registru sau adnotate pe actul de naționalitate.

În privința creditorilor care au introdus o acțiune sau făcut o somațiune, abandonul se va face prin portarei, notificându-se la domiciliul ales de creditor, sau, în lipsa, la grefa tribunalului de comerț, în termen de opt zile de la primirea citațiunii sau a somatiunii primită de la creditor, sub pedeapsa de a nu se mai ține în seama.

Articolul 503

În caz de abandon, orice creditor poate lua pentru sine vasul, cu obligațiune de a plăti pe ceilalți creditori privilegiați. Dacă sînt mai mulți creditori care voiesc a lua vasul, se va prefera cel ce a făcut întâi declarațiunea; și dacă declarațiunea este făcută în același timp, se va prefera creditorul mai mare în suma.

Dacă nici un creditor nu voiește a lua pe seama sa vasul, el va fi vîndut după stăruințele creditorului celui mai diligent; prețul va fi distribuit între creditori, și ceea ce va rămânea după plata datoriilor va fi al proprietarului.

Articolul 504

Proprietarul poate departa pe căpitan.

În caz de depărtare nici o despăgubire nu va fi datorită, afară numai dacă acest drept n-a fost stipulat în scris.

Dacă capitanul departat e coproprietar al vasului, el poate renunța la coproprietate și cere plata capitului ce ar reprezintă partea sa de proprietate.

Suma acestui capital se determină prin expertiză.

Articolul 505

Pentru tot ce se atinge de interesul comun al proprietarilor unui vas, deciziunile majorității sînt obligații și pentru minoritate.

Majoritatea se formează din cei care reprezintă un interes în vas mai mare decât jumătatea valorii lui.

Tribunalul este ținut să încuviințeze vînzarea cu licitațiune a unui vas, cînd i se va cere de un număr de coproprietari reprezentând jumătate a proprietății vasului afară numai dacă părțile n-ar fi convenit într-altfel.

Dacă vînzarea unui vas este cerută de grave și urgente împrejurări privitoare la interesul comun, tribunalul poate încuviința, deși coproprietarii ce o cer nu reprezintă mai mult decât o pătrime a proprietății vasului.

Titlul II

Despre căpitan

Articolul 506

Capitanul sau patronul însărcinat cu comanda unui vas este răspunzător pentru greșelile sale, chiar ușoare, pe care le comite în exercițiul funcțiunilor sale.

Responsabilitatea căpitanului, în cazurile prevăzute de acest codice, nu încetează decât probanduse obstacole provenite din caz fortuit sau forța majoră.

Articolul 507

Capitanul nu poate refuza încărcarea lucrurilor cu transportul cărora s-a însărcinat, sub cuvînt că nu sînt potrivite cu vasul sau.

Articolul 508

Capitanul este răspunzător de lucrurile încărcate.

Da recipisa de primire prin polița de încărcare.

Capitanul nu răspunde de lucrurile prețioase, de bani și titlurile de credit ce nu i-au fost declarate.

Capitanul este răspunzător de stricăciunile ce din orice cauză s-a întîmplat lucrurilor așezate de dînsul pe podeaua de sus a vasului, fără consimțămîntul în scris al încărcătorului. Aceasta dispozițiune nu se aplică la călătoriile cele scurte ce se fac din port în port și din liman în liman, pe lîngă tarmuri, fie pe mare, fie pe râuri.

Articolul 509

Capitanul are dreptul a întocmi echipajul vasului, a fixa retribuțiunea persoanelor ce-l compun, însă e dator a face aceasta în înțelegere cu proprietarii vasului cînd ei se vor afla într-acel loc.

Articolul 510

Capitanul este dator să țină un registru al vasului împărțit în următoarele patru cărți:

Jurnal general și de compatibilitate;

Jurnal de navigațiune;

Jurnal de încărcare sau manual al bordului, și

Inventarul bordului.

Registru nu poate fi întrebuintat dacă mai întîi fiecare foaie nu va fi fost numerotată și parafată de funcționarul însărcinat special cu aceasta; el va fi ținut conform dispozițiunilor art. 29, observându-se regulile următoare:

În jurnalul general și de combatibilitate va fi notat tot ceea ce se raporta la atribuțiunile căpitanului față cu echipajului și cu călătorii, la lucrurile încărcate, la ceea ce se petrece mai important în timpul călătoriei, la deicziunile luate, la veniturile și cheltuielile vasului, și în general, la tot ceea ce privește interesul proprietarilor, armatorilor sau încărcătorilor și care poate da loc la vreo răspundere sau cere în judecata, afară de însemnările particulare ce trebuiesc făcute în celelalte jurnale;

În jurnalul de navigațiune se va însemna, în special, direcțiunile urmate, calea parcursă, manevrele făcute, observațiunile geografice, meteorologice și astronomice și tot ce privește navigatiunea;

În jurnalul de încărcare sau manual al bordului vor fi însemnate datele și locurile încărcării, natura, calitatea și cantitatea lucrurilor încărcate, destinațiunea lor, persoana încărcătorilor și destinatarilor, locul și data predării și tot ce privește încărcarea;

În inventariul bordului trebuiesc a fi însemnate uneltele, instrumentele și toate obiectele ce se afla pe vas, precum și orice schimbare li s-ar intampla.

Regulile pentru ținerea uniformă a jurnalului nautic, a cărților din care se compune și pentru verificarea inventariului față cu legile maritime, sînt determinate de regulament publicat prin decret regal.

Articolul 511

Ținerea registrului nu e obligatorie pentru navigatiunea pe râuri sau lacuri și pentru călătoriile vaselor cu capacitate mai mica de cinzeci tone, cînd aceste călătorii nu se întind mai departa de țărmurile Marii Negre, la Odesa și Constantinopole.

Articolul 512

Capitanul va face sa i se viziteze vasul în cazurile și modurile stabilite prin regulamentele și legile speciale.

Înainte de plecare, el se va asigura ca vasul este în stare proprie de a face călătoria, ca este bine încărcat sau cu savura necesară.

Articolul 513

Capitalul este dator a avea pe vas:

- 1) Actul de naționalitate;
- 2) Lista echipajului;
- 3) Polițele de incarcarae și contractul de navlu;
- 4) Actele de vizita;
- 5) Chitanțele de plată sau înscrisurile de cauțiune ale vămii.

Articolul 514

Capitanul va comanda în persoana vasului la intrarea și ieșirea din porturi, limanuri, canaluri sau râuri.

El este obligat a întrebuița, cu spesele vasului, un pilot experimentat ori de câte ori aceasta ar fi declarata obligatorie prin legile tarii sau prescisa de regulamentele ori uzurile locale în străinătate.

Articolul 515

În caz de contravențiune la dispozițiunile art. 510, 512, 513 și 514, capitanul este răspunzător de orice paguba către cei interesați.

Articolul 516

Cînd capitanul se afla în localitatea unde domiciliază proprietarii, armatorii sau procuratorii lor, el nu poate, fără specială lor autorizare, sa ordone reparațiunea vasului, sa cumpere pânze, funii sau alte lucruri pentru vas, și nici sa-l închirieze sau sa ia bani cu împrumut în contul vasului sau poverii (încărcăturii) sale.

Articolul 517

Dacă vasul este închiriat cu consimamantul proprietarilor sau al majorității acestora și vreunul dintre coproprietari reza a contribui la cheltuielile necesare pentru expeditiune, capitanul, după douăzeci și patru de ore de la somatiunea facuta celor ce refuza a da partea lor de cheltuiala, poate cere autorizațiunea tribunalului comercial sau, în lipsa, a judecătorului de ocol, ca sa ia în contul lor cu împrumut suma cuvenită, cu sau fără gaj, asupra părții de interes ce dînșii au în vas.

Articolul 518

În timpul călătoriei, capitanul, după ce va constata necesitatea echipajului, poate întrebuița pentru serviciul vasului lucrurile ce se găsesc pe bord, cu obligațiune de a plati prețul lor celui în drept.

Articolul 519

Dacă în cursul călătoriei va fi trebuinta de bani pentru reparațiuni, cumpărare de proviziuni, sau pentru alte urgente trebuințe ale vasului, capitanul este dator, dacă e posibil, a incunostiinta neîntârziat pe armatori, incarcatori sau destinatari, și, după ce va constata necesitatea după cum s-a stabilit prin articolul precedent, poate cere, în țara, autorizația tribunalului de comerț și, în lipsa, a judecătorului de ocol, iar în străinătate a

autorității consulare a Regatului, sau, în caz de lipsa, a autorității străine locale, pentru a-și procura suma necesară, luînd bani cu împrumut pe corpul vasului, dînd gaj sau vanzand lucrurile încărcate sau obligandu-se către cei ce vor procura direct material, unelte, proviziuni sau vreo lucrare.

Titlul împrumutului și actul proband operațiunile sus zise, se vor transcrie în modul stabilit prin prezentul codice și adnota pe actul de naționalitate al vasului de către funcționarul maritim sau consular, de către autoritatea ce a dat autorizarea, prin îngrijirea căpitanului, în timp de zece zile de la data contractului, sub pedeapsa de a se pierde rangul privilegiului.

Vînzarea lucrurilor încărcate se va face prin licitațiune publică.

Proprietarii vasului sau capitanul ce-i reprezintă vor tine cont de lucrurile vîndute, după valoarea ce vor avea în locul și timpul descărcării vasului.

Închirietorul sau diferiții incarcatori, cînd se învoiesc, se pot opune la vînzarea sau darea în gaj a lucrurilor lor, descarcandu-le și plătind navlul în proporțiune cu calea facuta. Dacă consimțămîntul unuia sau mai multor incarcatori lipsește, acela care va voi sa uzeze de aceasta facultate, va plati navlul întreg pentru partea sa de încărcare.

Articolul 520

În cursul călătoriei, capitanul poate, dacă este urgenta, sa notifice orice acte sau chiar sa pornească judecata în numele și interesul proprietarilor vasului, întrucît privește faptele lui sau ale echipajului, sau obligațiunile contractate de el în cursul expedițiunii. Actele trebuie notificate sau personal căpitanului, sau la bordul vasului.

Proprietarii pot întotdeauna să-și însușească judecata pornită de căpitan sau contra lui.

Condamnatiunile pronunțate contra căpitanului nu ridica proprietarilor dreptul de a face abandonul vasului conform dispozițiunilor art. 501.

Articolul 521

Capitanul, mai înainte de a pleca din locul în care a făcut cheltuielile extraordinare sau a contractat obligațiuni, va trimite proprietarilor sau armatorilor vasului sau procuratorilor un cont subscris de el însuși, atît de cheltuielile făcute cu arătarea actelor justificative dacă sînt, cat și de obligațiunile contractate, cu numele, pronumele și locuinta creditorilor.

Dacă încărcarea s-a făcut în contul proprietarilor sau armatorilor, capitanul le va trimite un cont de lucrurile încărcate și de prețul lor.

Articolul 522

Capitanul care fără necesitate a contractat obligațiuni, a pus în gaj sau vîndut lucruri încărcate sau proviziuni, sau a pus în conturile sale avarii și cheltuieli neadevărate, e obligat personal către armatori către toți cei interesați la despăgubire, afară de acțiunea penală, dacă este caz.

Articolul 523

Capitanul nu poate vinde vasul fără mandat special din partea proprietarului, afară de cazul cînd vasul nu mai e în stare de a putea naviga.

Declarațiunea de imposibilitate a navigațiunii cum și autorizarea pentru vînzare vor fi pronunțate, în țara, de tribunalul respectiv, iar în străinătate de către autoritatea consulară a țarii.

Vînzarea va fi facuta prin licitațiune publică.

Articolul 524

Capitanul care s-a indatorat a face o călătorie, e ținut a o îndeplini; altfel e obligat la daune și cheltuieli către proprietari și inchirietori.

Dacă vasul a fost declarat în imposibilitate de a mai naviga, capitanul e dator a îngriji, cu tot dinadinsul, să-și procure alt vas cu care să poată transporta lucrurile încărcate la locul de destinațiune.

Articolul 525

Capitanul care călătorește avînd parte din profit asupra încărcării, nu poate face, pe contul sau particular, nici un fel de comerț, dacă în scris nu s-a convenit într-altfel.

În caz de contravențiune, lucrurile încărcate de căpitan în contul sau particular rămîn în profitul celorlalți interesați.

Articolul 526

La sosire în portul de destinațiune, atît la ducere cat și la întoarcere, sau la locul unde cu voie sau silit se adăpostesc, precum și în caz de naufragiu, capitanul va cere sa i se vizeze registrul vasului de către funcționarul public competent. Dacă s-au întîmplat evenimente extraordinare care interesează vasul, lucrurile încărcate sau personale, capitanul, afară de îndatoririle la care este supus de codicele și regulamentele marinei comerciale, e ținut să-și facă raportul sau.

Raportul va cuprinde locul și timpul plecării, calea urmată, pericolele peste care a dat, dezordinele intamplate pe vas și în general toate evenimentele importante ale călătoriei.

Articolul 527

Raportul va fi făcut cat de neîntârziat și cel mult în douăzeci și patru de ore după sosire sau adăpostire, către președintele tribunalului, către judecătorul de ocol, dacă sosirea sau adăpostirea este într-un port al țării; și către autoritatea consulară a țării, și în lipsa către autoritățile străine locale, dacă vasul se afla sosit sau adăpostit în port străin.

Raportul făcut în țară se va depune la grefa tribunalului respectiv. Judecătorul de ocol îl va trimite asemenea, fără întârziere, președintelui tribunalului.

Articolul 528

Președintele, judecătorul de ocol sau autoritatea consulară care a primit raportul, va verifica faptele cuprinse în raport, interogând în neaprezentă căpitanului și separat persoanele echipajului, și dacă e cu putință și călătorii. Răspunsurile trebuie a fi scrise. Orice alte informații folositoare în descoperirea adevărului trebuie culese prin toate mijloacele permise de lege.

Verificarea va fi făcută în cel mai scurt timp și ziua fixată pentru acest sfârșit se va face cunoscută printr-un anunț lipit pe poarta localului autorității către care raportul a fost făcut, prin afișe la bursa cea mai apropiată, în vecinătățile locului unde vasul este ancorat și ori unde se va găsi de cuviință.

Persoanele interesate și cei ce vor să le reprezinte, chiar fără mandat, sînt admise a asista la verificare.

Procese-verbale încheiate asupra operațiunilor de mai sus se vor alătura la raport.

Constatările cuprinse în raport pot fi combătute prin proba contrarie.

Articolul 529

Raporturile ce nu sînt verificate nu pot fi primite în descărcarea căpitanului și nu fac proba în judecata, afară de cazul cînd capitanul singur a scăpat din naufragiu în locul unde și-a făcut raportul.

Articolul 530

Capitanul nu poate descarca nici un lucru din vas pînă ce nu și-a făcut și nu i s-a verificat raportul, exceptându-se cazurile urgente.

Titlul III

Despre înrolarea și salariile persoanelor echipajului

Articolul 531

Persoanele ce compun echipajul sînt: capitanul sau patronul, ofițerii, marinarii și lucrătorii indicați în rolul echipajului format în modul prevăzut de regulamente, precum și mașiniștii, fochiștii și toate celelalte persoane funcționînd sub orice numire în serviciul mașinilor la vasele cu abur.

Rolul va arăta salariile sau partea de beneficiu datorite persoanelor echipajului. Celelalte condițiuni ale înrolării trebuie cuprinse în contractul de înrolare.

Articolul 532

Contractul de înrolare va fi făcut prin act scris, legalizat de autoritatea maritimă în țară, de cea consulară în străinătate trecut în registrele oficiului maritim și transcris în registrul vasului.

Dacă cineva este înrolat în țară străină, unde nu se afla autoritate consulară, română, contractul va fi transcris numai în registrul vasului.

În orice caz contractul de înrolare va fi subscris de căpitan și de înrolat; și dacă acesta nu poate sau nu știe subscrie, de doi martori.

Convențiunile care nu sînt investite cu aceste formalități nu au nici o tărie.

Dispozițiunile precedente nu sînt obligatorii pentru contractele de înrolare în cazurile prevăzute de art. 511.

Articolul 533

Contractul de înrolare enunța, în mod lămurit și precis, durata lui și navigațiunea în vederea căreia se încheie.

În vederea speculațiunilor comerciale, destinațiunea și navigațiunea pot fi ținute secrete; în asemenea caz însă, echipajul trebuie să fie încunoștințat și să consimtă a fi înrolat în astfel de condițiuni. Consimțămîntul trebuie exprimat prin act scris în forma stabilită prin articolul precedent.

Articolul 534

Înrolatul e dator a-și continua serviciul și după expirarea termenului înrolării pînă la întoarcerea vasului în țară, la locul destinațiunii sale, cu condițiunea ca întoarcerea să se facă direct, fără alte întârzieri decât cele neaparate. În acest caz, acela căruia s-a prelungit înrolarea are dreptul la o retribuțiune proporțională salariului.

Înrolarea se înțelege întotdeauna terminată, deși termenul prevăzut în contract nu a expirat, cînd vasul s-a întors în țară la locul destinațiunii sale după ce și-a făcut prima călătorie și după ce a fost descărcat.

Articolul 535

Dacă durata înrolării nu este fixată, marinarul poate cere părăsirea serviciului după doi ani de la înrolare, afară de dispozițiunea prevăzută în articolul precedent. Dacă vasul se afla în țara străină și nici s-a dispus nici s-a început călătoria de întoarcere în țară, marinarul, afară de plată salariului ce i se cuvine, mai are dreptul la cheltuielile de întoarcere în patrie, dacă capitanul nu i-ar înlesni alta îmbarcare.

Marinarul nu poate cere să iasă din serviciu într-un port care nu este cel de destinațiune.

Înrolarea pe timp nedeterminat și pentru toate călătoriile ce s-ar întreprinde, nu împiedică pe marinar de a cere după doi ani ieșirea din serviciu, afară numai dacă nu s-a convenit în mod expres ca serviciul să continue și peste doi ani.

Articolul 536

După expirarea termenului înrolării, capitanul va da act scris fiecărei persoane a echipajului, pentru ieșirea din serviciu.

Acest act va arăta numele și felul vasului, numele și pronumele căpitanului, timpul cât a ținut înrolarea, și va fi înscris în registrul vasului.

Cînd, dintr-o cauza oarecare, capitanul se va afla în neputință de a scrie însuși actul, el va fi scris, în prezenta sa, de ajutorul sau locțiitorul sau, și subscris de doi martori.

Articolul 537

Capitanul și persoanele echipajului nu pot, sub nici un cuvânt, încarca în contul lor, pe vas, nici un fel de marfa fără învoirea proprietarilor și fără să plătească navlul, dacă nu sînt autorizați a face aceasta prin condițiunile înrolării lor.

Articolul 538

Persoanele echipajului înrolate cu luna, au dreptul la salariu din ziua în care sînt înscrise pe rol dacă nu s-a convenit într-altfel.

Articolul 539

Cînd călătoria a fost împiedicată prin faptul proprietarilor, căpitanului sau inchirietorilor, înainte de plecarea vasului, marinarii înrolați pentru călătoria întreaga sau culuna au dreptul la plata zilelor servite, și ca despăgubire a reține ceea ce au primit înainte. Dacă nu li s-a plătit nimic înainte, marinarii înrolați cu luna primesc ca despăgubire salariul cuvenit pe o luna; cei ce au fost înrolați pentru călătoria întreaga, primesc o sumă corespunzătoare salariului pe o luna, făcându-se calculul după durata probabila a călătoriei, și dacă durata probabila nu trece peste o luna, primesc întreg salariul cu cât s-a învoit.

Cînd călătoria este împiedicată după plecarea vasului:

- 1) Marinarii înrolați pentru întreaga călătorie au dreptul la tot salariul conform învoielii;
- 2) Marinarii înrolați cu luna au dreptul la salariul cuvenit pentru timpul cât au servit, și afară de acesta încă la o dreaptă despăgubire în proporțiune cu salariul cuvenit pentru restul duratei probabile a călătoriei pentru care se înrolase;
- 3) Marinarii înrolați pentru călătoria întreaga sau cu luna au încă dreptul la cheltuielile pentru întoarcere la locul de unde a plecat vasul, dacă capitanul sau altul interesat, sau autoritatea competentă, nu le procura îmbarcarea pe alt vas cu destinațiune pentru acel loc.

Articolul 540

Dacă comerțul cu locul de destinațiune al vasului este interzis, sau dacă vasul este oprit printr-un ordin al guvernului înainte de începerea călătoriei, marinarii nu au dreptul decât la plata zilelor servite pînă atunci.

Articolul 541

Dacă interzicerea comerțului sau oprirea vasului se intampla în cursul călătoriei;

- 1) În caz de interzicere, marinarii au dreptul la plata salariului pentru timpul cât au servit;
- 2) În caz de oprire, marinarii înrolați cu luna au dreptul la jumtatea salariului pentru timpul cât tine oprirea, și marinarii înrolați pentru întreaga călătorie au dreptul la salariul cuvenit prin înrolare.

Dacă se acordă vreo despăgubire pentru inerzicere sau pentru oprire, marinarii înrolați cu luna primesc restul salariului; iar cei înrolați pentru întreaga călătorie primesc o adăugire de salariu în proporțiune cu timpul cât a ținut oprirea; în orice caz indemnitatea datorită tuturor marinarilor nu va putea trece peste a treia parte din indemnitatea acordată vasului.

Articolul 542

Dacă se prelungește călătoria, suma salariului marinarilor înrolați pentru întreaga călătorie se mărește în proporțiune cu timpul prelungirii.

Articolul 543

Dacă descărcarea vasului se face de bunăvoie într-un loc mai apropiat decât cel arătat în contractul de închiriere, salariile nu sînt supuse la scădere.

Articolul 544

Marinarii inrolati cu parte la câștig sau navlu, nu au dreptul la plata zilelor servite, nici la despăgubire pentru călătoria împiedicată, intarziata sau prelungită din caz fortuit sau forta majoră.

Cînd călătoria este împiedicată, intarziata sau prelungită prin faptul încărcătorilor, persoanele echipajului iau parte la despăgubirile ce s-ar acorda vasului. Aceste despăgubiri sînt împărțite între proprietarii vasului și persoanele echipajului în aceeași proporțiune în care s-ar fi împărțit între ei navlul.

Dacă împiedicarea provine din faptul căpitanului sau al proprietarilor, ei sînt datori despăgubirile cuvenite persoanelor echipajului.

Articolul 545

În caz de pradare, de sfarmare sau de naufragiu cu pierderea întreaga a vasului și a povere, marinarii nu pot pretinde nici un salariu. Nu sînt însă obligați a restituit ceea ce li s-a dat prin anticipatiune.

Articolul 546

Dacă se scapa vreo parte a vasului, marinarii inrolati prin întreaga călătorie sau cu luna sînt plătiți pentru timpul servit din rămășițele vasului sau din ceea ce s-a putut scapa de prada.

Dacă lucrurile scapate sau redobândite nu ajung, sau dacă nu s-a scăpat sau redobîndit decît povara, ei sînt plătiți subsidiar din navlu.

Marinarii inrolati cu participarea la navlu, sînt plătiți în proporțiune cu ceea ce s-a cîștigat din navlu.

Marinarii, în orice condițiune inrolati, au dreptul la plata zilelor servite de ei pentru scăparea rămășițelor vasului și lucrurile inecate.

Articolul 547

Marinarul ce se imbolnaveste în timpul călătoriei sau care e rănit în serviciul vasului, primește salariul; el este căutat și îngrijit cu cheltuielile vasului. Dacă este rănit în îndeplinirea unui serviciu comandat în interesul vasului și povere, e căutat și îngrijit cu cheltuielile vasului și povere.

Cînd căutarea sănătății cere ca marinarul să fie debarcat, capitanul va depune la autoritatea consulară a tarii, sau la autoritatea competentă a locului, suma ce se găsește necesară pentru însănătoșire și întoarcere în patrie.

În orice caz, marinarul debarcat nu are dreptul la cheltuieli de căutare a sănătății și la salariu pentru mai mult de patru luni din ziua debarcării.

Articolul 548

Dacă marinarul e rănit sau se imbolnaveste din greșeală sa proprie, sau pe cînd se găsește pe uscat fără autorizare, cheltuielile pentru căutarea sănătății sînt în sarcina sa, însă capitanul este dator sa i le înainteze.

Dacă marinarul trebuie să fie debarcat, capitanul îngrijește pentru căutarea sănătății lui și pentru întoarcerea în patrie în modul arătat prin articolul precedent, afară de dreptul la restituire a cheltuielilor înaintate, și salariul nu i se plătește decît pe timpul servit.

Articolul 549

În caz de moarte a marinarului în timpul călătoriei:

- 1) Dacă era inrolat cu luna, salariul ce i se cuvine se datorește moștenitorilor pînă la ziua morții sale;
- 2) Dacă era inrolat cu călătoria și moare în timpul ducerii sau în portul de destinațiune, salariul se datorește pe jumătate; iar cînd moare în timpul întoarcerii, salariul se datorește întreg;
- 3) Dacă marinarul era inrolat cu parte la câștig sau la navlu, i se datorește partea întreaga, cînd moare după începerea călătoriei.

Marinarului mort în apărarea vasului, se datorește întreg salariul pentru toată călătoria, dacă vasul a scăpat.

Articolul 550

Marinarul prins și făcut prizonier pe vas are dreptul la salariu pînă în ziua cînd a fost prins.

Dacă a fost prins și făcut prizonier pe cînd era trimis pe mare sau pe uscat pentru serviciul vasului, are dreptul la întregul salariu pînă în ziua în care și-ar fi îndeplinit serviciul. La plata ia parte și marfa încărcată pe vas, dacă trimiterea s-a făcut și în interesul ei.

Articolul 551

Dacă în timpul inrolării vasul este vîndut, persoanele echipajului au dreptul la întoarcerea în patrie cu cheltuielile vasului și la plata salariilor.

Articolul 552

Capitanul poate concedia pe marinar înaintea termenului inrolării și fără să fie obligat de a dovbedi ca și-a încălcat datoriile; dar este dator ca odată cu concediul să-i înlesnească mijloacele necesare pentru întoarcerea în patrie.

Marinarul concediat fără cauza bine-cuvantata, afară de plată pentru serviciul îndeplinit, are dreptul la o indemnitate.

Dacă concediul este dat în portul în care s-a făcut înrolarea și înaintea plecării, indemnitatea este egala cu salariul pe o luna. Dacă concediul este dat după plecare sau într-un port al tarii altul decît acela în care s-a făcut

înrolarea, indemnitatea este egală cu salariul pe o lună pe coastele Marii Negre din Europa; pentru două luni pe coastele Marii Mediterane și celelalte coaste ale Marii Negre; pentru patru luni pe orice alte coaste.

În nici unul din cazurile de mai sus, capitanul nu poate să pretindă de la proprietarii vasului restituirea indemnizațiilor plătite, dacă concediul nu a fost dat cu consimțământul lor.

Nici o indemnitate nu se datorește marinarului concediat înainte de închiderea rolului echipajului.

Articolul 553

Persoanele echipajului au dreptul să fie întreținute pe vas, pînă cînd li se va plăti salariile sau partea din profit ce li se cuvine.

Articolul 554

În lipsa de convențiune contrarie, persoanele echipajului, după terminarea înrolării, sînt datorate a-și continua serviciul pînă la ajungerea la destinațiune și descărcarea vasului. În schimb, au dreptul la plată și întreținere pentru tot timpul cît servesc după expirarea termenului înrolării.

Dacă în timpul carantinei vasul trebuie să plece pentru o nouă călătorie, persoana ce nu voiește a se înrola are dreptul să fie debarcată în lazaret și plătită pînă cînd vasul va capata libera practică.

Cheltuielile pentru întreținere, carantina și lazaret, sînt în sarcina vasului.

Articolul 555

Salariile și cîștigurile marinarilor nu pot fi cedate nici sechestrate decît pentru alimente datorite după lege și pentru datorii către vas, născute cu ocaziunea serviciului pe vas. În primul din aceste cazuri reținerea prin sechestru asupra salariului sau cîștigului nu poate trece peste a treia parte.

Articolul 556

Dispozițiunile privitoare la salariile și îngrijirea marinarilor se aplică și la căpitan sau patron, precum și la ofițeri sau orice alta persoană a echipajului.

Titlul IV Despre contractul de închiriere

Capitolul 1 Dispozițiuni generale

Articolul 557

Contractul de închiriere trebuie făcut prin act scris.

Actul trebuie să cuprindă:

- 1) Numele, naționalitatea și capacitatea vasului;
- 2) Numele și pronumele inchirietorului și chiriașului;
- 3) Numele și pronumele căpitanului sau patronului;
- 4) Locul și timpul ce s-a stabilit pentru încărcare și descărcare;
- 5) Navlul (chiria);
- 6) Dacă închirierea se raporta la întregul vas sau numai la o parte a lui;
- 7) Indemnitatea ce s-ar cuveni în caz de întîrziere.

Proba prin scris nu este necesară dacă închirierea are de obiect vasele și călătoriile arătate la art. 511.

Articolul 558

Schimbarea căpitanului sau a patronului arătat în act, chiar după concediul dat de proprietarul vasului, nu face să înceteze efectele contractului de închiriere, dacă nu s-a convenit într-altfel.

Articolul 559

Timpul încărcării sau al descărcării vasului se stabilește prin convențiunea părților; în lipsa de asemenea convențiuni, el se determină de oficiul maritim local.

Articolul 560

Dacă închirierea este cu luna sau pe un timp oarecare și nu este hotărâtă de cînd începe, ea curge din ziua cînd începe încărcarea lucrurilor ce sînt de transportat pînă în ziua cînd sînt descărcate la locul de destinațiune.

Articolul 561

Dacă înainte de plecarea vasului călătoria pentru locul de destinațiune este împiedicată prin faptul vreunui guvern străin, contractul este desființat și nici una dintre părți nu datorează celeilalte vreo despăgubire.

Cheltuielile pentru încărcare și descărcare privesc pe încărcător.

Articolul 562

Dacă plecarea vasului sau continuarea călătoriei este împiedicată pentru cîtva timp, din caz fortuit sau forță majoră, contractul subzistă, și nu e loc la adăugire de navlu (chirie) sau la despăgubire din cauza întîrzierii.

Pe cat timp tine împiedicarea, încărcătorul poate descarca cu cheltuiala sa lucrurile sale, cu obligațiune însă de a le reincarca sau de a despăgubi pe căpitan; pentru îndeplinirea acestei obligațiuni el va da cauțiune.

Articolul 563

În caz de blocus al portului de destinațiune sau alt caz fortuit ori de forta majoră, care ar împiedica intrarea vasului în acel port, capitanul, dacă nu are ordine sau dacă ordinele primite nu se pot executa, este dator sa lucreze în cel mai bun mod pentru apărarea intereselor încărcătorului, ori intrand în alt port vecin, ori întorcându-se la portul de unde a plecat.

Articolul 564

Dispozițiunile art. 440 se aplică și la contractul de închiriere prevăzut în acest capitol.

Capitolul 2 Despre polița de încărcare

Articolul 565

Polița de încărcare trebuie să cuprindă: natura, specia, calitatea și cantitatea lucrurilor încărcate.

Ea va fi datată și va arata:

- 1) Persoana încărcătorului și reședința sa;
- 2) Persoana căreia este îndreptată expedițiunea și reședința sa;
- 3) Numele și pronumele căpitanului sau patronului;
- 4) Numele, naționalitatea și capacitatea vasului;
- 5) Locul plecării și acel al destinațiunii;
- 6) Navlul (chiria).

Vor fi însemnate pe marginea poliței mărcile și numerele lucrurilor încărcate.

Polița poate fi la ordin sau la purtător; în primul caz formele și efectele girului sînt regulate prin dispozițiunile titlului IX al primei cărți.

Polița nu poate fi subscrisă de căpitan înainte de încărcare.

Articolul 566

Polița de încărcare va fi facuta în patru originale, destinate căpitanului, proprietarului sau armatorului vasului, încărcătorului și persoanei căreia lucrurile încărcate trebuiesc predate.

Pe fiecare original se va arata persoana căreia este destinată.

Dacă încărcătorul cere unul sau mai multe duplicate ale originalului destinat persoanei căreia sînt a se preda lucrurile încărcate, se vor aplica dispozițiunile art. 299 și 300.

Originalele destinate căpitanului și proprietarului sau armatorului vasului sînt subscrise de către incaracator; celelalte de către căpitan.

Subscrierea și predarea respectiva a originalelor vor avea loc în douăzeci și patru de ore după terminarea încărcării.

Încărcătorul va preda în același termen căpitanului, facturile lucrurilor încărcate și chitanțele de plată sau certificatele de cauțiune ale vămii.

Articolul 567

Capitanul va preda la locul de destinațiune mărfurile celui care-i va prezenta polița de încărcare oricare ar fi numărul ei, dacă nu i s-a notificat vreo opozițiune.

În caz de opozițiune, sau dacă se prezintă mai mulți purtători ai poliței de încărcare, capitanul, cu autorizația justiției, va depune mărfurile în locurile ce i se va desemna; el va putea încă să obțină autorizațiunea de a vinde o parte dintr-ansele pentru plata navlului.

Articolul 568

Polița de încărcare formată în modul stabilit mai sus, face proba față cu toate părțile interesate în încărcare, precum și între ele și asiguratori.

Articolul 569

În caz de deosebire între polițele aceleiași încărcări, face proba aceea ce se afla la căpitan, dacă este scrisă în întreg de către încărcător sau de către comisionarul sau; aceea ce este preuemptata de către încărcător sau de către persoana căreia este adresată expedițiunea face proba, dacă este scrisă în întreg de căpitan.

Articolul 570

Comisionarul sau destinatarul care a primit lucrurile arătate în polița de încărcare sau în contractul de închiriere, este dator, la cerere, a da căpitanului chitanța de primire; altfel este răspunzător de cheltuielile făcute și de pagubele ocazionate chiar prin întârziere.

Capitolul 3 Despre navlu (chirie)

Articolul 571

Navlul se regulează prin convențiunea părților și se probează prin contractul de închiriere sau prin polița de încărcare.

Navlul poate avea de obiect:

- a) Întregul vas sau o parte a lui, pentru una sau mai multe călătorii, sau pentru un timp determinat;
- b) Transportul unor lucruri determinate după număr, greutate sau volum.

Articolul 572

Capitanul care a făcut declarațiune ca vasul este de o capacitate mai mare sau mai mica decât cea adevarata, este răspunzător de orice daune către chiriașul vasului.

Nu se socotește ca eroare în declarațiune, dacă diferența nu trece peste a douăzecea parte, sau dacă declarațiunea este conformă cu actul de naționalitate.

Articolul 573

Dacă vasul este închiriat în întregul său și dacă chiriașul nu da toată povara, capitanul nu poate, fără învoirea acestuia, sa încarce alte lucruri. Chiriașul se folosește de navlul lucrurilor ce completează povara.

Articolul 574

Chiriașul care înainte de plecarea vasului declara că nu mai face călătoria fără sa fi încărcat ceva, e dator a plăti jumătatea navlului.

Dacă nu a declarat că nu mai voiește a face călătoria sau dacă incarca o cantitate mai mica decât cea învoită, e dator a plăti navlul întreg.

Dacă incarca o cantitate mai mare, e dator sa plătească pentru excedent, în raport cu navlul convenit.

Articolul 575

Dacă contractul de închiriere are de obiect transportul unor lucruri determinate, încărcătorul poate înainte de plecarea vasului să-și retragă lucrurile încărcate, plătind însă jumătatea navlului.

În asemenea caz, cheltuielile de încărcare, de descărcare și de reîncărcare a lucrurilor ce trebuiesc transportate, precum și cheltuielile pentru întârziere privesc pe încărcător.

Articolul 576

Capitanul popate da afară din vas la locul încărcării lucrurile ce găsesc că nu i-au fost declarate, sau sa ceara pentru navlul lor cel mai mare preț care se plătește în același loc pentru lucrurile de același fel.

Articolul 577

Încărcătorul care, în timpul călătoriei, retrage lucrurile încărcate, e dator a plăti navlul întreg și toate cheltuielile cauzate de descărcare.

Dacă lucrurile sînt retrase prin faptul și din culpa căpitanului, acesta este responsabil de daune și cheltuieli.

Articolul 578

Dacă vasul intarzieaza la plecare, în cursul călătoriei sau la locul de descărcare, prin faptul chiriașului, acesta este răspunzător de cheltuielile întârzierii.

Dacă vasul închiriat pentru ducere și întoarcere se înapoiază neincarcat sau încărcat în parte, se datorește navlul întreg, afară de despăgubirea ce s-ar cuveni pentru întârziere.

Articolul 579

Capitanul e dator chiriașului despăgubire, dacă prin faptul sau vasul a întârziat la plecare, în timpul călătoriei sau la locul descărcării.

Articolul 580

Dacă, din caz fortuit sau forta majoră, capitanul este silit să-și repare vasul în cursul călătoriei, chiriașul este dator sa aștepte sau sa plătească navlu întreg.

Dacă vasul nu se poate repara, navlul se datorează în proporțiune cu călătoria facuta.

Dacă pentru transportul lucrurilor încărcate la locul de destinațiune capitanul inchiriasse un alt vas, noua închiriere se socotește facuta în contul încărcătorului.

Articolul 581

Capitanul pierde nvalul și e ținut la despăgubire către chiriaș, dacă acesta probează ca vasul nu era în stare a naviga cînd a plecat.

Proba este admisă chiar contra actelor de vizita.

Articolul 582

Cînd s-ar interzice comerțul cu țara către care călătorește vasul, capitanul are dreptul la navlul întreg cu toate ca vasul ar fi constrâns să se întoarcă incarcat la locul de plecare; dar dacă vasul e închiriat pentru ducere și întoarcere, se datorește jumătatea navlului întreg sau a celor două navluri socotite la un loc.

Articolul 583

Dacă vasul e închiriat pentru a merge într-un port spre a lua o povara și a o duce în alt port, și interdicțiunea de comerț supravine pe cînd vasul călătorește spre a lua acea povara, capitanul are drept la cheltuielile făcute în executarea contractului și la o indemnitate ce se va hotărî după împrejurări.

Articolul 584

Dacă vasul în cursul călătoriei este oprit din ordinul unui Stat străin, sau constrâns a se adăposti într-un port pentru a-și repara stricăciunile, chiar cu voința suferite pentru scăparea comuna, nu se datorește vreun navlu în timpul opririi sau șederii în port cînd vasul a fost închiriat cu luna; nici adaogire de navlu cînd a fost închiriat cu călătoria.

Articolul 585

Navlul este datorit pentru lucrurile încărcate pe care capitanul a fost silit a le vinde, a le pune în gaj, sau a le întrebuința pentru necesitățile urgente ale vasului.

Cu toate acestea, capitanul este dator a restitui proprietarilor valoarea ce aceste lucruri ar avea la locul descărcării, dacă vasul a ajuns bine în port.

Cînd vasul s-a pierdut capitanul va restitui proprietarilor lucrurile vândute sau întrebuințate, prețul ce a luat pentru dănele, și pentru cele date în gaj suma luată în împrumut, reținand în același timp navlul arătat în polițele de încărcare.

În ambele cazuri, proprietarii au dreptul să facă abandonul.

Articolul 586

Dacă din aceasta cauza rezultă vreo pierdere pentru proprietarii lucrurilor întrebuințate, vândute sau date în gaj, pierderea este împărțită prin contribuțiuni asupra valorilor și asupra tuturor lucrurilor ajunse la destinațiune, sau a celor ce au fost scapate de naufragiu, în urma evenimentelor maritime care au necesitat întrebuințarea, vînzarea sau gajul.

Articolul 587

Capitanul are dreptul la navlu asupra lucrurilor aruncate în mare pentru scăparea comuna, intrand în contribuțiune după regulile arătate în titlul VII, cap. II al acestei cărți.

Articolul 588

Dacă vasul și lucrurile încărcate sînt răscumpărate sau sînt scapate de naufragiu, capitanul are drept navlu pînă la locul unde vasul a fost pradat sau a naufragiat; iar dacă duce lucrurile încărcate la locul destinațiunii lor, el are drept la navlul întreg, contribuind cu partea sa la răscumpărare.

Contribuțiunea pentru răscumpărare se face după prețul curent al lucrurilor încărcate la locul descărcării, scăzându-se cheltuielile, și asupra jumătății vasului și navlului.

Salariile marinarilor sînt scutite de contribuțiune.

Articolul 589

Dacă destinatarul lucrurilor încărcate refuza a le primi, capitanul poate cu autorizațiunea justiției a face să se vîndă cantitatea necesară pentru plata navlului și a pune în depozit ceea ce rămîne.

Dacă prețul rezultat din vînzarea lucrurilor nu ajunge pentru plata navlului, capitanul conserva dreptul sau pentru rest contra încărcătorului.

Articolul 590

Capitanul nu poate reține lucrurile încărcate în caz de neplata a navlului. Are dreptul însă, în timpul descărcării, sa ceara ca ele să se depună în o a treia mana pînă la plata navlului.

Articolul 591

În nici un caz încărcătorul nu poate cere scăderea navlului.

Încărcătorul nu poate lasă, drept prețul navlului, lucrurile încărcate scăzute în valoare, sau stricate prin vitiul lor propriu, din caz fortuit sau forța majoră. Cu toate acestea, dacă vinul, oleul sau alte lichide sau scurs, butile ce le conțineau, rămase goale sau aproape goale, pot fi lăsate pentru navlul ce urma a se plăti pentru dănele.

Capitolul 4 **Despre călători**

Articolul 592

Contractul de închiriere pentru transport de călători, în lipsa de convențiune specială, se regulează după următoarele dispozițiuni.

Articolul 593

Cînd călătoria nu mai are loc înainte de plecarea vasului:

1) Dacă călătorul nu vine pe vas la timpul oportun, se datorește navlu întreg căpitanului;

- 2) Dacă călătoria nu se mai face după declarațiunea călătorului sau din cauza de moarte, boala, ori alt caz fortuit sau de forta majoră, privind persoana sa, navlul se datorește pe jumătate, scăzându-se cheltuielile de hrana pentru cat trebuia sa țină călătoria, dacă acestea au fost cuprinse în navlu;
- 3) Dacă călătoria se împiedica prin faptul căpitanului, călătorul are dreptul la despăgubire;
- 4) Dacă nu mai are loc din caz fortuit sau forta majoră, privind vasul, contractul este desființat și navlul plătit înainte se restituie, dar fără drept de despăgubire, nici pentru o parte nici pentru cealaltă.

Articolul 594

Cînd călătoria încetează după plecarea vasului:

- 1) Dacă călătorul debarca în vreun port de bunăvoie, plătește navlul întreg;
- 2) Dacă capitanul nu vrea sa continue călătoria sau, prin culpa sa, face pe călător sa debarce în alt port, e dator despăgubire;
- 3) Dacă călătoria încetează din caz fortuit sau forta majoră, privind vasul sau persoana călătorului, navlul se datorește în proporțiune cu calea facuta.

Nu se plătește nici un navlu de către moștenitorii călătorului mort în naufragiu, dar nici navlul plătit nu se restituie.

Articolul 595

În caz de întârziere a plecării vasului, călătorul are dreptul la locuinta și chiar la hrana pe bord în timpul întârzierii, dacă hrana e cuprinsă în navlu, afară de dreptul la despăgubire cînd întârzierea nu provine din caz fortuit sau forta majoră.

Dacă întârzierea trece peste zece zile, călătorul poate rezilia contractul: în acest caz, trebuie să i se restituie navlul întreg.

Dacă întârzierea este cauzată de timpul rau, călătorul nu poate desfiinta contractul, decât pierzand a treia parte din navlu.

Faptul ca timpul este rau se recunoaște și se declara de către capitanul portului respectiv.

Articolul 596

Vasul închiriat exclusiv pentru transport de călători, trebuie să-i ducă direct, ori în ce număr ar fi, la portul de destinațiune, oprindu-se la stațiunile anunțate înaintea contractului de închiriere sau la cele obișnuite.

Dacă vasul, se abate din cale sau se oprește din voința sau faptul căpitanului, călătorii continua a primi locuinta și hrana în socoteala vasului și au drept la despăgubire, pe lîngă facultatea de a rezilia contractul.

Dacă vasul, afară de călători, are încărcate mărfuri sau alte obiecte, capitanul are facultatea de a se opri, în timpul călătoriei, pentru descărcare.

Articolul 597

Dacă vasul, în timpul călătoriei, intampina vreo întârziere în urma unei opriri ordonată de un Stat străin, sau pentru trebuințe de reparațiuni:

- 1) Călătorul, cînd nu voiește sa aștepte ca sa înceteze oprirea sau ca să se facă și să se termine reparațiunile, poate rezilia contractul, plătind navlul în proporțiune cu călătoria facuta;
- 2) Dacă prefera a aștepta sa continue călătoria, nu datorește nici o adăugire de navlu, dar urmează a se hrani pe socoteala sa în timpul opririi sau al reparațiunilor.

Articolul 598

Hrana călătorului în timpul călătoriei se presupune ca se cuprinde în navlu; dacă s-a convenit într-altfel, capitanul este dator în timpul călătoriei, și la caz de trebuinta, sa i-o procure pe adevăratul preț.

Articolul 599

Dacă vasul este în totul sau în parte închiriat pentru a transporta călători, deși numărul lor nu este indicat, drepturile chirieșului și ale inchirietorului sînt regulate după dispozițiunile capitolului III din acest titlu, dacă nu ar fi incompatibile cu obiectul contractului.

Articolul 600

Se aplica, în privinta lucrurilor ce călătorul aduce cu sine pe vas, dispozițiunile contractului de navlu, dar nu se datorește, dacă nu s-a stipulat altfel, plata deosebită.

Titlul V Despre împrumutul maritim

Articolul 601

Contractul de împrumut maritim, în sensul codicelui comercial, este un împrumut făcut de către capitanul unui vas în virtutea puterilor ce-i da legea și prin care el da garanție vasul, navlul, totalitatea sau o parte din mărfurile

încărcate, cu condițiune ca suma împrumutată să o piardă împrumutătorul dacă lucrurile date în garanție ar pieri; iar dacă ele vor ajunge bine în port, împrumutătorul să-și primească banii împreună și cu prima convenită între părți.

Prima convenită se numește folos maritim.

Articolul 602

Contractul de împrumut maritim trebuie făcut prin act scris, altfel rămâne simplu împrumut și nu produce decât interese legale.

Înscrisul va cuprinde:

- 1) Capitalul împrumutat și suma cuvenită ca interes sau folos maritim;
- 2) Lucrurile asupra cărora împrumutul e asigurat;
- 3) Numele vasului;
- 4) Numele și prenumele căpitanului sau patronului;
- 5) Persoana care da banii și aceea care primește împrumutul;
- 6) Pentru ce călătorie, și pentru cât timp e făcut împrumutul;
- 7) Timpul și locul plății.

Articolul 603

Împrumutul maritim asupra vasului sau asupra unei porțiuni din el, făcut în țara, se va transcrie în registrele oficiului maritim al circumscripțiunii unde s-a făcut, adnotându-se și pe actul de naționalitate al vasului.

Dacă împrumutul este făcut în țara străină, va fi transcris în registrele consulatului român al locului unde este stipulat, adnotându-se și pe actul de naționalitate al vasului.

Autoritatea maritimă și cea consulară a țării în străinătate, vor trimite copie după actul de împrumut la oficiul maritim unde este înscris vasul.

Actul nu va putea fi transcris în registre, dacă nu se va prezenta în același timp și actul de naționalitate al vasului.

Împrumutul maritim făcut într-o țară străină unde nu este autoritate consulară română, nici altcineva care să-i țină locul, se va adnota, prin îngrijirea căpitanului vasului, pe actul de naționalitate, de către autoritatea locală competentă a da autorizațiunea, sau de un alt funcționar public din acea localitate.

Capitanul care nu dovedește îndeplinirea acestei formalități, e obligat personal la plata împrumutului maritim.

Originalul sau o copie autentică a contractului se va expedia împreună cu copia autentică a actului de autorizațiune autorității consulare române cea mai apropiată, care le va transcrie în registre și le va trimite oficiului maritim competent din țara.

Contractul nu se poate opune celor de al treilea decât de la data adnotării pe actul de naționalitate.

În cazurile prevăzute de art. 499 și 519 se aplică și dispozițiunile acelor articole.

Articolul 604

Actul de împrumut maritim, dacă este la ordin, poate fi transmis prin gir.

Formele și efectele girului sînt regulate după dispozițiunile titlului IX al cărții întâi.

Garanția de plată se întinde și la folosul maritim, dacă nu este convențiune contrarie.

Articolul 605

Împrumutul maritim poate fi constituit:

- 1) Asupra întregului vas sau a unei părți din el;
- 2) Asupra uneltelor, instrumentelor și armamentului;
- 3) Asupra navlului;
- 4) Asupra vasului, navlului și povereii împreună.

Împrumutul maritim nu se poate face asupra salariilor sau asupra participării la câștig a marinarilor și a oamenilor de mare; dacă, cu toate acestea împrumutul are loc, împrumutătorul are drept numai la plata capitalului fără interese.

Articolul 606

Împrumutul maritim, care întrece valoarea lucrurilor asupra cărora a fost constituit, are tărie pentru avea valoare după prețuirea făcută sau convenită; iar restul sumei împrumutate se răspunde cu procente după cursul pieței.

Dacă însă a fost fraudă din partea împrumutatului, împrumutătorul are dreptul a cere anularea contractului și restituirea sumei împrumutate cu procentele de mai sus.

Profitul ce se spera asupra lucrurilor încărcate nu se socotește ca exces de valoare, dacă aceasta s-a declarat în mod expres.

Articolul 607

Împrumutul maritim nu poate fi contractat decât de proprietarii lucrurilor date în granatie sau de către împuterniciții lor speciali, afară de drepturile acordate căpitanului prin art. 517 și 519.

Articolul 608

Din ziua în care capitalul împrumutat și folosul maritim au devenit exigibile, nu se datorește decât procentele legale la întreaga sumă.

Articolul 609

Dacă călătoria s-a întrerupt înainte de începerea riscurilor, împrumutatul e dator să restituie banii cu procente legale din ziua împrumutului. Dacă însă întreruperea călătoriei a avut loc prin chiar faptul său, el este dator procente după cursul pietii când acesta ar fi superior procentelor legale, și deosebit de aceasta să plătească despăgubirea cuvenită asiguratorului, dacă împrumutul a fost asigurat.

Articolul 610

Împrumutătorul nu risca nimic în caz de schimbare a itinerariului, a călătoriei sau a vasului, declarate în contract, afară numai dacă schimbarea a avut loc din caz fortuit sau forta majoră.

Asemenea nu risca nimic împrumutătorul când împrumutatul se abține sau face o declarațiune falsă, care ar putea să micșoreze teama de pericole sau să schimbe obiectul.

Schimbarea căpitanului sau a patronului, chiar prin concediul dat de proprietarul vasului, nu face să înceteze efectele contractului, dacă nu este convențiune contrarie.

Articolul 611

Dacă lucrurile asupra cărora s-a constituit împrumutul maritim sînt cu totul pierdute din caz fortuit sau forta majoră, în timpul și locul pentru care împrumutătorul și-a luat răspunderea de riscuri, împrumutatul este liberat de plată.

Dacă pierderea e parțială, plata sumelor împrumutate e redusă la valoarea lucrurilor afectate împrumutului și care au fost scapate, afară de plată cheltuielilor pentru scăpare și a creanțelor privilegiate cărora s-ar cuveni preferința. Când împrumutul e făcut asupra navlului, plata, în caz de sinistru, e redusă la ceea ce se datorește de către chiriaș, scăzându-se mai întîi salariile persoanelor echipajului pentru cea din urma călătorie și contribuțiunea cheltuielilor pentru scăparea vasului.

Dacă lucrul asupra căruia s-a constituit împrumutul maritim este și asigurat, valoarea părții ce s-a scăpat se împarte între împrumutător numai pentru capital, și asigurator numai pentru sumele asigurate, în proporțiune cu interesul fiecăruia.

Articolul 612

Împrumutătorul nu suferă pierderile și daunele cauzate prin vitiul inerente lucrului afectat la asigurarea plății, sau pe acelea care sînt cauzate prin faptul debitorului.

Articolul 613

Timpul riscurilor, dacă nu este determinat prin contract, începe:

- 1) În privința vasului, accesoriilor lui și navlului, din momentul în care vasul părăsește portul, pînă în ziua cînd arunca ancora în portul de destinațiune;
- 2) În privința povereii, din momentul în care lucrurile se încarcă în vas sau în barci pentru a fi transportate pe vas pînă în ziua cînd s-a descărcat pe uscat, la locul de destinațiune.

Articolul 614

Cel ce se împrumută pe mărfuri transportate, nu este liberat de plată prin pierderea vasului și a povereii, dacă nu dovedește că se găsea pe vas lucruri încărcate pe contul său pînă la concurența sumei luată cu împrumut.

Articolul 615

Împrumutătorii contribuiesc și ei la avariile comune spre ușurarea celor împrumutați; orice convențiune contrarie este nulă.

Avariile particulare nu sînt în sarcina împrumutătorilor, dacă nu s-a convenit astfel; dar dacă prin faptul unor asemenea avarii lucrurile afectate împrumutului nu ajung să satisfacă pe creditor, suferă și acesta paguba ce rezultă.

Titlul VI

Despre asigurarea în contra riscurilor navigațiunii

Capitolul 1

Despre contractul de asigurare și despre obligațiunile asiguratorului și asiguratului

Articolul 616

Regulile stabilite în titlul XIII al cărții I se aplică și la asigurările contra riscurilor navigațiunii, întrucît ele nu vor fi incompatibile cu asigurările maritime și nu vor fi modificate prin dispozițiunile următoare.

Societățile de asigurare mutuală, maritimă, sînt supuse și dispozițiunilor titlului VIII din aceeași carte.

Articolul 617

Polița de asigurare, afară de regulile stabilite prin art. 445, va cuprinde:

- 1) Numele, specia, naționalitatea și capacitatea vasului;
- 2) Numele și pronumele căpitanului sau patronului;
- 3) Locul unde obiectele asigurate au fost sau trebuie să fie încărcate;
- 4) Portul din care vasul a plecat sau trebuie se plece;
- 5) Porturile în care vasul trebuie să încarce și să descarce și în care are să între.

Dacă indicațiunile de mai sus nu se pot face, sau pentru ca asiguratul nu este în stare să le procure, sau din cauza naturii speciale a contractului, vor fi suplinite prin altele în stare de a determina obiectul asigurării.

Articolul 618

Asigurarea poate avea ca obiect:

- 1) Vasul, cu abur sau pânze, gol sau încărcat, armat sau nearmat, singur sau acompaniat;
- 2) Mașinile, unelte, instrumentele, armamentul, dotațiunea și proviziunile;
- 3) Navlul călătorilor și al lucrurilor înarcate, pe lângă care se poate prevedea și salariile oamenilor de echipaj;
- 4) Lucrurile încărcate;
- 5) Sumele date cu împrumut maritim;
- 6) Sumele plătite sau datorite pentru avarii comune și cheltuielile făcute sau datorite pentru avarii particulare, când nu ar fi acoperite prin împrumut;
- 7) Și în general orice lucruri care se pot prețui în bani și sînt supuse la riscurile navigațiunii.

Asemenea poate fi făcută asupra totalității sau a unei părți din sus zisele lucrurile împreună sau deosebit.

Articolul 619

Asigurarea e nulă dacă are de obiect:

Sumele luate cu împrumut maritim.

Lucrurile care servesc drept garanție împrumutului maritim nu pot fi asigurate decât pentru partea valorii ce trece peste suma împrumutată.

Articolul 620

Dacă, fără fraudă, s-au făcut mai multe asigurări asupra acelorași lucruri de către deosebiți interesați sau de către mai mulți reprezentanți ai aceleiași persoane ce au lucrat fără însărcinare specială, toate asigurările sînt valabile pînă la concurența valorii lucrurilor.

Cei interesați au acțiune contra oricăruia dintre asiguratori după alegere, afară de recursul asiguratorului care a plătit contra celorlalți, în proporțiune cu interesul fiecăruia.

Articolul 621

Asigurarea poate fi făcută în timp de pace sau în timp de război, înainte sau în cursul călătoriei vasului.

Poate fi făcută pentru o călătorie, sau pentru un timp determinat.

Asigurarea pentru o călătorie poate fi făcută numai pentru ducere sau numai pentru întoarcere, sau pentru ducere și întoarcere.

Asigurarea pe un timp determinat se socotește făcută pentru orice navigațiune sau stațiune a vasului în timpul convenit, afară de o convențiune specială.

Articolul 622

Adăugirea de prima convenită în timp de pace pentru timpul de război ce ar putea supraveni, și a carei sumă nu ar fi determinată prin contract, va fi stabilită de judecată, avându-se în vedere reînscurile, împrejurările și convențiunile fiecărei polițe de asigurare.

Articolul 623

Dacă contractul de asigurare nu determină timpul riscurilor, se vor observa regulile următoare:

În asigurările pentru un timp determinat, riscurile încep de la data poliței și iau sfîrșit la timpul convenit.

În asigurările pentru o călătorie, riscurile încep și se sfîrșesc la timpul arătat în art. 613

Dacă însă asigurarea e făcută după începerea călătoriei, riscurile se socotesc de la data poliței.

Dacă descărcarea lucrurilor asigurate este întarziată prin culpa destinatarului, riscurile încetează pentru asigurator după o luna de la ajungerea vasului la locul de destinațiune.

Articolul 624

Lucrurile încărcate pot fi asigurate:

Sau pentru prețul cu care s-au cumpărat, adăugându-se cheltuielile de încărcare și navlul;

Sau pentru prețul curent la locul de destinațiune, după ajungerea lor, fără avarii.

Prețuirea făcută prin contract lucrurilor încărcate fără o altă explicațiune, se poate referi la amîndouă aceste cazuri, și nu vor fi aplicabile dispozițiunilor art. 453, dacă ea nu trece peste cel mai mare din prețurile menționate.

O asemenea prețuire se socotește întotdeauna ca s-a făcut după declarațiunea asiguratului dacă nu a fost precedată de o estimațiune primită de asigurator, și pentru acest cuvînt ea este supusă regulii stabilită în secundul aliniat al art. 460.

Articolul 625

Dacă se stipulează prin contract ca prețul lucrurilor asigurate să fie plătit în moneda străină, lucrurile vor fi prețuite în moneda țării după cursul ce va avea în timpul subscrierii poliței, afară de convențiune contrarie.

Articolul 626

Cînd chiar prin faptul asiguratului călătoria, înainte de începerea riscurilor nu are loc, asigurarea n-are nici un efect și asiguratorul primește, în acest caz, ca indemnitate jumătate din prima stipulată și nu mai mult de o jumătate la sută din suma asigurată.

Articolul 627

Sînt în riscul asiguratorului pierderile și pagubele ce se intampla lucrurilor asigurate, din furtuna, naufragiu, azvarlire pe terenuri sau pe stanci, lovire intamplatoare a vaselor, schimbări silite de cale, de călătorie sau de vas, din cauza de aruncare în mare, exploziune, foc, prindere, pirateria și în general din cauza vreunui alt accident de mare.

Asiguratorul nu este responsabil de pierderile și pagubele provenind numai din vitiul inerente al lucrului asigurat.

Articolul 628

Riscurile de război nu sînt în sarcina asiguratorului, dacă nu este convențiune expresă. Dacă asiguratorul și-a luat asupra-și riscurile de război fără a le determina precis, el răspunde de pierderile și pagubele intamplate lucrurilor asigurate din cauza ostilităților, represaliilor, opririlor, prinderilor sau vexațiunilor de orice natura din partea vreunui Stat amic sau inamic, de drept sau de fapt, recunoscut sau nerecunoscut, și în general pentru toate faptele și accidentele de război.

Articolul 629

Orice schimbare de cale, de călătorie sau de vas, provenind din faptul asiguratului, nu sînt în sarcina asiguratorului; acesta are drept la prima dată au început riscurile.

Schimbarea căpitanului sau patronului, chiar prin concediul dat de către proprietarul vasului, nu face sa înceteze efectele asigurării, afară însă de dispozițiunile articolului următor.

Articolul 630

Asiguratorul nu este responsabil de culpa sau prevaricațiunile căpitanului sau oamenilor echipajului, dacă nu s-a convenit într-altfel.

O asemenea convențiune însă este nulă dacă se raportează la un căpitan anume arătat în contract, cînd asiguratul îl concediază și îl înlocuiește printr-un altul fără consimțămîntul asiguratorului.

Articolul 631

Asiguratul nu participa la cheltuielile de navigațiune, de calauzie, de iernatic, de carantina nici la taxele de orice fel, și nici la drepturile impuse asupra vasului sau povereii.

Articolul 632

Dacă contractul are de obiect asigurarea mărfurilor pentru ducere și întoarcere, și ajungînd vasul la prima destinațiune se întoarce gol ori neîncaecat deplin, asiguratorul are dreptul numai la două treimi din prima de asigurare convenită, dacă nu exista convențiune contrarie.

Articolul 633

Dacă asigurarea s-a făcut separat pentru lucrurile ce trebuiesc încărcate pe mai multe vase cu arătare de cîtă anume suma s-a asigurat în fiecare, și povara întreaga este pusă pe un singur vas sau pe un număr de vase mai mic decît cel arătat în contract, asiguratorul nu răspunde mai mult decît suma asigurată din vasul care a primit povara. deși s-ar pierde toate celelalte vase arătate; cu toate acestea, asiguratorul are dreptul la indemnitatea stabilită prin art. 626 pentru sumele în privinta cărora asigurarea rămîne fără efect.

Articolul 634

Dacă capitanul are facultatea de a intra în mai multe porturi spre a completa sau schimba povara, asiguratorul răspunde de riscurile la care sînt supuse lucrurile asigurate, numai cat timp ele sînt pe vas, afară dacă nu s-a stipulat într-altfel.

Articolul 635

Asiguratorul nu mai răspunde de riscuri și are dreptul la prima, dacă asiguratul expediază vasul într-un loc mai îndepărtat decît cel arata în contract, deși aflat pe aceeași cale.

Asigurarea își produce efectele dacă călătoria se scurteaza, oprindu-se vasul într-un loc mai apropiat, în care putea sa staționeze.

Articolul 636

Obligațiunea asiguratorului este marginita la suma asigurată.

Dacă în timpul cat tine asigurarea lucrurile asigurate suferă mai multe sinistre succesive, asiguratul trebuie întotdeauna să țină socoteala, chiar în caz de abandon, de sumele ce i s-a plătit sau i se datorește pentru sinistrele precedente.

Articolul 637

Clauza "fără de avarie" eliberează pe asigurator de orice avarie comuna sau particulară, exceptându-se cazurile de abandon. În aceste cazuri, asiguratul poate alege între abandon și exercițiul acțiunii pentru avarie.

Articolul 638

Pentru verificarea pagubelor de care este răspunzător asiguratorul, asiguratul este dator să-l notifice toate incunostiințările ce a primit. Notificatiunea trebuie făcută în trei zile de la primirea încunoștințării, sub pedeapsa de despăgubire.

Aceeași obligațiune are asiguratul pentru povara, când vasul a fost declarat ca nefiind în stare a naviga, cu toate că povara nu va fi suferit altă stricăciune din cauza sinistrului întâmplat.

Articolul 639

Asiguratul este dator să notifice asiguratorului, în trei zile de la primire, actele doveditoare că lucrurile asigurate au fost expuse riscurilor și că s-au pierdut.

Asiguratorul poate face proba contrarie celor ce rezultă din actele prezentate de asigurat.

Admiterea probei contrarie nu suspendă însă condamnarea asiguratorului la plata sumei asigurate, data asiguratul da cauțiune.

Dacă în timp de patru ani nu a fost făcută cererea în judecată, cauțiunea este liberată.

Articolul 640

În caz de pierdere de mărfuri încărcate pe vas în contul căpitanului, acesta e dator să justifice proprietatea lor cu probe admise de legea comercială, și povara cu o poliță de încărcare, subscrisă de doi dintre fruntasii echipajului.

Orice om al echipajului sau călătorul care aduce din străinătate mărfuri asigurate în țară, trebuie să consemneze polița de încărcare la consulul român din locul unde se face încărcarea, sau, în lipsa, la autoritatea locală.

Articolul 641

În orice caz de sinistru, căpitanul și asiguratul sau însărcinatul sau sînt datori să dea ajutor pentru scăparea și conservarea lucrurilor asigurate, fără prejudiciul drepturilor lor față cu asiguratorul. Cheltuielile făcute trebuiesc plătite pînă la concurența valorii lucrurilor scapate.

Asiguratorii și agenții sau însărcinații lor, sau cu fiecare dintre ei, să ia măsuri pentru scăparea lucrurilor asigurate și pentru conservarea lor, fără prejudiciul vreunui drept.

Articolul 642

Asiguratul notificând asiguratorului incunostiințările primite, își poate rezerva dreptul de a cere prin act separat plata ce i se datorește prin asigurare.

Articolul 643

Asiguratorul este dator să plătească sumele datorite:

În caz de simplă avarie, în termen de treizeci de zile de cînd i s-a notificat lichidațiunea relativă;

În caz de abandon, în termen de două luni de la abandon.

Asiguratul este dator însă să probeze, în aceste termene, sinistrul ce da loc acțiunii de avarie sau dreptului de abandon.

Dacă este opunere, fiecare dintre oponenti și asiguratul chiar pot cere ca suma să se consemneze la casa de depuneri și consemnațiuni.

Capitolul 2

Despre abandon

Articolul 644

Abandonul lucrurilor asigurate poate fi făcut în cazurile:

- 1) De naufragiu;
- 2) De pradă;
- 3) De oprire prin ordinul unui Stat străin;
- 4) De oprire prin ordinul guvernului, după începerea călătoriei;
- 5) De imposibilitate de a continua navigațiunea, dacă vasul nu poate fi reparat, sau dacă cheltuielile necesare pentru a-l repara și pune în stare să reia călătoria se suie la trei pături cel puțin din valoarea sa asigurată;
- 6) De pierdere sau deteriorarea lucrurilor asigurate, cînd pierderea sau deteriorarea se urca la cel puțin trei pături din valoarea lucrurilor.

În orice alt caz, asiguratul nu poate cere decât despăgubire din valoarea lucrurilor.

Articolul 645

Asiguratul poate face abandonul chiar fără să fie ținut a proba pierderea vasului, dacă în călătoriile cu lung curs a trecut un an, și în celelalte călătorii au trecut șase luni, din ziua plecării vasului sau din ziua la care se referă ultimele științe permise.

În caz de asigurare pe timp mărginit și după trecerea termenelor de mai sus, pierderea vasului se presupune ca a avut loc în timpul asigurării.

Dacă sînt mai multe asigurări succesive, pierderea se presupune ca a avut loc în a doua zi după primirea ultimelor științe.

Articolul 646

Dacă vasul s-a declarat a nu fi în stare de navigațiune, abandonul lucrurilor încărcate într-ansul se poate face, dacă în termenul de trei luni de la declarațiunea imposibilității de navigațiune nu s-ar fi putut găsi un alt vas pentru a reîncarca lucrurile și a le transporta la locul destinațiunii lor.

Articolul 647

În cazul prevăzut de articolul precedent și de art. 524, dacă lucrurile sînt încărcate pe alt vas, asiguratorul este obligat să plătească stricăciunile ce le au suferit, cheltuielile de descărcare și de reîncărcare, de depozit și de paza în magazii, excedentul navlului și toate celelalte cheltuieli făcute pentru scăparea lucrurilor pînă la concurența sumei asigurate, și dacă aceasta nu s-a cheltuit întreaga, asiguratorul continuă a răspunde de riscuri pentru cât mai rămîne.

Articolul 648

În caz de oprire din partea vreunui Stat străin sau de prada, abandonul lucrurilor oprite sau prădate nu poate fi făcut decât după trei luni de la notificarea sinistrului, dacă aceasta s-a întîmplat în apele sau marile Europei, în Canalul Suez sau Marea Roșie, și după șase luni de la notificatiune dacă a avut loc în alte mari.

Pentru lucrurile supuse stricăciunii, termenele de mai sus se reduc la jumătate.

Articolul 649

Abandonul trebuie făcut asiguratorilor în termenul:

De trei luni din ziua în care s-a primit stirea despre sinistru, dacă acesta a avut loc în apele sau în marile Europei, în canalul Suez sau Marea Roșie;

De șase luni, dacă sinistru a avut loc în alte mari ale Africei, în marile occidentale și meridionale ale Asiei și în marile orientale ale Americii;

În termen de un an, dacă sinistru s-a întîmplat în celelalte mari.

În caz de oprire din partea vreunui Stat străin, sau în caz de prada, aceste termene curg de la împlinirea termenelor arătate în articolul precedent.

Odată ce aceste termene au trecut, asiguratul nu mai poate face abandonul, ramanandu-i numai acțiunea pentru avarii.

Articolul 650

Asiguratul, notificând știrile ce a primit, poate face abandonul, somand pe asigurator să-i plătească suma asigurată în termenul stabilit prin contractu sau prin lege, ori poate a-și rezerva dreptul de al face în termenele legale.

Odată cu facerea abandonului, asiguratul este dator a declara asigurările efectuate sau ordonate și împrumuturile maritime făcute. În lipsa, termenul pentru plata nu începe decât din ziua în care aceasta declarațiune a fost notificată; termenul însă pentru urmărirea dreptului de abandon nu se poate prelungi.

În caz de declarațiune falsă, asiguratul pierde toate drepturile rezultând din contractul de asigurare.

Articolul 651

Abandonul lucrurilor asigurate nu se poate face nici pentru parte din lucruri, nici sub condițiune. El cuprinde numai lucrurile ce fac obiectul asigurării și al riscurilor.

Articolul 652

Odată ce abandonul s-a notificat și primit sau declarat valabil, lucrurile asigurate devin ale asiguratorului din ziua în care a fost făcut. Asiguratul e dator a-i da toate actele privitoare la lucrurile asigurate.

Asiguratorul nu poate, sub cuvânt de întoarcere a vasului, să se sustragă de la plata sumei asigurate.

Articolul 653

În caz de pradare, dacă asiguratul nu a putut înștiința despre aceasta pe asigurator, poate răscumpara lucrurile prădate fără a mai aștepta ordinul sau.

Asiguratul însă e dator a notifica asiguratorului învoirea ce va fi făcut pentru răscumpărare, îndată ce-i va fi cu putinta.

Asiguratorul are alegerea sau de a primi asupra-și răscumpărarea sau de a renunța la dânsa; el e dator însă a notifica asiguratorului alegerea ce va fi caut în termen de douăzeci și patru de ore de la comunicarea învoirii de răscumpărare.

Dacă declara ca primește pe contul sau răscumpărarea, asiguratorul e dator să contribuie, fără întârziere, la plata ei conform conveniunii și în proporțiune cu partea asigurata de dânsul, neîncetînd de a fi răspunzător pentru riscurile călătoriei în conformitate cu contractul de asigurare.

Dacă declara ca renunța la răscumpărare, asiguratorul va plati suma asigurata fără a putea pretinde ceva din lucrurile asigurate.

Cînd asiguratorul nu a notificat alegerea sa în termenul de mai sus, se presupune ca el a renunțat la beneficiul răscumpărării.

Titlul VII

Despre avarii și despre contributiune

Capitolul 1

Despre avarii

Articolul 654

Se socotesc avarii toate cheltuielile extraordinare făcute pentru vas și pentru povara, pentru amîndouă împreună sau pentru fiecare în parte, și toate pagubele ce se intampla vasului și lucrurilor încărcate, după încărcare și plecare pînă la întoarcere și descărcare.

Avariile sînt de doua feluri: avarii mari sau comune, și avarii simple sau particulare.

Nu sînt avarii, ci numai simple cheltuieli în sarcina vasului: cheltuielile ce de ordinar se fac pentru intrarea în golfuri, râuri sau canale, sau pentru a ieși dintr-ansele, și cheltuielile pentru drepturi sau taxe de navigațiune.

În lipsa de convențiune specială între părți, avariile sînt regulate după următoarele dispozițiuni.

Articolul 655

Sînt avarii comune sau mari, cheltuielile extraordinare făcute și pagubele suferite de bunăvoie pentru binele și pentru scăparea comuna a vasului și a povereii.

Astfel sînt:

- 1) Lucrurile date prin învoiala și sub titlu de răscumpărare a vasului și a povereii;
- 2) Lucrurile aruncate în mare, pentru scăparea comuna;
- 3) Catargelor, pânzele, otgoanele și alte unelte tăiate sau sfarmate, pentru scăparea comuna;
- 4) Ancorele, lanțurile și alte obiecte părăsite sau aruncate în mare, pentru scăparea comuna;
- 5) Pagubele ce prin aruncare în mare s-au cauzats lucrurilor rămase pe vas;
- 6) Pagubele cauzate vasului prin operațiunea aruncării în mare, de bunăvoie sau de necesitate, precum și pagubele aduse vasului pentru înlesnirea scaparii lucrurilor încărcate pentru a înlesni scurgerea și secarea apelor, și pagubele ce s-ar cauza, din aceasta, lucrurilor încărcate;
- 7) Daunele cauzate vasului și povereii cu ocaziunea stingerii incendiului de pe bord;
- 8) Cheltuielile făcute cu căutarea și hrana persoanelor ranite în apărarea vasului și cheltuielile funerarii, în caz de moarte a acelor persoane;
- 9) Salariile și hrana persoanelor echipajului în timpul opririi sau împiedicării, cînd vasul este oprit în călătorie prin faptul unui Stat străin, sau este constrîns a sta într-un port din cauza unui război ce ar supraveni, sau din o alta asemenea cauza ce împiedica călătoria la portul de destinațiune, pînă cînd vasul și povara sînt liberate de obligațiunile ce le privesc;
- 10) Cheltuielile de intrare sau ieșire și taxele de navigațiune plătite într-un port unde vasul a fost silit a se opri din cauza furtunii, goanei inamicului sau piratilor, ori a intrării de apa, provenită din caz fortuit sau forta majoră;
- 11) Salariile și hrana persoanelor echipajului într-un port de oprire silită în timpul reparațiunilor necesare pentru continuarea călătoriei, cînd reparațiunile constituiesc avaria comuna;
- 12) Cheltuielile de descărcare se reîncărcare a obiectelor puse la uscat pentru înlesnirea sau facerea sus ziselor reparațiuni ale vasului într-un port de oprire silită; cheltuielile pentru paza și chirie a magaziiilor unde acele obiecte au stat în depozit;
- 13) Cheltuielile făcute pentru a se obține liberarea sau restituirea vasului oprit, cînd oprirea nu provine dintr-o cauza ce ar privi exclusiv pe vas, persoana căpitanului sau aceea a armatorului, precum și salariile și hrana persoanelor echipajului în timpul necesar pentru obținerea unei asemenea liberari sau restituiri, dacă ea a fost obținută;
- 14) Cheltuielile de descărcare pentru ușurarea vasului, cînd a trebuit să se facă în timp de furtuna sau din alta cauza privitoare la scăparea comuna a vasului și a povereii, și daunelor ce vasul sau povara au suferit cu ocazia descărcării și reîncărcării;

15) Pagubele pe care vasul sau povara le-au încercat în cufundarea la mal de bunăvoie, pentru scăparea vasului de furtuna, de prada sau de alt pericol iminent;

16) Cheltuielile făcute pentru scoaterea deasupra apei a vasului cufundat în cazul de mai sus, și recompensele datorite pentru lucrările și serviciile aduse în asemenea ocazii;

17) Pierderea și stricăciunile suferite de lucrurile puse în luntre sau barci pentru ușurarea vasului în cazurile arătate la numărul 14, cuprinzându-se partea de contribuțiune ce s-ar datori chiar luntrelor sau barcilor; de asemenea și pagubele suferite de obiectele rămase pe vas, întrucât asemenea pagube pot fi considerate ca avarii comune;

18) Primele și interesele împrumuturilor maritime contractate pentru a face față cheltuielilor considerate între avariile comune, și primele de asigurare ale acelorași cheltuieli, precum și pierderea ce trebuie să se plătească proprietarului mărfurilor vândute în timpul călătoriei într-un port de oprire silită, pentru acoperirea acelorași cheltuieli;

19) Cheltuielile regularii avariilor comune.

Nu sînt considerate ca avarii comune, cu toate ca sînt făcute de buna voie, pentru binele și scăparea comuna; pagubele încercate de vas sau cheltuielile făcute pentru dînsul cînd provin din vitiu, sau vechime a vasului, sau din culpa ori neglijența căpitanului sau echipajului.

Obiectele de armament ale vasului aruncate în mare, ancorele, lanțurile sau alte obiecte părăsite chiar de buna voie, pentru binele și scăparea comuna, nu pot fi trecute între avarii, dacă nu sînt descrise în inventarul bordului ținut conform dispozițiilor art. 510.

Aruncarea în mare a proviziunilor vasului nu poate fi, nici într-un caz, considerată ca avarie comuna.

Articolul 656

Se considera ca avarii comune:

1) Prețul sau indemnitatea pentru răscumpărarea oamenilor echipajului trimiși pe uscat în serviciul vasului și făcuți prizonieri sau ținuți ca ostateci;

2) Cheltuielile unei carantine neprevăzute la facerea contractului de închiriere, dacă ea privește și vasul și povara, precum și cheltuielile în timpul carantinei.

Articolul 657

Dacă este necesitate de a se arunca în mare lucruri, trebuie a se începe cu cele mai puțin necesare, mai grele și de mai puțin preț, pe cat va fi cu putinta, și apoi lucrurile după întâia podela a vasului și succesiv celelalte.

Articolul 658

Sînt avarii particulare toate pagubele încercate și toate cheltuielile făcute numai pentru vas, sau numai pentru povara.

Astfel sînt:

1) Orice pierdere sau paguba suferită de lucrurile încărcate, prin furtuna, incendiu, prada, naufragiu, cufundare, sau prin orice alt caz fortuit sau de forta majoră;

2) Pierderea catartelor, pânzelor, franghiilor, ancorelor, sau orice alta paguba suferită de vas din cauzele menționate mai sus;

3) Orice paguba suferită din vitiul însuși al vasului sau al mărfurilor;

4) Cheltuielile pentru orice oprire cauzată din vitiul vasului, din intrare de apa provenind din vechimea lui, din lipsa de proviziuni pe bord, sau din orice alta cauza imputabilă proprietarului, armatorului sau căpitanului;

5) Salariul și hrana marinarilor în timpul carantinei ordinare, sau în timpul reparațiilor provenite din vitiu sau vechimea vasului, sau din o alta cauza imputabilă proprietarului, armatorului sau căpitanului, sau în timpul opririi ori șederii într-un port ce ar privi numai vasu sau numai povara, și cheltuielile pentru a obține în acest caz liberarea uneia sau alteia;

6) Cheltuielile pentru conservarea mărfurilor încărcate sau pentru repararea butoaielor, lăzilor sau sacilor în care sînt puse, cînd aceste cheltuieli nu provin din pagube considerate ca avarii comune;

7) Excedentul navlului în cazul prevăzut de art. 580:

Pagubele intamplate mărfurilor prin accidente provenind din neglijența căpitanului sau celorlalte persoane ale echipajului saunt avarii particulare în sarcina proprietarului acelor mărfuri, avînd acesta dreptul de acțiune pentru despăgubire contra căpitanului, sau asupra vasului și asupra navlului.

Capitanul răspunde de pagubele cauzate proprietarilor vasului, prin lungă sau arbitrară ședere în porturi.

Capitolul 2

Despre contribuțiune

Articolul 659

Avariile particulare se suporta și se plătesc de către proprietarul lucrului care a încercat paguba, sau a dat ocaziune la o cheltuiala.

Avariile comune sînt proporțional împărțite între povara și jumătate a vasului și a navlului.

Valoarea lucrurilor aruncate este cuprinsă în formarea masei ce urmează să contribuie.

Articolul 660

Bagajele persoanelor echipajului și ale călătorilor nu contribuiesc la avaria comuna dacă sînt scapate, daru însă dreptul la contribuțiune, dacă sînt aruncate în mare sau suferă vreo stricăciune.

Articolul 661

Lucrurile ce nu se cuprind în polița de încărcare, sau pentru care nu exista declarațiunea căpitanului, de se vor fi aruncat în mare, nu se plătesc; iar de au scăpat, contribuiesc.

Articolul 662

Lucrurile încărcată pe podeala de sus a vasului, contribuiesc întotdeauna la avariile comune, dacă sînt scapate. Dacă lucrurile sînt aruncate în mare sau stricate prin aruncare, afară de cazul călătorilor prevăzute în ultimul aliniat al art. 508, proprietarul nu este primit a cere despăgubire pentru pierderea sau stricarea lor, decât de la capitanul care le-a încărcat pe podeala vasului fără învoirea scrisă a încărcătorului. În caz contrariu, o specială contribuțiune are loc între vas, navlu și celelalte lucruri încărcate pe podeala, deosebit de contribuțiunea generală pentru avariile comune la toată povara.

Articolul 663

Dacă aruncarea în mare nu scapa vasul, nu e loc la contribuțiune. Lucrurile scapate nu sînt supuse la plata și nici la despăgubirea celor aruncate în mare sau stricate.

Dacă aruncarea în mare scapa vasul și acesta, urmandu-și călătoria, se pierde, lucrurile scapate contribuiesc la aruncarea după valoarea lor în starea în care se afla, scăzându-se cheltuielile făcute pentru scăpare.

Lucrurile aruncate în mare nu contribuiesc în nici un caz la plata pagubelor ce se vor fi întîmplat în urma aruncării lucrurilor scapte.

Povara nu contribuie la plata vasului pierdut sau ajuns în stare de a nu mai putea naviga.

Articolul 664

În caz de pierdere a lucrurilor puse în luntre sau barci pentru ușurarea vasului, repartitiunea pierderii se face asupra vasului și asupra întregii poveri.

Dacă vasul se pierde cu restul poverii, nu e loc la contribuțiune pentru lucrurile puse în barci sau luntre, deși acestea ar ajunge bine în port.

Articolul 665

Dacă, după repartitiune, lucrurile aruncate în mare sînt redobândite de proprietarii lor, aceștia vor restitui căpitanului și persoanelor interesate ceea ce au primit din contribuțiune, scăzându-se pagubele cauzate prin aruncare și cheltuielile făcute pentru redobandire.

Articolul 666

Vasul contribuie pentru valoarea ce are la locul descărcării, sau pentru prețul cu care ar putea fi vîndut, scăzându-se avariile particulare chiar posterioare avariei comune.

Navlul ce, prin faptul convențiunii arătate la art. 587, e cîștigat chiar în caz de pierdere a lucrurilor încărcate, nu este supus la contribuțiune.

Articolul 667

Lucrurile scapate și cele aruncate în mare sau în orice alt chip sacrificate, contribuiesc în proporțiune cu valoarea ce au la locul descărcării. Dacă a avut loc convențiunea arătată în articolul precedent, nvalul nu se scade din valoare.

Articolul 668

Natura, specia și calitatea lucrurilor ce urmează să contribuie și a celor aruncate sau sacrificate, se stabilește prin polițele de încărcare, facturi și, în lipsa, prin orice alte mijloace de proba admise de lege.

Cînd în polița de încărcare calitatea sau valoarea lucrurilor încărcate nu este cea adevarata și în realitate lucrurile sînt de o valoare mai mare, ele contribuiesc după valoarea lor reală, dacă sînt scapate, și se plătesc după calitatea și valoarea indicată, dacă sînt aruncate în mare sau stricate.

Dacă însă lucrurile sînt de o calitate sau o valoare mai mica celei declarate prin polița de încărcare, ele contribuiesc după calitatea și valoarea indicată, dacă sînt scapate, și se plătesc după valoarea lor reală, dacă sînt aruncate în mare sau stricate.

Articolul 669

Capitanul va încheia proces-verbal despre orice hotătire va lua și despre operațiunile urmate pentru scăparea comuna, îndată ce aceasta îi va fi cu putinta.

Procesul-verbal va cuprinde motivele hotărîrii și va arata în mod sumar lucrurile aruncate sau stricate va fi subscris de fruntasii echipajului sau va arata motivele nevoinței lor de a subscrie și va fi transcris în registrul vasului.

O copie de pe acest proces-verbal despre orice hotărâre va lua și despre operațiunile urmate pentru scăparea comuna, îndată ce aceasta îi va fi cu putinta.

Procesul-verbal va cuprinde motivele hotărârii și va arata în mod sumar lucrurile aruncate sau stricate va fi subscris de fruntasii echipajului sau va arata motivele nevoinței lor de a subscrie și va fi transcris în registrul vasului.

O copie de pe acest proces-verbal, subscrisă de căpitan, va fi alăturată la raportul prevăzut de art. 526.

Articolul 670

Descrierea, prețuirea și repartitiunea pierderilor și pagubelor va fi facuta, în locul de descărcare al vasului, prin îngrijirea căpitanului de către experți, numiți, în țara de președintele tribunalului respectiv și, în lipsa de tribunal, de către judecătorul de ocol; iar în țara străină, de autoritatea consulară română și, în lipsa, de autoritatea locală.

Repartitiunea propusă de experți va fi supusă, în țara, cercetării tribunalului respectiv sau judecătorului de ocol și, în țara străină, autorității consulare române sau autorității locale competente.

Articolul 671

Acțiunea pentru avara contra chiriașului, vasului și contra destinatarului nu poate avea loc dacă capitanul a primit navlul și a predat lucrurile încărcate fără a protesta, chiar când plata lucrurilor încărcate fără a protesta, chiar când plata navlului ar fi fost facuta înainte.

Titlul VIII

Despre pagubele cauzate prin lovirea vaselor (abordaj)

Articolul 672

Dacă lovirea vaselor a avut loc din caz fortuit sau forta majoră, pagubele și pierderile provenite din aceasta cauza sînt în sarcina lucrurilor ce au suferit, fără drept de despăgubire.

Articolul 673

Dacă lovirea s-a întîmplat din culpa unuia din vase, pagubele și pierderile sînt în sarcina vasului în culpa. Despăgubirile datorite persoanelor moarte sau ranite sînt privilegiate în caz de neajungere a sumei de împărțit.

Articolul 674

Dacă nu se dovedește căruia dintre vase se poate imputa culpa, sau dacă culpa se dovedește a fi comuna, fiecare suferă pagubele și pierderile încercate fără drept la vreo despăgubire; cu toate acestea, fiecare vas este obligat în mod solidar la plata pagubelor și pierderilor cauzate lucrurilor încărcate și a leziunilor cauzate persoanelor, conform dispozițiilor celor două articole precedente.

Articolul 675

Responsabilitatea vaselor stabilită prin articolele precedente, cu apara de răspundere pe autorii culpei către persoanele vătămate și către proprietarii vaselor.

Articolul 676

Cînd un vas a lovit, nu din culpa sa, pe un altul, ci pentru ca el însuși a fost lovit din culpa unui al treilea, toată răspunderea este în sarcina acestuia.

Articolul 677

Acțiunea de despăgubire, pentru daunele provenind din lovirea vaselor, nu poate fi admisă dacă nu s-a făcut, în termen de trei zile, către autoritatea locului unde s-a întîmplat faptul, sau a primului port în care vasul s-a oprit. Pentru pagubele cauzate persoanelor sau mărfurilor, lipsa de protestare sau reclamațiune nu vătăma drepturile persoanelor care nu se găsesc pe vas, sau nu erau în pozițiune a-și manifesta voința.

Titlul IX

Despre creanțele privilegiate

Capitolul 1

Dispozițiuni generale

Articolul 678

Privilegiile stabilite prin acest titlu trec înaintea oricărui alt privilegiu general sau special asupra mobilelor, stabilit prin codicele civil.

Articolul 679

În orice caz de deteriorare sau micșorare a lucrului asupra căruia exista privilegiul, acesta se exercită pe ceea ce rămîne, sau se redobîndește ori se scapa.

Articolul 680

Dacă creditorul ce are un privilegiu asupra unuia sau mai multor obiecte, este primat asupra prețului acestor obiecte de un creditor al cărui privilegiu se întinde și asupra altor obiecte, este primat asupra prețului acestor obiecte de un creditor al cărui privilegiu se întinde și asupra altor obiecte, cel din urmă este subrogat în privilegiul aparținând ultimului creditor.

Același drept îl au asemenea și ceilalți creditori privilegiați care suferă o pierdere în urma susarataei subrogatiuni.

Articolul 681

Creanțele privilegiate în același grad concursa între dănsese în caz de nesuficiența a lucrului în proporțiune cu cat au sa ia, dacă sînt contractate în același port. Dar dacă asemenea creanțe iau naștere în urma, după reluarea călătoriei, creanțele posterioare sînt preferite celor anterioare.

Articolul 682

Dacă titlul creanței privilegiate este la ordin, girul transmite și privilegiul.

Capitolul 2

Despre creanțele privilegiate asupra lucrurilor încărcate

Articolul 683

Sînt privilegiate asupra lucrurilor încărcate, și plătite în ordinea prevăzută prin prezentul articol, creanțele următoare:

- 1) Cheltuielile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservatiune și de urmărire a lucrurilor;
- 2) Cheltuielile, indemnizațiile și primele de scăpare datorite pentru ultima călătorie;
- 3) Drepturile de transport și descărcare;
- 4) Cheltuielile de transport și descărcare;
- 5) Chiria magaziiilor în care lucrurile descărcate au fost depuse;
- 6) Sumele datorate ca contribuțiune pentru avariile comune;
- 7) Primele de asigurare;
- 8) Capitalul și procentele datorate pentru obligațiunile contractate de căpitan asupra poverii, în cazurile prevăzute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescrise;
- 9) Orice alt împrumut maritim cînd acela ce a dat banii posedă polița de încărcare.

Articolul 684

Privilegiile arătate în articolul precedent nu se conserva, dacă acțiunea nu este exercitată în termen de cincisprezece zile de la descărcare și înainte de trecerea lucrurilor încărcate în mana celui de al treilea.

Pentru sechestrarea, darea în gaj și vînzarea silită a lucrurilor supuse privilegiului, se aplică regulile generale stabilite prin codicele de procedura civilă, afară de cazurile în care codicele de comerț nu ar dispune într-altfel.

Capitolul 3

Despre creanțele privilegiate asupra navlului

Articolul 685

Sînt privilegiate asupra navlului și admise la plata, în ordinea aci arătată, următoarele creanțe:

- 1) Cheltuielile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservare și urmărire;
- 2) Cheltuielile, indemnizațiile și primele de scăpare, datorate pentru ultima călătorie;
- 3) Salariile, retribuțiunile și indemnizațiile datorate persoanelor echipajului pentru călătoria în care s-a cîștigat navlul;
- 4) Sumele datorate ca contribuție la avarii comune;
- 5) Primele de asigurare;
- 6) Capitalul și procentele datorate pentru obligațiunile contractate de căpitan asupra navlului, în cazurile prevăzute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescrise;
- 7) Pentru despăgubirile datorate chiriașilor vasului pentru nepredarea lucrurilor încărcate sau pentru avarii suferite de dănsese din culpa căpitanului sau persoanelor echipajului în ultima călătorie;
- 8) Orice alta datorie cu împrumut maritim sau cu gaj asupra navlului, transcrisă și adnotată pe actul de naționalitate.

Capitolul 4

Despre creanțele privilegiate asupra vasului

Articolul 686

Vasele sau părțile lor, chiar cînd s-ar afla în posesiunea unei a treia persoane, sînt supuse la plata creanțelor ce legea declară privilegiate, în modul și marginile mai jos stabilite.

Articolul 687

Sînt privilegiate asupra vasului și admise la plata asupra prețului sau și în ordinea arătată în prezentul articol, creanțele următoare:

- 1) Cheltuielile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor pentru acte de conservatiune și urmărire a vasului;
- 2) Cheltuielile, indemnizațiile și primele pentru scăpare, datorate pentru ultima călătorie,
- 3) Taxele de navigațiune stabilite prin lege;
- 4) Salariile piloților, salariul custodelui și cheltuielile de paza a vasului, după intrarea lui în port;
- 5) Chiria magaziiilor pentru păstrarea uneltelor și instrumentelor vasului;
- 6) Cheltuielile de întreținere a vasului și a uneltelor și instrumentelor sale după ultima sa călătorie și intrare în port;
- 7) Salariile, retribuțiunile și indemnizațiile datorate conform dispozițiilor titlului III al acestei cărți, căpitanului și celorlalte persoane ale echipajului pentru cea din urma călătorie;
- 8) Sumele datorate ca contribuțiune la avariile comune;
- 9) Capitalul și procentele datorate pentru obligațiunile contractate de căpitan la trebuințele vasului în cazurile prevăzute de art. 519 și cu îndeplinirea formalităților prescise;
- 10) Primele de asigurarea vasului și accesoriilor sale pentru cea din urma călătorie, dacă asigurarea a fost făcută pentru un timp determinat sau cu călătoria, și pentru vasele cu abur ce fac călătorii periodice asigurate pentru un timp determinat, primele corespunzătoare cu cele din urma șase luni; și deosebit de acestea, în asociațiunile de asigurare mutuala, reparațiunile și contribuțiunile pentru ultimele șase luni;
- 11) Indemnitațiile datorate chiriașilor pentru nepredarea lucrurilor încărcate sau pentru avariile suferite de dănsese din culpa căpitanului sau a echipajului, în ultima călătorie;
- 12) Prețul vasului datorat încă vânzătorului;
- 13) Creanțele arătate la numărul 9 de mai sus, ce au fost transcrise și adnotate târziu; orice alta creanta de împrumut maritim asupra vasului și creanțele pentru care vasul a fost dat în gaj.

În caz cînd mai multe creanțe din cele prevăzute de numărul 13 se afla în concurența, preferința se determina după data transcripțiunii titlului și adnotațiunii lui pe actul de naționalitate.

Articolul 688

Girantul, cesionarul, subrogatul sau creditorul care a primit în gaj o creanta asupra unui vas, transcrisă și adnotată, vor putea cere să se menționeze, pe registrul căpitaniei portului și pe actul de naționalitate al vasului girul, cesiunea, subrogatiunea sau constituirea gajului ce a avut loc.

Articolul 689

Privilegiile arătate în articolele precedente nu se pot exercita, dacă creanțele nu sînt probate și privilegiile nu sînt conservate în modul următor:

- 1) Cheltuielile de judecată cu conturile lichidate de judecătorul competent după formele stabilite prin legile de procedura;
- 2) Cheltuielile, indemnizațiile și primele pentru scăpare, și salariile piloților, cu sentințe, cu atestate ale autorității maritime și cu celelalte probe ce autoritatea judecătorească va crede de cuviință a admite, după împrejurări;
- 3) Taxele de navigațiune cu recipisele autorităților competente;
- 4) Salariul custodelui, cheltuielile de paza arătate în numărul 4 al art. 687 și creanțele arătate în numărul 5 al art. 683 și în alineatele 5 și 6 ale art. 687 prin state aprobate de prezidentul tribunalului respectiv;
- 5) Salariile și retribuțiunile căpitanului și celorlalte persoane ale echipajului, cu rolurile de armament și dezarmament extrase din oficiurile autorității maritime, celelalte indemnități cu raportul căpitanului și cu celelalte probe ale intamplarilor ce le-au dat naștere;
- 6) Creanțele pentru contribuțiuni la avariile comune, cu actele relative la repartitiunea lor;
- 7) Creanțele arătate la numărul 8 de sub art. 683 la alineatul 6 de sub art. 685 și la alineatul 9 de sub art. 687 prin procesle-verbale subscrise de fruntasii echipajului, ordinele de autorizațiune, statele subscrise de căpitan și confirmate de experți, prin actele de vânzare și procesele verbale subscrise de el, sau prin mijlocul altor acte, dovedind necesitatea cheltuielilor.
- 8) Primele de asigurare, cu polițele de asigurare sau cu alte titluri subscrise de asigurat și cu extractele de pe registrele mijlocitorilor de asigurare; repartitiunile sau contribuțiunile în societățile de asigurare mutuala, cu extractele de pe registrele de admitere a vaselor în societate;
- 9) Indemnitațiile datorate chiriașilor unui vas cu sentințele ce le-au lichidat; și dacă la timpul distribuirii prețului, sentința de condamnare la despăgubire e pronunțată, iar daunele-interese nu sînt încă lichidate, creditorii pot, după împrejurări, să fie admiși la plata despăgubirii pentru o sumă aproximativă, dînd cauțiune ca vor restitui ceea ce se va constata ca au primit mai mult; tot astfel vor fi admiși la plata și creditorii posteriori celor dintâi, dacă vor da cauțiune de restituire;
- 10) Vinderea vasului cu actul de vânzare, transcris și adnotat în modul stabilit prin art. 493;

11) Creanțele arătate la numărul 9 de sub art. 683, la numărul 8 de sub art. 685 și la numărul 13 de sub art. 687, cu actele respective transcrise și adnotate în modul prescris.

Articolul 690

Afară de regulile generale pentru stingerea obligațiunilor, privilegiile creditorilor asupra vasului se sting:

1) Prin vânzarea silită, făcută sau după cererea creditorilor sau pentru alta cauză, după formele stabilite de procedura comercială și după plata prețului asupra căruia privilegiul a trecut;

2) Prin expirarea termenului de trei luni, în caz de înstrăinare de bună voie a vasului;

Acest termen începe de la data transcrierii actului de înstrăinare, dacă vasul se găsește în timpul transcripțiunii în circumscripțiunea unde e înscris; și de la data întoarcerii sale în zisa circumscripțiune, dacă transcripțiunea înstrăinării s-a făcut după plecarea vasului, cu condițiunea ca în termen de o lună de la data transcripțiunii, vânzarea să fie notificată creditorilor privilegiați a căror titluri se afla transcrise și adnotate pe actul de naționalitate.

Stingerea privilegiului nu poate avea loc față cu creditorul privilegiat, care înainte de expirarea termenului a chemat în judecată pe cumpărătorul vasului pentru a obține recunoașterea privilegiului sau.

Articolul 691

Achizitorul unui vas sau unei părți din vas, pentru a-l purga pe creditele creanțelor privilegiate, la care nu este obligat personal, e dator să notifice creditorilor, înainte de punerea în gaj sau urmărirea vasului, un act conținând:

1) Data și felul titlului sau, datele transcripțiunii titlului și adnotării pe actul de naționalitate;

2) Numele și pronumele autorului sau;

3) Numele, felul și capacitatea vasului;

4) Prețul convenit și orice altă sarcină impusă achizitorului sau valoarea ce el oferă să plătească;

5) Lista creditorilor cu arătarea numelui și pronumelui lor, a sumelor ce li se datorește; data titlurilor lor, a transcripțiunii și adnotatiunii pe actul de naționalitate;

6) Oferta de depunere a prețului convenit sau a valorii declarate, pentru a fi împărțită între creditori;

7) Alegerea domiciliului la reședința tribunalului care ar fi competent să procedeze la vânzarea cu licitațiune, dacă aceasta ar trebui să aibă loc.

Un extract sumar de pe acest act se va publica în foaia anunțurilor judiciare a locului unde se afla oficiul maritim la care vasul este înscris; aceasta va ține loc de notificatiune pentru creanțele nesupuse publicității.

Articolul 692

Orice creditor privilegiat sau fidejursorul unor asemenea creanțe, poate, în termen de 15 zile de la notificarea sau publicațiunea sus arătată, să ceară vânzarea prin licitațiune publică a vasului, oferind suirea prețului cu a zecea parte, și dând cauțiune pentru plata prețului și pentru îndeplinirea oricărei alte sarcini.

Această cerere, scrisă de cel ce o face sau de un procurator special al său, va fi notificată achizitorului cu citatiune de înfățișare dinaintea tribunalului locului unde vasul este înscris, pentru ca judecata să se pronunțe atât asupra admisibilității cauțiunii, cât și asupra cererii de vânzare.

Articolul 693

Dacă vânzarea n-a fost cerută în termenul și modul stabilit prin articolul precedent, sau dacă cererea este respinsă, prețul rămâne fixat definitiv și, prin depunerea lui, achizitorul obține proprietatea vasului sau unei părți din el, liberă de orice privilegiu. În acest caz privilegiile trec asupra prețului depus, care urmează a fi distribuit ca în cazurile de vânzare silită.

Dacă cererea este admisă, tribunalul, prin aceeași sentință, va autoriza vânzarea vasului, care se va face conform dispozițiunilor cuprinse în procedura codicelui comercial.

Articolul 694

Radierea transcripțiunilor sau a adnotării privilegiilor nu se va putea face decât după consimțământul părților interesate sau în virtutea unei sentințe rămase definitive.

Oricine poate obține un act dovedind existența unei sau mai multor transcripțiuni asupra unui vas sau unei părți din el, sau un certificat că nu există nici o sarcină.

Cartea III DESPRE FALIMENT

Titlul I

Despre declarațiunea de faliment și despre efectele sale

Articolul 695

Comerciantul care a încetat plățile pentru datoriile sale comerciale, este în stare de faliment.

Articolul 696

Falimentul se declara prin hotărâre judecătorească pronunțată după declarațiunea falitului, sau după cererea unui ori a mai multor creditori, sau din oficiu.

Articolul 697

Declarațiunea falimentului se pronunța de tribunalul de comerț și jurisdicțiunea căruia debitorul își are principalul sau stabiliment comercial.

Tribunalul este investit cu întreaga procedura a falimentului, și va judeca acțiunile derivând dintransul, dacă prin natura lor nu vor fi de competența jurisdicțiunii civile.

Formele de procedura în aceasta materie se regulează prin dispozițiunile speciale cuprinse în cartea IV și prin acele ale codicelui de procedura civilă.

Articolul 698

Falitul va fi dator ca în cele trei zile de la încetarea plăților, în care se cuprinde și ziua încetării lor, să facă declarațiunea la tribunalul de comerț arătat în articolul precedent.

Declarațiunea trebuie să fie însoțită de depunerea bilanțului, datat, semnat și certificat de falit ca este adevărat și de registrele sale de comerț în starea în care se afla.

Bilanțul trebuie să cuprindă indicațiunea și estimatiunea aproximativă a tuturor bunurilor mobile și imobile ale falitului, starea datoriilor și a creanțelor cu numele, prenumele și domiciliul fiecărui creditor, și pe cat se va putea cauza fiecărei datorii, tabloul profitelor și pierderilor precum și acel al cheltuielilor personale ale falitului și familiei sale din tot timpul exercițiului comercial sau pe cat se va putea.

Articolul 699

Orice creditor, a cărui creanta are o cauza comercială, poate să ceara tribunalului competent declarațiunea în faliment a debitorului sau comerciant, proband încetarea plăților.

Nu sînt admiși a cere declarațiunea în faliment descendenții, ascendenții și soțul debitorului.

Articolul 700

Dacă încetarea plăților unui comerciant este notire, sau dacă ea rezultă din alte fapte neîndoioase, tribunalul va declara falimentul din oficiu; însă va putea, de va crede necesar, sa asculte mai inti pe falit.

Articolul 701

În cele dintâi șapte zile a fiecărei luni portăreii și judecătorii de ocol vor transmite președintelui tribunalului de comerț în jurisdicțiunea căruia se afla, sau a tribunalului civil care-i tine locul, un tablou de protestele făcute în cursul lunii precedente. Acest tablou trebuie să arate data fiecărui protest, numele și domiciliul persoanelor căror s-a făcut, și care a cerut protestul, scadenta obligațiunii protestate, suma datorată și motivele refuzului de plată.

Aceste tablouri se vor face pe formulare tipărite trimise de minister și vor trebui să fie cusute în fascicule lunare și păstrate la grefa, pentru ca oricine să poată lua cunoștința de dănsese.

Portărelul sau judecătorul de ocol care nu îndeplinește aceasta obligațiune va fi supus la o amenda de la 5 pînă la 50 de lei, pe care o va pronunța completul tribunalului.

Articolul 702

Comerciatul care s-a retras din comerț va putea fi declarat în faliment, însă numai în decursul a cinci ani de la acest eveniment, și numai cînd încetarea plăților a avut loc în timpul exercițiului comerțului, sau chiar în anul următor, pentru datorii decurgînd din același exercițiu. Se va putea încă declara falimentul după moartea comerciantului, însă numai în decursul anului de la acest eveniment.

Articolul 703

Prin sentinta declarativă de faliment tribunalul trebuie:

- 1) Sa numească din sanul sau un judecător-comisar pentru procedura falimentului;
- 2) Sa ordone punerea sigiliilor;
- 3) Sa numească un sindic provizoriu;
- 4) Sa fixeze ziua, ora și locul unde creditorii să se adune, în cursul a 20 zile de la data sentinței, pentru numirea membrilor delegatiunii de supraveghere și pentru a fi consultați asupra numirii definitive a sindicului;
- 5) Sa stabilească un termen nu mai mare de o luna, în care creditorii trebuie să prezinte la grefa tribunalului declarațiunea creanțelor lor;
- 6) Sa determine ziua și ora în care se va proceda, la reședința tribunalului, la încheierea procesului-verbal pentru verificarea creanțelor în decursul celor douăzeci de zile următoare.

Sentința trebuie încă sa conțină ordinul către falit de a infatisa pînă în trei zile bilanțul în forma stabilită prin art. 698 și registrele sale de comerț dacă nu sînt deja depuse.

Aceasta sentinta este executorie provizoriu.

Articolul 704

Cînd averea unui comerciant declarat în faliment se afla și în alte localități, judecătorul-comisar va interveni prin comisiune rogatorie către autoritatea judecătorească locală pentru punerea sigiliilor și încheierea actelor constatatoare acestei operațiuni.

Articolul 705

Un extract cuprinzînd dispozitivul sentinței declarative de faliment se va publica în foaia anunțurilor judiciare și se va afișa în sala tribunalului.

Articolul 706

Falitul are dreptul să facă opozițiune în contra sentinței declarative de faliment, pronunțată din oficiu, sau după cererea unui ori a mai multor creditori, înaintea tribunalului care a pronunțat-o, pînă în termen de opt zile de la afișarea copiei după sentința pe usa tribunalului.

Orice altă persoană interesată are dreptul să facă opozițiune în contra sentinței declarative de faliment pînă în cinsprezece zile de la data îndeplinirii aceluiași formalități.

Sentința asupra opozițiunii se da contradictoriu cu sindicul.

Articolul 707

Îndată după pronunțarea sentinței declarative de faliment, procurorul tribunalului va trebui să ia cunoștința în orice caz de toate actele din dosar, spre a vedea dacă este loc la o acțiune penală.

În acest caz, președintele tribunalului trebuie, pînă în douăzeci și patru de ore, să comunice procurorului copie după sentința declarativă de faliment, cu toate celelalte acte și informațiuni aflate în tribunal.

Articolul 708

Tribunalul de comerț este în drept să ordone deodată cu pronunțarea sentinței declarative de faliment, sau în urma, în orice stare a procedurii, arestarea falitului în contra căruia se ivesc indicii suficiente de procedura penală, mai cu seama în cazuri de disparițiune sau lipsa nejustificată a depunerii bilanțului sau a registrelor de comerț și chiar arestarea celorlalți complici sau culpabili de infracțiunile prevăzute în titlul VIII al acestei cărți.

Ordonanța de arestare trebuie să fie imediat comunicată procurorului, prin îngrijirea căruia se va proceda la arestare.

Articolul 709

Procedura falimentului înaintea jurisdicțiunii comerciale, și instrucțiunea sau procedura penală se vor urma independent una de alta și fără întrerupere, afară de cazurile prevăzute la art. 852 și la alin. 1 al art. 874.

Judecătorul de instrucțiune poate culege de la tribunalul de comerț, de la judecătorul-comisar și de la sindic orice informațiuni și orice științe de care ar avea trebuință; poate asemenea verifica sau cere copii ori extracte după registrele și hîrțile falitului dar nu poate să le ridice de la grefa tribunalului comercial.

Completându-se instrucțiunea, judele-instructor trebuie în orice caz să se pronunțe dacă este sau nu caz de urmărire în contra inculpaților.

Deciziunea definitivă a instanțelor penale va trebui să fie notată pe marginea sentinței declarative de faliment și se va publica ca și aceasta.

Articolul 710

Numele și pronumele falitului se va înscrie într-un tablou afișat în sala tribunalului care a declarat falimentul și în sala burselor de comerț.

Acei al căror nume figurează pe acest tablou nu pot intra în localurile burselor. Aceasta dispozițiune trebuie să fie înscrisă pe tablou.

Articolul 711

Pînă ce nu se termina procedura falimentului, falitul nu se poate departa de la domiciliul sau fără o permisiune a judecătorului-comisar, și este dator să se prezinte înaintea acelui judecător ori de câte ori va fi chemat. Însă dacă judecătorul se va convinge ca falitul este împiedicat de a se infatisa în persoana din cauze bine-cuvantate, poate să-l autorizeze a se infatisa prin mandatar.

Articolul 712

Sentința declarativă de faliment ridică de drept falitului, din ziua pronunțării sale, administrațiunea bunurilor sale, chiar și a aceluia pe care le-a dobîndit în timpul falimentului.

Acțiunile care aparțin falitului nu vor putea fi exercitate decît de către sindic, afară de acele care privesc drepturile lui exclusiv personale, sau care sînt străine falimentului.

Din ziua declarațiunii falimentului, nici o acțiune în contra falitului privitoare la bunurile sale mobile sau imobile, și nici un act de executare asupra aceluiași bunuri, nu va putea fi intentat sau îndreptat decît în contra sindicului.

Tribunalul, dacă găsește cu cale, poate permite sau ordonă ca falitul să fie citat în cauza, mai cu seama atunci cînd ar avea interese opuse cu sindicul.

Falitul are dreptul să intervină în chestiunile din care pot să decurgă în sarcina sa o imputare de bancrută.

Articolul 713

Sentinta declarativă de faliment suspenda, numai față de masa creditorilor, curgerea dobânzilor a creanțelor negarantate prin ipoteca, gaj, sau alt privilegiu.

Dobânzile creanțelor garantate nu pot fi cerute decât asupra sumelor provenind din vânzarea bunurilor supuse privilegiului sau ipotecii; când însă din neajungerea acestor garanții dreptul creditorilor se exercită asupra masei hirografare, restul creanței neacoperit se determina, fără a se tine în seama dobânzile posterioare datei sentinței declarative de faliment.

Articolul 714

Datoriile cu scadența obligatorie în sarcina falitului, și acele a căror scadenta este subordonată voinței sale, sînt considerate ca ajunse la scadenta prin efectul declarațiunii falimentului.

Articolul 715

Pentru chiriile datorate de falit, actele de executare asupra bunurilor mobile care servesc la comerțul sau vor fi suspendate în timp de treizeci de zile de la data sentinței declarative de faliment, afară de măsurile conservatoare și de dreptul pe care proprietarul îl dobandise mai dinainte pentru a reintra în posesiunea bunurilor închiriate. Când proprietarul a obținut acest drept, suspendarea actelor de execuțiune mai sus arătate încetează de drept.

Articolul 716

Dacă falitul este locatar de imobile pentru trebuințele comerțului sau, și dacă contractul trebuie să dureze mai mult de un an de la data declarațiunii falimentului, masa creditorilor are facultatea să ceară desființarea acelui contract, dând proprietarului o dreaptă despăgubire.

Articolul 717

Prin sentinta declarativă de faliment, sau printr-o alta posterioară, tribunalul, din oficiu sau după cererea oricărui interesat, determina provizoriu ziua încetării plăților.

În lipsa de o determinare specială, încetarea plăților se socotește ca a avut loc în ziua pronunțării sentinței care a declarat falimentul, sau în ziua morții falitului, sau în aceea a retragerii sale din comerț, dacă falimentul a fost declarat în urma acestor evenimente.

În nici un caz încetarea plăților nu se va putea fixa la o epoca mai departată de trei ani de la datele susmenționate.

Articolul 718

Singurul refuz al unor plăți pe temei de excepțiuni pe care în buna credință debitorul îl socotește întemeiat, nu constituie o probă de încetarea plăților; precum asemenea faptul material al continuării plăților prin mijloace procurate în mod ruinator sau fraudulos, nu împiedică ca comerciantul să fie declarat ca în realitate este în stare de încetare de plăți.

Articolul 719

În contra sentinței care determina provizoriu la un timp anterior data încetării plăților, se poate face contestațiune înaintea tribunalului care a pronunțat-o, numai ca aceasta contestațiune să fie notificată în cursul celor 8 zile de la încheierea procesului-verbal de verificarea creanțelor.

Toate contestațiunile în contra acestei sentințe se discută contradictoriu cu sindicul în audiența fixată pentru discutarea contestațiunilor ivite la verificarea creanțelor, și se rezolvă împreună cu dăsele prin una și aceeași sentinta.

După expirarea celui termen sau când sentinta care s-a pronunțat asupra contestațiunii nu mai este supusă opozițiunii sau apelului, data încetării plăților rămîne irevocabil determinată în privința tuturor creditorilor.

Articolul 720

Toate actele și operațiunile falitului și toate plățile făcute de dânsul în urma sentinței declarative de faliment sînt nule de drept.

Sînt asemenea nule, față cu masa creditorilor:

- 1) Toate actele și înstrăinările cu titlu gratuit făcute în urma datei încetării plăților;
- 2) Plata datoriilor neajunse la scadenta făcută în urma sus zisei date, fie în bani, fie prin cesiune, vânzare, compensatiune sau altfel.

Articolul 721

Toate actele, plățile și înstrăinările făcute în fraudă creditorilor, în orice timp ar fi fost făcute, trebuiesc să fie anulate conform dispozițiunilor art. 975 din codicele civil.

Articolul 722

Se presumă făcute în fraudă creditorilor, și în lipsa de probă contrarie se anulează față cu masa creditorilor, următoarele acte dacă sînt survenite în urma datei încetării plăților;

- 1) Toate actele, plățile și înstrăinările cu titlu oneros, când cel de al treilea cunoștea starea de încetare a plăților în care se găsea comerciantul, cu toate că încă nu era declarat falit;

- 2) Actele și contractele comutative, în care valorile date sau obligațiunile luate de falit întrec cu mult ceea ce i s-a fost dat sau promis;
- 3) Plățile datoriilor ajunse la scadența și exigibile, care nu au fost efectuate în bani sau cu efecte de comerț;
- 4) Gajurile, anticreșele și ipotecile constituite asupra bunurilor debitorului.
- Aceeași prezumțiune va avea loc și pentru actele, plățile și instrairile cu orice titlu făcute în cele zece zile anterioare declaratiunii în faliment, chiar în lipsa punctelor extreme sus enunțate.

Articolul 723

Inscripțiunile ipotecare luate în virtutea unui titlu recunoscut valabil nu sînt cuprinse în dispozițiunile articolelor precedente, numai să fie anterioare sentinței declarative în faliment.

Articolul 724

Dacă după încetarea plăților și înainte de pronunțarea sentinței declarative în faliment, comerciantul a plătit cambiile, acțiunea pentru restituirea banilor se va putea îndrepta numai în contra ultimului obligat pe cale de regres, care ar fi avut cunoștința de încetarea plăților în momentul cînd cambiala a fost trasa, sau girata.

Articolul 725

Dacă comerciantul a fost declarat falit după moartea sa, sau dacă moare după declarațiunea în faliment, soțul, fiii și moștenitorii săi pot să se prezinte în persoana sau prin mandatar, ca în locul defunctului, la formarea bilanțului, la cercetarea registrelor și la procedura falimentului.

Titlul II

Despre administrațiunea falimentului

Capitolul 1

Despre persoanele însărcinate cu administrațiunea falimentului

Articolul 726

Administrațiunea falimentului se va exercita de către un sindic numit de tribunal, cu supravegherea unei delegațiuni a creditorilor, sub direcțiunea judecătorului-comisar.

Ea are de scop conservarea și lichidarea bunurilor falitului și repartitiunea lor între creditori.

Secțiunea I

Despre sindic

Articolul 727

Sindicul se alege de tribunal dintre persoanele străine masei creditorilor, și care să nu fie rude sau afini falitului pînă la al patrulea grad inclusiv.

Articolul 728

Camerele de comerț, în a căror circumscripțiune se găsesc orașe unde reșede un tribunal de comerț, sau sînt notabile prin importanța comercială, pot forma o listă de persoanele cele mai apte pentru sarcina de sindic în falimente, deliberând cu scrutin secret.

Lista se comunică președintelui tribunalului comercial respectiv, și se reînnoiește la fiecare doi ani. Persoanele înscrise în lista pot fi menținute în lista reînnoită.

Sindicii falimentelor nu încetează din funcțiunile ce li s-a conferit, cu toate ca numele lor nu mai figurează pe noua listă făcută la expirarea celor doi ani.

Articolul 729

Acolo unde există lista indicată prin articolul precedent, sindicul trebuie să fie ales dintre persoanele cuprinse în ea, dacă tribunalul, pentru motive ce le-ar enunța în sentința sau încheierea sa, nu va găsi cu cale să numească o altă persoană afară din listă.

Articolul 730

După prima adunare a creditorilor arătate prin art. 703, tribunalul, văzând procesulverbal al acestei adunări, declară definitiv numirea sindicului în persoana provizoriu desemnată, sau conferă aceasta sarcina unei alte persoane.

Articolul 731

Numirea provizorie sau definitivă trebuie să fie încunostiintată imediat sindicului.

Sindicul care nu voiește să primească însărcinarea, trebuie să declare tribunalului refuzul sau în trei zile de la notificarea numirii.

Chiar în urma acestui termen, sindicul poate cere tribunalului să fie dispensat, însă nu poate părăsi însărcinarea pînă ce nu i se va numi un succesor, și pînă ce nu se va fi remis acestuia patrimoniul falimentului și contul administrațiunii sale.

Articolul 732

Dacă creditorii în adunarea în care se încheie procesul-verbal de verificarea creanțelor sau mai în urma cer ca în locul sindicului numit de tribunal să se numească un alt sindic de încrederea lor, deși acesta nu ar figura pe lista eligibililor sau ar fi interesat în faliment, și dacă cererea lor este sprijinită de majoritatea cerută pentru validitatea concordatului, înlocuirea trebuie să fie acordată.

Articolul 733

Tribunalul poate în orice timp sa revoce pe sindic și sa-l înlocuiască cu o altă persoană, fie după cererea creditorilor, fie din oficiu, după ce însă mai întâi îl va fi ascultat în camera de consiliu.

Articolul 734

Sindicul în genere nu este ținut sa dea garanție; dar dacă mijlocește interese speciale derivând din natura patrimoniului falitului, sau din condițiunile administrațiunii, tribunalul îi poate impune asemenea obligațiune prin sentinta declarativă de faliment, sau printr-o alta posteroară, din oficiu sau după staruinta delegatiunii creditorilor.

Cuantumul acestei garanții se determina de tribunal, luându-se și avizul delegatiunii.

Articolul 735

Tribunalul este în drept a determina suma retributiunii datorită sindicului pentru munca și serviciile sale.

Retribuțiunea nu poate consta decât într-o sumă fixată pentru toată durata falimentului, sau în o sumă determinată în proporțiune de afita la suta asupra totalității valorilor încasate.

Ea se va plati în rate sau în fracțiuni odată cu repartitiunile succesive de activ între creditori, și în proporțiune cu ceea ce dâșii primesc.

Secțiunea II Despre delegațiunea creditorilor

Articolul 736

Creditorii survegeaza administrațiunea falimentului prin mijlocul unei delegatiuni a trei sau cinci din ei, numita la cea dintâi adunare ce s-a fixat prin sentinta declarativă de faliment.

Majoritatea creditorilor, a căror creanțe au fost verificate sau admise la pasiv, poate, în adunarea încheierii procesului-verbal de verificarea creanțelor, sa schimbe pe membrii delegatiunii ori pe unul din ei, sau să le sporeasca numărul de la trei la cinci.

Articolul 737

Sindicul este dator sa încunoștiințeze imediat delegaților numirea lor.

Aceștia pînă în cinci zile de la comunicarea numirii lor trebuie să aleagă dintre dâșii un președinte, și sa-l facă cunoscut tribunalului. Iar în caz contrariu delegațiunea se prezidează de creditorul numit cu numărul mai mare de voturi.

Președintele reprezintă delegațiunea creditorilor în relațiunile sale cu sindicul, cu judecătorul-comisar și cu tribunalul; dar delegațiunea are facultatea de a distribui îndatoririle funcțiunii sale între membrii săi pe rând, sau pentru afaceri determinate.

Dacă președintele este împiedicat, îi tine locul acel dintre ceilalți delegați care a fost numit cu un mai mare număr de voturi.

În caz de paritate de voturi, se prefera cel mai înaintat în vîrsta.

Deciziunile delegaților se iau cu majoritatea absolută a voturilor.

Articolul 738

Delegațiunea creditorilor trebuie să se adune cel puțin de doua ori pe luna, însă președintele poate să o convoace oricînd va crede de cuviință.

Articolul 739

Fiecare din membrii delegatiunii creditorilor are dreptul nelimitat sa examineze registrele și actele privitoare la administrațiunea falimentului.

Delegațiunea și chiar președintele singur are dreptul sa asculte în orice timp pe sindic și pe falit; are asemenea dreptul sa ceara măsurile ce va crede de cuviință în interesul masei creditorilor, și chiar revocarea sindicului.

Secțiunea III Despre judecătorul-comisar

Articolul 740

Judecătorul-comisar este în special însărcinat de a dirige și grăbi toate operațiunile falimentului.

El ordonă măsurile urgente care sînt necesare pentru siguranța și conservarea bunurilor masei; numește, după propunerea sindicului, pe advocatii, procuratorii, experții, mijlocitorii și custozii de al căror serviciu ar

avea nevoie în afacerile falimentului; lichidează cheltuielile, emolumentele și despăgubirile care trebuie să se plătească persoanelor sus zise; convoca pe creditori veri de câte ori găsește cu cale; da relații tribunalului de contestații care se ivesc în faliment și care sînt de competența comercială; și poate propune chiar din oficiu revocarea sindicului.

Tribunalul poate oricînd să înlocuiască pe judecătorul-comisar cu un alt judecător.

Articolul 741

Judecătorul-comisar trebuie să se pronunțe în trei zile asupra reclamațiilor ce i s-ar face în contra oricărei operațiuni a sindicului, sub rezerva recursului la tribunal. Ordonanța judecătorului-comisar este executorie provizoriu.

Cererile falitului sau ale creditorilor pentru revocarea sindicului trebuie să fie propuse judecătorului-comisar. Dacă acesta nu a referit tribunalului în termen de trei zile, aceleași cereri pot să fie adresate direct tribunalului.

Articolul 742

Cînd din cauza de renunțare ori alt motiv este necesar să se numească unul sau mai mulți membri ai delegației creditorilor, judecătorul-comisar trebuie să îngrijească ca numirea să se facă în cea mai apropiată adunare a creditorilor, sau să ordone de urgență o convocare anume pentru aceasta.

Articolul 743

Judecătorul-comisar are dreptul să asculte pe falit, comisii și impiegatii săi, cum și orice altă persoană, în privința formării și verificării bilanțului, în privința cauzelor și împrejurărilor falimentului, și trebuie să transmită procurorului tribunalului informațiile culese.

Cu toate acestea, ascendenții, descendenții, frații și surorile, cum și soțul falitului, pot să se abțină de a face vreo depozitiune.

Articolul 744

Dacă în contra falitului ascuns s-a emis mandat de arestare, sau dacă este teama ca se va emite, judecătorul-comisar poate, după cererea falitului, recunoscînd printr-o ordonanță necesitatea de a-l asculta personal, să mijlocească pe lîngă procuror spre a se obține de la justiția penală competența salvagardarea libertății lui.

Articolul 745

Dacă falitul se afla arestat, judecătorul-comisar îl poate asculta veri de câte ori va avea trebuința, sau a-l aduce înaintea sa după propunerea sindicului, sau a delegației creditorilor, făcînd pentru aceasta cerere judecătorului de instrucțiune.

Capitolul 2

Despre punerea sigiliilor și despre inventariu

Articolul 746

Îndată după declarațiunea falimentului, sau cel mult în 24 de ore, judecătorul-comisar sau judecătorul de ocol, după delegațiune, va proceda la punerea sigiliilor, fie în prezența sindicului provizoriu dacă intervine, fie și în absența sa.

Chiar înainte de declarațiunea falimentului, tribunalul comercial poate ordona punerea sigiliilor din oficiu, sau după stăruința unuia sau mai multor creditori, dacă debitorul a dosit sau dacă este sustragere chiar parțială de activ.

Articolul 747

Sigiliile se vor pune pe magazine, conturi, birouri, case de bani, portofolii, registre, hîrtii mobile și pe orice efecte ale falitului.

Cînd sigiliile s-au aplicat prin mijlocirea unui judecător de ocol, el va înainta actele imediat tribunalului sau judecătorului-comisar care l-a delegat.

Articolul 748

Vestmintele, rufe și mobilele necesare falitului și familiei lui nu se vor pune sub sigilii, ci se vor lăsa falitului cu o listă descriptivă, rezervându-se dreptul judecătorului-comisar de a statua asupra reclamațiilor ce s-ar ivi în aceasta privință din partea sindicului sau a delegației creditorului.

Articolul 749

Obiectele a căror vânzare a fost autorizată și cele ce serv la exercițiul comerțului falitului, în caz cînd sindicul a fost autorizat a continua acest comerț, nu vor fi puse sub sigilii, dacă sindicul va cere; dar vor trebui să fie imediat inventariate și prețurile în prezența judecătorului-comisar. Procesul-verbal constatator se va înainta tribunalului.

Articolul 750

Registrele de comerț ale falitului, dacă sindicul o cere, nu se vor pune sub sigilii; dar vor trebui să fie parafate, încheindu-se un proces-verbal cu o descriere minuțioasă a satrii în care se găsesc.

Acest proces-verbal se va păstra de judele-comisar, iar registrele se vor remite sindicului cu obligație de a le depune imediat la tribunal.

Judele-comisar poate autoriza pe sindic să păstreze el registrele sau să le ridice de la tribunal pentru a se servi cu dănsle când ar avea trebuința în cursul administrației, determinând timpul ce va crede necesar pentru aceasta.

După expirarea acestui termen, registrele falitului trebuie să fie depuse și să rămână în păstrarea grefei pînă la închiderea falimentului.

În caz însă de acuzațiune de fals, judecătorul penal va putea cere remiterea temporală a registrelor pentru trebuințele judecății.

Cînd sindicul este depozitarul registrelor falitului, el e dator să le prezinte ori de câte ori i s-ar cere, spre examinare, de către judecătorul-comisar, de delegațiunea creditorilor sau de judecătorul de instrucțiune.

Articolul 751

Cambialele și celelalte titluri de credit cu scadența scurtă, sau care ar fi de prezentat la acceptare, sau acelea în privința cărora ar fi necesar a se face acte conservatorii, pot fi remise sindicului cu autorizarea judecătorului-comisar și după o prealabilă descriere a lor, pentru ca sindicul să îngrijească a se face acele acte.

Judecătorul-comisar va lua de la sindic o listă subscrisă de toate actele lui încredințate.

Articolul 752

Atunci cînd judecătorul-comisar găsește ca inventariul bunurilor falitului se poate face într-o singură zi, el poate ordona ca sindicul provizoriu să procedeze imediat la facerea inventariului, fără să se pună sigiliile.

Articolul 753

În cele trei zile de la numirea sa definitivă, sindicul va cere ridicarea sigiliilor și va proceda la inventarierea bunurilor sigiliilor și va proceda la inventarierea bunurilor falitului în prezența acestuia, sau citându-l legalmente.

Articolul 754

Inventarul este scutit de formalitățile obișnuite de procedura și de taxele de timbru și înregistrare, și va trebui să fie făcut în dublu original de către sindic împreună cu delegațiunea creditorilor, sau, dacă aceasta nu este încă constituită, în prezența a unui sau mai multor creditori, designați de tribunal sau, în caz de urgență, de către judecătorul-comisar.

Inventarul trebuie să cuprindă descrierea întregului activ al falitului, și să fie subscris de toți aceia care au participat la facerea lui. Unul din originalele inventarului va trebui să fie depus în 24 de ore de la terminarea lui, la grefa tribunalului.

Sindicul se poate ajuta la facerea inventarului și a estimatunii bunurilor, cu o persoană expertă numită de judecătorul-comisar.

Cu toate acestea, cînd împrejurările speciale ale falimentului o cer, tribunalul poate prescrie reguli și precauțiuni particulare pentru facerea inventarului.

Articolul 755

Inventarul odată terminat, sindicul trebuie să se constituie, din josul fiecăruia exemplar original, depozitar judiciar al mărfurilor, banilor, titlurilor de creanță, registrelor, hîrtilor, mobilelor și celorlalte obiecte ale falitului, care se remit în păstrarea sa.

Banii trebuie să fie depusi la casa de depuneri și recipisa la tribunal.

În ce se atinge de registrele și de hîrțile falitului, în caz de acțiune penală pentru fals, se va urma conform art. 454 și 457 și altor dispozițiuni relative din codicele de instrucțiune criminală.

Articolul 756

Dacă falimentul se declară în urma morții falitului, mai înainte de a se fi făcut inventarul moștenirii sale, sau dacă falitul moare în urma declarării falimentului, dar înainte de facerea inventarului, se procedează îndată la formarea lui conform regulilor de mai sus, în prezența moștenitorilor, sau ei legalmente citați.

Capitolul 3

Despre funcțiunile relative la administrațiunea falimentului

Articolul 757

Sindicul, îndată după numirea sa, trebuie să staruiască la judecătorul-comisar sau la judecătorul de ocol ca să procedeze la punerea sigiliilor, dacă ele nu ar fi încă aplicate. El trebuie asemenea, după indicațiunile bilanțului, registrelor și hîrtilor falitului, cum și după orice alte informațiuni ar mai putea culege, să întocmească un tablou despre creditorii falimentului și să adreseze fiecăruia dintre ei o înștiințare specială, pentru cea dintâi adunare, cu arătarea dispozițiunilor din sentința declarativă de faliment, privitoare la prezentarea declarațiunilor creanțelor și la închiderea procesului verbal de verificare.

Tabloul creditorilor, cu arătarea aproximativă a creanțelor respective, trebuie să fie depus la grefa tribunalului, și poate fi rectificat și completat la judecătorul-comisar, chiar înainte de verificarea creanțelor.

În caz de omisiune sau de neglijență în îndeplinirea indatoririi mai sus arătată, sindicul este răspunzător de daune, și poate chiar să fie destituit din însărcinarea sa și lipsit de parte sau de totalul salariului sau.

Articolul 758

Cînd falitul nu a prezentat bilanțul, sindicul sub controlul judecătorului-comisar și al procurorului trebuie să-l întocmească fără întârziere cu elementele ce a putut aduna.

Dacă bilanțul a fost prezentat de falit, sindicul trebuie să-l verifice și să-i facă rectificările și adăugirile ce ar crede necesare.

Bilanțul astfel făcut, verificat și rectificat, trebuie depus la grefa tribunalului.

Articolul 759

Dacă falitul justifica ca s-a găsit în imposibilitate, fără culpa din parte-i, de a prezenta bilanțul sau registrele sale de comerț în termenul fixat de art. 698, tribunalul poate, dacă nu are nici o îndoielă ca ar fi rea credință, să-l autorizeze, printr-o încheiere data în camera de consiliu, de a prezenta bilanțul într-un termen ulterior scurt; iar după expirarea și acestui termen se vor aplica dispozițiunile articolului precedent. În acest scop falitul poate să examineze registrele sale de comerț la sindic sau la grefa.

Articolul 760

Sindicul trebuie să cheme pe falit înaintea sa, ca să examineze registrele, să le recunoască conținutul, să le certifice starea în care se afla, să la încheie și să le semneze în prezenta sa.

Dacă falitul nu se prezintă la invitarea făcută, va fi somat să compare cel mult în 48 de ore înaintea judecătorului-comisar.

Falitul care se afla în stare de arestare, sau care nu a obținut o permisiune de libertate, poate fi autorizat de judecătorul-comisar să compare prin mandatar.

Articolul 761

Sindicul provizoriu trebuie să încaseze creanțele falitului, observând măsurile de asigurare care vor fi fost prescrise de judecătorul-comisar, și să dea chitanța.

El trebuie să facă toate actele conservatoare pentru drepturile falitului în contra debitorilor săi, și să ia asupra bunurilor lor inscripțiuni pentru ipotecile care nu ar fi fost înscrise de falit.

Inscripțiunile se vor lua în numele masei, și pe lângă cerere se va alătură un certificat al grefei tribunalului de comerț constatând numirea sindicului.

Sindicul numit definitiv continuă încasarea creanțelor sub privegherea delegațiunii creditorilor.

Articolul 762

Scrisorile și telegramele adresate falitului trebuie să fie remise sindicului, care este autorizat a le deschide și pe unele și pe altele; falitul poate să asiste la deschiderea lor, și, dacă conținutul scrisorilor și telegramelor nu privește la interesele sale patrimoniale, poate să ceară predarea lor. Sindicul este dator să păstreze secretul.

Articolul 763

Sindicul chiar provizoriu poate să fie autorizat de judecătorul-comisar să vîndă lucrurile supuse stricăciunii sau la o micșorare iminentă de valoare, cum și acele a căror conservare ar fi costisitoare; asemenea poate fi autorizat să continue comerțul falitului, făcând acest comerț n-ar putea fi întrerupt fără prejudiciu pentru creditori.

Formele și condițiunile vinderii și sigurantele necesare pentru continuarea comerțului sînt determinate de judecătorul-comisar.

Ordonanța este provizoriu executorie; dar este supusă recursului înaintea tribunalului încît se atînge autorizarea de a continua exercițiul comerțului.

Articolul 764

Sindicul trebuie să lucreze personal în toate afacerile însărcinării sale, dacă nu a fost autorizat de judecătorul-comisar să se reprezinte prin alții și cu cheltuielile sale în unele operațiuni determinate. El mai poate asemenea fi autorizat de judecătorul-comisar, ascultându-se și delegațiunea creditorilor, atunci cînd împrejurări particulare o reclama, ca să fie ajutat sub a sa răspundere în administrațiune de una sau mai multe persoane retribuite.

El mai poate asemenea fi autorizat de judecătorul-comisar să întrebuițeze pe falit pentru a-i înlesni administrațiunea, și în acest caz condițiunile concursului dat de falit sînt determinate de judecător.

În adunarea încheierii procesului-verbal de verificarea creanțelor, creditorii trebuie să delibereze asupra continuării puterilor concesate sindicului, sau asupra modificărilor ce vor crede de cuviință.

Articolul 765

Judecătorul-comisar poate acorda falitului, pentru el și familia sa, din activul falimentului ajutoarele necesare, și să le fixeze cuantumul după propunerea sindicului, ascultându-se și delegațiunea creditorilor.

Ordonanța judecătorului-comisar este supusă recursului la tribunal.

După încheierea procesului-verbal de verificare a creanțelor, nici un ajutor nu se mai poate da falitului și familiei sale, fără o deliberatiune a creditorilor.

Articolul 766

Banii provenind din vânzări și din încasări, scăzându-se sumele recunoscute necesare de judecătorul-comisar pentru cheltuielile de justiție și de administrație, vor trebui să fie imediat depusi la casa de depuneri, și recipisa la tribunal. Sindicul este dator ca în trei zile de la încasare să prezinte judecătorului-comisar proba executării acestei depuneri. În caz de întârziere, sindicul este dator dobânzi pentru sumele nedepuse.

Articolul 767

Banii depusi de sindic sau de alții în contul falimentului nu pot fi retrasi decât în virtutea unei ordonanțe a judecătorului-comisar. Dacă sînt sechestrați, sindicul trebuie mai întîi să obțină ridicarea sechestrului.

Articolul 768

Sindicul trebuie să prezinte, la finitul fiecărei luni, delegațiunii creditorilor, un prospect sumar despre administrațiunea sa, și un tablou despre depozitele efectuate cu actele justificative. Dacă împrejurările falimentului o reclama, judecătorul-comisar poate să prelungească acest termen pînă la trei luni.

Articolul 769

În orice faliment sindicul trebuie, în 15 zile de la primirea insaracinarii sale, sa remită judecătorului-comisar o expunere succintă a principalelor cauze și împrejurări ale falimentului și a caracterului ce el prezintă, cum și un cont sumar al stării aparente a masei.

Judecătorul-comisar trebuie să privegheze îndeplinirea acestor îndatoriri, și sa transmită imediat procurorului tribunalului expunerea și contul sindicului, însoțite de observațiunile sale. Dacă aceste relațiuni nu s-au prezentat în termenul sus arătat, judecătorul comisar trebuie să avizeze pe procuror, arătându-i cauzele întârzierii și sa constranga pe sindic chiară cu pedepse pecuniare a le prezenta în cel mai scurt termen posibil.

Articolul 770

Cînd sindicul încetează din însărcinarea sa înainte de a se fi terminat lichidațiunea activului după dispozițiunile titlului IV, el trebuie să predea fără întârziere succesorului sau patrimoniul și actele falimentului, și să-i remită contul administrațiunii sale.

Dacă facerea inventarului nu este terminată, el trebuie să intervină pentru a face să se constate predarea a tot ce el primise.

Darea socotelilor nu e definitivă pînă ce nu se va fi aprobat de creditorii.

În caz de moarte sau de interdicțiune a sindicului, aceste îndatoriri trec la erezii sau reprezentanții săi.

Terminandu-se lichidarea activului, creditorii vor fi convocați de judecătorul comisar pentru a delibera asupra dării socotelilor de către sindic.

La adunările creditorilor în care se tratează despre darea socotelilor, trebuie să fie citat și falitul.

Titlul III

Despre lichidațiunea pasivului

Capitolul 1

Despre verificarea creanțelor

Articolul 771

Creditorii falitului trebuie să prezinte declarațiunea creanțelor lor și titlurilor din care deriva, la grefa tribunalului de comerț, în termenul fixat de sentința declarativă de faliment. Grefierul le da chitanța și formează un tablou (stat).

Articolul 772

Dacă sînt creditorii care resed în țara străină, judecătorul-comisar poate, după împrejurări, în privinta acestora, sa prelungească termenul pentru verificarea creanțelor lor și pentru închiderea procesului-verbal de verificare. Despre acesta însă el trebuie să dea o înștiințare specială tuturor creditorilor.

Articolul 773

Declarațiunea creanțelor trebuie să arate numele și pronumele, sau firma, și domiciliul creditorului, suma datorită, drepturile de privilegiu, de gaj sau de ipoteca, și titlul din care creanta deriva.

Ea trebuie să conțină afirmarea clară și explicită, ca creanta este adevărata și reală, și trebuie să fie semnată de creditor sau de o persoană autorizată cu mandat special să facă pentru el aceasta afirmare, trebuind și în mandat să se exprime suma creanței.

Dacă creditorul nu domiciliază în comuna în care resede tribunalul, declarațiunea trebuie să conțină și alegerea de domiciliu în aceeași comuna; altfel toate notificațiunile posterioare se vor face creditorului la grefa tribunalului, afișându-se și la usa tribunalului.

Articolul 774

Creanțele se verifica de judecătorul-comisar prin confruntarea titlurilor prezentate cu registrele și cu hârtiile falitului.

Judecătorul-comisar poate să ordone intervenirea sindicului, a delegațiunii creditorilor și a falitului; poate încă să ordone comparațiunea personală a creditorului sau să-l autorizeze a compare prin mandatar, să prescrie înfățișarea registrelor de comerț ale creditorului sau a unui extract dintr-ansel, și să asculte pe orice altă persoană care ar putea să-i dea informațiuni sau lămuriri.

Procesul-verbal de verificare a creanțelor trebuie să enunțe toate operațiunile făcute, să indice numele persoanelor intervenite și să relateze declarațiunile lor.

Articolul 775

Creanțele necontestate și acelea pe care judecătorul-comisar le găsește justificate, sînt admise la pasivul falimentului. Judecătorul-comisar trebuie să facă mențiune despre aceasta în procesul-verbal și pe marginea titlurilor din care ele deriva, arătând suma pentru care fiecare creanța s-a admis.

Dacă este contestațiune sau dacă judecătorul-comisar nu găsește ca creanța este pe deplin justificată, orice deciziune rămîne rezervată pînă la ziua închiderii procesului-verbal de verificare, și creditorul care nu a intervenit în persoana sau prin mandatar trebuie să fie încunoștințat special de sindic.

Articolul 776

În ziua fixată de sentința declarativă a falimentului pentru închiderea procesului-verbal de verificare, judecătorul-comisar, în virtutea puterilor acordate de art. 774, va proceda contradictoriu cu interesatii la examinarea tuturor creanțelor contestate, și chiar ale acelor deja admise asupra cărora s-ar ivi vreo contestație.

Falitul și creditorii, a căror creanțe au fost verificate sau numai trecute în bilanț, pot să asiste și să se opună la verificările făcute sau ce sînt a se face.

Creanțele necontestate, sau acelea pe care toți interesatii le recunosc ca justificate, sînt admise la pasivul falimentului în modul arătat în articolul precedent.

În caz de contestațiuni, dacă creanțele contestate sînt comerciale, judecătorul-comisar decide prin o singură sentință contestațiile care privesc acele creanțe, care prin valoarea lor nu trec peste competența judecătorului de ocol, cu rezerva apelului la tribunal; cît pentru celelalte creanțe, el trimite pe părți la o audiență fixă înaintea tribunalului.

Dacă creanțele contestate sînt civile, judecătorul-comisar, oricare ar fi suma contestată, trimite pe părți la o audiență fixă dinaintea aceluiași tribunal, care însă le va judeca constituit civilmente.

Audiența va fi fixată pînă în 15 zile de la închiderea procesului-verbal, chiară dacă nu vor fi expirate termenele prorogate după dispozițiunile art. 772.

Articolul 777

După închiderea procesului-verbal de verificare, declarațiunile creanțelor și opozițiunile în contra declarațiunilor sau admițiilor de creanțe deja făcute, trebuiesc să fie notificate sindicului și creditorilor a căror creanțe se ataca, și să fie depuse la grefa tribunalului cu documentele pe care se întemeiază, cel puțin două zile mai înainte de audiența fixată pentru rezolvarea contestațiunilor.

În lipsa de asemenea contestațiuni, audiența trebuie să fie fixată în un termen nu mai mic de cinci și nici mai mare de cincisprezece zile de la închiderea sus zisului proces-verbal.

Articolul 778

Tribunalul sau judecătorul de ocol, examinând toate contestațiile deodată și împreună, contradictorii cu sindicul și persoanele arătate în articolele precedente, se pronunță prin o singură sentință, chiară dacă ar trebui să se ordone vreun act oarecare de instrucțiune în privința uneia sau a mai multor creanțe.

Articolul 779

În toate cazurile în care nu se poate pronunța sentința definitivă, și chiar dacă în privința unei creanțe ar fi contestațiuni pendinte înainte jurisdicțiunii civile, tribunalul comercial poate să admită provizoriu pentru o sumă determinată la pasivul falimentului creanțele contestate, pentru ca în virtutea lor șase poată exercita drepturile creditorului în deliberațiunile falimentului, cu rezerva însă a deciziei definitive din partea judecătorului competent, asupra validității contestațiunii.

Tribunalul de comerț poate suspenda deciziunea definitivă asupra admiției unei creanțe pînă la sfîrșitul acțiunii penale privitoare la dînsa, sau al procedurii penale începute după dispozițiile art. 707, și în acest caz el determină asemenea dacă și pînă la ce suma creanța să fie admisă provizoriu la pasivul falimentului.

Articolul 780

Creditorul căruia nu i se contesta decît privilegiul sau ipoteca, va fi admis provizoriu la deliberațiile falimentului ca creditor hirografar pînă ce acea contestațiune va fi rezolvată.

Articolul 781

Creanțele neproducătoare de dobînda și neajunse la scadenta la data declarațiunii falimentului, vor fi admise la pasiv pentru suma lor întreaga, cu rezerva expresă însă ca plata oricărei repartitii parțiale să consistă într-o sumă la care dacă i s-ar adăuga interesele socotite de 6% pe an, pentru timpul cât mai rămâne să curgă de la data mandatului de plată pînă la ziua scadentei creanțe, această sumă să echivaleze cu suma cotei de repartitiune.

Articolul 782

Creanțele pentru declarațiunea cărora s-a prelungit termenul conform art. 772, vor fi verificate în mod suplimentar la sosirea aceluia termen, după dispozițiile acestui capitol.

Articolul 783

Chiar după expirarea termenelor fixate prin articolele precedente, creditorii cunoscuți sau necunoscuți care nu și-au declarat încă creanțele, pot să facă această declarație contradictorie cu sindicul, pînă cînd nu s-au sfîrșit repartitiunile întregului activ al falimentului.

Tribunalul va putea chiar să-i admită provizoriu la pasiv, conform dispozițiilor precedente.

În caz de descoperire de fals, de dol, de erori esențiale de fapt sau de descoperiri de titlu pînă aci necunoscute, se poate încă face opozițiune contra admitterilor de creanțe deja efectuate.

Cheltuielile derivînd din declarațiunile de creanțe și opozițiunile tardive sînt întotdeauna în sarcina acelor care le fac.

Efectele declarațiunilor și opozițiunilor tardive sînt determinate în titlul V.

Capitolul 2

Despre diferitele specii de creditor

Articolul 784

Toți creditorii falitului au dreptul să ia parte la deliberările falimentului, cu rezerva dispozițiunilor care reglează participarea creditorilor avînd ipoteca, gaj, sau alt privilegiu în repartitiunea activului și intervenirea lor la concordat.

Secțiunea I

Despre creditorii avînd gaj sau alt privilegiu asupra bunurilor mobile

Articolul 785

Sindicul poate oricînd, cu autorizarea judeului-comisar, să retragă în profitul falimentului lucrul dat în gaj, plătind pe creditor.

Poate asemenea să facă să se ordone de judecătorul comisar vînzarea gagiului cu licitație publică, și creditorului nu se va putea opune la aceasta decît numai renunțînd la dreptul de a-și obține plata creanței sale asupra celorlalte bunuri nesupuse gajului.

Dacă gagiul s-a vîndut pe un preț mai mare decît creanța, prisosul aparține masei falimentului.

Articolul 786

Dispozițiile codicelui civil privitoare la privilegiile asupra mobilelor se aplică și în materie de faliment, cu rezerva dispozițiunilor speciale cuprinse în acest codice și cu modificările următoare:

1) Salariul datorat lucrătorilor întrebuințați de-a dreptul de către falit, în timpul lunii care a precedat declarația falimentului, se va admite între creanțele privilegiate, în același rang ca privilegiul stabilit în art. 1729 din codicele civil pentru salariile datorate oamenilor de serviciu. Salariul datorat băieților din pravalie și comisilor pentru cele șase luni care au precedat declararea falimentului se va admite cu același rang.

2) Privilegiul locatorului prevăzut la art. 1730 codicele civil nu se întinde asupra mărfurilor ieșite din magazine sau din locurile unde locatarul își exercită comerțul sau industria, sau, dacă cei de al treilea au dobîndit drepturi asupra lor, afară de cazul de sustracțiune fraudulos. Privilegiul are loc și asupra descagubirii datorată locatorului după dispozițiile art. 716;

3) Creanța pentru prețul neplătit al mașinilor de importanța valoare, întrebuințate într-o exploatare industrială, manufacturiera sau agricolă, este privilegiată în rangul indicat la numărul 5 de sub articolul 1730 codicele civil, asupra mașinilor vîndute și predate falitului în cei trei ani care au precedat declarația falimentului cu toate că ar fi devenit imobile prin destinațiune. Acest privilegiu nu va avea nici un efect dacă vînzătorul, în cele trei luni de la predarea mașinilor în primirea cumpărătorului în țară, nu va fi făcut să se transcrie actul din care rezultă vînzarea și creanța sa, în registrul de transcripțiune imobiliară a tribunalului în jurisdicțiunea căruia s-au așezat mașinile.

Articolul 787

Sindicul trebuie să prezinte judecătorului-comisar lista creditorilor care pretind a avea dreptul de gaj sau alt privilegiu asupra mobilelor. Contestațiunile asupra existenței privilegiului vor fi rezolvate după dispozițiile art. 776 și următoarele.

Articolul 788

Dacă prețul mobilelor supuse la un privilegiu special nu ajunge pentru plata creditorilor privilegiați, aceștia concursa pentru rest cu creditorii hirografari la distribuirea celeilalte părți de activ.

Secțiunea II

Despre creditorii privilegiați sau ipotecari asupra imobilelor

Articolul 789

Dacă una sau mai multe repartituni a prețului bunurilor mobile se face înainte de distribuirea prețului imobilelor, creditorii privilegiați sau ipotecari ale căror creanțe sînt verificate concursa la acele repartituni cu întreaga lor creanță, cu rezerva deducerilor mai jos arătate.

Articolul 790

Creditorii privilegiați sau ipotecari care, după vînzarea imobilelor, sînt defenitiv colocali asupra imobilelor în rang util pentru totalitatea creanțelor lor, nu vor primi partea din prețul ce li se cuvine, decât deducandu-se dintr-ansa sumele ce ei au primit deja din repartițiile masei hirografare. Sumele astfel distrase nu rămîn pentru ceilalți creditori ipotecari, dar sînt atribuite masei hirografare și distribuite numai ei.

Articolul 791

Dacă creditorii privilegiați sau ipotecari nu au fost colocali decât pentru o parte din creanțele lor asupra prețului imobilelor, drepturile lor asupra masei hirografare sînt defenitiv regulate în proporție cu sumele pentru care ai au mai rămas creditori în urma acelei colocaliuni, și masa va fi subrogată în locul lor pentru aceea ce ei vor fi primit, după dispozițiile art. 789, peste proporțiunea părții creanței necolocate.

Articolul 792

În privinta creditorilor privilegiați sau ipotecari care nu au fost colocali în rang util asupra prețului, sau care nu sînt plătiți integral cu prețul imobilelor, se vor aplica dispozițiile art. 788.

Secțiunea III

Despre drepturile femeii falitului

Articolul 793

În caz de faliment al bărbatului, femeia reia imobilele dotale cu dreptul de a percepe veniturile precum și imobilele parafernale care-i aparțineau în momentul căsătoriei, și pe acelea pe care le-a dobîndit în timpul căsătoriei provenind din cauze juridice anterioare, sau prin efectul unei donatiuni sau succesiuni testamentare sau legitime

Articolul 794

Femeia va relua asemenea imobilele dobîndite de dînsa și în numele ei cu banii proveniți din înstrăinarea bunurilor care-i aparțineau în momentul căsătoriei, sau care i-au parvenit în urma prin unul din modurile arătate în articolul precedent, cu condițiune însă numai ca în contractul de achizițiune să se declara expres aceasta întrebuintare și ca proveniență banilor să fie stabilită printr-un inventar sau prin orice alt act cu data certa.

Articolul 795

În toate celelalte cazuri și oricare ar fi regimul sub care s-au căsătorit sotii, prpresumtia este ca bunurile dobîndite de femeia falitului aparțin bărbatului și ca au fost plătite cu banii lui, astfel încît acele bunuri trebuiesc să fie întrunite la masa falimentului; femeia însă este admisă să facă proba contrarie.

Articolul 796

Bunurile mobile, atît dotale cat și parafernale cuprinse în contractul de căsătorie, sau parvenite femeii în vreunul din modurile arătate în art. 793, se reiau de femeie în natura dacă identitatea lor este dovedită cu un inventar sau prin orice act cu data certa.

Dacă bunurile femeii au fost înstrăinate și cu prețul lor s-au dobîndit alte bunuri mobile și imobile, femeia poate exercita asupra acestora dreptul indicat în art. 794, cu condițiune ca proveniență banilor și noua lor întrebuintare să fie constatată printr-un act avînd data certa.

Toate celelalte obiecte mobile aflate în posesiunea fie a bărbatului, fie a femeii și oricare ar fi regimul căsătoriei, se presupun ca aparțin bărbatului, afară numai dacă femeia nu va proba contrariul.

Articolul 797

Data certa a unui act, cerută de art. 794 și 796, trebuie să fie stabilită în modurile determinate de codicele civil; dar proba achizițiunii, a posesiunii și a înstrăinării titlurilor de credit și acțiunilor de societăți comerciale se va putea face și cu registrele stabilimentelor publice, sau ale societăților prin acțiuni.

Articolul 798

Dreptul arătat în art. 793 și 794 nu poate fi exercitat de femeie decât cu sarcina datoriilor și ipotecilor de care acele bunuri au fost legalmente grevate.

Articolul 799

Dacă bărbatul era comerciant la expoca celebrării căsătoriei, sau dacă, neavând atunci vreo profesiune determinată, a devenit comerciant în anul următor, ipoteca legală pentru dota femeii nu se întinde în nici un caz asupra bunurilor dobândite de bărbat în timpul căsătoriei prin orice alt titlu, afară de succesiune sau donațiune.

În cazurile sus zise femeia nu poate exercita nici o acțiune asupra masei falimentului pentru avantajele derivând din contractul de căsătorie, și creditorii nu vor putea să se prevaleze de avantajele derivând din același contract în favoarea bărbatului.

Articolul 800

Dacă femeia are contra bărbatului vreo creanță derivând dintr-un contract cu titlu oneros, sau dacă ea a plătit pentru dănsul vreo datorie, creanța este presumată a fi constituită și datoria a fi plătită cu banii bărbatului, și femeia nu va putea exercita nici o acțiune asupra masei falimentului, decât dacă va face proba contrarie, conform dispozițiilor art. 795.

Femeia falitului va fi admisă la pasivul falimentului pentru prețul bunurilor sale înstrăinate în timpul căsătoriei de către bărbat, rezervându-se însă acțiunea masei asupra sumelor ce femeia ar putea scoate conform dispozițiilor art. 1255 din codicele civil.

Secțiunea IV Despre coobligati și despre fidejutori

Articolul 801

Creditorul care posedă obligațiuni subscribe, girate sau garantate solidar de către falit și alți coobligati, care au căzut în stare de faliment, participă la repartitiuni în toate masele și va fi trecut cu valoarea nominală a creanței sale pînă la deplina achitare.

Articolul 802

Nici un regres pentru dividendele plătite nu se acordă falimentelor coobligăților, unora contra altora; însă dacă creanța întreaga, capital și accesorii, a fost plătită de una sau de mai multe mase coobligate, astfel ca creditorul nu mai are nici o acțiune contra celorlalte, cele dintâi vor avea drept de regres contra celui de al doilea în proporțiune cu partea datoriei ce au plătit, și cu aceea ce cădea în sarcina respectiva a fiecăruia.

Dacă toate dividendele întrunite, ce s-au atribuit creditorului în toate falimentele coobligăților, ar trece peste suma lui datorată, restul va fi înapoiat maselor falimentelor în proporțiunea sus arătată. Dacă însă unii din coobligati erau garanții altora, prisosul aparține după ordinea obligațiunilor maselor falimentelor a acelor coobligati care au dreptul să fie garantați.

Articolul 803

Dacă creditorul, posesor al unor obligațiuni solidare între falit și alți coobligati, a primit înainte de faliment o parte din creanța sa, el nu va putea fi trecut la masa falimentului decât scăzându-se partea primită și conserva pentru ceea ce-i mai ramne datorat drepturile sale contra coobligăților sau fidejusorilor.

Coobligatul sau fidejusorul falitului care a plătit o parte din datoria solidară, va figura la masa pentru tot ce va fi plătit în descărcarea falitului; cu toate acestea creditorul conserva dreptul de a prelua, pînă la plata sa integrală, dividendul destinat coobligatului sau fidejusorelui, restrangându-și în acest caz acțiunile sale contra aceluiași coobligat sau fidejusore la suma pentru care va mai fi rămas încă creditor după primirea celor două dividende.

Articolul 804

Coobligatul sau fidejusorul falitului care, pentru siguranța acțiunii sale de regres, are asupra bunurilor acestuia un drept condiționat de ipoteca sau de gaj, va fi cuprins în masa falimentului cu suma pentru care ipoteca sau gajul i-au fost constituite.

Dar această sumă se va confunda cu cea cerută de creditor în masa falimentului, și prin urmare va fi computată o singură dată în calculul majorității cerute pentru validitatea deliberărilor creditorilor falimentului. Prețul bunurilor ipotecate sau al gajului aparține creditorului, deducându-se din suma ce îi este datorată.

Articolul 805

Creditorii conserva acțiunea lor pentru totalitatea creanțelor contra coobligăților sau fidejusorilor falitului, chiar dacă acesta ar fi obținut un concordat la care ar fi consimțit de bunăvoie înșiși acești creditori.

Titlul IV Despre lichidarea activului

Capitolul 1

Mijloacele pentru a lichida activul

Articolul 806

Sindicul trebuie să procedeze, sub supravegherea delegațiunii creditorilor și sub direcțiunea judecătorului-comisar, la lichidarea activului falimentului, fie asigurând și incasand creanțele, fie procedând la vânzarea averii mobile și imobile, îndată după trecerea celor zece zile de la pronunțarea hotărârii arătate în art. 778.

Dacă în acest interval a intervenit o propunere de concordat, în vederea condițiunilor căruia s-ar crede oportun să se amâne vânzarea, sindicul va putea fi autorizat de judecătorul-comisar să suspende acea vânzare.

Judecătorul-comisar va putea, dacă o va găsi cu cale, ca înainte de a se efectua vânzarea să facă a se estima lucrurile ce sînt de vîndut prin experți numiți de dînsul.

Aceasta estimățiune se va depune la grefa tribunalului.

Articolul 807

Vînzarea bunurilor este asemenea suspendată, dacă creditorii vor decide a se continua exploatarea în tot sau în parte a patrimoniului comercial al falitului, pentru timpul, în limitele și cu condițiunile ce ei vor trebui să determine cu precizie.

Aceasta deciziune nu poate fi luată decît cu o majoritate de trei pături a creditorilor în număr și în suma. Creditorii disidenti și falitul pot face opozițiune la tribunal, dar acesta nu va suspenda executarea deciziei luate de creditorii.

Articolul 808

Datoriile provenind din operațiunile sindicului vor fi plătite din activul falimentului, cu preferința asupra datoriilor anterioare; iar dacă aceste operațiuni trag după dînsle obligațiuni care ar trece peste activul falimentului, numai creditorii care le-au autorizat, sînt personal ținuți peste partea lor din activ, în limita însă a autorizațiunii date. Ei vor contribui în proporțiunea creanțelor lor respective.

Articolul 809

În cazul prevăzut de art. 807, creditorii trebuie să fie convocați de judecătorul-comisar cel puțin odată pe an.

În aceste adunări sindicul va da socoteala de administrațiunea sa.

Articolul 810

Judecătorul-comisar, ascultând delegațiunea creditorilor, va putea autoriza pe sindic a transige asupra tuturor contestațiunilor care interesează masa, chiar cînd ar fi privitoare la dreptul imobiliar.

Cînd obiectul tranzacțiunii are o valoare nedeterminată sau mai mare de 1.500 lei, tranzacțiunea va trebui să fie supusă la omologarea tribunalului comercial, dacă obiectul aparține patrimoniului comercial, și la aceea a tribunalului civil dacă face parte din drepturile străine comerțului.

Omologarea nu va putea avea loc decît după ce falitul va fi fost ascultat sau chemat în regula.

Capitolul 2

Despre vînzarea mobilelor și a imobilelor falitului

Secțiunea I

Despre vînzarea mobilelor

Articolul 811

Judecătorul-comisar, ascultând delegațiunea creditorilor, poate autoriza pe sindic să vîndă mărfurile și celelalte obiecte mobile ale falitului, fixînd însă termenul vînzării și prescriind dacă ea trebuie să se facă prin buna învoială, sau cu licitațiune, prin organul mijlocitorilor de mărfuri, prin al portareilor, sau altor funcționari publici delegați pentru acesta. Această autorizație poate fi acordată pentru cauze binecuvîntate chiar înainte de a fi expirat termenul indicat la art. 806, citîndu-se însă prealabil falitul.

În ambele cazuri ordonanța va fi supusă apelului la tribunal.

Articolul 812

Tribunalul, după cererea sindicului și citînd pe falit, poate autoriza pe sindic să trateze și să încheie vînzarea în masa totală sau parțială a bunurilor mobile rămase nevandute și a creanțelor neîncasate. Actul de înstrăinare trebuie să fie aprobat de delegațiunea creditorilor și omologat de tribunal.

Secțiunea II

Despre vînzarea imobilelor

Articolul 813

De la data sentinței declarative de faliment, nici un creditor nu va putea proceda la exproprierea silită a imobilelor, chiar dacă ar avea asupra lor un drept de privilegiu sau ipoteca; sindicul însă este dator să provoace vânzarea lor cu formele stabilite pentru vânzarea bunurilor de minori.

Cererea de vânzare va fi făcută către tribunalul civil competent îndată după expirarea termenului prevăzut de art. 806.

Dacă la prima licitație nu se prezintă concurenți, judecătorul-comisar va putea, după cererea sindicului și cu consimțământul delegațiunii creditorilor și al creditorilor ipotecari să permită vânzarea de bunăvoie, când ea ar prezenta un folos invederat.

Actul de vânzare trebuie să fie omologat de tribunalul civil.

Articolul 814

Dacă urmărirea era începută înainte de a se pronunța sentința declarativă de faliment de către un creditor având privilegiu sau ipoteca asupra imobilelor urmărite, sindicul trebuie, pentru ca procedura să poată fi îndeplinită fără întârziere, să intervină sau să ceară a fi substituit în locul creditorului urmărit în cazurile prevăzute de lege.

Dispozițiile art. 513 și 523 procedura civilă se aplică și în cazul în care, afară de imobilele supuse urmăririi, falitul mai are și alte imobile în cuprinsul jurisdicțiunii aceluiași tribunal.

Capitolul 3 **Despre revendicațiune**

Articolul 815

Pot fi revendicate rimesele în cambiale sau în alte titluri de credit neplătite încă, și pe care falitul le posedă în natura în ziua sentinței declarative de faliment, dacă aceste rimese au fost făcute de proprietarul lor cu simplul mandat de a face să se încaseze valoarea lor și de a o păstra în contul sau, sau dacă ele au fost destinate de proprietarul lor pentru plăți anume determinate.

Articolul 816

Pot asemenea să fie revendicate, dacă se posedă în natura, în tot sau în parte, de către falit în ziua sentinței declarative de faliment, mărfurile care i-au fost predate cu titlul de depozit spre a fi vândute în contul proprietarului, cu rezerva însă a dispozițiilor din acest codice relative la revendicațiunea titlurilor la purtător pierdute sau furate și ale art. 1909 din codicele civil.

Poate asemenea să fie revendicat prețul sau parte din preț al aceluiași mărfuri care nu fusese plătit în bani sau altfel, nici trecut în cont curent între falit și cumpărător.

Articolul 817

Mărfurile expediate falitului, al căror preț el nu l-a plătit încă, pot fi revendicate dacă, în ziua declarării falimentului, nu ajunseseră încă în magazinele sale sau nu fuseseră primite la dispoziția lui în magazinele sau locurile de depozit ori de paza ale comisionarului insaracinat să le vândă pentru contul lui.

Revendicațiunea nu este admisă dacă mărfurile înainte de sosirea lor fuseseră vândute fără fraudă prin girarea facturii, a poliței de încărcare sau a scrisorii de carat, când acestea sînt în ordine, sau prin remiterea acelor titluri când sînt la purtător.

Acela care revendică, trebuia să despăgubească masa de sumele plătite în contul lui și de toate anticipațiunile făcute pentru navlu sau port, pentru comision, pentru asigurări sau alte speze și să plătească sumele ce ar fi datorate pentru aceleași cauze.

Articolul 818

Vînzătorul poate să țină mărfurile vândute care n-au fost predate falitului, sau care nu i-au fost expediate lui sau unei alte persoane pentru contul sau.

Articolul 819

În cazurile prevăzute de cele două articole precedente, sindicul, cu consimțământul delegațiunii creditorilor și cu autorizarea judecătorului-comisar, va putea cere predarea mărfurilor plătind vînzătorului prețul convenit.

Articolul 820

Cererile de revendicare trebuie să fie propuse înaintea judecătorului-comisar contradictoriu cu sindicul și cu delegațiunea creditorilor.

Fiecare din creditorii și chiar falitul este admis să le contesteze. Dacă nu exista contestațiune sau dacă contestațiunea după valoarea lucrului revendicat este de competența judecătorului de ocol, revendicarea este admisă sau respinsă printr-o ordonanță a judecătorului-comisar supusă apelului. În caz contrariu, judecătorul-comisar trebuie să trimită pe părți la o audiență fixă înaintea tribunalului de comerț.

Articolul 821

Cererile de revendicațiune în natura suspenda vînzarea lucrurilor revendicate, dar nu pot anula vînzările deja efectuate.

Cererile de revendicarea prețului nu au efect asupra sumelor deja distribuite înaintea lor.

Titlul V

Despre repartitiunea între creditori și despre închiderea falimentului

Articolul 822

Sumele de bani aparținînd falimentului, scăzând cheltuielile de justiție și de administrațiune și ajutoarele acordate falitului și familiei sale, trebuie înainte de toate să se întrebuițeze, cu autorizarea judecătorului-comisar, la plata creditorilor cu gaj sau alt privilegiu, și restul va fi distribuit între toți creditorii în proporțiune cu creanțele lor verificate.

În acest scop sindicul trebuie să prezinte în fiecare luna judecătorului-comisar un stat de situațiune al falimentului și al banilor disponibili, pentru a fi repartizați. Judecătorul-comisar va ordonă, de va fi loc, o repartitiune, fixând suma de distribuit și va îngriji ca toți creditorii să fie avizați despre aceasta.

Articolul 823

Statul de repartitiune va fi format de sindic și va deveni executoriu prin ordonanța judecătorului-comisar.

Pentru repartizarea banilor aflați în depozit, sindicul va remite fiecăruia din creditori mandatul de plată după statul de repartitiune.

Plățile se efectuează de-a dreptul de către casa.

Articolul 824

Nu se va proceda la nici o repartiziune decât rezervandu-se porțiunea corespunzătoare conform bilanțului la creanțele pentru care termenul verificării a fost prorogat, dacă aceste creanțe n-au fost încă admise la pasivul falimentului în momentul repartitiunii.

Dacă aceste creanțe n-au fost trecute în bilanț pentru o sumă determinată, sau dacă creditorul pretinde o sumă mai mare decât cea trecută în bilanț, judecătorul-comisar va determina suma de rezervat, cu apel la tribunal. Ordonanța judecătorului-comisar este provizoriu executorie.

Articolul 825

Porțiunea rezervată rămîne în depozit pînă la împlinirea termenelor prorogate după dispozițiile art. 772

Dacă creditorii pentru care termenele au fost prorogate nuau făcut sa li se verifice creanțele conform dispozițiunilor precedente, porțiunea rezervată se va împărți între creditorii admiși la pasiv.

Aceeași rezerva are loc și pentru creanțele în privinta admitterii cărora nu s-a fost statuat definitiv.

Dacă sumele rezervate produc interese, acestea se cuvin creditorilor pentru care s-au rezervat.

În toate cazurile, depozitul este în riscul și pe cheltuiala lor.

Articolul 826

Nici un mandat de plată nu se va emite de sindic decât numai după prezentarea titlului constitutiv al creanței.

Sindicul va menționa pe titlu mandatul de plată.

Dacă nu exista titlu scris, sau dacă nu este posibil a-l prezenta, judecătorul-comisar va putea autoriza plata asupra prezentării extractului după procesul-verbal de verificarea creanțelor.

Articolul 827

Creditorii care vor fi declarat tardiv creanțele lor conform dispozițiilor art. 783, nu vor putea reclama în contra repartitiunilor activului deja făcute, nici să se opună la cele deja ordonate de judecătorul-comisar dar vor concura numai la repartitiunile următoare în proporțiune cu creanta lor, și cînd vor fi fost admiși provizoriu la pasiv în proporțiune cu suma determinată de tribunal. Dacă însă ei justifica ca au fost în imposibilitate de a face declarațiunea creanței lor în termenele stabilite, ei vor putea fi admiși a prelua asupra activului nedistribuit încă și dividendele ce li s-ar fi cuvenit în distributiunile anterioare.

În caz de opozițiune tardivă în contra admitterii unei creanțe, tribunalul poate ordonă ca sumele cuvenite pentru aceasta creanta în repartitiunile următoare sau pentru partea contestată a acestei creanțe, să fie ținute în rezerva; și dacă în virtutea acelei opozițiuni creanta va fi în tot sau în parte declarata inexistentă, chiar sumele pe nedrept primite în repartitiunile precedente vor trebui să fie restituite la masa.

Articolul 828

După terminarea repartitiunii sumelor provenite din averea mobilară și imobiliară a falitului, procedura falimentului va fi închisă; însă fiecare creditor își păstrează dreptul la plata restului creanței sale.

Cu toate acestea, procedura falimentului se va redeschide cînd debitorul va face o asemenea cerere, oferind creditorilor săi de a le plăti cel puțin încă o zecime din creanțele lor și dînd cauțiune pentru cheltuieli. În acest caz

tribunalul va rechema la însărcinarea lor pe judecătorul-comisar și pe sindic, sau îi va numi din nou, și va lua toate măsurile prevăzute în dispozițiunile precedente în privinta conservării și a administrării patrimoniului existent, cum și în privinta lichidațiunii lui, și în privinta pasivului care ar fi survenit.

Nu se va proceda la nici o repartitiune decât numai după expirarea în privinta noilor creditori, a termenelor stabilite conform dispozițiilor art. 703.

Articolul 829

Dacă falitul probează ca a plătit integral în capete, interese și cheltuieli, toate creanțele admise la faliment, el va putea obține de la tribunal prin o sentință ștergerea numelui sau de pe tabloul falitilor.

Aceasta dispozițiune nu se aplică bancrutarilor frauduoși, nici celor condamnați pentru fals, furt, abuz de încredere, escrocherie sau înșelăciune și delapidare de bani publici.

Titlul VI

Despre încetarea și suspendarea falimentului

Capitolul 1

Despre neajungerea activului

Articolul 830

Dacă operațiunile falimentului nu vor putea continua în mod util din cauza insuficienței activului, tribunalul, ascultând pe sindic, delegațiunea creditorilor și pe falit, va putea declara, chiar din oficiu, încetarea acelor operațiuni.

Aceasta declarațiune va reintegra pe creditori în exercițiul drepturilor lor asupra bunurilor falitului, menținându-se în privinta acestuia efectele declarațiunii de faliment.

Articolul 831

Falitul și orice interesat va putea oricând cere tribunalului revocarea sentinței prin care s-a declarat încetarea operațiunilor falimentului plătind cheltuielile judecătorești arătate în articolul precedent și dând cauțiune pentru cheltuielile ulterioare.

Dacă revocațiunea este admisă, se va proceda conform primului alineat al art. 828.

Capitolul 2

Despre moratoriu

Articolul 832

Dacă sentința declarativă de faliment a fost pronunțată după cererea creditorilor sau din oficiu, falitul justificând cu probe valabile ca încetarea plăților a fost consecința unor evenimente extraordinare și neprevăzute, sau în alt mod scazabile, și stabilind cu documente sau cu dare de garanții indelungate ca activul patrimoniului sau covearse pasivul, va putea să ceară tribunalului, în cele trei zile ce urmează după publicarea acelei sentințe, ca să se suspende executarea ei.

Cererea nu va putea fi primită dacă falitul nu a prezentat sau nu prezintă împreună cu dânsa registrele sale de comerț regulat ținute, bilanțul sau comercial și o listă nominativă de toți creditorii săi, cu arătarea domiciliului și a sumelor creanțelor lor.

Articolul 833

Președintele, verificând prezentarea registrelor, a bilanțului și a listei creditorilor, va ordona convocarea acestora înaintea judecătorului-comisar pentru a discuta cererea de moratoriu și va fixa la trebuința o zi, care să nu fie posterioară zilei primei adunări ordonată prin sentința declarativă de faliment.

Această ordonanță se va notifica imediat sindicului și tuturor creditorilor prin îngrrijirea falitului.

Această ordonanță nu va împiedica îndeplinirea actelor decurgând din declarațiunea de faliment în privinta persoanei și bunurilor falitului.

Articolul 834

Procesul-verbal al adunării trebuie să arate numele și pronumele creditorilor care au comparut și declarațiunile fiecăruia dintr-ansii și a sindicului, în privinta veracității și ființei fiecărei creanțe, a cererii de moratoriu și a duratei lui.

Va trebui asemenea să arate propunerile măsurilor conservatorii necesare, modurile de lichidațiune prin bună înțelegere, și persoanele cărora se poate încredința administrațiunea sau supravegherea patrimoniului falitului în timpul moratorului.

Articolul 835

La cea dintâi audiență care va urma după ziua adunării sus zise, tribunalul va statua contradictoriu cu falitul, cu sindicul și cu creditorii intervenienți asupra cererii de suspensie, ținând mai cu seama cont de dorința exprimată de majoritatea creditorilor.

Dacă tribunalul găsește aceasta cerere admisibilă, el ia următoarele măsuri:

- 1) Fixează termenul moratorului, fără ca acest termen să poată trece peste șase luni;
- 2) Ordonă debitorului ca înăuntrul aceluiași termen să producă dovada cum că a plătit toate datoriile sale ajunse la scadență, sau că a obținut de la creditori amânarea plății;
- 3) Prescrie măsurile conservatorii și precauțiunile ce va crede necesare pentru a asigura integritatea patrimoniului debitorului;
- 4) Numește o comisiune de creditori însărcinată de a supraveghea administrațiunea și lichidarea patrimoniului căzut în faliment.

Suspendarea procedurii comerciale a falimentului nu împiedică cursul urmăririi penale.

Articolul 836

Debitorul care a obținut moratoriul, are dreptul să procedeze la lichidațiunea voluntară a activului falimentului sau și la stingerea pasivului cu concursul comisiunii creditorilor sus numită și sub direcțiunea judecătorului-comisar.

Regulile speciale ale lichidațiunii și autorizațiunile de a vinde, de a constitui ipotecă sau gajuri, de a lua bani împrumut, de a transige, de a încasa bani sau a face plăți, sau de a face alte acte strict necesare în scopul lichidării, trebuie să fie prescrise de tribunal prin sentința care acordă moratoriul sau prin alte sentințe ulterioare, ascultându-se și comisiunea lichidatoare.

Articolul 837

În timpul moratorului, nici un act de urmărire nu se va putea întreprinde sau continua contra debitorului, și nici o acțiune nu se va putea intenta sau continua contra lui, dacă nu rezultă din fapte posterioare acordării moratorului.

Moratoriul nu are efect în privința creanțelor Statului provenind din contribuțiuni, nici în privința drepturilor creditorilor având ipoteca, gaj sau alt privilegiu.

Articolul 838

Dacă în timpul moratorului intervine o înțelegere de bunăvoie cu toți creditorii, relațiunile ulterioare între aceștia și debitor se regulează conform acelei convențiuni.

Învoiala se poate de asemenea stipula în mod valabil numai cu majoritatea creditorilor care ar reprezenta cel puțin trei pătrimi din pasiv, cu condițiune numai că creditorii care au consimțit să ia asupra lor împreună cu debitorul consecințele oricărui litigiu cu creditorii disidenți și la trebuința obligațiunea plății integrale a creanțelor lor.

În ambele aceste cazuri, dacă declarațiunea de faliment intervenise deja, învoiala trebuie să fie omologată de tribunal și produce efectele concordatului întrucât privește închiderea falimentului.

Articolul 839

Dacă cererea de moratoriu nu este admisă, tribunalul, dacă este necesar, fixează prin aceeași sentință noi termene pentru verificarea creanțelor.

Dacă după acordarea moratorului se descopăr, în timpul duratei sale, datorii nedeclarate de falit, sau neexistența unora din creanțele declarate, sau dacă acesta nu îndeplinește obligațiunile care i-au fost impuse în privința administrațiunii și lichidării patrimoniului sau, sau dacă s-a făcut culpabil de fapte de dol ori rea credință, sau dacă activul sau nu mai oferă speranța plății integrale a datoriilor sale, tribunalul va putea revoca chiar din oficiu moratoriul, și prescrie măsurile necesare pentru continuarea procedurii falimentului.

Articolul 840

Chiar înainte de declarațiunea de faliment, comerciantul va putea cere un moratoriu, numai să fie în stare a justifica concursul condițiunilor prescrise de art. 832, depunând la grefa tribunalului documentele acolo arătate și suma necesară pentru cheltuieli.

Dacă justificările prezentate se găsesc suficiente, tribunalul, ascultând pe reclamant în camera de consiliu, va putea ordona convocarea creditorilor în cel mai scurt termen posibil, fără a trece peste 15 zile, și prescrie măsurile provizorii ce le va crede necesare, însărcinând pe judecător cu direcțiunea executării.

Sentința va fi notificată procurorului tribunalului în scopul indicat la art. 707.

Acest moratoriu se regulează prin dispozițiunile acestui capitol, care nu ar fi incompatibile cu dânsul.

Dacă tribunalul găsește că cererea nu e nejustificată, sau dacă se ivește unul din cazurile prevăzute în articolul precedent, se paseste fără întârziere la declararea de faliment.

Articolul 841

Ori de câte ori s-a acordat un moratoriu, dacă în cursul duratei lui se dovedește a se fi plătit creditorilor anteriori o parte considerabilă din creanțele lor, sau dacă mijlocesc împrejurări speciale, tribunalul va putea, intervenind un vot favorabil al majorității creditorilor, care ar reprezenta cel puțin jumătate din restul pasivului, să acorde un al doilea moratoriu pentru un termen care asemenea nu va trece peste șase luni.

Articolul 842

Documentele și celelalte mijloace de probațiune, avînd de scop a lumina judecata tribunalului asupra cererii de moratoriu, pot să fie prezentate fără a fi necesar de a le investi cu formalitățile prescrise de legi pentru timbru de înregistrare.

Capitolul 3

Despre concordat

Articolul 843

În orice stare a procedurii falimentului se poate încheia concordat între falit și creditorii săi, data toți consimt la aceasta.

Sindicul este dator a depune toate silintele pentru încheierea concordatului.

În concordat se poate conveni încetarea sau suspendarea procesului comercial al falimentului, dar nu se poate împiedica continuarea instrucțiunii penale.

Articolul 844

Dacă nu s-a obținut un concordat prin consimțămîntul tuturor creditorilor, falitul, sindicul, delegațiunea creditorilor, sau un număr de creditori reprezentând cel puțin a patra parte a pasivului, pot cere oricînd judecătorului-comisar o convocare a creditorilor pentru a li se propune un concordat.

Ordonanța de convocare trebuie să fie notificată creditorilor, sindicului și falitului.

Propunerea concordatului nu suspenda actele întreprinse pentru lichidarea falimentului, cu rezerva dispozițiunii primului alineat al art. 806.

Articolul 845

În adunarea pentru concordat, falitul trebuie să se prezinte în persoană; dar poate să fie autorizat pentru juste motive de către judecătorul-comisar să se reprezinte printr-o altă persoană.

Sindicul trebuie să prezinte adunării o relațiune scrisă în privinta stării falimentului, a îndeplinirii formalităților, a operațiunilor ce au avut loc și în special în privinta mijloacelor întrebuițate pentru a provoca încheierea concordatului, în privinta obstacolelor întampinate și a măsurilor ce crede necesare pentru a înlesni acea încheiere. Relațiunea trebuie să fie subscrisă de sindic și prezentată judecătoruluicomisar.

Procesul-verbal al adunării va menționa tot ce s-a deliberat și decis într-ansa.

Articolul 846

Concordatul nu se poate face decât cu primirea majorității tuturor creditorilor, ale căror creanțe au fost verificate sau admise provizoriu cu condițiunea ca creditorii aderenti sa reprezinte cele trei pături din totalitatea acelor creanțe; altfel concordatul e nul.

Variațiunile în numărul creditorilor și în suma creanțelor derivând din sentinta arătată în art. 778, nu au influența asupra validității concordatului încheiat cu majoritatea sus zisa.

Articolul 847

Pentru formarea majorității cerute pentru validitatea concordatului nu se tine socoteala de creanțele cu ipoteca, gaj sau alt privilegiu, dacă creditorii nu renunța la ipoteca, gaj sau alt privilegiu, dacă creditorii nu renunța la ipoteca sau privilegiul lor.

Renunțarea poate asemenea să se refere la o parte din creanta și la accesorii, numai ca suma, în capital și accesorii pentru care ea are loc, să fie determinată, și ca această sumă sa nu fie inferioară la a treia parte din creanta întreaga.

Votul dat fără nici o declarațiune de renunțare limitată implica de drept renunțarea la ipoteca sau la privilegiu pentru întreaga creanta.

Efectele renunțării încetează de drept dacă concordatul nu are loc sau se anulează în urma.

Deciziunile celorlalți creditori nu pot vătăma drepturile creditorilor ipotecari sau privilegiați.

Articolul 848

Concordatul trebuie să fie subscris în aceeași daunare în care a fost consimțit.

Dacă concordatul s-a primit numai de majoritatea în număr a creditorilor prezenți sau de majoritatea celor trei pături a sumei totale a creanțelor, și chiar cînd nu s-ar fi întocmit nici una nici cealaltă din aceste majorități, dar dacă concordatul a fost primit de un număr însemnat de creditori, judecătorul-comisar poate, dacă creditorii aderenti nu declara ca își retrag consimțămîntul, sa amâne deliberatiunea la o alta adunare, sau sa fixeze un termen pentru culegerea și altor adeziuni.

În caz de vreo schimbare în condițiunile concordatului, adeziunile date în prima adunare rămîn fără efect.

Creditorii au dreptul sa ia notite în cancelarie după procesele-verbale ale adunării.

Articolul 849

Concordatul va trebui să fie omologat de tribunal după cererea părții celei mai diligente.

Creditorii care n-au consimțit sau n-au intervenit, vor putea face opozițiune în termen de 8 zile de la închiderea procesului-verbal sau de la expirarea termenului concedat de judecătorul-comisar.

Cererea de opozițiune va fi motivată și va trebui să fie notificată sindicului și falitului deodată cu citațiunea pentru audiența fixă înaintea tribunalului.

Dacă termenul sus zis a trecut fără să se fi făcut vreo opozițiune, tribunalul statuează în camera de consiliu asupra omologării:

În caz contrariu, tribunalul se va pronunța asupra opozițiilor și asupra omologării prin una și aceeași sentință.

Dacă opozițiunea este respinsă, tribunalul sau curtea de apel va putea odată cu respingerea opoziției condamna pe oponent la o amendă de la 100 pînă la 5.000 lei, cînd opoziția sa va fi fost făcută cu rea credință și în scopul învederat numai de a se întîrzia executiunea concordatului.

Articolul 850

Dacă judecată vreunei opozițiuni depinde de rezolvarea unor chestiuni care, din cauza materiei, nu ar fi de competența tribunalului de comerț, acest tribunal nu se va putea pronunța decît după rezolvarea acestor chestiuni; însă va trebui să fixeze un termen scurt înăuntrul căruia creditorul oponent va fi obligat să pornească judecata înaintea autorității competente și să justifice ca a făcut aceasta, cu deșteptare că în caz contrariu se va urma judecata asupra celorlalte opozițiuni fără a se mai lua în considerațiune pretensiunile sale.

Articolul 851

Dacă prin concordat s-a consimțit ipotecă pentru garantarea celor interesați, tribunalul, pronunțînd omologarea concordatului, va trebui să fixeze un termen scurt pentru luarea înscrisurilor ipotecare.

Omologarea nu produce efect decît din ziua luării înscrisurilor.

Articolul 852

Cînd, după circumstanțele falimentului și după condițiunile concordatului, se vede că falitul ar merita un tratament special, hotărîrea de omologare mai poate ordona ca, după completă îndeplinire a obligațiilor luate prin concordat, numele debitorului să fie sters din tabloul falitilor; se mai poate asemenea declara printr-ansa că prin efectul îndeplinirii aceluiași obligațiuni va rămănea revocată sentința declarativă de faliment, chiar în privința urmăririi penale.

Îndeplinirea obligațiilor sus zise se constată prin o sentință pronunțată de același tribunal.

Articolul 853

Omologarea face concordatul obligatoriu pentru toți creditorii trecuți sau netrecuți în bilanț, a căror creanță sînt sau nu verificate și chiar pentru creditorii care au reședința afară din țară, și pentru aceia care au fost admiși provizoriu la pasiv, oricare ar fi suma definitiv lichidată în favoarea lor.

Articolul 854

Îndată ce sentința de omologarea concordatului nu va mai fi supusă opozițiunii sau apelului, încetează starea de faliment și totodată încetează funcțiunile sindicului și ale delegațiunii creditorilor, cu rezerva însă a dispozițiilor articolelor următoare:

Sindicul va trebui să dea cont falitului de administrația sa, care conține va fi discutat și încheiat în prezența judecătorului-comisar și va remite falitului toate bunurile sale, registrele, hîrțile și orice alte efecte, luînd descărcare, conformîndu-se condițiilor și precauțiilor stabilite prin concordat.

Judecătorul-comisar va încheia despre toate proces-verbale și funcțiunile sale încetează.

Tribunalul va judeca contestațiunile ivite.

Articolul 855

Concordatul deși omologat va putea să fie anulat de tribunal după cererea sindicului sau a oricărui creditor, după ce va asculta contradictorii pe sindic și pe falit, dacă se descoperă după omologare că s-a exagerat în mod fraudulos pasivul sau că s-a disimulat o parte importantă din activ. Aceasta anulare liberează de drept garanțiile date pentru concordat.

Nici o altă acțiune de nulitate în contra concordatului nu se admite în urma omologării.

Articolul 856

Dacă falitul nu îndeplinește condițiunile concordatului, majoritatea creditorilor care au luat parte la deliberațiuni și care n-au fost îndestulați cu sumele cuvenite prin concordat, va putea cere rezilierea lui.

Majoritatea se va determina după dispozițiunile art. 846.

Cererea se va propune înaintea tribunalului în numele zisilor creditori de către sindic sau de către creditori înseși, citîndu-se sindicul contradictoriu cu falitul și cu fidejutori, dacă sînt.

Rezilierea concordatului va putea fi cerută în mod individual, dar numai în propriul lor interes, de unul sau mai mulți creditori care nu vor fi fost îndestulați în tot sau în parte de sumele venite la scadența ce li se cuvenea în virtutea concordatului. În asemenea caz, acești creditori reintra în întregimea drepturilor lor față cu falitul, dar nu vor putea cere restul sumelor promise prin concordat, decît după expirarea termenelor fixate pentru plata ultimelor rate. Rezilierea concordatului nu liberează pe fidejutori, nici face să înceteze ipotecile și celelalte garanții constituite printr-ansul.

Articolul 857

Asupra prezentării sentinței care anulează sau reziliază concordatul, tribunalul va proceda conform dispozițiilor primului alineat al art. 828.

Actele făcute de falit în urma omologării concordatului și mai înainte de anularea sau rezilierea lui, nu vor putea fi declarate nule decât numai dacă vor fi fost făcute în fraudă drepturilor creditorilor.

Articolul 858

Creditorii anteriori concordatului reentra în întregimea drepturilor lor numai fața cu falitul, dar nu vor putea participa la masa falimentului decât numai în proporțiunile următoare.

Dacă nu au primit nici o parte din dividend, participa pentru totalitatea creanțelor lor.

Dacă au primit o parte, participa numai pentru porțiunea creanței primitive corespunzătoare cu porțiunea de dividend promisa și neprimită.

Dispozițiunile acestui articol se aplică și în cazul cînd un al doilea faliment va fi fost declarat, fără ca falimentul anterior să fi fost anulat sau reziliat.

Titlul VII

Dispozițiuni privitoare la falimentul societăților comerciale

Articolul 859

Falimentul unei societăți comerciale se declara de tribunalul comercial din jurisdicțiunea căruia societatea își are sediul ei.

Articolul 860

Falimentul unei societăți în nume colectiv sau în comandită produce și falimentul soților ilimitat responsabili.

Tribunalul va declara prin aceeași sentință falimentul societății și al soților; va arta numele, prenumele și domiciliul acestora și va numi un gîsingur judecător-comisar și un singur sindic.

Cu toate acestea, patrimoniul societății va fi ținut deosebit de acel al fiecărui soț atît la formarea inventarului cît și în operațiunile administrațiunii și ale lichidațiunii activului și pasivului.

Numai creditorii societății iau parte la deliberațiunile care interesează patrimoniul social, dar ei concura cu creditorii fiecărui soț la deliberațiunile care interesează patrimoniul individual al fiecărui soț căzut în faliment.

Sentința declarativă de faliment produce pentru toți soții faliti efectele arătate în titlul I al acestei cărți.

Articolul 861

Falimentul unui sau mai multor soți nu trage după sine falimentul societății.

Falimentul tuturor soților ilimitat responsabili în societățile în nume colectiv sau în comandită nu trage după sine falimentul societății, dacă aceasta nu se afla în stare de încetare de plăți.

Articolul 862

În caz de faliment al unei societăți în comandită prin acțiuni sau anonima, actele de procedura se fac contra administratorilor, directorilor și lichidatorilor. Ei sînt ținuți să compare înaintea judecătorului-comisar, a sindicului și a delegațiunii creditorilor ori de cîte ori ar fi chemați, și în special a procura informațiunile necesare pentru formarea și verificarea bilanțului și pentru descoperirea cauzelor și împrejurărilor falimentului. Ei vor trebui să fie ascultați ca reprezentanți legali ai societății falite în toate cazurile în care legea prescrie ca falitul să fie ascultat.

Articolul 863

Creditorii particulari ai unui soț nu sînt admiși la pasivul falimentului societății. Ei nu au drept decât asupra a ceea ce va mai ramanea soțului după indestularea creditorilor societății, exceptându-se drepturile derivând din privilegiu sau ipoteca.

Asociații în participațiune ai comerciantului falit nu sînt admiși la pasivul falimentului, decât numai pentru acea parte a capitalului adus de dîșșii pe care vor putea-o proba că nu a fost absorbită de partea pierderilor ce cad în cauza lor.

Articolul 864

Dacă societatea falită a emis obligațiuni la purtător, posesorii acestor obligațiuni vor fi admiși la pasivul falimentului în raport cu valoarea de emisiune a obligațiunilor, scăzându-se ceea ce li se va fi plătit cu titlul de amortisment sau de ramburs asupra capitalului de fiecare obligațiune.

Articolul 865

Dacă soții cu responsabilitate limitată în societățile anonime sau în comandită nu efectuase încă în momentul declarațiunii falimentului vîrsămintele părților luate asupra-le, sindicul poate fi autorizat să le ceară vîrsămintele ulterioare a căror necesitate va fi recunoscută la tribunal.

Articolul 866

În falimentul unei societăți anonime, care nu se găsește în stare de lichidațiune, concordatul poate avea de obiect lăcștinuarea sau cedarea întreprinderii sociale, și în asemenea caz el trebuie să determine condițiunile exploatării ulterioare.

Articolul 867

În societățile în nume colectiv și în comandită, creditorii pot consimți un concordat chiar în favoarea unuia sau mai multora dintre soții cu responsabilitate limitată.

În acest caz tot activul social se va supune administrațiunii și operațiunilor sindicului. Numai bunurile particulare ale soțului căruia i s-a acordat concordatul sînt excluse și nici o parte a activului social nu va putea fi întrebuintată pentru plata obligațiunilor derivând din concordat.

Soțul care a obținut un concordat particular este liberat de obligațiunea solidară către creditorii societății; dar pentru ca să obțină sentința indicată în art. 829, el trebuie să probeze ca toate datoriile societății falite au fost plătite; capete, interese și cheltuieli.

Titlul VIII

Despre infracțiuni penale în materie de faliment

Articolul 868

Acțiunea penală pentru infracțiunile cuprinse în acest titlu este de ordine publică.

Ea poate fi pusă în mișcare chiar înainte de declarațiunea de faliment, cînd încetarea plăților este însoțită de faptul de dosire, de ascundere, de închiderea magazinelor, de darea la o parte, sustragerea sau imputinarea frauduloasă a patrimoniului în dăuna creditorilor.

În aceste cazuri, procurorul tribunalului trebuie să comunice îndată încetarea plăților președintelui tribunalului comercial pentru îndeplinirea dispozițiunilor titlului I al acestei cărți.

Capitolul 1

Despre bancruta

Articolul 869

Este culpabil de bancruta simpla comerciantul care a încetat plățile și care se găsește într-unul din cazurile următoare:

- 1) Dacă cheltuielile sale personale sau acelea ale familiei sale au fost prea mari în raport cu starea sau condițiunea sa economică;
- 2) Dacă a pierdut o mare parte din patrimoniul sau în operațiuni curat de noroc, sau manifest imprudente;
- 3) Dacă, în scopul de a-și întârzia falimentul, a făcut cumpărări cu intențiunea urmată de fapt de a revinde lucrurile cumpărate cu prețuri sub valoarea lor curentă, sau dacă a avut recurs la împrumuturi, girare de efecte sau alte mijloace ruinătoare pentru a-și procura fonduri;
- 4) Dacă în urma încetării plăților a plătit pe vreun creditor în detrimentul masei;
- 5) Dacă n-a ținut în mod regulat registrele prescise de lege sau cel puțin registrul jurnal încheiat și vizat conform art. 27.

Articolul 870

Este asemenea culpabil de bancruta simpla comerciantul care a încetat plățile și care se găsește în vreunul din cazurile următoare;

- 1) Dacă nu a făcut în mod exact inventarul anual sau dacă registrele și inventarele sale sînt incomplete sau neregulat ținute, sau nu dau seama de adevărata stare a activului și pasivului sau, chiar cînd n-ar fi fraudă;
- 2) Dacă avînd contract de căsătorie, nu s-a conformat dispozițiunilor art. 19 și 20;
- 3) Dacă în cele trei zile de la încetarea plăților nu a făcut declarațiunea prescisa de art. 699, sau dacă, fiind vorba de falimentul unei societăți, declarațiunea făcută nu arată numele tuturor soților solidari;
- 4) Dacă, fără împiedicare legitimă, nu s-a prezentat în persoana înaintea judecătorului-comisar, a delegațiunii creditorilor sau a sindicului, în cazurile și în termenele prescise, și dacă prezentându-li-se le-a dat informațiuni false, sau dacă, după ce au obținut o permisiune de libertate nu s-a supus ordinului de a se prezenta, sau dacă s-a departat fără permisiune de la domiciliul sau în timpul falimentului;
- 5) Dacă nu a îndeplinit obligațiunile luate într-un concordat obținut într-un faliment anterior.

Articolul 871

Oricine exercitînd obișnuit profesiunea de mijlocitor va fi căzut în faliment, e culpabil de bancruta simpla.

Articolul 872

E culpabil de bancruta simpla comerciantul care, chiar înainte de declarațiunea de faliment și numai pentru a-și facilita obținerea unui moratoriu, și-a atribuit cu bună știință și în contra adevărului o parte din activ, sau a simulat datorii neexistente pentru a face să intervină în adunări creditori în tot sau în parte fictivi.

Articolul 873

E culpabil de bancruta frauduloasă, comerciantul falit care a sustras sau falsificat registrele sale, distras, tănuir sau disimulat o parte din activul sau, și comerciantul care, într-un alt scop decât cel indicat în articolul precedent, a înfățișat datorii neexistente; sau care în registre, în scripte sau în acte autentice ori private, sau în bilanț, s-a dat în mod fraudulos dator de sume ce nu datora.

Mai pot fi declarați bancrutari frauduloși comercianții care, înainte de declararea în faliment, vor fi înstrăinat o parte însemnată din maifuri sau activ, pe prețuri reduse și mai scăzute decât costul lor, în scopul fraudulos de a frustra pe creditori.

Articolul 874

Delictele de bancruta simpla sa pedeplesc cu închisoarea de la șase luni pînă la doi ani. În cazurile prevăzute de art. 870, pedeapsa poate să fie scăzută pînă la o luna.

Dacă tribunalul, prin sentinta de omologare a concordatului, declara, conform dispozițiilor art. 852, ca sentinta declarativă de faliment este revocată, urmărirea penală pentru bancruta simpla rămîne suspendată, și prin completa îndeplinire a obligațiilor luate prin concordat se stinge și acțiunea penală.

Bancruta frauduloasă se va pedepsi cu maximul închisorii corecționale și cu interdicțiunea pe timp mărginit.

Contra acelorora ce vor fi exercitat obișnuit profesiunea de mijlocitori, judecata, în caz de faliment, va aplica totdeauna maximul pedepseor prescrise în acest articol.

Cel ce este condamnat pentru faptul de bancruta va putea fi, osebit de aceasta, declarat incapabil de a exercita profesiunea de comerciant și nu va mai putea avea intrare în localurile de bursa.

Capitolul 2

Despre delictelor altor persoane decât falitul, fără complicitate în bancruta

Articolul 875

Prepusul sau reprezentantul comerciantului falit care în gestiunea lui încredințată s-a făcut culpabil de vreunul din faptele indicate la No. 2, 3, 4 și 5 din art. 869 și la No. 1 din art. 870, va fi pedepsit conform dispozițiunii primei părți a art. 874

Dacă s-a făcut culpabil de vreunul din faptele arătate la art. 873, el va fi pedepsit conform alin. 2 din același articol.

Articolul 876

În caz de faliment a unei societăți în comandită, prin acțiuni sau anonima, administratorii și directorii ei vor fi pedepsiți după dispozițiunile l-ei părți a art. 874, dacă falimentul a provenit din culpa lor, sau dacă nu au fost îndeplinite dispozițiunile articolelor 92, 93, 95, 96, 101, 142, 146, 147, 148, 157, 168, 173, 174, 175, 178, 179, 182, 183 și 184, sau dacă sînt culpabili de vreunul din faptele arătate la No. 2, 3, 4 și 5 a art. 869 și la No. 1, 3, 4 a art. 870:

Ei se vor pedepsi după aliniatul al 2-lea al art. 874, dacă sînt culpabili de vreunul din faptele indicate la art. 873.

Asemenea și:

- 1) Dacă au omis cu dol de a publică contractul social și schimbările ulterioare în modurile prescrise de lege;
- 2) Dacă au arătat în mod fals capitalul subscris sau vărsat;
- 3) Dacă au distribuit societărilor dividende evident fictive și cu chipul acesta au micșorat capitalul social;
- 4) Dacă cu dol au făcut preluări mai mari decât cele permise prin actul social;
- 5) Dacă au ocazionat cu dol sau prin mijlociri de operațiuni doloase falimentul societății.

Articolul 877

Sindicul falimentului care se va fi făcut culpabil de malversatiuni în administrațiunea sa, se va pedepsi cu maximul închisorii; iar dacă paguba cauzată este mica, închisoarea se va putea reduce pînă la trei luni.

Dacă sindicul nu s-a făcut culpabil decât de neglijența, el va fi pedepsit cu închisoare de la o luna la un an și cu amendă pînă la 300 lei. Aceste pedepse se pot aplica și separats, după împrejurări.

Dispozițiunile acestui articol se vor aplica asemenea auxiliarilor și celor însărcinați de către sindic cu executarea operațiunilor falimentului.

Articolul 878

Se vor pedepsi cu maximul închisorii cei care, deși n-ar fi complici în bancruta, se vor dovedi culpabili;

- 1) Ca într-un faliment, cu buna știința au distras, tănuir sau disimulat prin declarațiuni publice sau private bunuri mobile sau imobile de ale falitului;
 - 2) Ca în mod fraudulos au produs în faliment creanțe simulate în numele lor propriu, sau prin persoane interpose;
 - 3) Ca au săvârșit vreunul din faptele arătate în art. 873, exercitând comerțul sub numele altuia sau sub nume simulat. Aceeași pedeapsa se va aplica și comerciantului care și-a prestat numele.
- Ascendenții, descendenții, afinii și soțul falitului, care cu știința vor fi distras sau tănuir valori sau alte lucruri aparținînd falimentul, se vor pedepsi cu închisoare corecțională.

Articolul 879

Creditorul care va fi stipulat cu falitul sau cu altă persoană avantaje în folosul sau propriu pentru votul sau în deliberările falimentului, sau în cererea de moratoriu, sau acela care prin alte moduri decât cele prevăzute în art. 873 își mva fi procurat avantaje în sarcina activului falimentului, se va pedepsi cu închisoare pînă la un an și cu amendă pînă la 2.000 lei.

Închisoarea se poate întinde pînă la doi ani, dacă creditorul este membru al delegațiunii de supraveghere.

Articolul 880

În cazurile prevăzute de cele doua articole precedente, sentinta penală de condamnare va sa ordone:

- 1) Reintegrarea, dacă este cazul, la masa creditorilor a bunurilor sau valorilor sustrase și restituirea celor în drept a sumelor ce creditorul primise fără sa îi fi datorat;
- 2) Despăgubirea daunelor pentru sumele căte s-au constatat, cu rezerva despăgubirii și a altor daune mai mari dacă s-ar dovedi în urma;
- 3) Anularea în privinta tuturor și chiar a falitului, a conventiunilor particulare ce vor fi fost încheiate pentru a procura creditorilor avantajele menționate în articolul precedent.

Dacă cererile pentru obiectele sus indicate nu au fost propuse în instanța penală, sau dacă fiind propuse a intervenit o ordonanța de neurmărire, sau o sentinta absolutorie, acele cereri vor putea fi în urma introduse și judecate înaintea tribunalului de comerț.

Cartea IV

Despre exercițiul acțiunilor comerciale și despre durata lor

Titlul I

Despre exercițiul acțiunilor comerciale

Capitolul 1

Dispoziții generale

Articolul 881

Exercițiul acțiunilor comerciale se regulează de codicele de procedura civilă, afară de dispozițiile codicelui de fața.

Articolul 882

Aparține jurisdicțiunii comerciale a judeca:

- I) Toate contestațiunile relative la fapte de comerț între orice persoane;
- II) Acțiunile de revocare sau de confirmare a sechestrului unei nave, chiar cînd ar fi înființat în temeiul unei creanțe civile;
- III) Acțiunile contra capitanilor de nave, contra prepușilor sau reprezentanților, contra comisilor călători de comerț și contra comisilor de negot, derivate din faptele de comerț cu care sînt însărcinați; precum de asemenea și în aceleași limite acțiunile acestor persoane contra patronilor lor;
- IV) Contestațiunile dintre calfi sau ucenici, băieți și servitori de magazine, comisionari de strada și lucrători cu ziua, luna sau anul, cu comerciantul sau șeful unei întreprinderi comerciale, pentru îndeplinirea sarcinului la care ei s-au obligat, sau pentru plata de salariu ori alta lucrare;
- V) Acțiunile pasagerului contra căpitanului sau armatorului unei nave, precum și acțiunile acestora contra pasagerilor;
- VI) Acțiunile întreprinzătorului de spectacole publice contra artiștilor teatrali, precum și acțiunile acestora contra întreprinzătorului;
- VII) Contestațiunile relative la vînzarea cu licitațiune a mărfurilor sau produselor depuse în magazine generale, docuri ori intrepozite;
- VIII) Tot ce privește la falimente după dispozițiunile cărții III din acest codice;
- IX) Contestațiunile privitoare la calitatea de comerciant sau la existenta unei societăți comerciale.

Articolul 883

Acțiunile aparținînd jurisdicției comerciale se vor judeca în prima instanța, pînă la valoarea de 1.500 lei, capital și interese de judecătoria de ocoale, cu drept de apel la tribunalul comercial, în cuprinsul căruia se afla.

Articolul 884

Dacă înaintea unui tribunal comercial se ridica un incident civil, același tribunal este competent a statua și asupra incidentului, afară de cazul cînd contestațiunea incidența ar purta asupra filiațiunii, asupra calității de erede, sau asupra unui drept de proprietate sau servitute imobiliară. În aceste cazuri, tribunalul comercial va trimite pe părți pentru judecarea incidentului înaintea tribunalului civil competent, sau îl va judeca însuși fără asistența membrilor comerciali, dacă e de competența tribunalului civil local.

În toate cazurile în care incidentul se rezolva de același tribunal, apelul și recursul în casatiune nu se poate face, contra hotărîrii intervenite asupra incidentului decât o dată și în aceleași termene, cu apelul sau recursul contra hotărîrii asupra fondului.

Încheierea prin care tribunalul comercial trimite la un alt tribunal sau reține judecarea incidentului, nu este de asemenea supusă apelului sau recursului decât odată cu hotărîrea asupra fondului.

Articolul 885

Chiar cînd actul este comercial numai pentru una din părți, acțiunile ce deriva dintransul sînt de competența jurisdicțiunii comerciale.

Articolul 886

Cînd o contestațiune de natura comercială se ivește într-un loc unde se ține un târg sau bîlci, sau într-un port ori schela, și ea reclama o grabnică soluțiune, judecătorul de ocol poate să constate orice fapt și să ordone provizoriu măsurile de asigurare prevăzute de art. 71 și 72 din acest cod și 455 și următorii din procedura civilă, pînă cînd se va judeca cauza de autoritatea competentă.

Același drept îl poate exercita și președintele judecătoriei comunale, dacă în aceleași localități nu se afla o judecătorie de ocol.

Articolul 887

Excepțiunea de incompetența a jurisdicțiunii comerciale pentru cauzele civile, și a jurisdicțiunii civile pentru cauzele comerciale, poate să fie propusă în orice stare a cauzei, și autoritatea judecătorească o poate pronunța chiar din oficiu.

Cu toate acestea, cînd autoritatea judiciară ce se invocă exercită amîndouă jurisdicțiunile, comercială și civilă, omisiunea sau eroarea în indicațiunea uneia sau alteia nu poate da loc la o declarațiune de incompetența.

Articolul 888

Dacă, cu ocaziunea judecării unei afaceri comerciale, părțile sînt trimise înaintea tribunalului civil în urmarea unui incident oarecare, judecătoria comercială e în drept ca mai înainte de hotărîrea asupra incidentului să ordone provizoriu orice măsuri folositoare în cauza.

Articolul 889

În materie comercială, acțiunile personale și mobiliare se vor putea intenta, după alegerea reclamantului:

- 1) La tribunalul unde cel ce s-a obligat își are stabilimentul sau comercial, sau cel puțin domiciliul ori reședința;
- 2) La tribunalul locului unde obligațiunea a luat naștere sau unde va trebui executată;
- 3) La tribunalul locului unde s-a stipulat a se face plata;
- 4) Dacă s-a ales un domiciliu pentru executarea unui act, acțiunea se va putea intenta la tribunalul acestui domiciliu.

Articolul 890

Acțiunile personale și acțiunile reale mobilizare rezultînd din operațiunile întreprinse, pe contul unei societate pamantene sau străine, de către prepusul sau reprezentantul acestora, în afară de sediul social, se vor putea intenta de către cel de al treilea înaintea autorității judecătorești a locului unde prepusul ori reprezentantul societății exercită comerțul, sau își are reședința.

Articolul 891

Acțiunile ce nasc din contractul de transportul se pot intenta înaintea autorității judecătorești a locului unde se afla stațiunea de plecare sau aceea de sosire. Sînt aplicabile șefului de stațiune dispozițiunile art. 400.

Articolul 892

Acțiunile rezultînd din lovirea unui vas (abordaj) se pot intenta înaintea autorității judecătorești a locului unde faptele s-a întîmplat, sau înaintea aceleia a primului port unde vasul a ajuns ori a locului de destinațiune.

Competența capitanelor de porturi de a cunoaște de contestațiunile ce le sînt deferite prin regulamentul de la 30 martie 1879 se menține.

Articolul 893

În toate cauzele comerciale, termenul obișnuit de înfățișare fixat prin art. 78 din procedura civilă, se reduce la jumătate.

Prezidentul tribunalului va putea însă, după împrejurări, să permită ca citațiunea să se facă pentru un termen și mai scurt fără a fi obligat pentru aceasta să declare urgenta cauzei.

Pentru cei domiciliați afară din România, termenul de înfățișare va fi cel puțin de 40 zile de la ieșirea citațiunii.

Asupra înfățișării de a se cere termen de pregătire, acel termen se va fixa de tribunal după împrejurări, ordonându-se provizoriu orice măsuri de asigurare se vor crede necesare pînă la judecarea afacerii.

Articolul 894

Partea condamnată în lipsa poate face opozițiune fără a fi ținută a justifica cauzele absentei sale.

Articolul 895

În materie comercială, termenul de perempțiune este pe jumătate de cel fixat prin art. 257 din codicele de procedura civilă.

Articolul 896

În materie comercială termenul de apel contra hotărârilor pronunțate în prima instanță este de 30 zile.

Acest termen începe: pentru sentințele date contradictoriu, din ziua pronunțării lor; pentru cele date în lipsa, din ziua primirii copieii după sentința, conform art. 74 și 137 din codicele de procedura civilă.

Dacă hotărîrea sa-a dat asupra unei opozițiuni, termenul de apel curge din ziua respingerii opozițiunii, fie ca sentința s-a pronunțat în lipsa sau contradictoriu cu oponentul.

În contra hotărârilor pronunțate în materie de faliment, termenul de apel va fi de 15 zile.

Articolul 897

Recursul în casatiune contra sentințelor sau deciziunilor pronunțată în ultima instanță va fi de 40 zile.

Acest termen va curge, pentru deciziunile sau sentințele date contradictoriu, din ziua pronunțării lor; pentru cele date în lipsa, din ziua comunicării deciziunii sau sentinței.

În contra deciziunilor sau sentințelor pronunțate în materie de faliment, recursul este de 20 zile.

Articolul 898

Dispozițiunile art. 321 și 734 din procedura civilă se aplică în materie comercială și pentru cazul cînd înăuntrul termenului de apel sau recurs se va forma contra părții condamnate cerere de interdicțiune sau de punere sub consiliu judiciar.

Articolul 899

Partea interesată în cauza comercială va putea deodată cu intentarea acțiunii să ceară să se pună sechestrul asigurator asupra averii mobile a debitorului sau, conform art. 614 și următorii din procedura civilă, după deosebirile de mai jos enunțate.

Va putea de asemenea să urmărească și să poprească pentru sumele cuprinse în titlul sau sumele sau efectele datorate debitorului sau de către un al treilea, conformându-se dispozițiunilor art. 456 și următorii din codicele de procedura civilă.

Articolul 900

Sechestrul sau poprirea nu se va putea înființa decât numai cu dare de cauțiune, afară de cazul cînd cererea de sechestrul sau de poprire se va face în virtutea unei cambii sau a unui alt efect comercial la ordin sau la purtător protestat de neplata.

Judecătoria se va pronunța asupra sechestrului în camera de consiliu fără prealabilă chemare a părților.

Sechestrul asigurator nu poate fi ridicat decât dacă debitorul va consemna suma, capital, interese și cheltuieli, pentru care s-a înființat acel sechestrul.

Articolul 901

Cînd va fi loc să se cerceteze socoteli, înscrisuri și registre de comerț, tribunalul va putea numi în acest scop unul sau mai mulți experți socotitori, care, sub direcțiunea unui judecător-delegat să asculte pe părți, să examineze socotelile, înscrisurile și registrele, să consemneze prin proces-verbal declarațiunile și recunoașterile părților, și să cerce a le împacă de va fi cu putință; iar dacă nu, să raporteze în scris tribunalului despre rezultat.

Experții vor fi numiți de părți prin comun acord, și, în caz de neînțelegere între ele, se vor numi din oficiul un tribunal în termen scurt.

Capitolul 2

Despre sechestrarea, urmărirea și vînzarea silită a vaselor

Articolul 902

Orice creditor are dreptul ca, prin paza formelor mai jos arătate, să poată proceda la sechestrarea, urmărirea și vînzarea silită a unui vas sau a unei părți indiviză dintr-ansul care ar fi proprietatea debitorului sau.

Creditorii privilegiați pot exercita acest drept chiar dacă vasul, care în totul sau în parte este afectat, ar fi trecut în mâinile unei a treia persoane.

Articolul 903

Vasul poate fi sechestrat în cazurile și după formalitățile stabilite în art. 899 și 900 din acest codice.

Sechestrarea fiind declarată valabilă de către tribunalul de comerț competent, vînzarea, colocationea creditorilor și repartitiunea prețului se fac în conformitate cu regulile fixate în prezentul capitol.

Articolul 904

Vasul gata de plecare nu poate fi pus sub sechestrul și nici urmărit.

Vasul se considera ca este gata de plecare cînd capitanul are asupra-și hîrțile de navigațiune necesare pentru călătorie.

Articolul 905

În orice stare a procedurii, după cererea unui creditor care are un privilegiu asupra unui vas sau a unui coproprietar al vasului și chiar a însuși debitorului, tribunalul, înaintea căruia se afla cauza pendinte, poate ordona ca vasul să întreprindă una sau mai multe călătorii, prescriind în același timp precauțiunile ce după împrejurări s-ar crede necesare.

Călătoria nu se poate începe pînă ce mai întîi sentința tribunalului care a încuviințat-o nu va fi transcrisă în registrele autorității maritime respective și adnotată pe actul de naționalitate.

Cheltuielile necesare pentru întreprinderea călătoriei se vor înainta de reclamant.

Navlul, după ce mai întîi se vor scădea cheltuielile, se va adauga la prețul vânzării.

Articolul 906

Urmărirea vasului sau a unei părți dintr-ansul va fi precedată de un comandament făcut debitorului, cu invitare de a plăti suma datorită în termen de 24 de ore și cu încunoștiințare ca în caz contrariu se va proceda la urmărire.

Dacă este pericol de sustracțiune, se poate ordona sechestrarea imediată în formele stabilite de codicele de procedura civilă.

Articolul 907

Prin comandament, creditorul își va face alegere de domiciliu în comuna de reședință a autorității judecătorești înaintea căreia are să se facă urmărirea, arătându-se persoana la care domiciliul a fost ales.

Comandamentul va fi notificat proprietarului vasului, dacă este vorba de o acțiune generală de exercitat contra lui; el va putea fi însă notificat și căpitanului, dacă urmărirea se face în virtutea unui drept de privilegiu ce există asupra vasului.

Dacă, în termen de 30 zile de la notificarea comandamentului, creditorul nu procedează la acte de execuțiune, urmărirea nu se va putea începe decât în urma unui nou comandament.

În caz de opozițiune sau contestațiune contra urmăririi, termenul de mai sus va curge de la notificarea sentinței definitive care a respins contestațiunea sau opozițiunea, sau din ziua cînd contestațiunea sau opozițiunea s-au perimat.

Articolul 908

Procesul-verbal al agentului judecătoresc însărcinat cu urmărirea, afară de cele prescrise prin art. 416 din codicele de procedura civilă, va trebui să mai cuprindă:

- 1) Alegerea sau declarațiunea de domiciliu ori reședință a creditorului urmărit în localitatea unde se afla autoritatea judecătorească însărcinată cu vînzarea și în localitatea unde vasul urmărit se găsește ancorat;
- 2) Numele, pronumele și domiciliul de reședință proprietarului vasului și acela al căpitanului;
- 3) Numele, felul și capacitatea vasului;
- 4) Descrierea barcilor, a salupelor, unelte, echipamentelor, armelor, munițiilor și proviziunilor sale.

Articolul 909

Dacă proprietarul vasului urmărit are domiciliu sau reședință în comuna unde se face urmărirea, creditorul urmăritor este dator să-i notifice termen de trei zile copie după procesul verbal de urmărire și să-l citeze înaintea tribunalului urmăritor, pentru ca acesta să ordone vînzarea lucrurilor urmărite.

Dacă proprietarul nu are nici domiciliul, nici reședința sa în localitatea unde se face urmărirea comunicarea procesului-verbal și citațiunea se vor face căpitanului vasului urmărit, și în lipsa-i reprezentantului proprietarului sau al căpitanului.

Dacă proprietarul este străin, fără domiciliu sau reședință în România, comunicarea și citațiunea mai sus vorbita se vor face în modul stabilit prin art. 75, numerele 6 și 7 din procedura civilă.

O altă copie după procesul-verbal de urmărire se va depune de agentul judecătoresc la oficiul maritim unde vasul se găsește înscris.

Articolul 910

Tribunalul, autorizând vînzarea, stabilește condițiunile ei și trimite pe părți înaintea unui judecător delegat, pentru ca să fixeze ziua în care are să se facă vînzarea, și să procedeze la celelalte operațiuni necesare. Tribunalul trebuie de asemenea să ordone portărelului de a face afișele și publicațiunile de vînzare.

Articolul 911

Urmărirea se perima de drept și creditorul urmăritor răspunde de cheltuieli, dacă vînzarea nu se face în cele 40 de zile următoare.

Nu se socotește în acest termen timpul trecut pentru opozițiunile sau contestațiunile prevăzute de art. 899.

Articolul 912

Afișele și publicațiunile vor cuprinde:

- 1) Numele, pronumele, profesiunea, domiciliul sau reședința creditorului urmărit;
- 2) Titlul în puterea căruia se face urmărirea;

- 3) Suma datorată;
- 4) Alegerea de domiciliu făcută de creditorul următor, atât în localitatea unde reșede tribunalul înaintea căruia se face urmărirea, cât și în acea unde vasul este ancorat;
- 5) Numele, pronumele, domiciliul sau reședința proprietarului vasului urmărit;
- 6) Numele, felul și capacitatea vasului, dacă este armat sau în armare, precum și numele și pronumele căpitanului;
- 7) Locul unde vasul se găsește, adică dacă este ancorat în port sau în altă parte;
- 8) Barcile, salupele, echipamentele, uneltele, armele, munițiile și proviziunile ce se cuprind în vânzare;
- 9) Numele și pronumele procuratorului creditorului următor;
- 10) Condițiunile vânzării;
- 11) Ziua fixată pentru ținerea licitațiunii.

Articolul 913

Afiptele se vor lipi:

- 1) Pe catartul principal al vasului urmărit;
- 2) La usa tribunalului unde are a se tine licitațiunea;
- 3) În piața principală a orașului, pe digul sau la debarcaderul portului unde vasul este ancorat și la reședința oficiului vamal din localitate;
- 4) În sălile bursei și camerei de comerț, dacă vor fi.

Un extract după afipt se va publica în foaia anunțurilor judiciare a locului, cel puțin cu trei zile înainte de ziua fixată pentru ținerea licitațiunii;

Un exemplar după afipte se va comunica:

- 1) Debitorului sau căpitanului în cazurile prevăzute de art. 520;
- 2) Custodelui numit de către agentul judecătoresc;
- 3) Creditorilor privilegiați indicați în actul de naționalitate sau în registrele oficiului maritim unde este înscris vasul, și oricărui alt creditor chiar neprivilegiat, care printr-un act notificat creditorului următor a declarat ca voiește să intervină la procedura urmăririi.

Articolul 914

Dacă urmărirea are de obiect un vas care ar avea o capacitate mai mare de 30 tone, se vor face trei publicațiuni consecutive din opt în opt zile, prin afipte afișate, cum mai sus se arată și publicate în foaia anunțurilor judiciare.

După a treia publicațiune a afiptelor, licitațiunea se va tine la ziua fixată de către judecătorul delegat și vânzarea se va face către cel ce va oferi un preț mai avantajos.

Articolul 915

Tribunalul, după raportul judecătorului-delegat, pentru motive grave, poate acorda și chiar ordonă din oficiu ca vânzarea să nu aibă loc și să încuviințeze una sau doua amânări de câte opt zile fiecare.

Amânarea va fi incunostiintată prin afipte afișate și publicate precum mai sus se arată.

Articolul 916

Oricine poate să concureze la licitație.

Cel ce concurează pentru contul altei persoane, trebuie să prezinte procura specială care se va atașa la dosarul cauzei.

Orice concurent este dator să depună în bani sau în efecte publice de ale Statului la purtător și după cursul zilei, a zecea parte din prețul de la care are să se înceapă licitațiunea, afară numai dacă judecătorul delegat, ascultând și pe creditorii prezenți, nu-l va dispensa de aceasta.

Vânzarea se va face prin strigări.

Strigările se vor începe de la prețul fixat de creditor sau de la acela pe care-l va desemna judecătorul-delegat de la sine și se vor repeta de trei ori; între fiecare strigare va fi un termen de 5 minute cel puțin sau de 15 minute cel mult.

Lucrul se va adjudeca asupra celui care a oferit cel mai mare preț.

Articolul 917

Judecătorul delegat va încheia proces-verbal de cele urmate.

Adjudecătorul va subscrie de prețul cu care lucrul s-a adjudecat asupra-i și în același timp va face alegere de domiciliu în localitatea unde s-a urmat vânzarea. În caz contrar, toate notificările ce i se vor adresa vor fi valabile făcute la grefa tribunalului.

Articolul 918

Procuratorul care va fi rămas adjudecatar pentru o persoană care ar avea a o numi mai în urma, trebuie, în cele trei zile după licitație, să depună la grefa mandatul special anterior vinderii, dacă acela în contul căruia a concurat la licitație nu prefera de a face în persoana accepțiunea prin o declarațiune depusa la grefa; în lipsa, procuratorul va fi considerat ca adjudecatar în numele sau propriu.

Articolul 919

Adjudecatarul este dator ca în termen de cinci zile de la adjudecare să depună prețul cu care s-a adjudecat asupra-i vasul.

Aceasta noua licitațiune se va încunostiinta prin afipte, conform art. 913, iar afiptul se va publică cu trei zile cel puțin înainte de vânzare.

Noile afipte vor cuprinde, pe lângă enunțările prevăzute de art. 912, numele adjudecatarului ce nu a depus prețul și suma cu cat lucrul a fost adjudecat asupra-i.

Licitațiunea se va urma conform art. 916.

Dacă prețul ieșit la aceasta noua licitațiune este mai mic, primul adjudecatar răspunde de diferența și în orice caz de toate cheltuielile ocazionate cu aceasta noua vânzare.

Dacă primul cumpărător înainte de începerea acestei noi licitațiuni depune prețul cu cat lucrul s-a adjudecat asupra dimpreuna cu dobânzi și cheltuieli făcute cu aceasta a doua vânzare, el va fi menținut în calitatea sa de adjudecatar.

Articolul 920

Dacă sînt urmărite barci, șalupe sau alte vase de o capacitate nu mai mare de 30 tone, vânzarea se va face înaintea judecătorului delegat după publicațiuni făcute în trei zile consecutive printr-un singur afiș lipit pe catarg sau, în lipsa, într-alt loc aparent al vasului, la usa tribunalului și pe zidul sau scara portului, fără nici o alta formalitate.

Vânzarea nu se poate face decât după trecere de opt zile de la notificarea procesului-verbal de urmărire.

Articolul 921

Urmărirea și vânzarea batelurilor destinate transportului persoanelor sau pescaritului în porturi, limanuri, canale, lacuri și râuri precum și altor asemenea plutitoare ce se afla în aceste localități și care nu ar avea o capacitate mai mare de 10 tone, se va face conform dispozițiilor articolelor precedente cu următoarele modificatuni:

- 1) Vânzarea se va face de judecătorul de ocol;
- 2) Afișele nu vor mai fi publicate și în foaia anunțurilor judiciare;
- 3) Prețul va fi răspuns îndată după terminarea licitațiunii; iar în caz contrariu, se va proceda imediat la o noua licitațiune pe contul adjudecatarului.

Dispozițiunile acestui articol nu se aplică în caz de vânzarea batelurilor și a celorlalte plutitoare avînd masina cu vapori.

Articolul 922

Vânzarea vasului face sa înceteze funcțiunile căpitanului, cu rezerva dreptului sau la despăgubire contra celui obligat.

Articolul 923

Adjudecatarul va primi un extract după procesul-verbal al licitațiunii în care se va indica:

- 1) Numele, pronumele, domiciliul sau reședința creditorului urmărit și al debitorului;
- 2) Numele, felul și capacitatea vasului vîndut;
- 3) Numele, pronumele și reședința adjudecatarului, precum și prețul cu care vasul s-a adjudecat asupra-i.

Acest extract va fi semnat de judecătorul delegat sau de judecătorul de ocol și va trebui să fie transcris în registrele autorității unde va fi înscris vasul și vînzarea va trebui notată și pe actul de naționalitate.

Articolul 924

Cererile în distracțiune (separatiune) asupra vasului urmărit se vor notifica creditorului urmărit înainte de vânzare.

Dacă cererile în distracțiune nu s-au format decât după adjudecariune, ele se vor converti de drept în opozițiune asupra liberării prețului.

Cererea în distracțiune va conține citațiunea creditorului urmărit de a compare pentru o audienta fixa înaintea tribunalului competent, și alegerea sau declarațiunea de domiciliu sau de reședința a reclamantului în comuna de reședința a tribunalului sau judecatoriei prin care se face urmărirea.

Dacă cererea se va respinge, reclamantul, deosebit de cheltuieli și daune, poate fi osândit și la o pedeapsă pecuniară pînă la suma de 500 lei.

Articolul 925

Opozițiunile la distribuirea prețului rezultat din vînzarea unui vas, vor fi cacute sub pedeapsa de pierderea dreptului, în termen de tre zile socotit de la vânzare.

Creditorii oponenți sînt datori de a prezenta la grefa titlurile lor de creanțe cel mult în termen de opt zile din ziua opozițiunii, sub pedeapsa, în caz contrariu, de a se proceda la distribuirea prețului, fără a se tine seama de opozițiunea ce au făcut.

Articolul 926

Colocatiunea creditorilor și distribuțiunea prețului între creditorii privilegiați se va face în ordinea prescrisă prin art. 687 și între ceilalți creditorii în proporțiune cu creanțele lor.

Articolul 927

Pentru tot ce nu este expres regulat prin prezentul titlu, se aplică dispozițiunile codicelui de procedura civilă, relative la urmărirea silită a bunurilor mobile.

Regulile stabilite în prezentul capitol se vor observa, pe cat nu vor fi incompatibile, în orice alt caz de vânzare judiciară a unui vas sau a unei porțiuni dintr-un vas.

Capitolul 3

Dispozițiuni speciale de procedura în materie de faliment

Articolul 928

Ori de câte ori legea prescrie ca falitul sau vreun alt interesat să fie ascultat, nu se poate nimica hotărî în absenta sa, dacă nu se va constata ca a fost legalmente citat la o zi și ora fixa și dacă lipsa lui nu se va constata prin proces-verbal.

Articolul 929

Ori de câte ori creditorii unui faliment urmează să fie convocați, sindicul este dator ca, afară de publicațiunile prescrise de lege, sa trimită o anume încunoștiințare fiecărui creditor.

Încunoștiințarea se va face printr-o scrisoare recomandată la posta, cel puțin cu opt zile înainte de ziua fixată pentru întrunire sau pentru operațiunile pentru care s-a fixat.

Recipisa de predare la posta a scrisorii recomandate, va servi ca proba ca încunoștiințarea a avut loc și va sta atașată la actele falimentului.

Scrisoarea de convocare adresată creditorului va trebui sa cuprindă chestiunile ce sînt a se supune deliberării creditorilor.

Orice deciziune luată asupra unei chestiuni necuprinsă în încunoștiințare este nulă.

Articolul 930

Întrunirile creditorilor sînt prezidate de judecătorul comisar.

Deciziunile se iau cu majoritatea absolută a creditorilor prezenți, afară de cazurile în care legea nu cere o anume majoritate.

Creditorii se pot prezenta în persoana sau prin mandatar.

Articolul 931

Procesul-verbal al întrunirii creditorilor se subscris de judecătorul-comisar și de grefier.

El cuprinde în rezumat dezbaterele urmate, deciziunile luate de creditori și ordinea în care ele au avut loc și indica numirile făcute după ordinea numărului voturilor obținute de fiecare, începînd cu cel mai mare număr.

Procesul-verbal se înaintează tribunalului în termen de cel mult trei zile, spre a fi alăturat la celelalte acte ale falimentului.

Articolul 932

Dacă în ziua fixată pentru întrunirea creditorilor nu s-a putut delibera asupra tuturor chestiunilor ce erau prevăzute în actul de convocare sau în citatiune, continuarea deliberatiunilor se va urma de drept în ziua următoare de lucru, fără sa mai fie necesitate de vreo noua încunoștiințare specială a creditorilor prezenți sau absenți, și aceasta pînă la rezolvarea tuturor chestiunilor puse în delibereatiunea creditorilor.

Articolul 933

Ordonanțele judecătorului-comisar nu sînt supuse apelului decît în cazurile determinate de lege.

Apelul se face către tribunalul respectiv pentru audienta fixa.

Articolul 934

Toate deliberațiunile tribunalului în materie de faliment vor fi precedate de relațiunea judecătorului-comisar.

Cu toate acestea sentinta declarativă de faliment, în cazurile prevăzute de art. 698, 699 și 700, și încheierile tribunalului prevăzute de art. 708, 740 și 759, pot fi pronunțate fără relațiunea judecătorului-comisar, afară de cazul prevăzut de art. 733.

Articolul 935

Sentințele și încheierile pronunțate conform art. 703, 717, 719, 730, 734, 829, 833, 835, 839, 840, 841, 849 și 857 și sentințele de condamnare la una din pedepsele pentru unul din delictelor prevăzute în titlul VIII al cărții a III-a, se vor afișa la usa tribunalului și la alte locuri obișnuite, în comuna unde resede tribunalului, în comuna

unde resede curtea de apel, în comuna de reședință a falitului, în toate locurile unde el avea stabilimentele de comerț și în sălile burselor și camerelor de comerț din acele localități.

Un extract după aceste sentințe sau încheieri se va publica în foaia anunțurilor judiciare ale locurilor sus arătate, cu dreptul pentru judecătorul-comisar de a ordona publicațiunea și în alte ziare când împrejurările falimentului ar cere o mai întinsă publicitate.

Afișarea și publicațiunile sus zise vor fi făcute în cel mai scurt termen posibil: adică dacă trebuiesc făcute în localitatea unde se afla tribunalul, cel mai târziu în trei zile de la data hotărârii; dacă trebuiesc făcute în altă parte, ele trebuiesc să fie expediate pentru execuțiunea imediată în același termen.

Judecătorul-comisar este dator a observa exactă îndeplinire a dispozițiunilor cuprinse în acest articol.

Articolul 936

Toate sentințele date de tribunalul de comerț în materie de faliment sînt provizoriu executorii.

Ele nu sînt supuse opozițiunii sau apelului decât în cazurile prevăzute de art. 706, 719, 829 și 849 și în cazurile cînd tribunalul se pronunță în prima instanță, asupra contestatiunilor prevăzute de art. 778, 820 și 835.

Este asemenea supusă opozițiunii sentința prin care tribunalul respinge declarațiunea de faliment cerută de unul sau mai mulți creditori, și e supusă apelului sentința pronunțată asupra acestei opozițiuni.

Titlul II

Despre prescripțiune

Articolul 937

Acțiunile derivând din acte care sînt comerciale chiar numai pentru una din părți, se prescriu pentru toate părțile contractante în conformitate cu dispozițiunile legii comerciale.

Articolul 938

Prescripțiunea comercială curge chiar contra militarilor în serviciul activ în timp de război, în contra femeii maritate, în contra minorilor chiar neemancipați și a interdicțiilor cu rezerva dreptului lor contra tutorului.

Întreruperea prescripțiunii se regulează după dispozițiunile codicelui civil.

Cu toate acestea, în obligațiunile cambiale, actele întreruptive de prescripțiune făcute în persoana unuia din coobligati nu produc nici un efect față cu ceilalți coobligati.

Articolul 939

Prescripțiunea ordinară în materie comercială este de 10 ani în toate cazurile în care prin acest codice sau prin alte legi nu s-a stabilit o prescripțiune mai scurtă.

Articolul 940

Acțiunea pentru revendicarea proprietății unui vas se prescrie prin trecere de 10 ani. Nu se poate opune lipsa de titlu sau a bunei credințe.

Posesorul unui vas, în virtutea unui titlu stipulat cu buna credință, titlul fiind transcris conform legii și care să nu fie nul pentru lipsa de formă, prescrie prin trecere de cinci ani, socotiți de la data transcripțiunii titlului și a adnotatiunii lui pe actul de naționalitate.

Capitanul nu poate dobândi prin prescripțiune proprietatea unui vas.

Articolul 941

Se prescriu prin trecere de cinci ani:

- 1) Acțiunile ce deriva din contractul de societate sau din alte operațiuni sociale, dacă publicațiunile prescrise în titlul VIII cartea I, au fost regulat făcute;
- 2) Acțiunile ce deriva din cambii și din cecuri.

Termenul curge:

Pentru acțiunile prevăzute la No. 1 al acestui articol, din ziua cînd obligațiunea a ajuns la termen sau din ziua publicațiunii actului de dizolvare a societății, sau a declarațiunii de lichidare dacă obligațiunea n-a devenit exigibilă. În cazul prevăzut de art. 103, termenul curge din ziua în care actul de dizolvare poate fi opus celor de al treilea. Pentru obligațiunile derivând din lichidarea societății, termenul începe a curge de la data aprobării ultimului bilanț al lichidatorilor.

Pentru acțiunile prevăzute la No. 2, termenul curge din ziua scadentei obligațiunii sau din ultima zi a termenului prevăzut de art. 282.

Articolul 942

Grefierii rezultând din contractele de împrumut maritim sau de gaj asupra vaselor, se prescriu prin trecere de trei ani socotiți din ziua cînd obligațiunea a ajuns la termen.

Articolul 943

Grefierii și sindicul sînt liberați de îndatorirea de a da cont de registrele de comerț și de hîrțile ce le sînt încredințate în procedura asupra falimentului, după trecere de trei ani de la închiderea sau încetarea operațiunilor falimentului.

Articolul 944

Se prescriu prin doi ani, socotiți din ziua terminării afacerii, acțiunile mijlocitorilor pentru plata dreptului lor de mijlocire.

Prin același termen se prescriu acțiunile de anulare sau de reziliere a concordatului în materie de faliment. Termenul curge pentru acțiunile în anulare din ziua cînd dolul a fost descoperit, iar pentru acțiunile de reziliere de la expirarea termenului scadentei ultimei plăți ce falitul urma a face conform concordatului.

Articolul 945

Se prescriu printr-un an din ziua protestului sau a reclamațiunii de care se vorbește în art. 677, acțiunile pentru plata daunelor cauzate prin lovirea unui vas, și din ziua cînd vasul a fost complet descărcat, acțiunile pentru contribuțiune la avariile comune.

Articolul 946

Acțiunile rezultînd din contractul de închiriere al unui vas se prescriu prin trecere de un an de la împlinirea călătoriilor, și acelea derivînd din contractul de inrolare prin trecere de un an de la expirarea termenului convenit între părți, sau de la împlinirea celei din urma călătorii, dacă contractul a fost prelungit.

Acțiunile ce decurg din contractul de asigurare se prescriu prin trecere de un an.

În asigurările maritime termenul începe a curge după terminarea călătoriei ce a fost asigurată, și pentru asigurările cu termen din ziua în care se sfîrșește asigurarea; în caz de prezumțiune de pierdere a vasului pentru lipsa de nuvele, anul începe de la finele termenului fixat pentru prezumțiunea de pierdere. Se exceptează termenele fixate pentru dreptul de abandon prevăzute de titlul VI, cartea II.

În celelalte asigurări contra daunelor și asupra vieții, termenul curge din momentul cînd s-a întîmplat faptul care a dat naștere acțiunii.

Articolul 947

Se prescriu asemenea prin trecere de un an:

I) Acțiunile pentru furniturile de proviziuni, lemnărie, combustibile și alte lucruri necesare pentru reparațiunea sau prepararea unui vas de călătorie și pentru lucrările făcute pentru aceste obiecte;

II) Acțiunile pentru plata de alimente date marinarilor și celorlalți oameni ai echipajului, din ordinul căpitanului.

Prescripțiunea începe a curge de la data furniturilor și de la facerea lucrărilor, dacă părțile nu au stipulat un termen de plată. În acest caz, prescripțiunea rămîne suspendată pe timpul convenit.

Dacă furniturile sau lucrarea s-a urmat mai multe zile succesive, termenul de un an începe a curge din ultima zi.

Articolul 948

Acțiunile contra căraușilor derivînd din contractul de transport se prescriu:

I) Prin trecere de șase luni dacă transportul a fost făcut în Europa, afară de Islanda și Insulele Feroe, într-o piață maritimă a Asiei și Africii de pe Mediterana, Marea Neagră, canalul de Suez sau Marea Roșie, ori într-o piață de pe uscat legată prin calea ferată cu o piață maritimă din localitățile sus arătate;

II) Prin trecere de un an dacă transportul s-a făcut în alt loc.

În caz de pierdere totală, termenul începe a curge din ziua în care lucrurile transportate trebuia să ajungă la destinațiunea lor; iar în caz de pierdere parțială, avarie sau întîrziere, din ziua predării mărfurilor în primirea destinatarului.

Titlul III

Dispoziții tranzitorii

Articolul 949

Dispozițiunile legilor și regulamentelor în vigoare asupra burselor de comerț, asupra mijlocitorilor de schimb și mijlocitorilor de mărfuri, și asupra magazinelor generale, docuri și întreprinderi, vor continua a avea forță obligatorie chiar după punerea în aplicare a acestui codice, întrucît nu vor fi contrarii dispozițiunilor lui sau nu vor fi modificate prin legi ulterioare.

Articolul 950

Societățile și asociațiunile comerciale existente la epoca punerii în aplicare a acestui codice, vor fi regulate de legile anterioare, afară de următoarele dispozițiuni:

1) Societățile în comandită prin acțiuni și anonime, sînt scutite de orice altă autorizațiune și supraveghere din partea guvernului și de sarcinile relative, însă sînt supuse dispozițiunilor din art. 104, 142, 144, 149, 153, 155, 165 aliniatul ultim, 169, 174, 175, 176, 177, 179, 181, 182, 185, 186, 187, 264, 265, 266 și 268 ale acestui codice, și acelor care se raportează la reducerea capitalului, la fuziunea și lichidarea societăților.

Ele mai sînt încă supuse dispozițiilor art. 124 privitoare la administratorii realeși sau numiți în urma punerii în lucrare a acestui codice;

2) Asociațiunile mutuale care nu au de obiect exclusiv asigurările maritime sînt supuse art. 260 al acestui codice, cu rezerva dispozițiunii din numărul următor;

3) Societățile și asociațiunile de asigurare asupra vieții și administratoare de tontine sînt supuse dispozițiilor art. 147 al acestui codice pentru toate primele ce le vor percepe în urma aplicatiunii sale, cu rezerva reducerii proporționale a cautiunilor date pentru operațiunile anterioare, în modurile și termenele ce se vor stabili prin oșebit regulament;

4) Societățile și asociațiunile care voiesc sa introducă modificări în actele lor constitutive și sa prelungească termenul fixat pentru durata lor, trebuiesc să se conformeze dispozițiilor noului codice.

Articolul 951

Pentru executarea dispozițiilor articolului de mai sus, numirea cenzorilor trebuie să fie facuta în cea dintâi adunare generală care va avea loc în cursul celor șase luni după punerea în aplicație a acestui codice, sau într-o adunare specială, care se va convoca spre acest sfîrșit în același termen, sub responsabilitatea administratorilor. Adunarea generală, dacă cel puțin jumătate din capitalul social se afla reprezentat într-ansa, va putea, cu votul afirmativ a două treimi din capitalul reprezentat în adunare, sa decidă ca administratorii actuali să fie, în caz de realegere, dispensați de obligațiunea de a da cauțiunea prescisa de acest codice.

Articolul 952

Cambiile și biletele la ordin emise înaintea acestui codice, girurile și acceptatiunile și avalurile făcute în orice epoca se vor regula după legile anterioare.

Cu toate acestea, din ziua punerii în lucrare a noului codice, se vor aplica acestor titluri dispozițiunile noii legi, privitoare la forma și la termenele protestului și la măsurile de luat în cazul de pierdere a acelor titluri.

Pentru cambiile și biletele la ordin, a căror scadenta va fi chiar în ziua punerii în vigoare a acestui codice, protestul se va face asemenea în forma și termenele prescise de dînsul.

Articolul 953

Mandatul prepusului care, în ziua punerii în aplicare a noului codice începuse deja sa exercite comerțul la care a fost prepus, trebuie să fie depus conform dispozițiilor art. 394 din acest codice, în cele trei luni de la aplicarea lui, pentru îndeplinirea formalităților prescise de acel articol.

Articolul 954

În cele dintâi trei luni după punerea în aplicare a acestui codice, administrațiunile de cai ferate, aplicând tarifele speciale în vigoare, nu vor fi supuse la responsabilitatea stabilită de acest codice, dacă ea ar fi mai mare decât cea existenta după reglementele lor.

Articolul 955

În cele șase luni de la punerea în aplicație a noului codice, toate vasele supuse dispozițiilor art. 510, trebuie să se conformeze lor.

Pentru vasele în curs de călătorie, în momentul punerii în lucrare a acestui codice, termenul sus zis începe a curge din ziua sosirii lor într-un port al Regatului.

Articolul 956

Privilegiile asupra vaselor dobândite mai înainte de punerea în aplicare a noului codice, după formele legii anterioare, își păstrează rangul lor chiar în privinta privilegiilor dobândite sub imperiul acestui codice.

Dispozițiunile art. 690 și următorii ale cărții II din noul codice se aplică de asemenea la privilegiile dobândite înainte de punerea lui în aplicare.

Articolul 957

Efectele declarațiunilor de faliment pronunțate înainte de punerea în lucrare a acestui codice se regulează după legile anterioare.

Dispozițiunile acestui codice privitoare la formele de procedura vor intra imediat în vigoare, dacă pînă în ziua punerii lui în aplicare sindicii definitivi nu vor fi fost încă numiți, și tribunalul trebuie fără întîrziere sa ia dispozițiunile prescise de art. 703 printr-o ordonanța care se va publică după modurile stabilite în art. 935

În acest scop, lista prescisa de art. 728 din acest codice trebuie să fie pentru prima oara formată și transmisă președinților tribunale în el indicați, cel puțin cu cinci zile înainte de punerea lui în aplicatiune; iar la caz de netrimiterie, tribunalul va numi pe sindici de la sine.

Dacă sindicii definitivi sînt deja numiți, se aplică legile anterioare pînă la verificarea completa a creanțelor.

Pentru procedura ulterioară se vor observa dispozițiunile acestui codice și dacă creditorii sînt deja în stare de unire, judecătorul-comisar trebuie să-i convoace cat mai curînd posibil pentru numirea delegatiunii de supraveghere și pentru a propune sau a alege pe sindic. Dispozițiile art. 750 și ultimele doua alineate ale art. 813

și acelea ale art. 754 privitoare la scutirea inventarului de cheltuieli și taxe, precum asemenea și dispozițiunile capitolului III, titlul VI, cartea III din acest codice, se vor aplica chiar la falimentele declarate înainte de punerea lui în aplicare.

Sindicii care prin efectul dispozițiilor precedente încetează din însărcinarea lor, vor trebui să dea cont de gestiunea lor sindicului, asistat de delegațiunea creditorilor, și să-i reamită patrimoniul și hârtiile falimentului.

Articolul 958

Termenele pentru neadmisibilitatea acțiunii se vor regula după legea în vigoare la epoca evenimentului care da loc acțiunii.

Articolul 959

Prescripțiunile începute înainte de aplicațiunea acestui codice se regulează după legile anterioare.

Cu toate acestea, prescripțiunile începute înainte de acea punere în aplicatiune și pentru care după legile anterioare s-ar cere încă un timp mai lung decât cel fixat prin acest codice, se vor împlini cu trecerea acestui termen mai scurt, calculandu-l din ziua punerii în aplicatiune a noului codice.

Articolul 960

Prezentul codice va intra în vigoare cu începere de la 1 Septembrie 1887; iar dacă promulgarea lui nu se va putea face înainte de această dată, el se va pune în lucrare la o luna după data promulgării lui.
